scéna amatérská

2 | 2010 ročník 56.
dvoumĕsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu

Krajské postupové přehlídky

Jubilanti Radim Vašinka a Václav Müller
Rozhovor s Ladislavem Valešem
Amatérské divadlo v Rakousku | Žánry dramatu
Eugenio Barba & Odin Teatret

Cesty amatérského divadla

Fórum

Loterie blbců | Roman Sikora 3

Téma

Téma, které visí ve vzduchu | Co očekáváme od přehlídkových reflexí představení | Milan Strotzer 3

Kdo nekokrhá s námi, kokrhá proti sobě
Tomáš Jajtner 3

Každý kohout si musí občas zakokrhat
Lenka Novotná 4

Ze života souborů

Sto let v Propadlu | Hana Šiková 5

Osobnosti amatérského divadla

Narozeninové blahopřání Radimu Vašinkovi
Luděk Horký 5

Obětavý nadšenec Thálie Václav Müller
Vít Závodský 7

Jubilující šedesátník Ladislav Valeš
Rozhovor připravil Jaroslav Kodeš 8

Divadelní přehlídky a dílny

Krajské přehlídky

POPAD 2010 – zpráva o pražské divadelní přehlídce
František Zborník 10

Chudá Karlínská Tříska | Milan Schejbal 12

34. Wintrův Rakovník v roce 2010 aneb Starý dobrý prostor k divadelnímu zrání
Milan Strotzer 14

Setkání ve Strašecí 2010 | Luděk Richter 17

Letošní Dačické kejklování nabídlo dramaturgický objev | Ladislav Vrchovský 20

Prima sezóna a Mladá scéna Český Krumlov 2010
Jaromír Hruška 21

Pohádkový víkend v Českém Krumlově
Jaromír Hruška 22

Posvícení v Horažďovicích | Lenka Lázňovská 23

Šesté Lounské divadlení | Petr Michálek 24

Děčínská brána oslavila plnoletost s grácií
Pavel Panenka 26

V Lomnici nad Popelkou proměnlivo
Rudolf Felzmann 27

Běsné dny Modrého kocoura
Vladimír Hulec a Jaroslav Stuchlík 29

Herecký Kostelec | Jan Císař 34

Kostelecký kostlivec aneb Mezi pohádkou a nahotou
Petr Christov 37

Zlom vaz podesáté | Lenka Lázňovská 39

Fanda, svitavský Fanda! | Alexandr Gregar 41

Zpráva z Třešťského divadelního jara 2010
Ladislav Vrchovský 44

JID 20-10 | Jihlava posedlá jevištěm
Jakub Hulák 46

Pohádkový mlejnek ve Žďáru nad Sázavou 2010
Milan Strotzer 49

Divadelní Hoblík 2010 | Josef Brůček 51

MUMRAJ! 2010 | Karel Tomas 53

Brněnský ŠPÍL-BERG 2010 zdolán
Věra Šlechtová a Veronika Rodriguezová 55

Kojetínská přehlídka úspěšně dosáhla plnoletosti
Vít Závodský 57

Mladá scéna podruhé v Prostějově / Jitka Šotkovská 60

Valašské Křoví 2010 | Adam Doležal 62

Potěšení z amatérského divadla v Karolince
Jan Císař 64

Ve VALMEZU jako v Jiříkově vidění | Vladimír Fekar 66

Rozmanitá Opona 2010 v Novém Jičíně 68
Hana Galetková a Jan Karaffa

Ostravská přehlídka pohádkových her
Ladislav Vrchovský 71

Umělecký přednes a divadlo poezie na krajských přehlídkách | Daniel Razím 72

Kukátko do světa

Amatérské divadlo v Rakousku | Lenka Lázňovská 73

Postgraduální sloupky

Žánry dramatu | 11. Veselohra a komedie satirická / 12. Tragikomedie | Zdeněk Hořínek 76

Po stopách divadelních tvůrců, experimentátorů, reformátorů...
Eugenio Barba & Odin Teatret – 2. díl | Vladimír Zajíc 79

Servis a informace

Dramaturgický pozorník

Rady nerady pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)
Jarmila Černíková-Drobná podle Roarka Bradforda: Černošský Pán Bůh a páni Izraelité
Připravila Pavlína Schejbalová 82

Novinky světové dramatiky
Marie NDiaye: Hilda | Připravil Milan Strotzer 83

Zprávičky 85

Kalendář | květen–červenec 2010 86

Odborná příloha všitá příloha
Kapitolky ze scénografie | Ján Zavarský

amaterskascena

AMATÉRSKÁ SCÉNA
Dvouměsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu
Ročník 47. (Ochotnické divadlo 56.) | Číslo **2 / 2010**
www.amaterskascena.cz
Vydává Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Blanická 4, 120 21 Praha 2
Vedoucí redaktor: PhDr. Milan Strotzer
Redakce: Lenka Novotná, Mgr. Marie Poesová, Mgr. Pavlína Schejbalová
Redakční rada: prof. PhDr. Jan Císař, CSc. (předseda), MgA. Kateřina Baranowska, Mgr. Radmila Hrdinová, Mgr. Milan Schejbal, David Slížek, MgA. Jan Šotkovský, PhDr. Vítězslava Šrámková, MgA. Zuzana Vojtíšková a Ing. Jaroslav Vondruška
Grafika časopisu: Luboš Tobola
Grafická úprava čísla: Milan Strotzer | **Sazba:** Mgr. Simona Bezoušková
Adresa redakce: NIPOS-ARTAMA, P. O. BOX 12 / Blanická 4, 120 21 Praha 2
Tel.: 221 507 956–7, **fax:** 221 507 929, **e-mail:** mistr@nipos-mk.cz
Tiskne: Josef Havelka JH&C Mělník
Rozšiřuje: A.L.L. Production, s. r. o., Areál VGP – budova D1, F.V. Veselého 2635/15, 193 00 Praha 9-Horní Počernice
e-mail: amaterskascena@predplatne.cz, **tel.:** Callcentrum 840 306 090
Objednávky přijímá redakce a distributor (http://www.predplatne.cz)
Cena ročního předplatného 360,- Kč
Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál redakce nevrací
Redakční uzávěrka tohoto čísla byla 6. 4. 2010
Příští číslo vyjde 8. 7. 2010

© NIPOS PRAHA 2010
ISSN 0002 – 6786 / Registrační číslo: MK CR E 4608

Foto na titulní straně: DS Právě začínáme-Horní Počernice / John Millington Synge: Hrdina Západu. Jedna z doporučených inscenací na Divadelní Děčín 2010 z pražské postupové přehlídky POPAD. Foto: Jaroslav Kodeš.

Foto na zadní straně obálky: Geisslers Hofcomoedianten Kuks / Fitzli Putzli: Fitzli Putzli. Inscenace byla nominována na Divadelní Děčín 2010 z krajské postupové přehlídky Královéhradeckého kraje v Červeném Kostelci. Foto: Ivo Mičkal.

Loterie blbců

Roman Sikora

„Když jsem v roce 2010 volila sociální demokracii, myslela jsem si, že dělám to, co je pro mě a pro tuto zemi nejlepší. Pak ale začal státní dluh prudce stoupat, následoval státní bankrot, vysoká nezaměstnanost, dráhy planet se překřížily, výr ukloval orla v povětří, Prahu srovnalo se zemí zemětřesení, přes Brno se převalila tsunami ze sinicemi zanesené Brněnské přehrady, vinou nezodpovědné politiky ohromná hejna kobylek sežrala úrodu švestek, takže nebylo co pálit, sedm dlouhých let řádila po českých zemích epidemie moru a prasečí chřipky, na které nezabíraly ani horentně zaplacené vakcíny, vzteky nad oranžovou rozhazovačností pukly i bloky v JETE a JEDU, voda v řekách se zbarvila krví nevěřících, navzájem se požrali i koně krále Dunkana a nakonec se země pod našima nohama rozestoupila, vyšlehly plameny a nastal konec světa. Dnes už vím, že jsem v roce 2010 dala hlas špatné straně. Kdybych volila ODS, bylo by všechno jinak."

Dovolil jsem si parafrázovat jeden předvolební inzerát ODS. Na znamení toho, že nám začala kampaň, v rámci níž nám skrze „rafinované" inzeráty, spoty a bilboardy dávají politici opět s dojemnou upřímností najevo, co si o nás ve skutečnosti myslí. Za co nás, své voliče, považují. Je to v tomto období vždy mnohem patrnější, protože se nás pokoušejí oslovovat a, jak se říká, komunikovat s námi. Tedy spíš komunikovat s představou svého voliče, se svým imaginárním voličem. A ten je v jejich představách nejspíš úplný blbec.

A tak se můžeme na stránkách tisku a billboardech dočítat, která strana nás zničí a přivede do záhuby, a která nás zachrání a promění život v českých zemích v nebe na zemi. Třeba ODS sází na tzv. nepopulistickou notu. Ve smyslu hesla, co si dneska odřekneš, toho se ti zítra dostane dvojnásob. Po jejím několikaletém vládnutí, ale také po stamiliardové díře po jejím vládnutí v čele s Václavem Klausem v devadesátých letech, bych ovšem řekl, že se zdvojnásobí zejména požadavky na to, co by si většina občanů měla odříct. Pro ni totiž ODS nepracuje. Je to strana pro menšinu, pro bohaté, ale ke svému volebnímu vítězství potřebuje, bohužel, ještě pořád i ty chudší. A tak z nich, když se zatím bála navrhnout třeba poplatky u volebních uren, dělá blbce.

Blbce ovšem ze svých voličů dělají i sociální demokraté. Slibují, až se hory zelenají. Co všechno pro nás, až se dostanou k moci, udělají. A občas jim do tisku uteče i nějaká ta pravda. Třeba když se Škromach podřekne o svých slibech, že to on jen tak přeháněl, protože jinak by si ho nikdo nevšiml. Takže, to oni jen tak přehánějí. Neberme je vážně.

Z toho tyjátru falešnosti také vyplývá i ta stále nesmiřitelnější zášť, která společností prostupuje. Rozdmychávaná zejména dvěma největšími stranami.

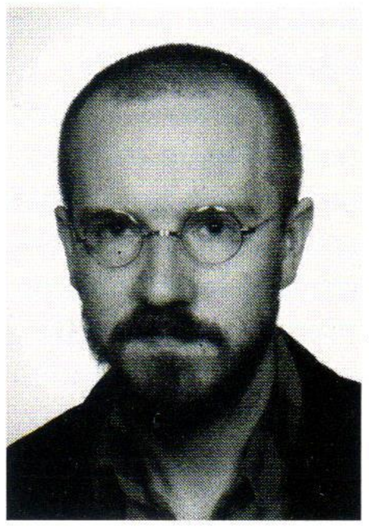

Není samozřejmě náhodná. A není to jen o osobních antipatiích mezi Paroubkem a Topolánkem a tím, kdo přijde po něm. Skutečnost je mnohem horší. Oni tu zášť podvědomě potřebují, aby zakryli, že v jejich podstatě mezi nimi není žádný rozdíl. Že jejich podstatou jsou podobné vazby na ekonomické elity, podobná zkorumpovanost, podobná kleptomanie, podobná mocichtivost. A nikoli služba veřejnosti. Že jejich podstatou je stejnost, v níž si opravdu vzájemně konkurují. Chtějí si jen namastit kapsu, anebo ukojit své ego. Obě velké strany se klanějí zlatému teleti trhu vesměs stejně. Jen s tím rozdílem, že modří chtějí ten nejskvělejší, tedy neregulovaný trh hned a oranžoví postupně. Tak aby si na tu příšernost mohl člověk nenápadně a nejlépe mlčky zvyknout. Ale hlavně chtějí všichni, bez ohledu na barvu, prodat na zbožštělém trhu co nejvýhodněji sami sebe.

Na tu jejich stejnost se ale vždy přijde až po volbách. Až ze všech těch nesmiřitelných konfrontací a ze slibů stran zase zůstanou jen ohlodané kosti. A všichni, kdo se dostanou ke korytům, se zas budou vymlouvat a vysvětlovat, že to přece jen mysleli jinak, nebo že si nevzpomínají, že něco takového tvrdili. Nebo, že splnit sliby není možné, protože si představovali, že je stav státních financí přece jen o něco lepší než katastrofální, ale že za to mohou ti, co vládli před nimi.

Demokratické volby kdysi rakouský spisovatel Thomas Bernhard označil za „loterii blbců". Je to přesné. Jako by bylo jedno, jaký volební lístek do urny vhodíme. Vždycky vybereme nějakého blbce, který když už není blbec, je aspoň cynickým kariéristou. Nakonec jsme za blbce ještě i sami.

Staří němečtí komunisté měli jedno moudré přísloví: „Wer hat uns verraten? Sozialdemokraten" („Kdo nás vždycky zradí? Sociální demokrati"). Tihle naši tedy stoprocentně. Proto budu volit slušné lidi z nějaké pidistrany a budu jim přát, aby se, proboha, nedostali mezi tu sběř do parlamentu, neboť by je to mohlo nadobro zkazit. Stačí, když získají dostatečný počet hlasů, aby dosáhli na státní příspěvek. Slušní lidé by se neměli nutit spolčovat s darebáky. Ale mělo by se jim umožnit, aby darebáky, kterými se to v české politice jen hemží, pěkně proháněli. Jinak nám už nezbude nic jiného než revoluce. Anebo občanská válka, když zas nějaký ten velký politický mozek odmítne po volbách uznat svou prohru a něco nebezpečného plkne. Někdy to totiž vypadá, jako by v té vyhrocené politické situaci stačila už jen malá jiskra a půjdeme si navzájem po krku. Zatímco ti nahoře budou mít jako Edvard Beneš po Mnichovu plán – eroplán, který je odveze do jejich floridských vil, na něž si poctivě vydělali v české politice.

Téma, které visí ve vzduchu
Co očekáváme od přehlídkových reflexí představení

Milan Strotzer

Není tomu poprvé ani naposled, co se na redakci Amatérské scény obrátil s žádostí o zveřejnění kritického příspěvku člen divadelního souboru, který si dal tu práci a zformuloval své pocity a výhrady k práci členů odborné poroty či lektorského sboru na divadelní přehlídce. Pravda, těch písemných projevů nebylo mnoho, spíše se lze setkávat s ústním podáním. Někdy jsou takové výhrady oprávněné, jindy pouze částečně, začasté jde o nepochopení smyslu práce a úlohy přizvaných odborníků nebo o nedorozumění vlivem nedostatečné informovanosti o formě, kterou organizátoři zamýšleli na té které akci aplikovat pro reflexi přehlídkových představení. Ty formy mohou být velice rozmanité, ve škále od kritického hodnocení a rozboru inscenace divadelními odborníky až po volné diskuzní fórum účastníků přehlídky. Protože i samotné přehlídky, druhy divadla, divácká adresa, složení souborů a jejich divadelní zkušenosti etc., jsou velice různorodé, je nasnadě, že onen smysl a ony formy nemohou být ve všem všudy shodné, jednotné. To je jasné. Již méně zřejmé je, co je smyslem reflexí v různých druzích a oblastech amatérského divadla, zda ta či ona zvolená forma je optimální a přínosná, jak je tomu na různých přehlídkových úrovních, respektive v proměnách času z hlediska aktuálních potřeb amatérského divadla. To je téma (problém), které takříkajíc visí ve vzduchu.

Využijme níže uvedeného příspěvku Tomáše Jajtnera a pendantu k němu, o který redakce požádala příslušnou odbornou pracovnici NIPOS-ARTAMA Lenku Novotnou jako odrazového můstku k diskuzi, jejímž smyslem by mohlo být vyjasnění toho, co od přehlídkových reflexí představení očekáváme, čemu mají sloužit, a to se zřetelem na odlišnosti jednotlivých druhů a oblastí amatérského divadla. Budeme rádi, když se připojíte svými názory do takto nastolené diskuze. Pište nám na adresu mistr@nipos-mk.cz. Redakce AS a stránky časopisu čekají na vaše příspěvky.

Kdo nekokrhá s námi, kokrhá proti sobě

Na okraj divadelního festivalu JID 2010 (18.– 21. 3. 2010)
aneb O tvar a smysl regionálních divadelních přehlídek

Tomáš Jajtner

Tento rok jsem poprvé měl příležitost zúčastnit se regionálního divadelního

festivalu. Pro přibyslavský amatérský soubor Muzikál jsem napsal a režíroval hru Parta prima pistolníků aneb Pocta rodokapsům. Přijeli jsme s mnoha očekáváními, hlavně jsme ale chtěli zakusit atmosféru tvůrčí divadelní dílny. Chtěli jsme být na místě, kde se lidé těší z divadla a z vlastní práce.

Představení jsme odehráli s živým ohlasem a čekali jsme na rozbor poroty ve složení Tomáš Žižka, Jakub Hulák a Dominika Špalková. Předesílám, že už z rozboru předchozího představení jsem měl značně rozpačitý pocit: porota nevystupuje s žádnými poznámkami, analýza představení nemá žádnou strukturu, žádné pevné body, rozbor se nesmyslně vleče. Celé to má tvar jakési sousedské debaty s ostatními diváky, kterou porota příležitostně obohatí nejasnými náznaky či poněkud lacinou kritikou nedostatků, které jsou každému zřejmé.

Pravým důvodem napsání této úvahy je ovšem zkušenost z rozboru našeho vlastního představení. Ten začal – trochu nečekaně – výzvou do fóra: „Tak se zkusme trochu inspirovat." „Inspirovat?" pomyslel jsem si, ale dobrá. Opět žádné poznámky, žádný rozbor textu, který jsme nepochopitelně museli povinně odevzdat, nic. Porota chvilku mlčela, po čase vynášela potrhané soudy o tom a onom. Na otázky poroty i diváků jsme sice mohli odpovědět, ale nebylo vůbec jasné, co se přesně analyzuje: zda autorský text (proč ho nečetli???), jeho jevištní realizace, scénografie, hudba či co ještě.

Dominika Špalková se na mě obrátila s dotazem, pro koho zmíněné představení děláme. Nevím, kam otázka směřovala, na co se vůbec ptala – zda na to máme diváky, či co chce představení říct? Kolega Hulák dodal, že se občas bavil, ale jinak, že neví. Tomáš Žižka k tomu připojil poznámku, že by nebylo špatné, kdyby nám kulisy při představení padaly, bylo by v něm pak více překvapení. D. Špalková gestikulačně naznačila, co je to divadelní oblouk – což mělo zřejmě naznačit, co divadelní oblouk není a unavený kolega Žižka „rozbor" uzavřel. Zřejmě bylo „analyzováno" vše.

Upřímně jsem se na rozbor těšil – divadlem se bavím a zajímá mě, co si o mé práci myslí jiní. Zjistil jsem ale, že si vcelku nic nemyslí, protože je to nezajímá. Z atmosféry rozborů usuzuji, že o rozbor svých představení se zajímali i ostatní. Přesto – zkušenosti jsou stejné: žádné povzbuzení, žádná inspirativní myšlenka pro další práci. Porota svoji práci zřejmě pochopila tak, že aureola „umělců z Prahy" je vyvazuje z jakékoli měřitelné práce při rozboru a hodnocení divadelních představení. Ba co víc: tato svatozář je natolik odděluje od obyčejných divadelních smrtelníků, že se o osud mladého divadla nemusejí vůbec zajímat. Celkem očekávaně byla opět doporučena tzv. „avantgardní představení", ceny se dávaly „za situační provedení performance" a jiné dopředu zřejmé věci. Co herectví, hudba, scénografie? Jako literární vědec také zjišťuji, že literární stránka divadelních představení je vytlačována jakousi domněle spontánní improvizací, která u studentských představení navíc často končí opravdu trapnou banalitou. Jakou představu o divadelní kultuře to má budovat v nastupující generaci, to opravdu nevím. Není dobré podporovat klasickou činohru, práci s opravdu kvalitními, klasickými texty? Nejde mi o to, zda má být doporučen ten či onen typ představení, ale jednoduchým srovnáním jiných regionálních přehlídek se ukazuje jeden nesmírně znepokojivý jev: typy představení se stále více přizpůsobují vkusu porotců, resp. trendů nejrůznějších aktuálních „kulturních trenažérů". Nejhorší na tom myslím je, že se podvazuje iniciativa místní kultury a vše se začíná jednoduše glajchšaltovat podle předem rozdaných karet.

Myslel bych si, že smyslem divadelní přehlídky je právě toto tvůrčí setkávání, které by mohla porota dobrou, kvalifikovanou a opravdu poctivou prací dobře stimulovat. To se ovšem nestalo. Z opakovaných stížností různých kolegů se domnívám, že je to jev obecný a právě o to znepokojivější.

Má-li o hodnotě či nehodnotě práce toho či onoho rozhodovat porota, která se neobtěžuje udělat si ani ono příslovečné minimum poznámek, kde nejsou jasně stanovena kritéria, co a jak se hodnotí, kde porota nestuduje dopředu texty představení, postrádá hodnocení, potažmo i ona potřebná stimulace jakýkoli smysl. Myslím, že je potřeba mít i na poroty jasný metr a musí existovat i zpětná vazba. Je tedy nezbytné, aby byly hodnoceny i poroty, jinak se s těmito nešvary budeme setkávat stále častěji.

Jihlavský studentský festival, připravený s obrovským nasazením a mnohdy s vypětím všech sil na straně organizátorů i účinkujících, tak po sobě zanechává značně rozpačitý pocit. Kultura je vzácný statek a mělo by se o ni pečovat a ne ji zhášet kvůli čertvíjakým aktuálnostem.

V jedné ze svých akcí-performancí ze šedesátých let Milan Knížák vcelku laskavě vyzýval kolemjdoucí, aby kokrhali, tj. kokrhali s ním a s ostatními, a tvořili tak alespoň krátkodobé společenství. Verze inženýrů mladého divadla je ovšem jiná: kdo nekokrhá s námi, kokrhá proti sobě.

KAŽDÝ KOUHOUT SI MUSÍ OBČAS ZAKOKRHAT

Rozhodla jsem se zareagovat na některé úseky příspěvku Tomáše Jajtnera „Kdo nekokrhá s námi, kokrhá proti sobě", neb mám pocit, že je za ním pouze ukřivděnost.

Není dobré podporovat klasickou činohru, práci s opravdu kvalitními, klasickými texty?

Ano, určitě ano, také je dobré s klasickou činohrou jet na činoherní přehlídku. Ráda bych přidala informaci o přehlídce v Jihlavě. Jde o krajskou postupovou přehlídku studentského a experimentujícího divadla, tedy s možným postupem na Mladou scénu (celostátní přehlídka studentských divadelních souborů) a na Šrámkův Písek (celostátní přehlídka experimentujících divadelních souborů). Soubor, který se zabývá výhradně činoherním divadlem, by se měl se svou inscenací přihlásit na činoherní přehlídku.

...a čekali jsme na rozbor poroty ve složení Tomáš Žižka, Jakub Hulák a Dominika Špalková...

Tyto tři lektory jsem na krajskou postupovou přehlídku do Jihlavy doporučila sama a všech tří si nesmírně vážím, právě pro otevřenost a vstřícnost v diskuzích. Z pozice organizátora obou celostátních přehlídek, kde také všichni tři v minulých ročnících byli, mohu říct, že jsou to odborníci, kterým právě díla amatérských souborů nejsou ukradená, ale ani názory ostatních lidí a zároveň také vzdělávání a rozšiřování obzorů v divadelním oboru. Tedy pokud jste se poprvé setkal s otevřeným přístupem diskuze – věřte, že je to běžný způsob, jak na ostatních krajských postupových přehlídkách rozbory probíhají (Mladá scéna , Šrámkův Písek).

...porota nevystupuje s žádnými poznámkami, analýza představení nemá žádnou strukturu, žádné pevné body, rozbor se nesmyslně vleče...

Lektorský sbor, chcete-li porota, měla na diskuzi maximálně 30 minut, pokud se vám jeví, že v takové krátké době se vůbec může rozbor vléct, tak vám tedy nedoporučuji k návštěvě žádnou jinou přehlídku, kde na rozbor viděné inscenace je třeba i hodina času a jde především o diskuzi – tedy ne pouze o verdikt poroty, ale debatu všech přítomných diváků, kteří mají zájem se o představení bavit. Zvláště u studentských souborů podporujeme otevřené diskuze a záměrem je dávat prostor divákům, kteří jsou zároveň také divadelníky – tedy pro soubor je přeci ideální zpětná vazba od těchto „speciálních" diváků. Měli jste jedinečnou příležitost dozvědět se, jak na lidi, kteří se divadlem zabývají, vaše inscenace působí. Je ale zřejmé, že jste skutečně čekal pouze verdikt poroty. Kdo tedy nemá zájem o divadlo mladých a názory ostatních?

K vašemu stručnému vylíčení rozboru musím navíc konstatovat, že takhle diskuze neprobíhala a že jste cosi vytrhl z kontextu nebo si dokonce i vyřčené věty vymyslel. O vaší inscenaci proběhla patřičná debata, jen se bohužel nepotkala s vaším očekáváním.

...aneb O tvar a smysl regionálních divadelních přehlídek

Tvar a smysl krajských postupových přehlídek (Mladá scéna, Šrámkův Písek) se mj. utváří a naplňuje cestou otevřených diskuzí. Mimochodem studenti-organizátoři zaznamenávali diskuze pro Festivalové noviny, najdete je na webové adrese http://jid.extremehost.cz/?p=71-festival-2010 (3. číslo).

Lenka Novotná,
odborná pracovnice NIPOS-ARTAMA

Sto let v Propadlu

Hana Šiková

V roce 1910 byla v Plzni-Doudlevcích založena Jednota divadelních ochotníků, od roku 1975 divadlo nese název Propadlo. Soubor má za sebou bohatou divadelní činnost, v jeho řadách se vystřídala řada známých hereckých osobností, např. v 80. letech se souborem několik let spolupracoval Ladislav Pešek, který hrál v Lucerně roli vodníka Ivana, v Maryše Lízala. Poslední léta zde režíroval známý herec Jiří Samek, dlouhá léta charakteristickou scénografii vytváří plzeňský výtvarník Jaroslav Pleskal. Posledních třicet let bylo Propadlo spjato se jménem herce a režiséra Štěpána Maroviče, v rodinné tradici pokračuje v roli principálky jeho snacha Dáša Marovičová. Soubor pravidelně účinkuje v Divadle Dialog, též ho můžete vidět na festivalech a divadelních přehlídkách. Sté výročí své činnosti oslavil 10. dubna v prostorách současné mateřské scény. K oslavě jubilea byli pozváni všichni hrající i nehrající členové Propadla a zástupci ostatních plzeňských divadelních souborů.

Současný kolektiv divadelního souboru Propadlo Plzeň, který se v roce 2010 přiřadil k souborům se stoletou tradicí. Foto: archiv souboru.

Narozeninové blahopřání Radimu Vašinkovi

Luděk Horký

Radim Vašinka se narodil v květnu roku 1935 a ve slovníkové literatuře se o něm dočtete, že je to český recitátor, herec, divadelní režisér, dramatik a principál undergroundového a nonkonformního Divadla Orfeus. Jenže to není zdaleka všechno.

Radim Vašinka vystudoval přírodovědeckou fakultu v Brně, obor geologie. A geologa ještě rok po škole dělal. V Ostravě. Považuje to dodnes za výhodu, neboť to v něm podpořilo exaktní myšlení. O lidech, kteří jdou ze střední školy rovnou na DAMU, míní, že nemohli poznat skutečný život, o kterém pak hrají. Tvrdí, že je možné skutečnou realitu krátkodobě studovat, třeba jako paní Bohdalová, která se šla, než hrála pomatenou, dívat na dva týdny do Bohnic, ale výsledky že jsou většinou jen k smíchu. Pokud jde o divadlo, všechno začalo v roce 1958, když založil spolu se Zdeňkem Čecháčkem v Brně soubor X 59. Ten se proslavil nekonvenčním inscenováním poezie. *„V Iksce jsem si začal s inscenováním poezie pod vlivem Ludvíka Kundery, za nímž jsme chodili a on nám rafinovaně tu a tam podstrčil nějaké knížky, třeba E.F. Buriana."* Radim Vašinka plně propadl myšlence a poetice metaforického divadla. A už mu to zůstalo. V divadle X 59 byla výborná parta. *„Dělal tam Milan Uhde, Láďa Frej, Štědroň, Wilhelmová, Skoumal, Töpfer tam začínal... Potom jsem to zkoušel v Praze na DAMU, ale tam jsem se nedostal, protože jsem neskýtal záruku talentu – to mi poslali písemně. Legrační bylo, že když jsem dělal přijímačky na DAMU, odskočil jsem si během přestávky s fotkama z jednoho našeho představení z Iksky do Divadla Na zábradlí, a když jsem je ukázal tamnímu provoznímu řediteli, hned jsme se domluvili na hostování u nich. A mělo to obrovský úspěch, Praha byla na nohou, mimo jiné i proto, že se jednalo o texty velice odbojné, hráli jsme pro*

„...všechno začalo v roce 1958, když založil spolu se Zdeňkem Čecháčkem v Brně soubor X 59. Ten se proslavil nekonvenčním inscenováním poezie."

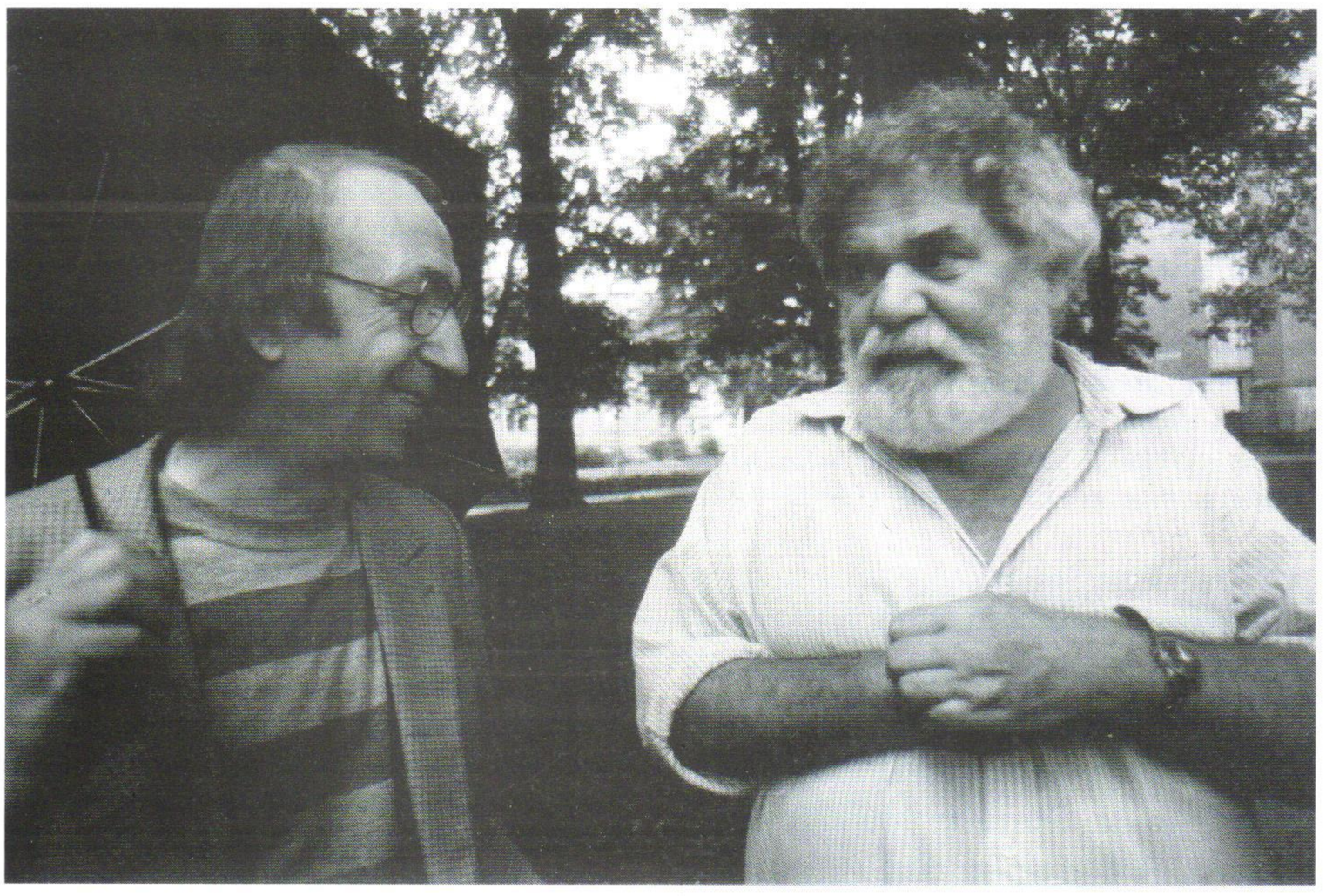

Mirek Kovářík s Radimem Vašinkou na Wolkrově Prostějově 1993. Foto: Bob Pacholík.

„V roce 1967 založil Radim Vašinka divadelní klub U Orfea na Malostranském náměstí v Praze. Vlastně nejen to. Zformoval divadlo Orfeus, které působí po mnoha vcelku vzrušujících peripetiích dodnes."

Radim Vašinka v představení Divadla Orfeus Praha / Oldřich Wenzl: Loučení není tak těžké, jak by se zdálo, ale nemám je rád. Foto: DbČAD.

narvané divadlo a pak mi z DAMU přišlo písemně, že nemám talent." S Uhdeho Inzerátem na skřivánka, který Radim Vašinka režíroval, soubor X 59 v roce 1961 zvítězil na Wolkrově Prostějově. Následovala pohostinská vystoupení Iksky v Divadle Na zábradlí, kam nastoupil Radim Vašinka v divadelní sezoně 1962–1963 i do angažmá. Na zábradlí se stal v roce 1963 spoluautorem inscenace Vyšinutá hrdlička. V témže roce ovšem z angažmá odešel. *„Pak se mi nejednou – při pokusu dostat se na DAMU, i v roce 1963 při ročním angažmá v Divadle Na zábradlí – potvrdilo, že se svým pojetím divadla od běžné činohry odlišuji, nehodím se tam. A tak jsem musel jít dál cestou práce s amatérským souborem, kde jsem mohl dělat po svém. Na zájem a odezvu diváků jsme si dost dlouho nemohli stěžovat. Vedlo se nám i na přehlídkách.*" Dále pracoval Radim Vašinka jako umělecký vedoucí Vysokoškolského uměleckého souboru Praha, kde založil Takzvané divadlo poezie. Jeho inscenace opakovaně vítězily na národní přehlídce v Prostějově. V roce 1967 založil Radim Vašinka divadelní klub U Orfea na Malostranském náměstí v Praze. Vlastně nejen to. Zformoval divadlo Orfeus, které působí po mnoha vcelku vzrušujících peripetiích dodnes. A období, které členové tohoto originálního souboru prožili na adrese Malostranské náměstí 9, kde pod hlavičkou VUS a později Svazu klubů mládeže zadaptovali plesnivý sklepní archiv PZO Motokov a vytvořili divadlo-klub, je asi nejslavnější érou Orfea v historii. Právě v té době se v klubu U Orfea scházeli ještě téměř neznámí básníci, překladatelé, výtvarníci, muzikanti a mladí diváci, přitahováni nekonvenčním prostředím i „plebejskými" inscenacemi talentovaných divadelních naturščiků. Radim Vašinka uvedl jako režisér na Malé Straně v československé premiéře Rózewiczovu *Kartotéku*, skeče P.H. Camiho, Ritsosovu *Sonátu měsíčního svitu*, Prévertovu hru *Roura k rouře pasuje*, Obaldiovy aktovky *Katova oběť*, *Nebožtík a Dusík*, *Čaj* Šárky Smazalové, Brechtova *Baala*, poezii Egona Bondyho *Zbytky eposu*, verše z *Velké knihy*, *Naivitu* a posléze hry, které Bondy pro Orfea napsal. Ve všech těchto inscenacích Radim Vašinka také sám hrál. *„Byly to bohatýrské doby, i když jsme to tehdy tak nevnímali. Jenže brzy přišli Rusáci a strašně se fízlovalo. Na představení hry Šárky Smazalové Čaj, inspirované Krejčovým pojetím Čechova, přišel jednou neblaze proslulý tajemník Maslov ze sovětské ambasády v doprovodu dvou estébáků a o přestávce se začali rozčilovat, že to, co děláme, je provokace. Atmosféra přestala být přátelská a já je musel zachránit před lynčováním, k němuž se nabízeli radikálnější diváci. A další den nás čekal vyhazov.*" Orfeus byl roce 1971 na zákrok sovětského velvyslanectví zrušen, soubor z klubu vyhozen a na jeho místě zřízen klub Rubín. Vašinka existoval nadále jako herec na volné noze a jeho soubor živořil na různých štacích jako amatérský spolek. V roce 1973 se uchytil v agitačním středisku ve Švédské ulici (Hřebenky), kde uvedl novou inscenaci z Wenzlovy poezie – *Rozházené kopretiny* (získal tři ceny na Wolkrově Prostějově v roce 1975). Z dalších titulů lze jmenovat text Rolanda Topora *Dítě pana Vavřince*, který uvedlo Divadlo Orfeus rovněž v československé premiéře, a jehož inscenace byla potřetí repríze opět zakázána, dále titul Miodraga Pavloviče *Dramolety* nebo Gilbertovy *Piráty z Penzance*. Bez povolení uvedl Radim Vašinka poezii Egona Bondyho, samizdatový *Morový sloup* Jaroslava Seiferta, samizdatové vydání *Oříšků pro černého papouška* Jana Skácela, a také Bertolta Brechta. Bondyho a Skácela uváděl i ve svém bytě v Krakovské ulici na Vinohradech. Na volné noze hrál Radim Vašinka v Malém komediálním studiu, v zájezdové skupině Středočeského krajského kulturního střediska. Po likvidaci Orfea ve Švédské ulici se uchytil krátce na Solidaritě, po dvou měsících následovala opět likvidace a spolek se ocitl na Dobešce. Zde uvedl Radim Vašinka další wenzlovské inscenace. S titulem *Loučení není tak těžké, jak by se zdálo, ale nemám je rád* získal opět cenu na WP 1980. Cenu poroty na WP 1982 získal také v československé premiéře uvedený text Kozmy Prutkova *Ukvapený Turka*, v roce 1985 pak i *Tajemství vodních květin*. Od roku 1985 hrál Radim Vašinka na Divadelních poutích na Střeleckém ostrově (*Othello*, *O Sněhurce a jednom trpaslíkovi*, *O Kulfáčkovi*, *Sůl nad zlato*, *Historie českých proroctví*; *Komenský se loučí s vlastí* a jiné). Na všech titulech se podílel i autorsky. Po převratu hrál čtyři roky ve svém Bytovém divadle ve Zborovské ulici na Smíchově. *„Bez prostoru pro hraní jsme byli i po zhroucení režimu, tak jsme začali hrát divadlo u nás v bytě. Pravda, návštěvníci museli vyšlapat ta čtyři patra.*" Z nových titulů Vašinkova bytového divadla se sluší uvést minimálně Bondyho popřevratové verše, doplněné korespondencí a hraným průvodním komentářem, uvedené pod názvem *V hospodě seděl, sanktusákovi pivo nedal* a Seifertův *Vlčí mák*. Kromě práce divadelní se Radim Vašinka systematicky věnuje také tvorbě pro Český rozhlas. Po čtyři roky uváděl svůj každotýdenní pořad *Nežádoucí texty*, ve kterém představil posluchačům více než sto za totalitního režimu perzekuovaných autorů. Získal třetí místo v anketě Českého rozhlasu *„Neviditelný herec 2008"* za četbu *Deseti prvních let* Egona Bondyho.

Od získání prostorů bývalého krytu civilní obrany v Plzeňské ulici dodnes hraje a režíruje Radim Vašinka v Krytovém divadle Orfeus. *„Musím říct, že Krytové divadlo mi trochu připomíná starý Orfeus, není tu sice starodávné sklepení, ale celek působí obdobně bizarně. Voní tu vynikající zelňačka paní principálové Ireny, útlocitnější mohou posedět nad sklenkou dobrého moravského vína a nastydlí nad mátovým čajem. Vybavení „co život dal" je jednoznačným*

„Radim Vašinka uvedl jako režisér na Malé Straně v československé premiéře Rózewiczovu Kartotéku, skeče P.H. Camiho, Ritsosovu Sonátu měsíčního svitu, Prévertovu hru Roura k rouře pasuje..."

„Orfeus byl roce 1971 na zákrok sovětského velvyslanectví zrušen, soubor z klubu vyhozen a na jeho místě zřízen klub Rubín."

„Po převratu hrál čtyři roky ve svém Bytovém divadle ve Zborovské ulici na Smíchově. /.../ ...návštěvníci museli vyšlapat ta čtyři patra."

„...vždycky jsme si mysleli, že kdyby se bolševický systém zhroutil, bylo by líp. Ale to jsme netušili, že diktaturu proletariátu nahradí diktatura peněz. A zatímco bolševika člověk kolikrát mohl ukecat nebo obejít, peníze jsou netečné, nemají oči, nemají srdce."

opakem barevných fotografií v časopisech, které nám vnucují životní styl. Chudoba je to nelíčená, ale svou přiznaností a jedinečností příjemná. Nežili jsme si s naším divadlem nikdy nad poměry, ale vždycky jsme si mysleli, že kdyby se bolševický systém zhroutil, bylo by líp. Ale to jsme netušili, že diktaturu proletariátu nahradí diktatura peněz. A zatímco bolševika člověk kolikrát mohl ukecat nebo obejít, peníze jsou netečné, nemají oči, nemají srdce." Krytové divadlo Orfeus inscenovalo postupně titul *Vrať mi moje játra*, poezii Ludvíka Kundery, Miroslava Holuba, Dubillardovy *Dialogy* v česko-moravské premiéře, Gogolovy *Ženichy* , Saltykovu-Ščedrinovu *Výhodnou svatbu*, inscenaci *Máme doma veverku, má červenou prdelku* od trojice autorů Kadubec, Hoff, Vašinka, dále Moštěkův titul *To by v tom byl čert, aby zas nikdo nepřišel* a jiné. Uvedlo Jefferse, Aldingtona, Mikuláška, Sedláka, barokní texty... Krytové divadlo Orfeus hraje dvakrát týdně, ve středu a v pátek. Nezbývá než Radimu Vašinkovi popřát k narozeninám věrné diváky!

Obětavý nadšenec Thálie Václav Müller

Vít Závodský

Značná část těch, kdo se už delší čas věnují zejména amatérskému divadelnictví, zná z různých oficiálních i běžných příležitostí Václava Müllera, nositele prestižních vyznamenání Zlatý harlekýn (1999) i Zlatý odznak J.K. Tyla (2004), předního funkcionáře SČDO, dlouholetého vedoucího osvětlovačského pracoviště v Městském divadle Brno (i v jeho předchůdci, Divadle bratří Mrštíků) a od letošního 24. června též oslavence – osmdesátníka.

Müllerova košatá osobnost je příkladem zapáleného divadelníka, u něhož je věru obtížné rozhodnout, zda patří více scéně profesionální či amatérské, stejně jako lze kolem jevištních prken jen těžko najít takovou činnost, kterou by se při své zvídavé všestrannosti nezabýval. Jako brněnský rodák propadl Thálii už v mládí a věnuje se tedy múzám plných pětašedesát roků. Po působení v brněnském mládežnickém Divadle J. Fučíka a pardubickém Východočeském divadle spolupracoval coby technikář a příležitostný režisér s renomovaným Divadelním studiem Josefa Skřivana. V dlouhém období 1963-2004 působil V. Müller nepřetržitě „u Mrštíků", a to jako na slovo vzatý odborník na široce pojímané technické dotváření scénografické složky jednotlivých nastudování, ale též jako typově výrazný občasný herec. Bohaté praktické zkušenosti z každodenního jevištního provozu, podložené solidní teoretickou průpravou, předurčily další pole jubilantovy aktivity – externí přednášky a cvičení na dvou vysokých školách i soustavnou činnost metodickou, lektorskou a publicistickou, mj. rovněž pravidelně v AS. Průběžně tak vznikala malá knihovnička skript a vyhledávaných instruktivních publikací: Světlo v rukou režiséra, Malý divadelní slovník, Základy divadelní techniky, Abeceda javiskovej techniky, Divadelně technický slovník (má 1300 hesel), Popis divadelní budovy a technického zázemí aj.

Podstatnou část Müllerova celoživotního úsilí odjakživa tvoří mnohostranné kontakty s desítkami amatérských kolektivů. Nejen z titulu rozličných funkcí v SČDO (krajský i ústřední výbor a jejich předsednictva, v údobí 1990-1999 předseda oblastního výboru Brno a poté jeho tajemník, Klub režisérů atd.) nebo v důsledku členství v bývalých poradních sborech pro slovesné obory, ale zkrátka z důvodu své divadelní posedlosti absolvoval tento zkušený organizátor rozličné soutěže, festivaly a dílny (O pohárek SČDO, Brněnský kandrdásek, Vysočinská buchta, žďárský Pohádkový mlejnek, hodonínský Hobblík, Sněhový Brněnec, štítinské Štivadlo, němčický Hanácký divadelní máj, přehlídky v Blansku aj.). Nesedával tu v pythickém mlčení, nýbrž se zápalem sobě vlastním porotcoval, hodnotil, polemizoval, radil nebo si prostě vyhrnul rukávy a šel pomoci „na plac". Také souborů, které V. Müller metodicky usměrňoval a většinou s nimi spolupracoval i jako režisér, výtvarník či herec, by se našla pěkná řádka: Letovice, Lomnice u Tišnova, Prace, Rájec-Jestřebí, Březová-Brněnec, Soběšice, Moravský Krumlov, Městečko Trnávka, Boleradice, Divadlo ZK Metra Blansko, královopolské Dělnické divadlo v Brně... Více let se koncentrovala Müllerova na přehlídkách oceňovaná režisérská, dramaturgická a scénografická pozornost do brněnského Svatoboje i jeho „veteránské" skupiny (Arbuzovova Romance ve třech, Molièrův Zdravý nemocný, Stiebrovy Poslední prázdniny, Calderonovo Velké divadlo světa aj.), který rovněž několik roků vedl. Nové rozšíření kulturní aktivity přinesla Müllerovi autorská součinnost s křesťansky zaměřenou brněnskou stanicí Rádio Proglas, kde uplatnil své rozhlasové hry, životopisné a vzpomínkové scénáře i svěží reportáže ze zahraničních cest.

V případě Václava Müllera, zkušeného „profesionála" s upřímným srdcem zapáleného ochotníka, nejspíš ještě není ani v osmdesátce konečné bilancování na místě. Přejme mu tedy do momentálního azylu v seniorském domově dostatek zdraví a sil k naplnění jeho nejbližších tvůrčích plánů a voňavou svatojánskou kytičkou poděkujme za všechny, jimž ukázal nebo usnadnil cestu ke službě jevištnímu umění. Zároveň si buďme vědomi toho, že v dnešní, po hmotných statcích a požitcích se pachtící době jsou právě nezištně obětaví lidé jako Vašek Müller onou příslovečnou solí naší divadelní líchy.

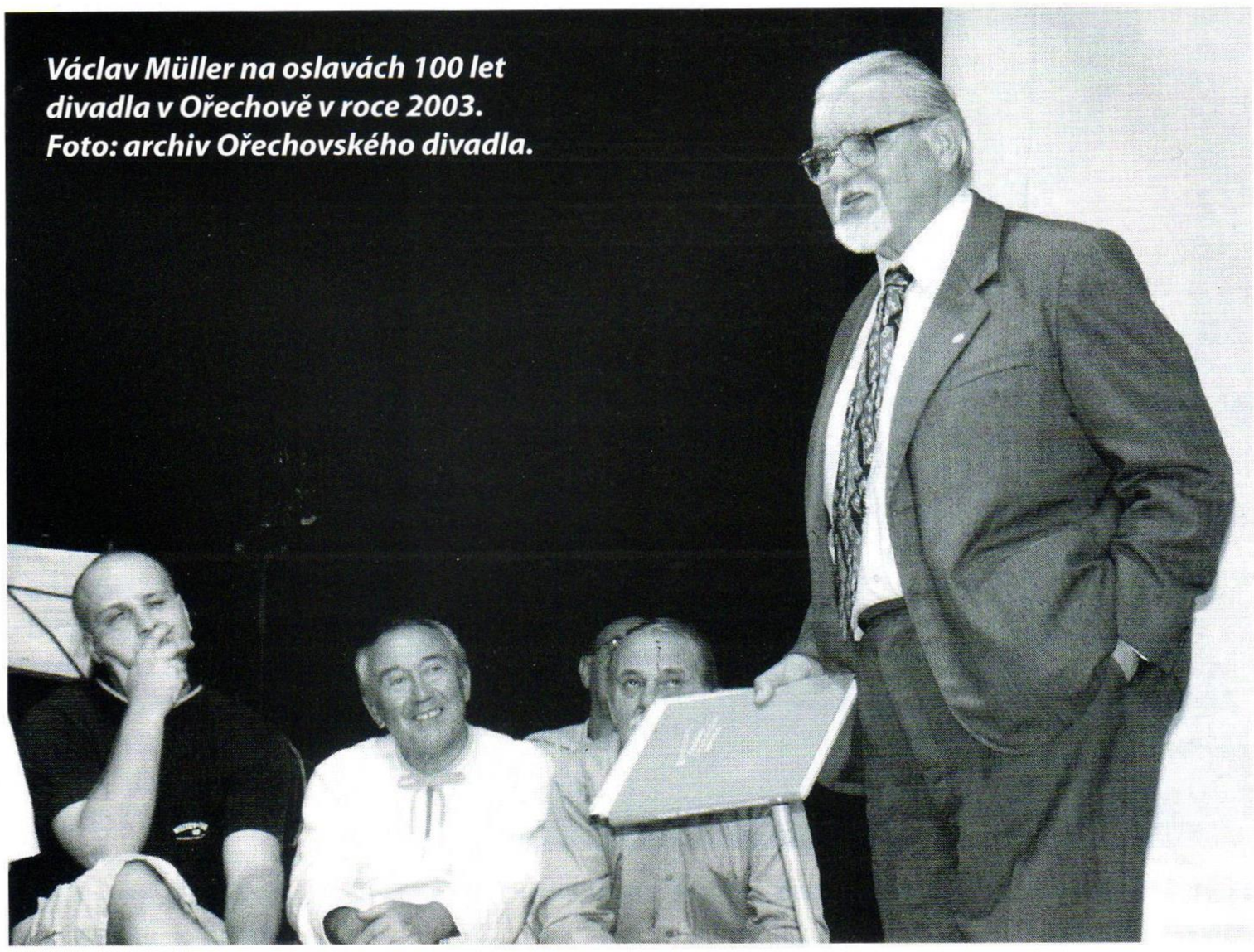

Václav Müller na oslavách 100 let divadla v Ořechově v roce 2003. Foto: archiv Ořechovského divadla.

Jubilující šedesátník Ladislav Valeš

Rozhovor připravil **Jaroslav Kodeš**

V roce 2003 dva české amatérské soubory DS Tyl Rakovník a Rádobydivadlo Klapý vyrazily na společný zájezd na Slovensko, aby tu sehrály svá představení. Tento zájezd stál u zrodu mého bližšího poznání Ladislava Valeše coby neúnavného režiséra a vedoucího souboru Rádobydivadlo, ale také coby člověka společenského, nadmíru přátelského, spolehlivého, ochotného divadlu věnovat maximum svého volného času. Zájezd vygeneroval i první spolupráci na poli divadelním. V Podzimní sonátě si vedle tehdy ještě Veroniky Týcové (dnes Valešové) zahrála velkou roli i moje žena Eva. A mě nadchla pracovitost souboru i režisérské vedení Ládi, který ví, čeho chce dosáhnout, ale hercům přitom nechává hodně svobody. Potom Láďa vyzval i mě ke spolupráci s Rádobydivadlem. A zase. Nechal mi naprosto volnou ruku ve výběru textu i v obsazení. A když dostal „kládu", stal se pokorným hercem, který jako první uměl svůj part.

Náš rozhovor k Láďovu jubileu však musí začít obligátně. Vzpomínáš si na své komediantské začátky?

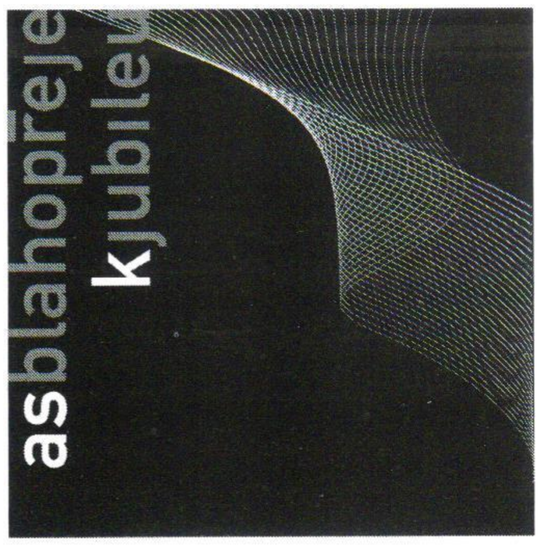

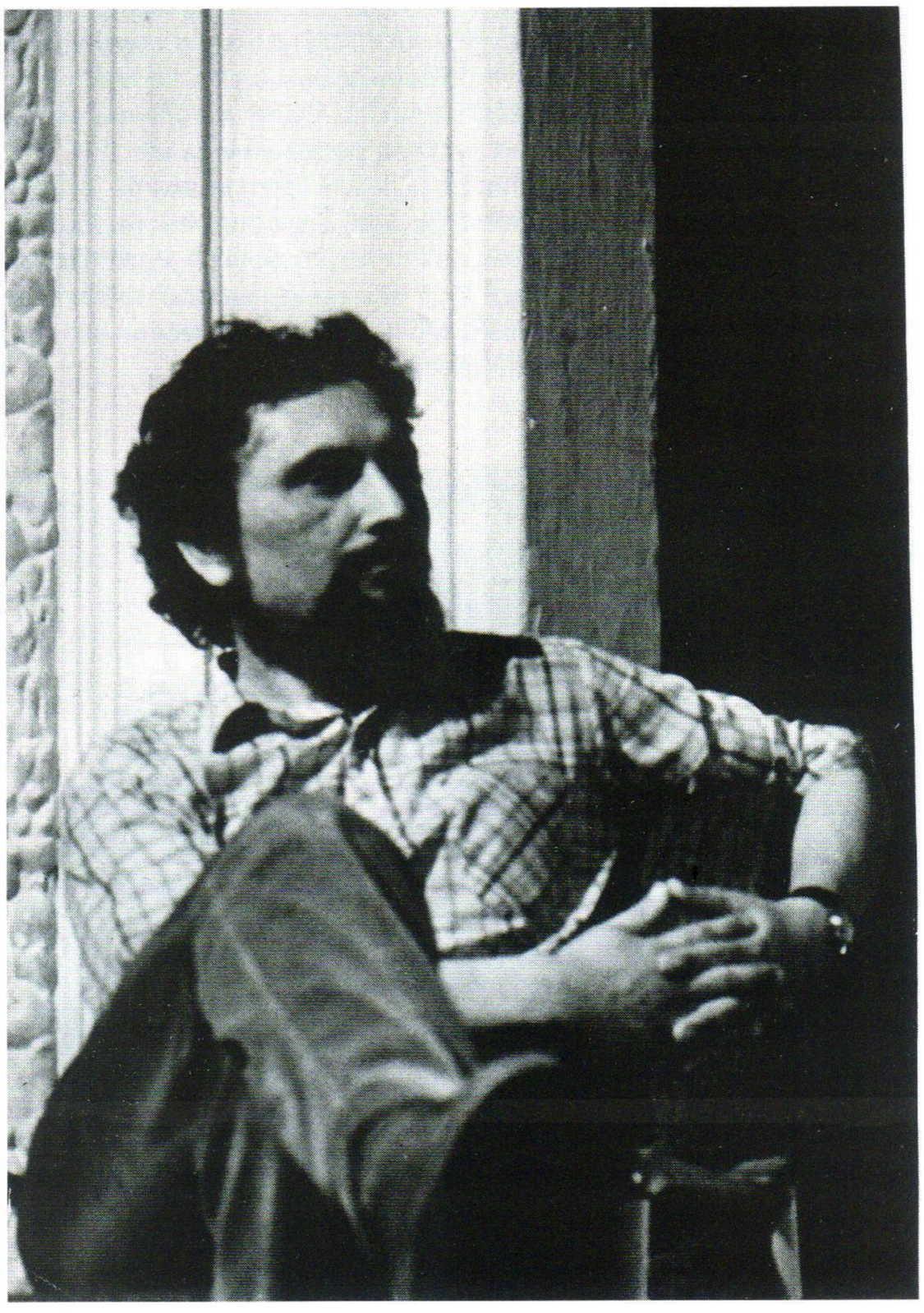

Ladislav Valeš v Kristových letech při své první režii v roce 1983. Soukromé foto.

Poprvé jsem stál na jevišti jako absolvent prvého ročníku vojenského učiliště v Popradu, bylo mi šestnáct a já v té době psal silně stresovou a nihilistickou poezii a tu jsem vyrovnával satirickými skeči, kterým se nikdo nesmál. V jednom takovém skeči jsem hrál s kamarádem a smáli jsme se jenom my dva, ostatní pískali. Byl to můj první výstup, dopadl špatně, ale neodradilo mě to. Za rok jsem již s několika spřízněnými lidmi vyhrál armádní soutěž umělecké tvořivosti s divadlem poezie, se svojí sbírkou básní pod názvem Jak nejlépe chytnout infarkt.

Velmi poetický název. A co bylo dál?

Dál toho moc nebylo, neboť vojenské učiliště mě nebavilo a já je po dvou letech opustil. Přešel jsem na energetické učiliště do Varnsdorfu a po jeho absolvování pak rovnou do života, na montáže, znovu na vojnu a opět na montáže. V sedmadvaceti letech jsem se obloukem vrátil na učiliště jako mistr odborného výcviku, a tehdy se mi podařilo dát dohromady společně s učni, učiteli a vychovateli moje první představení, Legendu o Kainovi podle knihy Bohumila Hrabala Legendy a morytáty. Vyhráli jsme s tím dokonce nějakou uměleckou soutěž učilišť v Českých Budějovicích. A pak zase klid. Až teprve když jsem měl Kristova léta, to už jsem se přestěhoval do Libochovic, jsem nastoupil jako charakterní herec do divadelního souboru Scéna. Moje první postavy byly velice bezcharakterní, a to v povídkové hře Mirka Stiebra Báječní milenci potřebují čas. No a když jsem pociťoval na sobě ten umělecký zmar, tak jsem se rozhodl režírovat a můj první počin byla hra Generální zázrak (Páral, Horanský, Rón). Strašně rád vzpomínám na spolupráci s panem Horanským, ten mi hodně otevřel oči pro divadlo.

Dobře, ale já předpokládám, že kumštýřské sklony a vztah k divadlu jsi nejdříve posbíral v rodině. Platí u tebe rčení, že láska k divadlu se dědí z otce na syna?

Jelikož u nás doma bylo sedm dětí, měli se rodiče co ohánět. Maminka ani tatínek se o kulturu moc nezajímali. I jejich rodiče neměli žádný vztah k divadlu, takže je s podivem, že jsem k tomu našel cestu já. Jako jediný z rodiny. Doufám, že mou osobou se to napraví, obě mé dcery z předchozího manželství to už na divadelních prknech zkusily a nejvíce si slibuji od svého synka, který se již ve svých dvou letech chová jako režisér. Aspoň mne a Verunce to tak připadá.

Jestli Kristiánkovi režisérství zůstane, tak mohu potvrdit, že to bude citlivý a vnímavý režisér. Jako jeho otec. Přesto, prozraď, jak dokážeš skloubit zaměstnání, péči o rodinu s tak intenzivní činností v souboru. Režíruješ, hraješ, organizuješ tolik zájezdů. Nemýlím-li se, Rádobydivadlo v průměru hrálo v loňském i předloňském roce minimálně jednou týdně. Jak všechno můžeš stihnout?

Pravda je to, že Verunka a můj synek jsou pro mne velkou motivací. Pokud toho mám někdy v práci nad hlavu a cítím se být unaven, tak vím, že po jejich boku okřeji. Jsou to spojené baterky. Je to někdy složité, především ty naše divadelní výjezdy po českých luzích a hájích. Vím, že se některým již tak často jezdit nechce, ale jakmile se potkáme s divákem, tak se těšíme zase na příští štaci. Jsem rád, že jsem obklopen stejně posedlými lidmi.

Potom nezbývá, než abys soubor představil a trochu nám přiblížil jeho historii. Jak vlastně Rádobydivadlo vzniklo?

Rádobydivadlo jsem založil s Vláďou Kasparem, Evou Andělovou a Danou Cendrovou na podzim roku 1986. Tak trochu to bylo z trucu, neboť předtím jsem byl vyloučen ze Scény Libochovice, kde jsem předtím strávil dva roky. Úspěšné dva roky, a to bylo zřejmě tou pravou příčinou, že jsem vadil některým činovníkům ve vedení tehdejšího závodního klubu. Bolelo to nějaký čas, ale nakonec jsem jim vděčen. Vděčen za to, že se mohlo narodit Rádobydivadlo. Obklopil jsem se svými věrnými a začali jsme brát divadlo vážně. Za těch pětadvacet let se v souboru vystřídalo

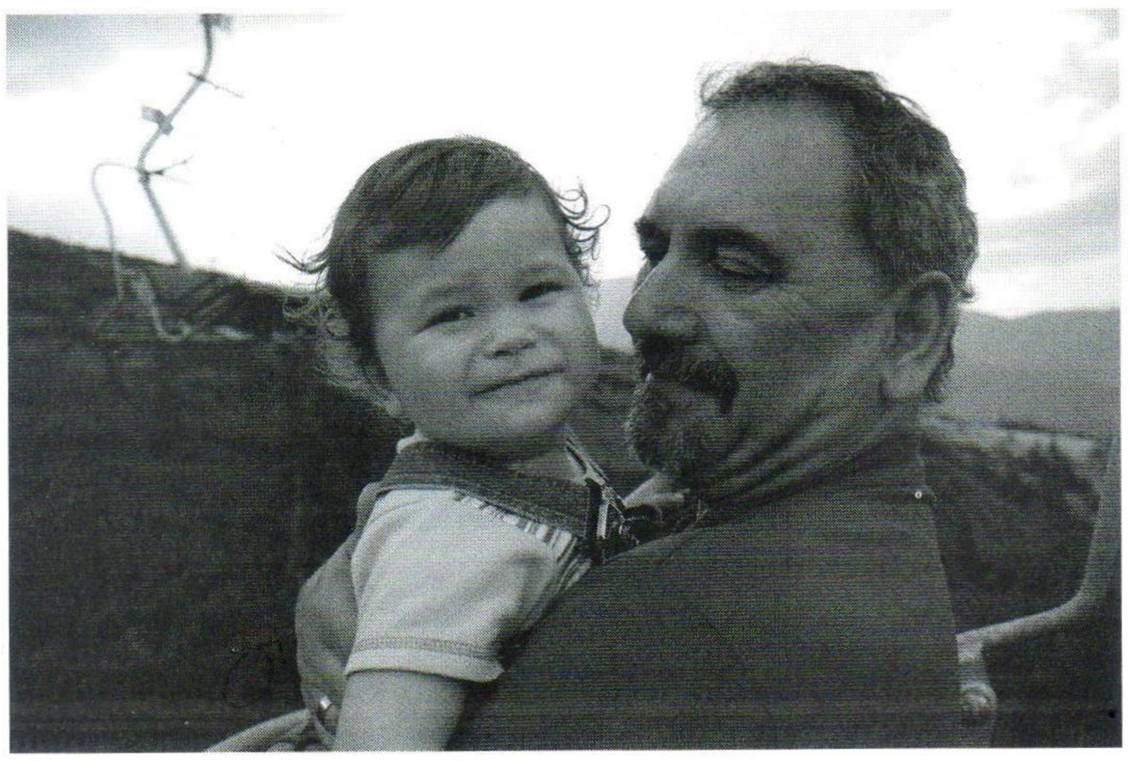

Ladislav Valeš se synem Kristiánem v Tatrách v roce 2009. Foto: Jaroslav Kodeš.

kolem padesáti či šedesáti lidiček, ať to byli herci nebo technický personál. Pravda je to, že se vytvořilo jakési stálé uskupení, srdce, které je stále pospolu s malými pauzami.

Rádobydivadlo se dlouhodobě vyznačuje docela širokou plejádou výborných amatérských herců. Přemýšlel jsi, jak k tomu došlo?

V Rádobydivadle se vždy drželo na dobré herce, některé jsem si vyhlédl a přemluvil k angažmá, snažil jsem se jim namluvit, že Rádobydivadlo je to jediné a správné místo. Některé jsme společně vypiplali, většinou to byli naturščici, kteří byli typově zajímaví. Jiní s námi začínali jako děcka, takže si prošli celou divadelní abecedou, jako třeba moje žena Veronika, Lenka Šťastná, Honzík Kaška. Nesmím zapomenout na Honzu Holfeuera, který byl talentem od pánaboha, bohužel zemřel hodně mladý a z jeho smrti jsem se těžce vzpamatovával. Když už vzpomínám na ty, kteří nejsou mezi námi, musím se jednoznačně zmínit o Vláďovi Kasparovi, to byl pan Herec, vzácný a šlechetný člověk, co pro divadlo hořel. Chybí mi Vlastík Mareš, Bříťa Žídek, Pavel Fišer… myslím, že na onom světě je již druhé Rádobydivadlo.

Jsem obklopen lidmi, kteří se vždy snažili divadlu porozumět a kteří si své zkušenosti předávali navzájem. Ať to je Eva Andělová, která v poslední době více a více režíruje, Liběna Štěpánová, Dana Cendrová, Jája Maťáková, Ivana Žáková, Eva Kodešová, všechny to jsou skvostné a krásné herečky. Mám také samozřejmě charismatické a herecky zdatné chlapy, jako je Míra Holfeuer, Pavel Macák, Toník Havlín. Dále z té mladší generace je to Eva Hedánková, Jirka Blail, Lukáš Burda, Vítek Šťastný, Petr Bernard, Robík Deme, Petra Znamenáčková, Marcela Vykouková a mnoho dalších. Jsem rád, že s námi začal dělat Pavel Hurych, který už bude mít za světly a zvukem odehráno na čtyři sta představení, a nakonec bych se rád zmínil i o Vaškovi Špiritovi, který jezdí s námi hrát až z Německa. Samozřejmě jsem nechtěl jako režisér zkostnatět a hledal jsem možnosti pro soubor, jak jej obohatit jinými režijními postupy, a bylo tomu tak dobře, neboť o tom vždy hovořil konečný výsledek. Takže bych rád poděkoval Kátě Fixové za její Naše městečko, Kačce Baranowské za Tribádky, tobě, Jardo, za Equuse, Tyrolskou elegii, Rudovi Felzmannovi za Escorial.

Profesor Císař o tobě kdysi prohlásil, že jsi divoký Valeš. Bylo to údajně po zhlédnutí nějakého tvého představení. Jak na to přišel?

Došlo k tomu na krajské přehlídce v Žatci, kde byl pan profesor v porotě. Hráli jsme představení J. Tettera Zeď. Na scéně, která byla velmi jednoduchá, stůl, dvě židle, byla také konstrukce, na které bylo umístěno prostěradlo. Tento lajntuch měl znázorňovat vězeňskou zeď, která měla v samotném závěru spadnout. Aby to mohlo spadnout, tak hlavní hrdina, tehdy Vláďa Kaspar v jeho jedinečné roli pošťáka Berga, měl v jednom nestřeženém okamžiku povolit úvazky, za které bylo prostěradlo upevněné. A ono to nevyšlo, zeď nespadla a já jsem málem zoufalstvím vypadl z osvětlovací kabiny. Diváci tleskali nadšením a zeď jim byla ukradená. Zato já jsem bezprostředně po představení řval jak blázen a roztrhal jsem scénář. Byl jsem hloupý… ale to mi došlo později. Kdysi jsem se pasoval na režiséra bouřliváka a novátora, dnes jsem již klasický romantik.

Prožil jsi s amatérským divadlem okolo čtyřiceti let. Navždy jsi podepsaný pod zhruba třiceti inscenacemi jako režisér, v řadě dalších jsi hrál. Našel jsi zde svoji současnou životní družku, máš zde mnoho přátel a kamarádů. Ale také jsi s divadlem zažil nejedno zklamání či nezdar. Mělo to vše nějaký smysl? A čeho si nejvíce ceníš?

Divadlo jsem začal dělat, protože jsem to chtěl zkusit, ale nečekal jsem, že u něj tak dlouho vydržím. Naopak s odstupem času je mi líto, že jsem s ním začal tak pozdě. Uvědomuji si, že jsem toho moc nestihl, stále je pro mne mocný a tvůrčí potenciál, je to stále vroucí zřídlo… neboť divadlo je nesmrtelné. Lidé budou mít vždy své příběhy a ty příběhy se musí sdělovat po celé věky. Divadlo lze opustit jen formálně, ale v podstatě ho opustit nelze.

Divadlo je tvůj opravdu hodně veliký koníček, ale já vím, že máš i jiné zájmy.

Mám rád film. Pokud máme s Verunkou čas, tak jsme v kině, většinou si vybíráme filmy pro náročné diváky. Pak mám rád knihy a velkou láskou je cestování. S Verunkou jsem procestoval Portugalsko, Bretaň, Toskánsko a Lombardii, jižní Anglii, a teď se chystáme do Skotska a Irska. Také chodím na fotbal. Fandím Teplicím.

Poslední otázka. Říká se, že režisér a maminka mají vždycky pravdu. Jak je to u vás?

U nás v rodině je to tak, že má pravdu vždycky moje žena, a na zkouškách jsem sice ještě ten kdo má hlavní slovo, ale na jak dlouho… má žena je u všeho.

Ladislav Valeš v roli Šaška ve hře Escorial Michela de Ghelderoda (česko-německá skupina při Rádobydivadle Klapý, 2008). Foto: Jaroslav Kodeš.

POPAD 2010 - zpráva o pražské divadelní přehlídce

František Zborník

krajské postupové přehlídky

Základní zpravodajství:

Místo a čas: 5.–7. března 2010 Divadlo Horní Počernice; pořadatel: Amatérská divadelní asociace (ADA); ředitelka přehlídky: Lenka Smrčková; lektorský sbor: Jaroslav Kodeš, Miroslav Pokorný, Ota Smrček, František Zborník, tajemník Pavel Hurych a počet inscenací: 7.

Podrobněji o podstatnějším:

Vlídné prostředí hornopočernického divadla, vlídní hostitelé, rozmanitá (nikoli však zanedbatelná) účast divácká. Rozmanitá úroveň a kvalita inscenací. Následující jejich charakteristika si nečiní ambice na úplnost, pokouší se ve stručnosti pojmenovat hlavní rysy viděných představení.

DS Právě začínáme Horní Počernice / *John Millington Synge*: Hrdina západu

Ve svém celku docela kvalitní inscenace stavějící na dobrých hereckých výkonech (J. Keilová jako Vdova Quinová, O. Hrubeš jako Christy Mahon a B. Jelínková v roli Pegeen Mikeové). Příběh o hledání a nalézání sama sebe v prostředí zkamenělém stereotypy, alkoholem a nudou našel v domácím souboru důstojnou interpretaci. Větší soustředění na ústřední téma a odstranění zbytečných zábavností by prospělo i strukturovanějšímu a působivějšímu vyřešení klíčové situace – odsouzení a pokus o lynč hlavního hrdiny. Doporučení na národní přehlídku v Děčíně.

DS ExCe/e/S Praha / *Jiří Skalický:* Bürokrati

Autorské představení party nadané humorem a pracovitostí, inspirované „cimrmanovskou poetikou", zatím jen letmo se dotýkající pravidel a principů divadelních. Hříčka o jednom důsledném plnění pokynu nadřízeného vede k destrukci úřadu, přičemž má být odhalována jeho prázdnota a absurdnost fungování. Takto formulovaný cíl představení však musí divák dolovat z nekonečných minut jevištního nedění a přívalu slov, které, důsledně dramaturgicky kráceny a zaměřeny, by mohly být jistě chytrou zábavou. Zatím však jde o způsob „cokoli je dobré". Ve vnímání diváka se ale brzy i to dobré ztratí a zahyne v moři kaše vytékající z tohoto bezedného hrnce.

DS Výtečníci Horní Počernice / *Mark Twain, Jiří Kroc:* Princ a chuďas

Parta středoškoláků vedená třemi učitelkami směřuje k muzikálové formě divadla. Tentokrát si situaci neulehčila obsazením hlavních rolí dvěma dívkami a důsledným playbackem všech hudebních vstupů. Inscenace tak sice plyne bez větších zádrhelů, ale také bez vzrušení a klukovství, o němž, marná sláva, také Twainův text je. Jakési uhlazování konfliktů (oba „kluci" tu nemají skutečné protihráče) vede k nedramatičnosti situací, a je tak spíše na pohled příjemnou přehlídkou dobře udělaných kostýmů, některých zajímavých hereckých talentů a místy slušné choreografie (kolektiv souboru). Je to tak: bez živého zpěvu, bez odpovědného obsazení hlavních rolí a bez hledání dramatických konfliktů nemůže vzniknout žádné divadlo, to hudební nevyjímajíc. Přesto představuje mladý kolektiv nepřehlédnutelný tvůrčí potenciál a je jen na něm, zda ustrne v esteticky uhlazených, bezpečných končinách líbivosti nebo se prodere k divadlu jako zprávě o sobě samých v tomto světě. Doporučení na národní přehlídku studentského divadla Mladá scéna v Ústí n. Orlicí.

DS U.S. Marvin Praha / *Pavel Trtílek:* Zabiju tě sekerou

Nelehkou předlohu současného českého dramatika P. Trtílka (Cena A. Radoka za hru Poslední večeře) zvládli členové souboru v základní charakteristice vytvoření drsného až odpudivého rodinného prostředí Skřivana a Buchary, kde vzájemné ubližování je principem stereotypu soužití. S příchodem nechtěné dcery Nadi a jejího snoubence se však tento základ už dál příliš nepovyšuje. Vytěsňování všeho riskantního, trýznivého, vlastně všeho skutečného, ve jménu „klídku", se tu traktuje jen slovy, nestává se hnacím motorem k bezcitnosti vedoucí až ke zločinu. Prohlédnutí Nadi, kdo byl jejím trýznitelem, se tak stává jen jejím osobním poznáním a rozhodnutím, aniž je v tom postava zásadněji podpořena vrstvením a řešením dramatických situací. Soubor nicméně zasluhuje uznání za kuráž utkat se s náročným textem, který pomohl pojmenovat možnosti „Marvinu".

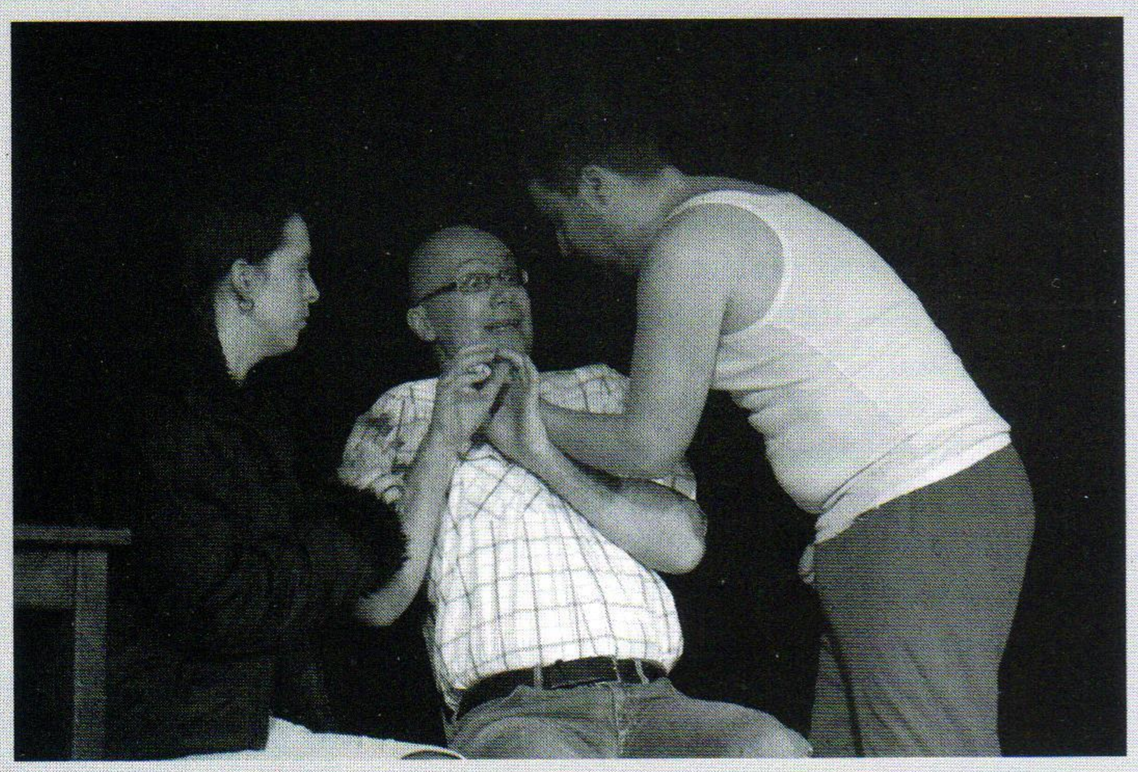

DS U.S. Marvin Praha / Pavel Trtílek: Zabiju tě sekerou. Foto: Jaroslav Kodeš.

DS Právě začínáme Praha-Horní Počernice / John Millington Synge: Hrdina západu. Foto: Jaroslav Kodeš.

DS ExCe/e/S Praha / Jiří Skalický: Bürokrati. Foto: Jaroslav Kodeš.

„Je to tak: bez živého zpěvu, bez odpovědného obsazení hlavních rolí a bez hledání dramatických konfliktů nemůže vzniknout žádné divadlo, to hudební nevyjímajíc."

Áčko Divadla Neklid Praha / Ivo Šorman: Olosování

Přepsaná či výrazně upravená hra M. Walczaka Lov na losa je v této inscenaci uvedena odbornou přednáškou o lovu na losa, k níž se pak zčásti váže následující děj. Příběh, jenž začíná jako bulvární komedie klasického milostného trojúhelníku a ústí díky absurdní přesmyčce v smrtonosný lov a tragigroteskní závěr, by mohl být žánrově tím vším: bulvárem, absurdní komedií, groteskou. Soubor (účastníci herecké školy pod vedením zde uvedeného autora) jako by se však nemohl rozhodnout, kam cílí a jaké prostředky k tomu zvolí. Využívá všemožných postupů a je důsledný v nedůslednostech nejen ctěním žánru, ale i ve volbě rekvizit či znakového systému (metafora se svítilnami jako puškami ve scéně lovu je sice pěkná, ale mezi jinak popisnými řešeními ojedinělá a v důsledku i matoucí). Výsledkem je poněkud nepřehledné quodlibet, jež nakonec více působí jako jednotlivé etudy na daná témata než jako promyšlený celek.

Příkladem jak jeden a týž soubor, jedni a titíž lidé se mohou na jevišti v různých představeních naprosto kvalitativně proměnit, jsou dva následující produkty souboru **Rachtámiblatník z Prahy**: vlastní dramatizace pohádky **O neohroženém Mikešovi** a interpretace textu francouzského filozofujícího dramatika ***Erica Emannuela Schmitta*** **Hotel mezi dvěma světy.**

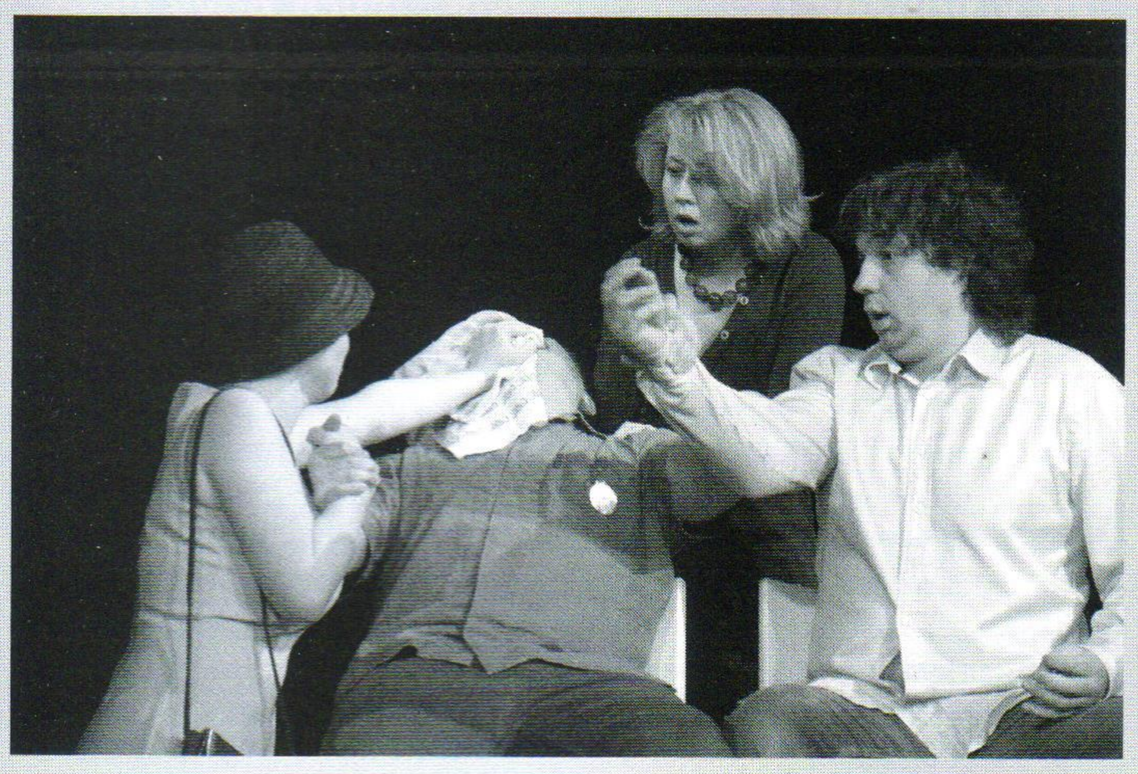

DS Áčko Divadla Neklid Praha / Ivo Šorman: Olosování. Foto: Jaroslav Kodeš.

Pohádka je sice vyprávěna přehledně a nekomplikovaně, ale všechno je v ní nějak nedbalé, málo promýšlené, herci nevědí, co hrát, protože postavy si vytvořili dle vlastní invence a přístupu, nahodile bez jednotící režijní ruky. Situace (pokud v dramatickém slova smyslu vůbec existují) vycházejí jen a jen z textu, tvůrci nepřidali nic navíc. Spíše naopak. I tam, kde je původní text napínavý (to když oba Mikešovi „kamarádi" vytahují z díry princezny a pak zrazují Mikeše), je jevištní obraz nevzrušivý a nenápaditý, ba dokonce špatně popisný. Škoda, soubor už několikrát svou dovednost i talent prokázal, tady se zase jednou projevilo v plné nahotě, že pro děti hrajeme často jen na půl plynu – v přípravě i realizaci, a to je, pane režisére Antonisi Arabadzisi, v mých očích skoro trestné.

Současný francouzský dramatik E.E. Schmitt napsal svůj Hotel mezi dvěma světy, věren své filozofické erudici, jako dramatický text s úvahami o životě po životě, o smrti a o smyslu toho všeho. „V tajuplném hotelu se setkává několik lidí rozdílného založení v okamžiku pravdy, kdy se rozhoduje o všem. Je to obecně lidský příběh, který se dotýká lidského údělu nás všech." (*citace z programu soboru)* Hotel, zabydlený několika odlišnými typy postav s různými osudy, je jakýmsi místem čekání na

DS Výtečníci Praha-Horní Počernice / Mark Twain, Jiří Kroc: Princ a chuďas. Foto: Jaroslav Kodeš.

rozhodnutí, kam se člověk mezi životem a smrtí bude dál ubírat. Ti lidé to vědí, někteří tu smířeni se svým údělem domýšlejí smysl svého bytí, jiní odmítají přijmout jakýkoli zásah pod krustu své namyšlenosti, pod povrch povrchnosti. Soubor pracuje s vědomím smyslu hry, z každé situace je zřejmé, že herci přijali příběh za svůj a slouží mu na nejhornější hranici svých aktuálních dovedností a schopností. Bez vnějších okázalostí směřují k proniknutí do hloubky postav, jednají skutečně vespolně a spolu, situ-

DS Rachtámiblatník Praha / Kolektiv souboru: O neohroženém Mikešovi. Foto: Jaroslav Kodeš.

DS Rachtámiblatník Praha / Eric Emannuel Schmidt: Hotel mezi dvěma světy. Foto: Jaroslav Kodeš.

ace vznikají přirozeně z tohoto jednání. Základní zdroj napětí spočívající v očekávání, kam kdo bude nasměrován, je stupňován spory mezi odlišnými pohledy na smysl života a jeho realizace, a posléze i mezi tím, co se děje v reálu na zemi a jak je tím postihován život v hotelu (operace, potřeba náhrady srdečního svalu, aby tělo mělo funkční hnací pumpu, versus potřeba „dát srdce", aby pohyb mého života nabyl smyslu). Představení hry Hotel mezi dvěma světy na POPADu dokázalo překonat i poněkud rozvleklejší místa, v nichž autor snad až nad míru podlehl své filozofující nátuře, udrželo si napětí, uměřenost, vhodné jevištní prostředky a hlavně a především zaujaté, pokorné a talentované herectví. A to je, pane režisére Antonisi Arabadzisi, nejen v mých očích záslužný a skutečně tvůrčí čin.

Inscenací Hotelu mezi dvěma světy letošní přehlídka končila a byla bezpochyby tím nejkvalitnějším, co přinesla. Nominace na národní přehlídku v Děčíně.

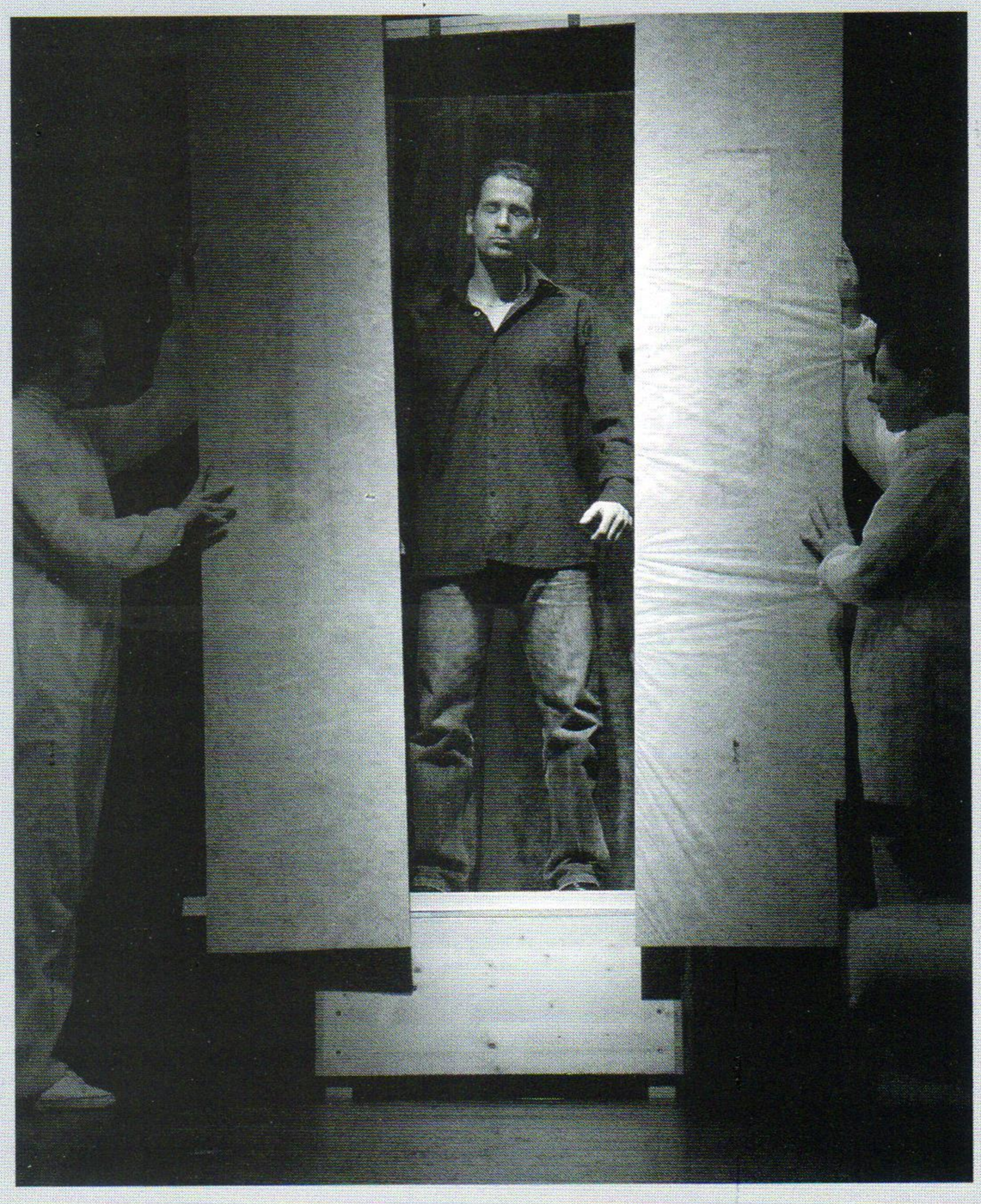

DS Rachtámiblatník Praha / Eric Emannuel Schmidt: Hotel mezi dvěma světy. Foto: Jaroslav Kodeš.

Chudá Karlínská Tříska

Milan Schejbal

Letošního ročníku Karlínské Třísky, jedné ze dvou pražských přehlídek amatérských činoherních divadel s výběrem na celostátní přehlídku Divadelní Děčín 2010, se zúčastnily (po odstoupení dvou souborů v den jejich plánovaného vystoupení) pouze čtyři soutěžní inscenace. Za této konstelace by bylo pošetilé pouštět se do zobecňujících souvislostí či poukázání na trendy současného amatérského divadla, které jako celek nemá již delší dobu v našem hlavním městě právě na růžích ustláno. Spokojme se tudíž konstatováním, že z oněch čtyř soutěžních inscenací využívaly dvě postupy tzv. autorského divadla, zbylé dvě pak vykazovaly znaky spíše tzv. divadla interpretačního.

U **Divadla TU** se zmiňované autorství projevuje především v textové předloze, již méně pak v ostatních inscenačních složkách. Autoři hry **Poprava *Filip Lukeš*** a ***Jaroslav Hejnic*** (rovněž režie) nás uvádějí do divadelně velmi slibné situace: hlavní hrdina François Fuche je odsouzen k trestu smrti za znásilnění mladé ženy, kat, kněz a samotný François jsou na popravu připraveni, jen soudce se kdesi zdržel a nezbývá, než na něj počkat… Během tohoto čekání se odkrývá řada nečekaných a absurdních skutečností nejen o samotném zločinu, ale i o zúčastněných postavách. Je škoda, že úvodní groteskní situace je vlastně nejsilnějším momentem celé inscenace a že tato se dále divadelně účinně nerozví-

„O autorství v plném slova smyslu můžeme hovořit v případě Divadla Neškvor. Jejich nový opus s názvem Jelito, kopyto, platí to autora P. Jecelína nese znaky typické pro tento soubor již několik let: hravost, autenticita, absurdita."

jí, resp. rozvíjí se spíše směrem k jakési až psychologické studii (a to i zvolenými hereckými prostředky) než cestou v úvodu nastoleného řádu absurdní komedie. Autoři nicméně projevili cit pro situaci i pro dialog, což není málo a jistě toho využijí ve svých budoucích hrách.

O autorství v plném slova smyslu můžeme hovořit v případě **Divadla Neškvor**. Jejich nový opus s názvem **Jelito, kopyto, platí to** autora ***P. Jecelína*** nese znaky typické pro tento soubor již několik let: hravost, autenticita, absurdita. Tentokrát sledujeme neuvěřitelnou anabázi outsidera k cestě za penězi. Hlavní hrací prostor představuje (jak jinak) hospoda, ve které hlavní hrdina zabloudí i cestou zpět z toalet. Jsme svědky řady nápaditých a neotřelých situací, gagů, paradoxních slovních spojení i nečekaného rozuzlení. Přitom všem nejde o „hraní" v pravém slova smyslu, jde spíše o bezprostřední existenci na jevišti, resp. „tady u nás". A to je možná pravý důvod nepřenositelnosti inscenací tohoto sympatického souboru do míst i zdánlivě připomínajících „umělý" prostor divadla.

Tradiční účastník Karlínské Třísky **Divadlo ESENCE** se letos představilo vlastní adaptací komedie ***Williama Shakespeara* Jak se vám líbí (na dně)**. Sdělně interpretovat tuto už samotnou strukturou poměrně složitou slavnou komedii vyžaduje od inscenátorů nemalé úsilí. Režisérka Marie Kubrová si tento úkol ještě více zkomplikovala, neboť jednotlivá dějová pásma (zde nazvána RTV Arkádie, Autosalon Oliver, Arden Forest, Nebe) se jí nepodařilo důsledně (především herecky, ale částečně i scénograficky) oddělit a tato mnohdy splývala. Také posun směrem k současnosti nepřinesl kýžený (nebo možná čitelný) smysl a spíše nastolil otázku po záměru tohoto posunu, neboť ústřední téma původní Shakespearovy komedie (můžete si vybrat, který „svět" se vám líbí) v zásadě neobohatil, spíše ho paradoxně zamlžil. Shakespeare prostě opět zvítězil…

Díla jednoho z nejvýznačnějších světových dramatiků 2. poloviny 20. století ***Friedricha Dürrenmatta*** se opravdu neobjevují na repertoáru amatérských divadel každý den. **DS Ty-já-tr/HROBESO** si pro svou inscenaci navíc vybral hru **Frank Pátý**, která rozhodně nepatří k nejjednodušším. Sledujeme osud podvodnické banky, jejíž

„Friedricha Dürrenmatta Frank Pátý rozhodně nenechá nikoho chladným a navíc se divadelně účinným způsobem vyjadřuje k současnému dění kolem nás. Právem si inscenace Ty-já-tru/HROBESO vysloužila jako jediná doporučení k postupu na Divadelní Děčín 2010."

představitelé se pro získání peněz neštítí použít i těch nejpodlejších a nejzrůdnějších prostředků. Jejich počínání je nejen krystalicky cynické, ale dosahuje takových rozměrů, že na jejich viny již nelze uplatnit standardní soudní mechanismy, lze jim pouze odpustit. Tak, jak je pro Dürrenmatta typické, strukturu textové předlohy tvoří řada groteskních situací, dovedených ad absurdum. Stejně tak mu není cizí střídání sentimentu s nadsázkou, až parodií. Vytváří plejádu neuvěřitelných lidských kreatur, které jsou v honbě za mamonem schopné obětovat cokoli. To vše spolu s nečekaným střídáním reálných a groteskních scén a navíc používáním komentáře či demonstrace klade na inscenátory neobyčejně velké nároky. Toho si byl režisér Luděk Horký spolu se svým tvůrčím týmem (velmi zdařilé režijně-scénografické řešení) evidentně vědom a v zásadě smysluplně a místy i velmi působivě hru jevištně převyprávěl. Nevyhnul se však některým nedůslednostem a mírným omylům. Za zásadní interpretační nedůslednost lze považovat pojetí Herberta a Franzisky, dětí titulní postavy, budoucích majitelů banky. Není totiž patrné, z hlediska tématu, v čem a proč přinášejí do banky nové metody, které budou na kvalitativně vyšší úrovni než metody jejich rodičů, zvláště když celkové vyznění inscenace míří do současnosti. Symptomy mladé generace konce 50. let minulého století rozhodně nejsou shodné s těmi dnešními. Je také škoda, že vynecháním milostné písně Egliho a Friedy před Friedinou smrtí je značně oslabeno groteskní vyznění celé této scény těsně před přestávkou. Stejně tak zůstává nedořešena jevištní i významová funkce servírky Jannette, která de facto celé dění organizuje atd. Stejné nároky jako na režii či scénografii, ne-li větší, klade tato hra i na herce. Ti musejí kromě již zmíněného zvládnout i vysoce stylizovaný projev, který mnohdy volně přechází do verše a dále pak ve zpěv. Přičemž písně Paula Burharda (zde i Ondřeje Pečeného) připomínají až operní árie, ne nadarmo uvádí autor jako podtitul hry „gangsterská opera". Výtečně se se svým hereckým úkolem ve všech směrech vypořádala především Lucie Valenová jako Frankova žena Ottilie. Přesnou míru groteskní nadsázky uplatnil také Mikoláš Tyc jako majitel továrny na hodinky Piaget. Na druhé straně herecké pojetí Franka Pátého vykazovalo přílišné známky karikatury, a tím ztrácelo inscenační pravdivost. Přes všechny uvedené problémy či nedůslednosti jsme viděli nadprůměrnou amatérskou produkci, se kterou lze souhlasit či nesouhlasit, lze o ní dlouze diskutovat, ale rozhodně nenechá nikoho chladným a navíc se divadelně účinným způsobem vyjadřuje k současnému dění kolem nás. Právem si inscenace Ty-já-tru/HROBESO vysloužila jako jediná doporučení k postupu na Divadelní Děčín 2010.

Karlínská Tříska se letos konala ve dnech 12. a 13. března v Karlínském spektru v režii DIVADLA (bez záruky) PRAHA. Odborná porota pracovala ve složení Kateřina Fixová, Milan Schejbal a René Vápeník. Sečteno a podtrženo: doufejme, že letošní chudý ročník (kvalitativně i kvantitativně) byl pouhou výjimkou a že již ten příští naváže na léta daleko úrodnější…

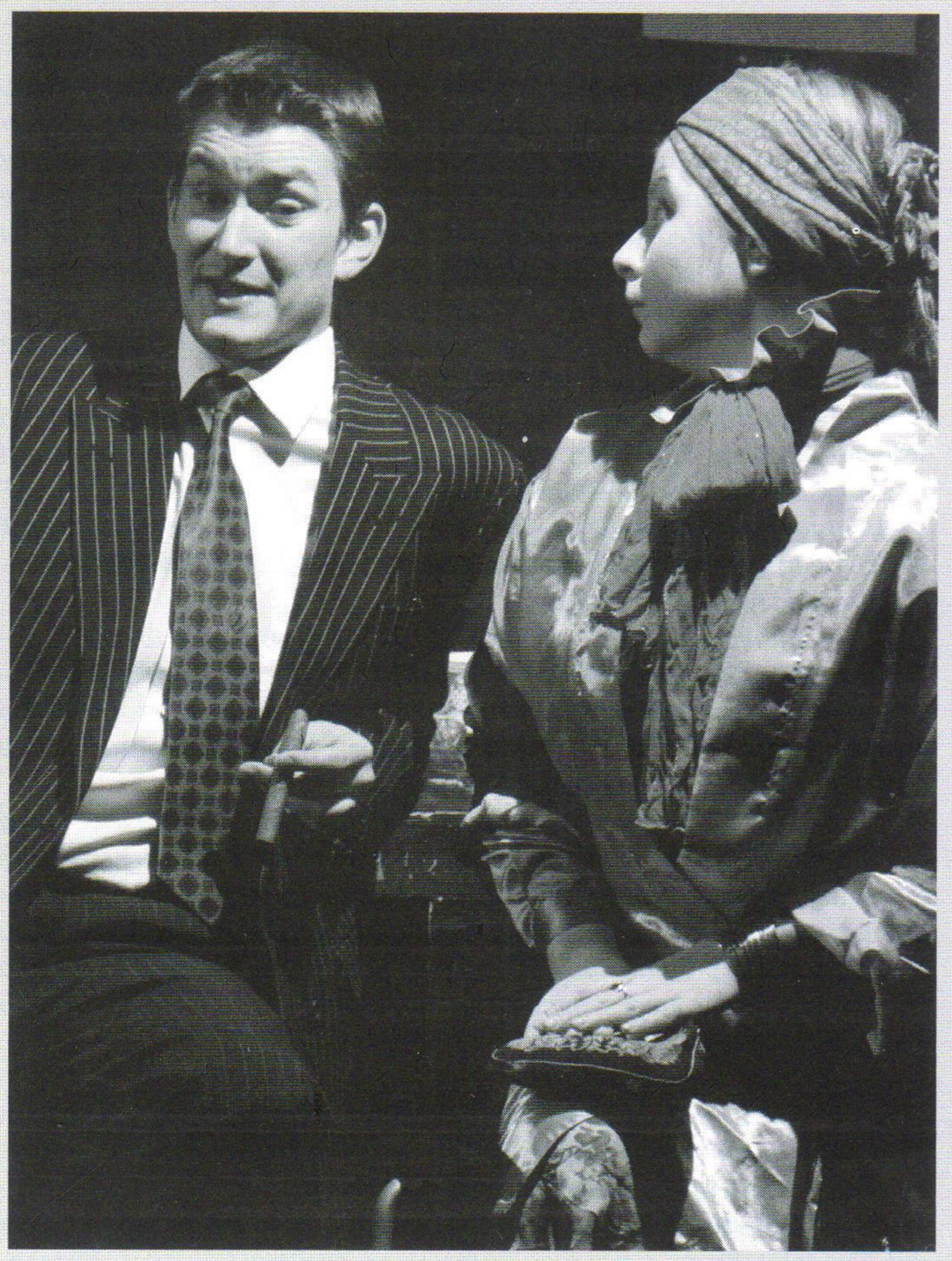

DS Ty-já-tr/HROBESO / Friedrich Dürrenmatt: Frank Pátý. Foto: Gabriela Vlková.

Divadlo TU Praha / Filip Lukeš, Jaroslav Hejnic: Poprava. Foto: Gabriela Vlková.

Divadlo Neškvor Praha / Pavel Jecelín: Jelito, kopyto, platí to. Foto: Gabriela Vlková.

34. Wintrův Rakovník v roce 2010 aneb Starý dobrý prostor k divadelnímu zrání

Milan Strotzer

„...letošní ročník Wintrova Rakovníka byl průkazným dokladem toho, jak se divadelní zrání zakládá (OKKO Praha), jak slibně pokračuje (Slánská scéna, Kocábka Chocerady, DS TJ Sokol Lázně Toušeň, Divadýlko na dlani Mladá Boleslav), ale i kde se kvašení a zrání zvrtlo či pozastavilo a potřebuje podpořit...“

Tak jako si vyžaduje zrání prvotřídního moku dobrého sklepa s ideálními klimatickými podmínkami, obdobně tomu je v případě zrání divadla. Také potřebuje ke své kultivaci místo s potřebným příznivým klimatem. Takovým místem je pro středočeské a začasté i vzdálenější amatérské divadelníky Wintrův Rakovník, přehlídka, která funguje jako starý dobrý sklep. Ostatně je nejstarší krajskou přehlídkou v České republice, svému poslání slouží od roku 1977 již plných 34 let. Divadelní přehlídky mají v Rakovníku daleko delší tradici, která byla započata v roce 1947. Měly však před rokem 1977 jiný statut, podobně jako Třešťské divadelní jaro, které má za sebou již 49. ročníků, ale krajskou přehlídkou je teprve od roku 2000.

Wintrův Rakovník sluje nadstandardními podmínkami pro hrající soubory, výtečnou organizací, do níž je třeba započítat předvýběr inscenací do programu přehlídky, dostatečný prostor k reflexi soutěžních představení, zajištění zasvěcené odborné poroty a zázemí pro její práci, v neposlední řadě vstřícné klima, o které pečují pracovníci Kulturního centra a Divadelního spolku Tyl v čele s Alenou Mutinskou.

Myslím, že letošní ročník Wintrova Rakovníka byl průkazným dokladem toho, jak se divadelní zrání zakládá (OKKO Praha), jak slibně pokračuje (Slánská scéna, Kocábka Chocerady, DS TJ Sokol Lázně Toušeň, Divadýlko na dlani Mladá Boleslav), ale i kde se kvašení a zrání zvrtlo či pozastavilo a potřebuje podpořit (Exil Pardubice, DS K.J. Erben Žebrák).

Mezi sedmi soutěžními inscenacemi těsně převažovala dramata a vážná témata nad komediálními žánry. Program obnášel čtyři hry současné dramatiky západní provenience (USA, rakouské, 2x italské), dvě původní dramatizace převzatých předloh českých autorů a jednu původní autorskou hru. Závěrečnou programovou tečkou bylo představení hostujícího Divadla SoLiTEAter z Prahy, které v minulé sezoně zazářilo s hrou Dougha Wrighta Svou vlastní ženou.

Ochutnávku 34. Wintrova Rakovníka začnu obrazně řečeno mladým vínem a skončím tím, které „koštéři“ Kateřina Fixová, Pavel Purkrábek, Milan Schejbal a Milan Strotzer ocenili medailemi.

Divadlo OKKO, o. s., Praha, kolektiv, který má za sebou pouze dvě divadelní sezony, si pro svou druhou inscenaci zvolil situační převlekovou komedii amerického autora ***Kena Ludwiga*** **Pod praporem něžných dam**. Řemeslně dobře napsaná hra, zejména pokud jde o situace a dialogy, byla souboru oporou v tom, že se mu podařilo srozumitelně převyprávět příběh, respektive pobavit diváky některými situacemi či slovními gagy. Soubor však vlivem nevelkého zkušenostního zázemí zůstal víceméně u reprodukce textu, u popisu a ilustrace. To je na žánr situační komedie, jak zdůraznil při hodnocení Milan Schejbal, zoufale málo. Chybělo důsledné režijní i herecké řešení situací tak, aby se publikum mohlo bavit paradoxy, nečekanými asociacemi, přesně načasovanými pointami etc. Nicméně v inscenaci se přece jenom objevily dvě herecké kreace vymykající se z pouhého reprodukování textu, a sice Martina Zelenského v roli Jacka a Anny Blabolové coby Meg (čestná uznání).

Soubor K.J. Erbena ze Žebráku nastudoval v režii Františka Lorence frekventovanou hru ***Alda Nicolaje*** **Tři na lavičce**. V jeho inscenaci

DS K.J. Erbena Žebrák / Aldo Nikolaj: Tři na lavičce. Foto: Jiří Chlum.

Divadlo OKKO, o. s., Praha / Ken Ludwig: Pod praporem něžných dam. Foto: Milan Strotzer.

jsme postrádali důsledné budování dramatických situací a vztahů mezi postavami, což mj. vedlo k znečitelnění postavy Ambry. Inscenace se takříkajíc rozsvítila v momentech, kdy bylo využíváno principů konverzačního herectví, naproti tomu každé odbočení k psychologické drobnokresbě vyvolávalo rozpaky. Rozvleklé pointy jednotlivých obrazů a zbytečné proluky vznikající zatahováním opony – žádné přestavby se totiž nekonaly – poznamenávaly tempo inscenace a tudíž i pozornost diváků. Přesto vše upoutal svým herectvím František Lorenc v roli Boccacia (čestné uznání), a sice svým smyslem pro nadsázku a schopnost přesně načasovat pointu.

Divadelní soubor Exil z Pardubic se představil s jevištním provedením textu současného italského autora ***Maria Geraldiho*** **Zlomatka**. Záměrně píši textu a nikoliv hry, neboť jde o plakát, o vykřičník nad jednáním matky, která se nesmíří s homosexualitou svého syna a zabije jeho partnera. Text připomíná někdejší jevištní skici k předmanželské výchově, které byly odrazovým můstkem pro následnou

besedu návštěvníků pořadu s psychologem. Ty totiž také obyčejně postrádaly, stejně jako Geraldiho text, motivace jednání, neboť sloužily k nastolení modelových situací, o nichž byla následně vedena rozprava a teprve v ní se ony motivace rozkrývaly. Šlo tu o načrtnutí hrubých kontur problému, o upoutávku.

Inscenace pardubického Exilu, zdá se, nechce sloužit jako plakát, a tak se ubírá cestou civilního pravděpodobnostního herectví, aniž by nalézala a zprostředkovala divákům motivace jednání postav. Ostatně, pokud by se do takového hledání tvůrci pustili, patrně by, v našem současném prostředí nepoznamenaném tabuizováním homosexuality a katolickou bigotností, museli dospět k tomu, že jde o problém nemocné ženy a nikoliv o nemožnost smíření se se sexuální orientací syna. Víra v autora tu nebyla nejšťastnější cestou k aktuálnímu sdělení prostředky divadla, nepodařilo se to ani prostřednictvím zaujatého hereckého projevu technicky dobře vybavené Věry Pojmanové v titulní roli (čestné uznání).

DS Kocábka Chocerady / Jiří Cinkeis: Koule. Foto: Milan Strotzer.

Divadelní soubor Kocábka z Chocerad přivezl na Wintrův Rakovník 2010 před-

DS Exil Pardubice / Mario Geraldi: Zlomatka. Foto: Jiří Chlum.

„Soubor Kocábka na sebe opakovaně poukázal jako na výjimečný a patrně nenapodobitelný fenomén v kontextu českého amatérského divadla."

stavení autorského divadla založeného na textu principála souboru ***Jiřího Cinkeise*** **Koule**. Viděli jsme představení plné humoru, hravosti a pohrávání si s lidskou blbostí, které je z rodu někdejších tzv. divadel malých jevištních forem. Žánrově se představení pohybovalo na pomezí text-appealu, literárního kabaretu, revue. Lze v něm nalézt odkazy k poetismu tak, jak je známe z tvorby Jiřího Suchého, ale i dadaismu a k dalším inspiračním zdrojům.

Hra je založena na výborném a nosném nápadu: Do patentového úřadu přichází muž se svou ženou, aby zde uplatnil svůj vynález. Muž je postižen tím, že neustále usíná, ale naštěstí po probuzení navazuje na předchozí řeč. Tato výchozí situace je živnou půdou k řetězci humorných situací a gagů. Ty jsou dobře vystavěny a nechybí jim přesné načasování. Předností tu jsou neobyčejná schopnost navazovat kontakt s publikem spjatá s autentickým hereckým projevem (hlavně u Jiřího Cinkeise) a princip hravosti, na němž je představení postaveno a budováno.

Hra J. Cinkeise se v rovině textové předlohy i jevištního provedení láme na dvě poloviny. Tou první je situace předložení vynálezu, tou druhou je demonstrace jeho fungování. Zatímco první část je sevřeným celkem, druhá je poněkud rozvolněnější a vzbuzuje úvahy nad proporcemi a zpracováním některých skečů a hlavně písňových čísel a jejich hudebního uchopení. Mimoto zde chybí zřetelné nastolení nové situace, tj. avízo pro diváka, že budou následovat demonstrace fungování vynálezu. Toto konstatování o dvou ne zcela sourodých polovinách hry není o tom, že je něco zásadně špatně. Princip hravosti (žánrového uchopení), na němž je představení postaveno, nevyžaduje nutnou sevřenost celku. Jde jen o upozornění na to, že se diváci budou nejspíše bavit v první části představení více než ve finále.

Viděli jsme svébytné autorské divadlo, a to ve všech ohledech, které přináší inteligentní zábavu i možnost zamyšlení se (čestné uznání

Divadýlko na dlani Mladá Boleslav / Petr Matoušek na námět Miroslava Horníčka: Inventura. Foto: Mllan Strotzer.

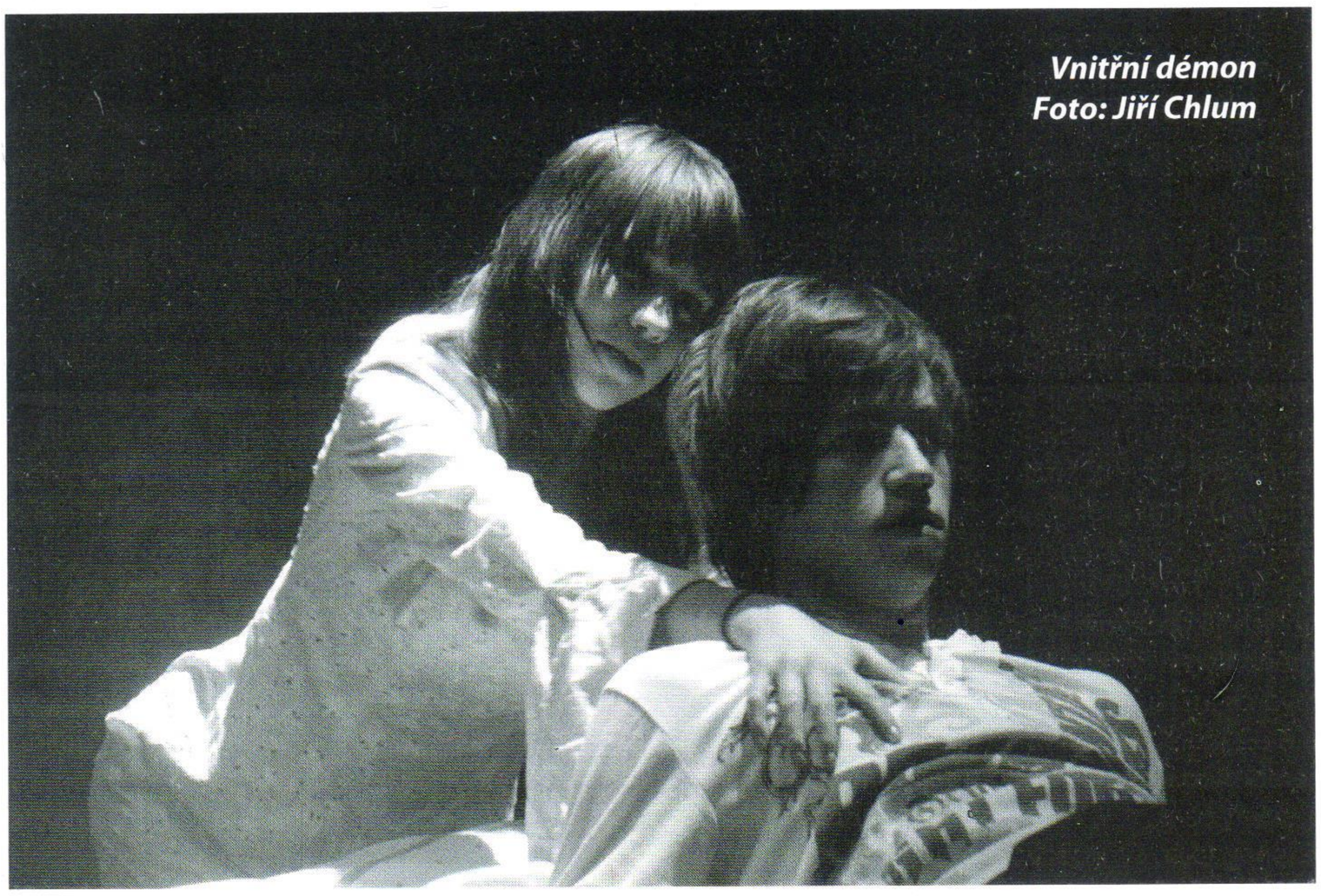

Vnitřní démon
Foto: Jiří Chlum

za inscenaci). Jiřímu Cinkeisovi bylo uděleno čestné uznání za textovou předlohu a současně spolu s Vladimírem Šímou obdržel cenu za herectví. Soubor Kocábka na sebe opakovaně poukázal jako na výjimečný a patrně nenapodobitelný fenomén v kontextu českého amatérského divadla.

Petr Matoušek, principál a režisér **Divadýlka na dlani z Mladé Boleslavi**, se inspiroval hrou Miroslava Horníčka Malá noční inventura a spolu se členy souboru použil její půdorys k vlastní autorské tvorbě. Vznikla textová předloha nazvaná prostě **Inventura**, která je podobně jako u Horníčka inventurou partnerských vztahů pracovníků nejmenovaného divadla, ale zde především odrazovým můstkem k sebeironickému pohledu na protagonisty hry a jejich rodinné a partnerské zázemí.

Základním inscenačním principem je tu hravost, která se de facto stává tématem inscenace. Nejde tu o volání po partnerské harmonii, do něhož ústí text Horníčkův, nýbrž o nekompromisní vyostřený obraz partnerského soužití našich současníků, který není nikterak lichotivý. Až na výjimky soubor buduje inscenaci především nápaditým rozehráváním jednotlivých situací. Hra je plná původních vymyšlených slovních i situačních gagů, které jsou většinou dobře a v mnoha případech brilantně jevištně zpracovány včetně přesného timingu. Soubor zvolil pro hru výhodný hrací prostor s diváky na jevišti. Části divadelního fundusu vytvářejí jednak autentické prostředí pro hru, ale také potřebné koridory pro pohyb na jevišti.

Jinak dobře postavená a divácky vděčná komedie má i své rezervy a možnosti dalšího dotvoření. Především jde o scény, v nichž se tři protagonisté na základě sázky snaží svést novou pracovnici divadla Věrušku. Zde jako by byl princip hravosti a rozehrávání situací opuštěn a nastoupil jiný – realistický – způsob scénování. Na škodu by nebylo prověřit rovněž významové vyznění některých scén (např. o Věrušce a osvětlovači).

Stále rostoucí kolektiv mladoboleslavského Dividýlka, a to nejen početně, ale především ve své herecké vybavenosti, se zhostil svého úkolu v inscenaci Inventura více jak se ctí. Objevily se i mimořádně zdařilé herecké kreace. Byly především dílem Petra Matouška v roli Leopolda Bíny, Luboše Dvořáka při ztvárnění postavy Mistra Eduarda Srpa a Báry Bartošové v úloze Leopoldovy manželky (ceny). Soubor si z Rakovníka odvezl cenu za inscenaci.

Slánská scéna obohatila přehlídku uvedením monodramatu ***Petra Turriniho* Hotovo. Konec!** Nastudování Turriniho hry je z hlediska dramaturgického, v kontextu dalšího repertoáru souboru (i přehlídky), počinem stejně chvályhodným jako odvážným. Peter Turrini, rakouský dramatik, jeden z nejznámějších a nejhranějších současných německy píšících autorů, představitel tzv. dramatiky šoku, v níž estetika hnusu, špíny, destrukce a drastičnosti je protestem proti předstírání řádu a harmonie, není u nás neznámý. Nicméně na amatérských jevištích se s tímto autorem nesetkáváme, a to z pochopitelných důvodů. Inscenovat jeho hry není jednoduché, vybočují totiž značně ze zažitých konvencí a stereotypů. O to záslužnější je počin Slánské scény, režisérky Michaely Chrapové (čestné uznání za dramaturgii a režii) a zkušeného herce Tomáše Votta (cena).

Turriniho monodrama je o úspěšném muži, který proplouvá životem, aby se přesycen vlastní bezproblémovou existencí ocitl v samotě bez opravdového živoucího lidského vztahu, v životě bez lásky. Je to obraz muže, jenž se v této samotě utápí ve snaze uzavřít se okolnímu světu. Jeho nerealizovatelné přerušení kontaktů s vnějším světem má pro něj pouze jedno východisko – rozhodne se napočítat do tisíce a zastřelit se. Režisérka i herec T. Vott přečetli a jevištně ztvárnili nelehkou předlohu v intencích autora a tématu jeho hry tak, že smysl a základní sdělení zprostředkovali divákům. Zřetelně akcentovali klíčové sekvence, podpořili realizaci monodramatu přidáním nezbytného partnera, jmenovitě postavy nazvané Ona. Soubor obdržel cenu za inscenaci.

Rezervy nastudování lze spatřovat ve výraznějším zpracování výchozí dramatické situace v expozici, ale i v budování situací ve struktuře celé hry, v jejich vršení. S tím souvisí i potřeba zřetelného zveřejnění vztahu přidané postavy k představiteli muže. Ta znesnadňovala

DS Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň / Václav Hrabě, Filip Müller: Vnitřní démon. Foto: Jiří Chlum.

divákům orientaci, mohla by ji však podpořit. Scénická výprava Jana Fanyho Fanty a Josefa Chodory (čestné uznání) vytvářela významotvorný hrací prostor, evokovala zahnání člověka takříkajíc do kouta. K úvaze je dořešení mužského kostýmu, mohlo by to navíc pomoci odstranit některé drobné prohřešky proti řádu hry a inscenace.

Divadelní kolektiv **Nová generace při DS TJ Sokol Lázně Toušeň** jsem si pro ochutnávku nechal nakonec. Režisér souboru ***Filip Müller*** převedl do dramatické podoby málo známou povídku ***Václava Hraběte*** Horečka a inscenoval ji s věkově kompaktním hereckým kolektivem pod názvem **Vnitřní démon**. Jde o příběh mladého muže a jeho vrstevníků – maturantů, jímž je vyjádřen generační pocit panující v 60. letech, tj. pocit šedivé nekonečné životní banality, která ubíjí možnost žít smysluplný a plnohodnotný život. Müllerova dramatizace personifikuje alter ego hlavního hrdiny, krátí Hrabětův text, pomíjí jednu jeho sekvenci a spolu s ní příslušné postavy. Vypuštěny jsou i poslední řádky výchozí předlohy, jimiž autor ponechává příběhu otevřený konec a tudíž i naději v budoucnost, která nebude banální. Ono vypuštění a nevelká proměna v závěru Hrabětova příběhu ústí do zřetelného sdělení, že nás (novou generaci) opustila schopnost bojovat za své ideály, že je pohodlnější přizpůsobit se ve jménu okamžitého prospěchu.

Inscenace, jak její působení postihla Kateřina Fixová, vykazuje všechny znaky generačního divadla: námět, téma, jevištní zpracování a především kolektivní energii, se kterou se mladí aktéři staví za názor na svůj i náš svět. Inscenace, silná svou generační výpovědí, má svou nejslabší stránku v tom, jak nedůsledně nechává hlavní téma zamlžovat až psychologizujícími reáliemi základního příběhu, a to nejen v režijní, ale i scénografické složce. Tam, kde pracuje se znakem, se zkratkou, s komentářem, nabízí výsostně

divadelní zážitek. Tam, kde se naopak prosazuje spíše popis situace, téměř iluze životu pravděpodobná, tam se divadelnost ztrácí a divácká pozornost je tak odváděna od toho hlavního – jak náš „vnitřní démon" ovlivňuje naše životy. Problémem, který inscenaci temporytmicky retarduje a který by stálo za to odstranit, je používání opony při snaze detailně popsat jednotlivá prostředí. Z hlediska hlavního tématu hry je toto realistické popisování prostoru nejméně důležité.

Zbavit se nedůsledností a zbytečného popisování prostředí není úkol nikterak obtížný, a tak lze věřit, že by výpověď souboru mohla zaznít ještě důsažněji na Divadelním Děčíně, kam byl soubor z Wintrova Rakovníka nominován. Zbývá doplnit, že Filip Müller byl oceněn čestným uznáním za dramatizaci a režii, že kolektiv souboru získal cenu za herectví a cenu za inscenaci.

Medailí bylo v Rakovníku uděleno více. Doporučení k účasti na Divadelním Děčíně získaly: na 1. místě Slánská scéna s Turriniho hrou Hotovo. Konec!, na 2. místě Divadýlko na dlani Mladá Boleslav se svou Inventurou a na 3. místě Kocábka Chocerady s původní autorskou hrou Koule. Čtyři inscenace ze sedmi na úrovni, která dovoluje poměřování na půdě celostátní přehlídky, to je skóre potvrzující úroveň inscenačních výsledků středočeských amatérských divadelních souborů, ale i kredit starého dobrého prostoru k divadelnímu zrání jménem Wintrův Rakovník.

„Slánská scéna obohatila přehlídku uvedením monodramatu Petra Turriniho Hotovo. Konec! Nastudování Turriniho hry je z hlediska dramaturgického, v kontextu dalšího repertoáru souboru (i přehlídky), počinem stejně chvályhodným jako odvážným."

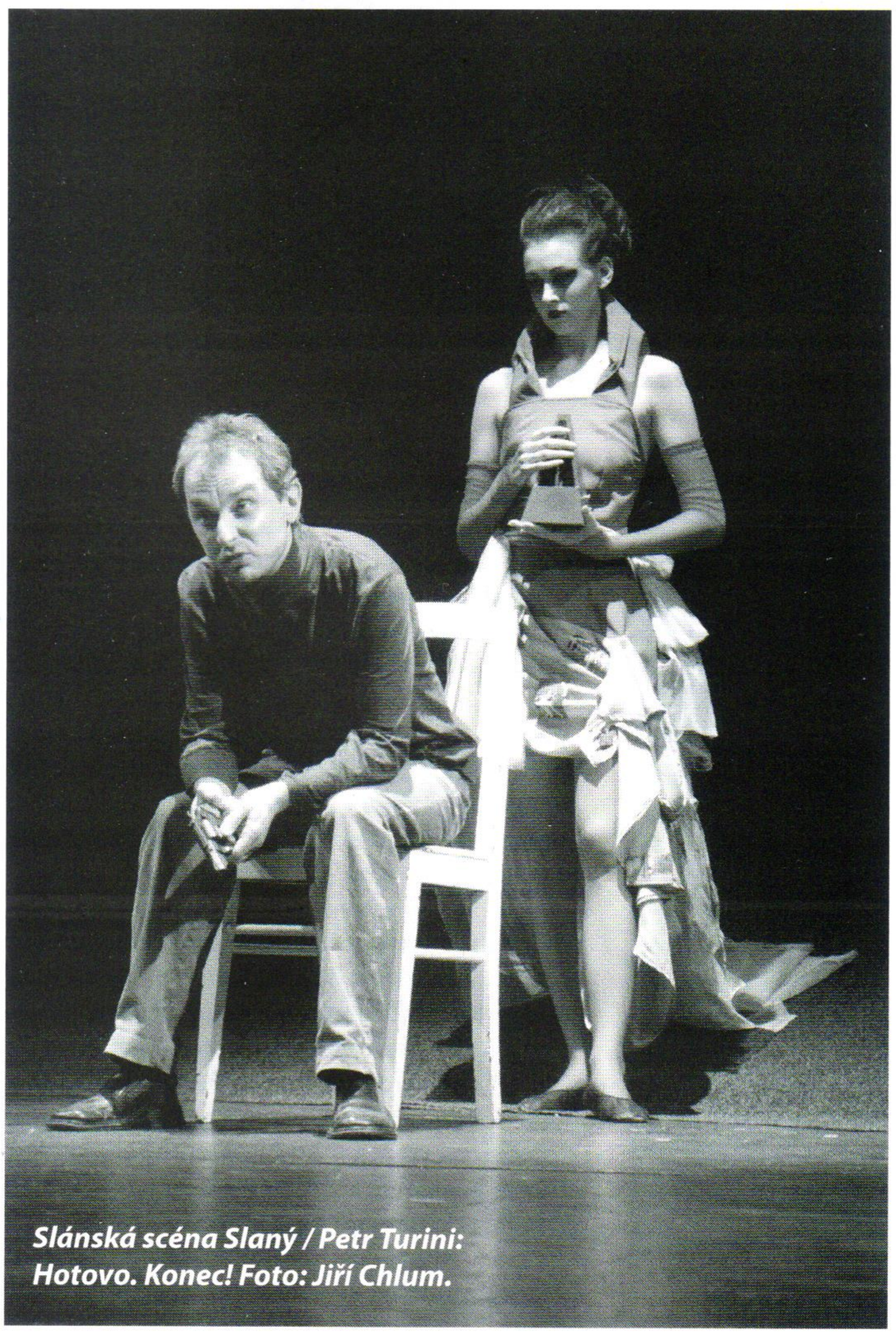

Slánská scéna Slaný / Petr Turini: Hotovo. Konec! Foto: Jiří Chlum.

SETKÁNÍ VE STRAŠECÍ 2010

Luděk Richter

Krajská přehlídka studentského a mladého divadla v Novém Strašecí (19. – 21. 3. 2010) zůstala prima setkáním i poté, co vypustila z názvu ono „prima", neboť se z ní už nepostupuje na Prima sezónu v Náchodě, alébrž na Mladou scénu v Ústí nad Orlicí – a jako dřív i na Šrámkův Písek. Zůstala také přehlídkou hojně obeslanou, a to inscenacemi vesměs na slušné úrovni – jakkoli výrazných špiček letos nazbyt nebylo.

Elektronická kostka domácího Divadla Mařeni a Pařeny Nové Strašecí je zajímavým pokusem o autorské divadlo. Snad pro přemíru slov,

„Setkání ve Strašecí zůstalo přehlídkou hojně obeslanou, a to inscenacemi vesměs na slušné úrovni – jakkoli výrazných špiček letos nazbyt nebylo."

snad kvůli malému prostoru, v němž se tísní nemalý počet herců, a určitě kvůli chybějící práci s prostorem a fyzickou akcí vyznívá inscenace zatím spíše verbálně a staticky. Zvlášť když herci jsou začínající nováčci. Nejasná je funkce počítačové hry s kostkou pro dějovou zápletku a domyšlení si žádají i další dramaturgické otázky – mj. také to, zda se hlavní hrdinka nakonec jen pomstí záludným „kamarádkám", či dojde k nějakému hlubšímu poznání (a my s ní).

Pražský soubor Časumálo uvedl inscenaci Ve dvou aneb Muži jsou z Marsu a ženy z Venuše, tak proč jsme se, do prdele, museli potkat na Zemi?! Herecky dobře vybavený soubor předvádí tři povídky konfrontující ženský a mužský přístup ke světu. Nejasná je funkce průvodkyně, především její vztah k předváděným příběhům. Hlavní problém je, že jednotlivé epizody nepřekračují rovinu banálních anekdot ze života směrem ke sdělení tématu.

Dva mladí mužové, tvořící Divadelní duo TOŤ Praha, mají nepochybné lidské charisma (zvlášť pro děvčata). Jejich inscenace Autoskeptici vypráví groteskní příběh o dvou mladících, kteří žijí ve společné domácnosti z jediného platu, především však z odporu vůči automobilům. Když vyhrají v loterii auto, vyhodí ho do povětří, když vyhrají druhé, rozbijí ho na kusy, když vyhrají třetí, prodají byt, napůjčují si peníze, nakoupí benzin a odjedou na Havaj, aby se tam zúčastnili rallye, v níž lze vyhrát ještě lepší auto.

Nečekaný zvrat není nijak motivován a vyznívá jen jako absurdní naschvál, takže výsledkem je opět spíše série vtípků (jakkoli nonšalantně zahraných) než celistvé a srozumitelné téma. Lze též vytknout, že celý děj je obsahově i temporytmicky poněkud monotónní a použití rekvizit je značně nesystematické. Jako příklad mladého autorského divadla by však inscenace (zejména po vyřešení zmíněných problémů) mohla být zajímavým příspěvkem Mladé scény, kam ji porota doporučila.

Antonín D.S. Praha uvedl dvě kratší montáže M. J. Švejdy. Krom jedné, resp. dvou židlí a sem tam nějaké rekvizity stojí vše jen na hercích. V Skorpil Intelektual Show jediný „titulní" herec provádí před námi intelektuální i tělesný striptýz (ten druhý jen do spodního prádla), v němž odhaluje svou sebeprezentaci pro veřejnost v konfrontaci se zranitelnou, chvějivou podstatou. V Partneři.cz prochází manželský pár v jednotlivých číslech či obrazech od zdánlivého souladu, avizovaného už písní Muž a žena, přes prázdnotu vztahu až po odpor, nenávist a rozchod.

Základní stavební principy a postupy jsou obdobné jako v předchozích inscenacích Kulturně divadelního spolku Puchmajer i Antonín D.S.: inscenátoři nás zave-

Divadlo Potrvá Praha / William Shakespeare a kolektiv souboru: Ofélie: Čas na lásku. Foto: Lenka Novotná.

dou do určité vyhraněné emoce, nálady, představy a pak ji prudce zvrátí v pravý opak. Cílem je odhalování, rozkrývání a převracení zavedených představ, „pravd", klišé, frází, manýr, odhalování plytkosti velkých slov, sarkastická demytizace celebrit, ikon, pojmů, nabourávání tabu..., často jejich řazením do nových, paradoxních souvislostí. Základní přístup je ironie a sarkasmus, pracuje se s šokujícím kontrastem protilehlých poloh, nálad, žánrů, stylů i jednotlivých slov, s absurditou spojování nespojitého...

Herecké provedení obou částí je adekvátní obsahu, žánru i stylu, který inscenátoři nastolují. Hlavním prostředkem je samo slovo, doplňované intonačními prostředky a minimalistickou hereckou akcí. Otázkou je řazení obou částí: zatímco prvá je postavena na zajímavém střídání poloh, dynamiky hlasitosti i napětí, temporytmu i nálad, Partneři.cz jsou poněkud monotónní a přidušení v temporytmu i celkové energii, což se projevuje zvlášť v nedůrazném konci. Otázkou také je, nakolik jsou všechny verbální vulgarity funkční a nakolik jde už jen o provokující exhibici. Klady však převažují, a protože šlo o nejucelenější inscenaci přehlídky, porota ji navrhla do programu celostátní přehlídky Šrámkův Písek.

Vagón Vagónovič V.A.D. Kladno vznikl pro jedinou příležitost a pro předem dané prostředí vagonu přistaveného na kladenskou Poldovku. To, že jde spíše o nahozenou etudu než propracovanou inscenaci, je stále zřetelné. Koláž motivů z Bulgakova, Charmse a Zoščenka, mezi nimiž dominuje příběh předpovězené smrti pod koly tramvaje z Mistra a Markétky, je hrána kolem lavičky umístěné před vagonem a místy i v jeho okéncích. Vyvolává tak očekávání něčeho na způsob site specific performance – čerpání tématu ze specifického prostředí, poutajícího pozornost a vysílajícího svá témata, a maximálního využití tohoto prostředí pro konečné sdělení. Ono očekávání se však nenaplňuje: vagon je většinou jen pozadím, párkrát se v jeho okéncích objeví zpěváci, vypravěči či postavy, jednou je okénko využito jako okénko kantýny a v situaci přejetí tramvají se pod něj hrdina vrhne.

Celistvý význam však není ani v ději, ani ve využití místa vyklenut a sdělen, stejně jako není příliš přesvědčivě sdělen důvod celé cesty z Lužné (původně Kladna) do Moskvy

DS Roztočená Vrtule Slaný / Viktor Dyk a kolektiv souboru: Hameln. Foto: Lenka Novotná.

DS Afinteatre Praha / Kolektiv souboru: Ona a On (4) se stěhují. Foto: Lenka Novotná.

ve vztahu k příhodám v Moskvě a následného návratu. Experimentálního zde mnoho není. Je tu však řada hezkých nápadů, slušně udělaných gagů i ona základní inspirace k využití možností specifického prostředí. Pro tyto klady navrhuje porota Vagón Vagónovič jako inspirativní představení (mimo hlavní program) na Šrámkův Písek.

Pražské Divadlo Potrvá zahrálo inscenaci Ofélie: Čas na lásku. Nejenom název, ale i postavy a základní dějové motivy odkazují k Shakespearovi. Inscenátoři však děj, jednotlivé postavy, jejich vztahy i motivace výrazně posouvají. Jednotlivosti jsou až plakátovitě zřejmé, bez tajemství, souvislosti jsou nepřehledné a celek nesrozumitelný. Nakonec z něj vyčnívá především nezdůvodněná vulgarita akcí opakovaných Oféliiných souloží, Horáciových onanií s vytrčeným mikrofonem apod. Nejasná je funkce dvou voskovcovsko–werichovských klaunů, kteří děj... vyvolávají? řídí? komentují? Nečitelná struktura dějové a významové stavby se pak promítá i do netvarovanosti stavby vnější.

Afinteatre Praha tvoří absolventi katedry autorské tvorby a pedagogiky DAMU

Petr Jediný Novotný a Zuzana Macáková. Ti ve spolupráci s kytaristou Filipem Votavou odehrají sedm povídek a pět písní pod názvem Ona a On (4) se stěhují.

Textappealový pořad nabízí i jistou „dějovou" linii. A právě to vzbuzuje otázku: jsou postavy muže a ženy stále stejné, a jde tudíž o jediný příběh, nebo je to pokaždé jiný muž a jiná žena a dohromady jde jen o pásmo příběhů?

Měkký tón a pozitivní vyznění, evokující poetiku 60. let, byly pro většinu diváků po předchozím představení balzámem a vyvolaly uspokojení, u některých však vzbudily i pocit přelyrizovanosti a přílišné uhlazenosti hrozící kýčem. Zřejmě i proto, že dynamika a temporytmus jsou poněkud jednotvárné a nepracují dostatečně s kontrasty či gradací.

„Slánská Roztočená Vrtule nevycházela v inscenaci Hameln jen z Dykova Krysaře, ale i z několika dalších zpracování středověké německé pověsti."

DS Roztočená Vrtule Slaný / Viktor Dyk a kolektiv souboru: Hameln. Foto: Lenka Novotná.

Tím, jaký prostor si herci volí a svým pohybem vymezují, jakož i tím, že opakovaně přinášejí a odnášejí krabice od banánů (žel nepříliš jevištně zužitkované), navozují očekávání divadelní akce – jenže ta se nekoná, vše zůstává v rovině textappealového herectví slova a vyvolané očekávání zůstává nenaplněno. Nezvykle pozitivní pohled na život a kvalitní hlasová interpretace jsou však natolik zajímavé, že se porota rozhodla navrhnout tento pořad do programu Wolkrova Prostějova.

Slánská Roztočená Vrtule nevycházela v inscenaci Hameln jen z Dykova Krysaře, ale i z několika dalších zpracování středověké německé pověsti. Není tedy na místě chtít po Vrtuli naplnění Dykovy předlohy, jež je ostatně pro mladý soubor ve své mnohovrstevnatosti těžko beze zbytku uchopitelná – i kdyby o to soubor usiloval. Pro doložení dramaturgických (a režijních) rezerv inscenace se však srovnání s Dykem hodí.

Zatímco Dyk klade na jednu misku vah nejen věrolomnost Hamelnských, ale i jejich přízemní chamtivost, ubohost, záludnost a jako vrchol zničení jeho lásky k Agnes a její smrt, a na druhou misku odvedení obyvatel Krysařem (který jde v jejich čele) do tajemné propasti, z níž vede cesta do ideální země sedmihradské (ano, může to být smrt, ale je to i naděje), Slánští kladou na jednu misku nesplnění smlouvy a nenávistné chování Hamelnských k malé žebračce a na druhou jejich plánovité paralyzování (jež si režie vychutnává v několikaminutových obrazech) a poté utopení, následované stejně chladnokrevnou Krysařovou sebevraždou – jakkoli „oslazenou" proklamací o nové zemi plné klidu. Namísto očisty pro nový život tak nastupuje jen krvavá pomsta, což je na katarzi málo. To je velký – ale změnou akcentů řešitelný – problém inscenace.

Na druhé straně je tu však obrazivé vidění inscenátorů, jejich angažovaný postoj ke skutečnosti a viditelné přesvědčení o naléhavosti tématu zobrazovaných mezilidských vztahů a v neposlední řadě i kolektivní herectví s velkým citem pro souhru sborového projevu. A ke kladům patří i larvovité masky krys a jevištní práce s nimi. Proto porota doporučila Hameln do programu Mladé scény v Ústí nad Orlicí.

Poslední inscenací přehlídky byl Automat na přání souboru Nazabití při ZUŠ v Brandýse nad Labem. Text z pera členky souboru je už vzhledem k mládí autorky obdivuhodný – leč vyžadoval by ještě výraznou dramaturgickou korekci. Je totiž nejen upovídaný a spoléhající jen na slovo, ale místy i rozbíhavý. Za vyškrtání by stála řada situací i celých obrazů (např. sledování filmů v televizi nebo také – jinak dobře udělaná – jízda autem) a prokrátit by potřebovaly i dialogy všude tam, kde jsou zbytečné buď vůbe,c nebo proto, že se dají převést do fyzické akce. Už proto, aby jinak slušně vybavené mladé herečky měly naději téměř „konverzačkový" text zvládnout. Ale také kvůli vyváženosti kompozice (kolize za čtvrtinou inscenace svědčí o nadbytku realistické žánrové kresebnosti) a v neposlední řadě i kvůli zpřesnění logiky a věrohodnosti motivací, na níž závisí i téma a smysl příběhu; plakátovité „naučení" v závěru je nenahradí.

Lektorský sbor na Setkání ve Strašecí se setkal ve složení Jiřina Lhotská z Kladrub u Strakonic, Hana Franková z Karlových Varů a Luděk Richter z Prahy.

DS Nazabití ZUŠ Brandýs nad Labem / Kolektiv souboru: Automat na přání. Foto: Lenka Novotná.

Letošní Dačické kejklování nabídlo dramaturgický objev

Ladislav Vrchovský

V Dačicích se ve dnech 5.–7. března setkalo na desátém ročníku divadelní přehlídky Dačické kejklování osm souborů usilujících o postup na národní přehlídku Divadelní Děčín. Ve výběru textů k inscenacím byl patrný jistý odklon od lehčích žánrů a příklon k závažnějším tématům. I když se v jednotlivých vystoupeních opakovaně objevovaly rezervy v kvalitě a v úrovni hereckých výrazových prostředků, a stále platí, že zejména kvalita mluvního projevu je to, co by se měli snažit zlepšit téměř všichni účinkující, na druhé straně je patrný trend zvýšeného úsilí o vyšší úroveň vybraných předloh.

DOS Suchdolské divadlo ze Suchdola nad Lužnicí se představilo jevištní adaptací rozhlasové hry ***Antonína Přidala*** **Pěnkava s loutnou**. Působivá scéna z počátku oslovila diváky, nevyrovnané herecké výkony a nejasně vyložené postavy i jejich vztahy však přinesly spíše rozpačitý výsledek.

Domácí **Divadelní spolek Tyl Dačice** nastudoval hru ***Bengta Ahlforse*** **Divadelní komedie**. Z jednotlivých účinkujících si náležitý vztah k herecké postavě bohužel vytvořila jediná Lenka Jelínková v roli režisérky Matyldy, a tak snaha ukázat hledišti to, co se děje v zákulisí či v době přípravy divadelní inscenace a zároveň uvést na jevišti parodované typy autorů divadelních her, herců či milovníků divadla, zůstala na půli cesty.

Text ***Rudolfa Trinnera*** **Zastavte Elen**, který nepatří zrovna ke kvalitním dramatickým předlohám, si pro nastudování vybral **DS Prácheňská scéna v Písku**. Hlavním problémem této inscenace je nedostatečná schopnost jednotlivých herců vytvořit skutečně věrohodnou postavu, nedostatečná je i režijní práce na výstavbě jednotlivých mizanscén i míra využití prostoru celého jeviště.

V poslední době často uváděný příběh ***Fernanda Rojase*** o sv. Celestýně, ať už v Calábkově úpravě či podle původního textu s názvem **Kalisto a Melibea L.P. 1492** jevištně zpracoval soubor **Divadlo na Vísce Hořovice**. Zajímavé a působivé řešení scény, které vévodí velký historický žebřinový vůz, bylo velikým příslibem, bohužel zůstalo jen u něj. I v této inscenaci chyběly jasně vyložené postavy, diváci se až na dva protagonisty obtížně orientovali v otázce, kdo je kdo a kdo je hybatelem děje, režie nedostatečně pracovala s hlasem a mluvní složkou u jednotlivých účinkujících, s dynamikou i s expresivitou hereckých výstupů.

Hru **Opravdové štěstí *Didiera Carona***, jejímž tématem jsou vztahy mezi muži a ženami, nastudovala **Scéna mladých při DS Čelakovský Strakonice**. Potěšitelný dramaturgický záměr upozornit na nekorektní vztahy mezi lidmi zůstal pouze u spíše formálního a poněkud povrchního zpracování se snahou podtrhnout komický potenciál předlohy.

Vrcholem přehlídky se stalo představení souboru **DS Ty-já-tr CO?! Praha** se hrou ***Lea Birinského*** **Raskolnikov**. Zůstane navždy zásluhou divadelních nadšenců a ochotnického jeviště, že právě tato hra byla v Dačicích uvedena v české premiéře, a závidět v této chvíli mohou všechna profesionální divadla. Byť je Raskolnikov variací na Dostojevského Zločin a trest, je to mimořádně kvalitní koncentrát toho nejdůležitějšího a nejzávažnějšího, co původní slavný román nabízí. Herci svým uměním dokazují, jak důležitá je pro hraní dlouhodobá průprava a soustavná práce na vzrůstající schopnosti jevištního projevu ve všech jeho složkách. Po zásluze byli všichni účinkující za svůj herecký part odměněni oceněním poroty a nominováni na celostátní přehlídku Divadelní Děčín.

Nad průměr toho, co lze dnes vidět na domácí ochotnické scéně, vynikly také další dva soubory, a to **Bechyňský divadelní spolek Lužnice - Bechyně** s inscenací hry ***Pavla Němce*** **Blázinec**, a spojené soubory **Amadis - Stodola Brno** s inscenací hry ***Murraye Schisgala*** **A co láska?**, a to zejména díky nadprůměrné úrovni hereckého projevu všech účinkujících. Obě inscenace byly doporučeny k výběru na celostátní přehlídku Divadelní Děčín.

„Vrcholem přehlídky se stalo představení souboru DS Ty-já-tr CO?! Praha se hrou Lea Birinského Raskolnikov. Zůstane navždy zásluhou divadelních nadšenců a ochotnického jeviště, že právě tato hra byla v Dačicích uvedena v české premiéře, a závidět v této chvíli mohou všechna profesionální divadla.“

DS Ty-já-tr CO?! Praha / Leo Birinski: Raskolnikov. Foto: Miroslav Dobeš.

DS Amadis - Stodola Brno / Murray Schisgal: A co láska? Foto: Miroslav Dobeš.

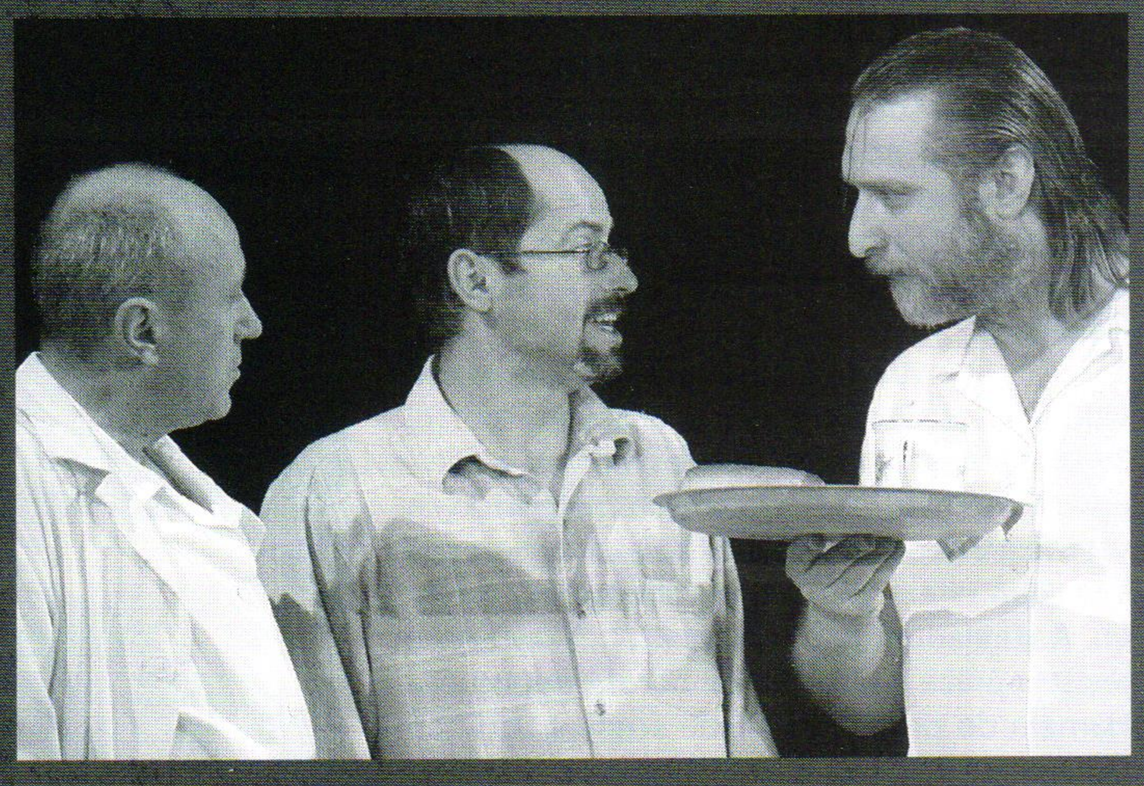

Bechyňský divadelní spolek Lužnice Bechyně / Pavel Němec: Blázinec. Foto: Miroslav Dobeš.

Prima sezóna a Mladá scéna Český Krumlov 2010

Jaromír Hruška

Dne 12. března 2010 proběhla v Městském divadle v Českém Krumlově regionální postupová přehlídka studentského divadla Mladá scéna 2010. Jako každoročně byl jejím pořadatelem dům dětí a mládeže a spolupořadateli pak Městské divadlo Český Krumlov o. p. s. Nutno předeslat, že z původně avizovaných pěti představení mohla odborná porota a obecenstvo zhlédnout pouze tři. Tento zeštíhlený program měl jeden pozitivní aspekt, který spočíval v detailnějším „povídání o viděném". Jednotlivé inscenace tak měly svůj individuální rozbor, což zjevně přispělo k pochopení problémů, které ta či ona inscenace měla.

Prvním představením byl **Tanec na dlani Studia D+T z Českých Budějovic**. Inscenace, jejíž ústředním tématem byla drogová závislost a její vliv na bezprostřední okolí a mezilidské vztahy, upoutala na první pohled především svou formou a prací s jednotlivými složkami. Šlo o jakousi symbiózu výrazového tance a činoherního divadla. Jednoduchý příběh dvojice dívek, které tančily v úspěšném souboru klasického tance, byly kvůli závislosti jedné z dívek vyhnány z kolektivu a přešly do souboru, který se zabýval street dance stylem. Ani tam však dívka nepřestala „brát", a tak se skupina rozdělila na dvě poloviny. Nakonec vše končí smrtí tanečnice a dojde k opětovnému spojení skupiny. Inscenace měla motivicky propracovanou strukturu, kterou nabourával především onen souboj činoherního divadla a tance. Dialogy se zdály být, v kontextu výrazového tance, těžkopádné a příliš „protidrogové". Působily vyfabulovaně a nevěrohodně. Onu přirozenost by jistě dostaly pouhými razantními škrty. Součástí inscenace byla i projekce, která neměla pouze výtvarnou funkci, ale důsledně propojovala téma a příběh. Inscenátoři tak činili velmi zručně a odvážně ve stylu a v duchu moderního divadla. Kontrast ve výběru hudby, který je sám o sobě dán příběhem (klasika kontra moderna) funguje dobře. Podaří-li se skupině odstranit jisté diskutované problémy, tak má rozhodně o čem hrát, co sdělit a jak zasáhnout diváka.

Druhou inscenací přehlídky bylo **Zkrocení zlé ženy *Williama Shakespeara*** v překladu Jiřího Joska souboru **Žádný hwjezdy**, studentů **Střední odborné školy pro ochranu a tvorbu životního prostředí ve Veselí nad Lužnicí**. Inscenace, která absolutně postrádala základní divadelní dovednosti jak režijní, tak i herecké. Studenti, kteří se zpaměti naučili text hry (nutno říci, že velmi dobře), korzovali po jevišti a odříkávali jej s individuální zručností. Navíc nesmyslné přestavby s namalovanými domečky či krbem na prostěradle. Inscenace neměla základní divadelní parametry, ale ověřila jednu věc. Shakespeare snese hodně. Dvě hodiny přeříkávání jeho textu bez jakékoliv interpretace zvládlo hlediště plné studentů až s dojemnou pietou a dokonce reagovalo na napsané situace autorem, aniž by došlo k jejich převedení do jakéhokoliv divadelního jazyka. S pedagožkou a režisérkou v jedné osobě jsme si popovídali o divadle a nabídli jistou cestu, jak se divadelně vzdělávat, protože je nám líto, když dvacet ochotných studentů, byť správně, ale jen bezmyšlenkovitě přeříkává text.

Třetím a posledním představením byla inscenace hry ***Slawomira Mrožka*** **Na širém moři** souboru **Lannovka z Českých Budějovic**. Zásadním klíčem k rozboru této inscenace je fakt, že text, určený pro muže, byl souborem inscenován v ženském obsazení. To bývá trochu problém, pokud postavy a jejich vztahy nejsou dostatečně zmotivovány a nepodaří-li se vytvořit téma, které má jasnou vypovídací hodnotu. Lannovka nabídla určitou cestu, ale řekli bychom, že do cíle nedošla. Jisté znaky chování žen ve firmách či v politice by byly možným tématem, které mohlo být nosné. Jde ovšem právě o konkrétní jednání postav na jevišti, jež nepřekročilo rámec vymezený autorem, a proto se interpretace textu v inscenaci nikam neposunula. Představení nabídlo několik zajímavých otázek, ale interpretačně nezafungovalo. Herecky zdatný soubor se zaníceným režisérem snad dotlačí příště svou pomyslnou divadelní „káru" dál.

Odborná porota ve složení Mgr. Věra Regulová, Mgr. Jiří Pokorný a MgA. Jaromír Hruška navrhla do programu celostátní přehlídky studentského divadla Mladá scéna v Ústí nad

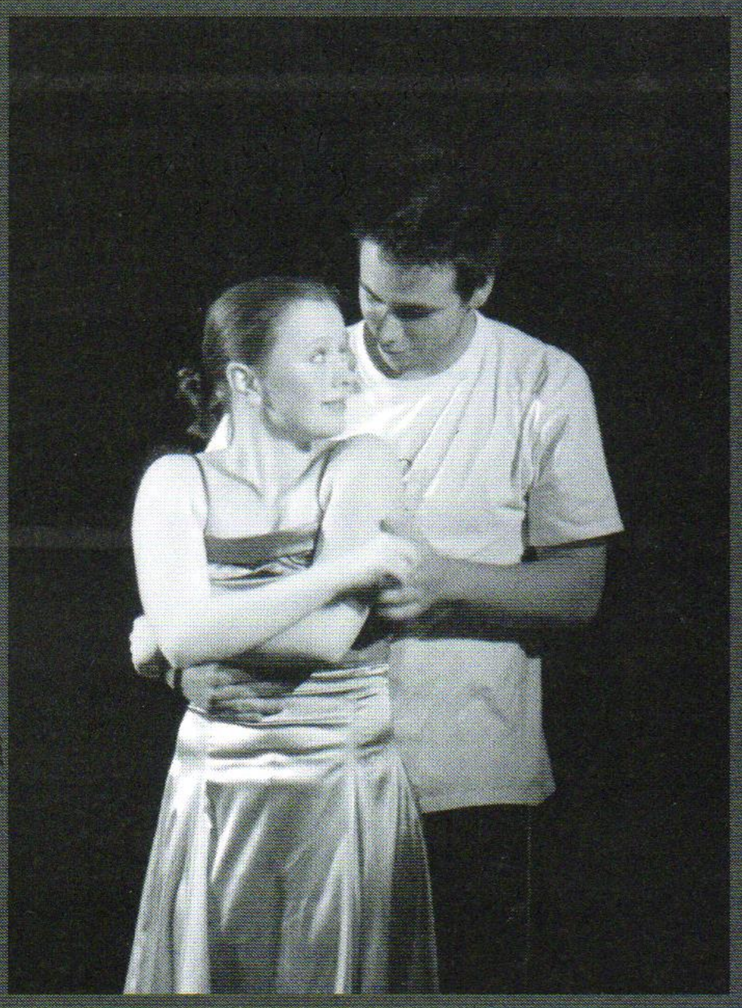

Studio D +T České Budějovice / Kolektiv souboru: Tanec na dlani. Foto: Martin Čurda.

DS Lannovka České Budějovice / Sławomir Mrożek: Na širém moři. Foto: Luděk Richter.

Orlicí inscenaci **Tanec na dlani Divadelního studia D + T z Českých Budějovic**. Inscenace zaujala porotu jak formálně, tak i z hlediska obsahu. Zajímavé spojení výrazového tance a činoherního divadla odkrylo nejen problémy, ale především přednosti propojování verbálního a nonverbálního divadla. Porota ocenila souborovou práci poctivě jdoucí po tématu a kreativní použití některých prvků moderního divadla (např. scénografie, projekce...).

Poděkování patří realizátorům této přehlídky za DDM: Mgr. Jaroslavě Löblové, ředitelce DDM, Mgr. Stanislavu Kotenovi, vedoucímu jazykového oddělení DDM, a duši této přehlídky, Janu Vozábalovi, řediteli Městského divadla Český Krumlov o. p. s. i všem ostatním, kteří se na úspěšném průběhu přehlídky podíleli jak organizačně, tak i technicky.

Přeji všem úspěšný rok 2010 a tvůrcům úspěšnou „prima" sezónu 2010–2011!

Pohádkový víkend v Českém Krumlově

Jaromír Hruška

Ve dnech 26.–28. března 2010 se uskutečnila tato regionální postupová přehlídka divadelních souborů v kategorii dospělých hrajících pro děti. Jako každoročně bylo jejím pořadatelem Městské divadlo Český Krumlov o. p. s.

Prvním představením (nesoutěžním) letošního ročníku byla v pátek 26. března inscenace **Dětského studia při Městském divadle Český Krumlov**. Jejich vystoupení navázalo na loňskou ukázku z nedodělaného představení **Pasáčka vepřů**, které letos představili jako již hotovou inscenaci. Z inscenace je vidět, že výborná práce Mgr. Jany Procházkové s dětmi, vycházející z principů výchovné dramatiky, již začíná nést své plody a my jsme tomu upřímně rádi.

Druhou inscenací byla pohádka ***Jiřího Miškovského* O zlém čaroději a hodných strašidlech** v podání divadelního spolku **Rolnička z Hořic na Šumavě**. Pohádka vypráví o velké lásce mezi princeznou Zuzkou a prostým Ondrou. Alespoň tak se píše v anotaci tohoto titulu. Právě vztahy mezi jednotlivými postavami a text s chabou dramatickou výstavbou nejvíce překážejí inscenátorům v jasném a přesvědčivém vyznění inscenace. Přesto, že inscenace se jeví navenek živou a dějově bohatou, obsahově toho mnoho nepřináší. Boj Ondry se zlým čarodějem Pukavcem o princeznu Zuzku negraduje, a tak je šťastný konec spíše okolností danou textem než faktickou skutečností. Navíc zlo představované Pukavcem je příliš prvoplánové, bez jakýchkoliv motivací a tudíž nezajímavé. Zručnost herců a režiséra tak zachrání pohádku divákům před očima. Vyzdvihnout musím výpravu, která je obdivuhodná a naturalistická, stylové kostýmy a zpěv princezny Zuzky. Těšíme se až se tento soubor dramaturgicky trefí a nebude opět retardován nekvalitním textem.

Další den otevírala pohádka ***Petra Hořkého* Čaroděj Marlesto** Divadelního souboru Tábor. Text z počátku druhé poloviny 20. století s tradičními schématy dobra a zla se snažil soubor upravit do podoby, která by byla hratelná v současnosti. To se souboru podařilo jen zčásti. Očistil sice postavy od politického nánosu, ale nebyl mocen zmotivovat je tak, aby jejich jednání bylo alespoň z části pravděpodobné. Nejlépe z úpravy vyšla postava Marlesta, kde autor ji už v předloze viděl jasně a konkrétně. To se netýká ostatních, a také hlavní příběh je jen těžko uvěřitelný a ve zvoleném rytmu inscenace jen těžko stravitelný. Obávám se, že dramaturgie oním tak častým „náhodným výběrem" není pro jinak divadelně poučený soubor dobrou volbou a navíc neumožňuje kvalitním hercům projevit svůj mnohdy nesporný talent.

Pohádkový víkend pokračoval inscenací **DS Tyl a DDS Tyláček Dačice Hrajeme si na ZOO aneb Žofka v akci**. Toto pásmo na motivy známé knihy ***Miloše Macourka*** působilo jako dětský karneval a v diskuzi s inscenátory jsme se přesvědčili o tom, že to více méně bylo i záměrem. Střídání scének a tanečků působilo rozpačitě, nicméně v dětských divácích si našlo svůj cíl. Zanícení a zápal, se kterým především malí herci hráli, si nakonec získaly sympatie. A přesto, že jako divadelní tvar fungovalo představení jen sporadicky, nelze pominout onu upřímnou snahu převést poetiku a styl Miloše Macourka na divadelní prkna. A to není věru jednoduché. Občas se to povede v animovaném filmu, občas v televizi, kde našel M. Macourek partnery v osobnostech A. Borna a V. Vorlíčka.

Pozdní odpoledne pak patřilo souboru **SUchdolské divadlo (SuD) ze Suchdola nad Lužnicí** s inscenací na základě textu ***Stanislava Tomka* Jak to bylo s Růženkou?!** Tato lechtivá pohádka, která v záměru pracuje s prvky tzv. převlekové komedie, vycházela z možností textu, a to jak dramatických, tak i invenčních. Převlek komorníka za princeznu by mohl za jistých okolností posouvat dějem a tvořit zajímavé komické situace. Dokonce by se to dalo u převlekové komedie předpokládat. Tento záměr byl po radikální úpravě textu naplněn jak režijně, tak i herecky. Na rozdíl od loňské inscenace Prácheňské scény z Písku, kde místo zajímavého a překvapivého řešení jednotlivých situací skrze konkrétní jednání spoléhali herci pouze na dialog, který ovšem nevrcholil pointou, předvádějí Suchdolští dryáčnickou frašku na motivy známé pohádky. Herci hrají s chutí a nekompromisním stylem drtí autorovy situace právě oním polopatismem, se kterým je on napsal. V kontrastu k tomu, ale z logiky věci, zde báječným způsobem funguje hudební plán. Ten jasně určuje nadhled a nadsázku, s jakou musíte tuto inscenaci sledovat. Ono hudební provedení prostřednictvím živého orchestru je navýsost profesionální. Jeviště se baví a hlediště též. To bývá ojedinělé. Představení je pro nás vítaným relaxem i zamyšlením nad tím, jak nakládat s nekvalitní předlohou. Odpověď je jasná. Buď ji neinscenovat, a nebo s ní zacházet, jak si zaslouží. Nejsme tu svědky variace na Šípkovou Růženku, ale parodií na text autora. Herecky slušně vybavený soubor zvolil svůj vlastní pohled na tento nepříliš povedený hudebně-dramatický útvar S. Tomka a udělal dobře.

Neděli 28. března odstartovala pohádka ***Jaromíra Sypala* O Vendulce a Vitouškovi** divadelního souboru Prácheňská scéna z Písku. Tentokráte zvolili text, jehož potenciál je slibný. Jednoduchý příběh o tom, jak Vendulka lehkovážně upíše svou duši peklu za plný džbánek zlaťáků. Spolu s Vitouškem se pak vypraví do pekla vrátit džbánek se zlaťáky, aby získala zpět svou duši. A jak tomu v pohádkách bývá, láska jim pomůže překonat všechny pekelné nástrahy. Problémem inscenace byly v zásadě dvě věci. Za prvé ústřední pár herecky nezvládal zvolené úkoly a za druhé rytmus inscenace byl čtyřikrát pomalejší, než by bylo vhodné. Slušný Sypalův text je založen na vypointovaném dialogu, jehož vyznění vyžaduje jisté načasování, přesnou gradaci a intonační (významovou) zručnost. Navíc text nemá vyřešený konec, který inscenátoři nedodělali. Problém byl tedy v provedení textu, a nikoliv v jeho kvalitě. Motivace a situace je prostě třeba zahrát, vztahy jasně určit a konec dořešit za autora. Nicméně dramaturgicky u souboru vidíme zřetelný posun.

SUchdolské Divadlo (SUD) Suchdol nad Lužnicí / Stanislav Tomek: Jak to bylo s Růženkou?! Foto: Dvavtom.cz.

Závěr Pohádkového víkendu patřil inspirativnímu představení **Brouhádka** souboru **MÍMos z Prahy**. Ukázalo na to, že verbální projev by měl být pro soubory spíše výhodou a měli by si ho více považovat. Výše

zmíněná inscenace je nonverbální klauniádou bez slovních dialogů, a přesto je schopna sofistikovaným způsobem komunikovat nejen s dětským divákem.

Odborná porota pracovala ve složení Mgr. František Řihout, dramaturg, Mgr. Eva Horáková, herečka a loutkoherečka, Zuzana Horová, herečka a loutkoherečka, MgA. Jaromír Hruška, divadelní režisér a dramaturg. Porota ocenila přístup a potenciál jedné inscenace, kterou tímto doporučuje do širšího výběru programu níže zmiňované celostátní přehlídky. Odborná porota se domnívá, že zahrnutí této inscenace do programu umožní její prezentaci širšímu okruhu odborné i

SUD Suchdol nad Lužnicí / St. Tomek: Jak to bylo s Růženkou?! Foto: Dvavtom.cz.

laické veřejnosti a samotná diskuze o této inscenaci může pomoci pojmenovat problémy i témata, s nimiž se soubory v této kategorii setkávají (dramaturgie, samotná realizace, téma a schopnost jeho přenesení na diváka apod.). Zejména v souvislosti s kvalitou textu, kde se soubor vypořádal s nekvalitní předlohou po svém a vytvořil svébytnou zábavnou inscenaci „nejen pro děti", ale zároveň „nejen pro dospělé". Odborná porota doporučila do širšího výběru celostátní přehlídky Popelka Rakovník inscenaci **Jak to bylo s Růženkou?! divadelního souboru SUchdolské divadlo (SuD) ze Suchdola nad Lužnicí**.

Poděkování patří realizátorům a partnerům této přehlídky: Janu Vozábalovi, řediteli Městského divadla Český Krumlov o. p. s. i všem ostatním, kteří se na úspěšném průběhu přehlídky podíleli jak organizačně, tak i technicky.

Posvícení v Horažďovicích

Lenka Lázňovská

Deset inscenací v necelých čtyřech dnech, až na jednu začátečnickou průměrné, lepší a velmi dobré kvality, společenský večer se spoustou legrace, výborná domácí kuchyně Libušky Mužíkové a její maminky, ochota celého personálu *Kulturního* střediska. Divte se, že přijela řada dalších divadelníků z obou krajů (Plzeňského a Karlovarského). Na žádném představení včetně nedělního dopoledne nechyběli diváci, *a to se nedávaly pouze komedie. Pro* letošní Západočeskou oblastní přehlídku (pořadatelé SČDO, Divadelní studio D3 Karlovy Vary, Kulturní středisko v Horažďovicích) byl charakteristický rozptyl žánrů a inscenačních stylů.

Vedle sebe stály autorská hra Jiřího *Untermüllera* Kostra krále na motivy Krále Leara (DS Červený Kohout Plzeň), jevištní koláž ProjekTyl drobných aktovek satirického a parodického ražení různých autorů srovnávající naši současnost s dobou J.K. Tyla (Druhé nástupiště/Centrum Johan Plzeň, premiéra Romana Černíka a spol. v Horažďovicích), scénické čtení hry Viliama Klimáčka Komunismus (DS D3 Karlovy Vary), dnes už klasická hra *Artura Millera* Čarodějky ze Salemu (Tyjátr Horaždovice), současné komedie *E.E. Schmitta* Hotel mezi dvěma světy (DS Žumbera, tvůrčí skupina Skoronarváno Plzeň) a *J. Della a G. Sibleyrase* Ať žije Bouchon! (Divadlo Jako Host Plzeň), naopak klasická komedie *M.* Horníčka Dva muži v šachu (Divadlo bez zákulisí Sokolov), tragická zpověď matky vražednice Zlomatka *M. Gelardiho* (Trosky Kraslice), emotivně nesmírně působivé drama *P.O. Enquista* V hodině rysa (Divadlo Dagmar Karlovy Vary), Trucbáby *Tomáše Javorského*, který byl zároveň i režisérem a představitelem jedné z hlavních rolí (nováček DS Za oponou při SDS Klatovy). Pokládám za dobré pro budoucnost, že mezi deseti soubory byly čtyři, které nepatří k tradičním účastníkům a že se skoro vyrovnal poměr mezi oběma kraji (šest ku čtyřem ve prospěch většího Plzeňského kraje). Jako tradičně se objevila řada kvalitních hereckých výkonů. Byla oceněna úprava hry Čarodějky ze Salemu (Karel Šťastný), která ji zpřehlednila a dodala jí současný jazyk, a tři režie. Kromě nominované a navržené inscenace byla oceněna režie Stanislava Sajdla z Kraslic ve **Zlomatce**. Zkušený Sajdl se s interpretačně

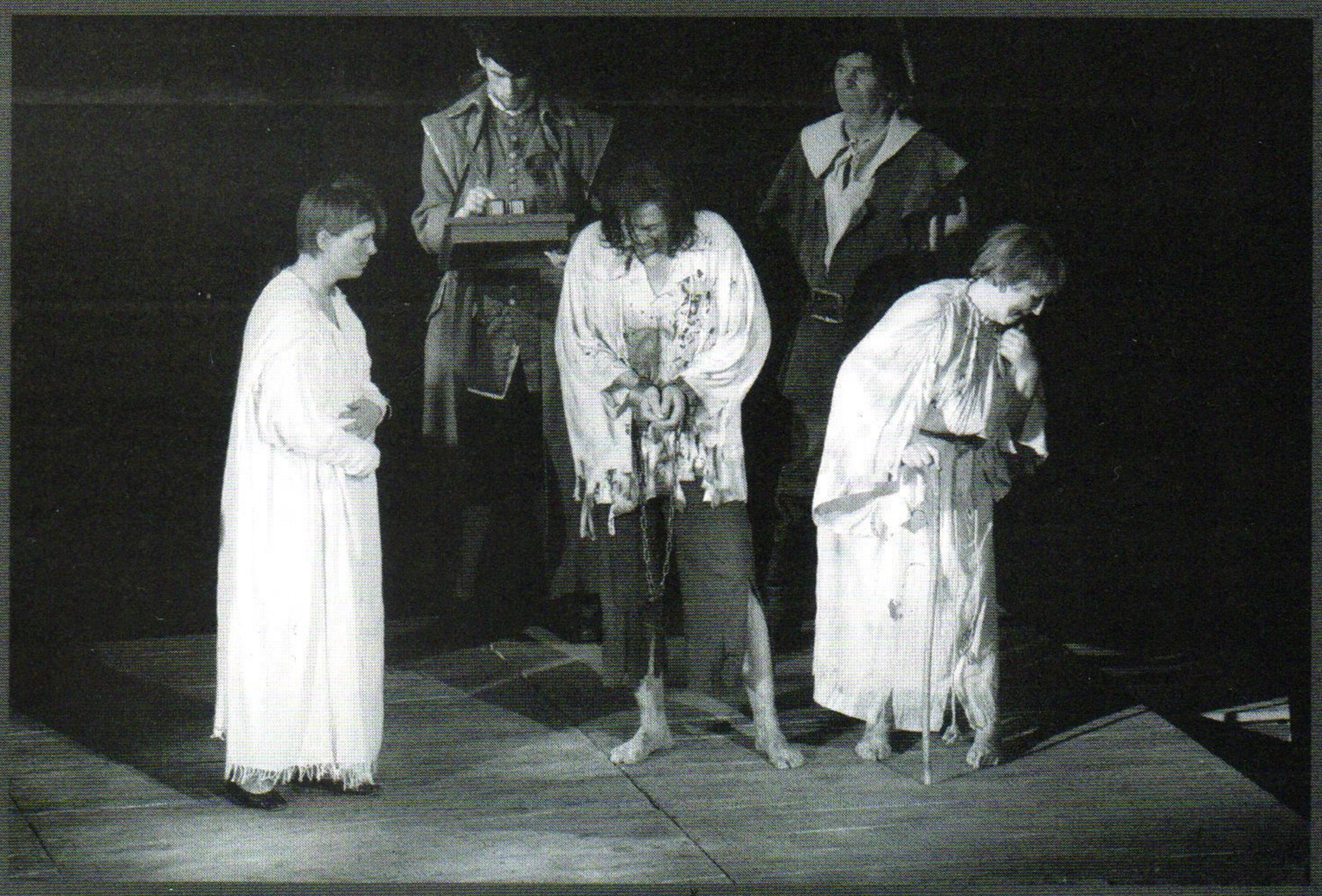

Tyjátr Horaždovice / Artur Miller: Čarodějky ze Salemu. Foto: Jitka Chalupná.

poměrně složitou předlohou vyrovnal se ctí. Jiné inscenační složky porota (M. Caltová, L. Lázňovská, F. Laurin) neocenila.

Vrcholem přehlídky byly dvě inscenace. Nominovaná komedie ***J. Della a G. Sibleyrase*** Ať žije Bouchon! Divadla Jako Host Plzeň. Absolventka Kurzu praktické režie Gabriela Vašková hru drobně upravila a rozhodla se zaměnit postavu bruselského úředníka za úřednici. Této postavě dodala novou motivaci. Základem crazy komedie jsou situace. Jsou rozehrány s velkou invencí a vystavěny do nejmenších detailů. Všichni čtyři herci jsou vyrovnaní a typově dobře obsazeni. Jsou tak dobří, že jejich komediální

nadsázka jako základní herecký styl je z hlediska tématu jednotlivých situací téměř věrohodným jednáním. Absurdně se tak jedna situace vrší na druhou a divák se paradoxně směje satirickému obrazu naší doby. Doporučenou inscenací je inscenace Klimáčkovy hry **Komunismus Divadelního studia D3 Karlovy Vary**. Petra Kohutová ji upravila (zkrátila na hodinu, až na jeden moment, jde o velmi dobrou úpravu) a učinila šťastné rozhodnutí inscenovat ji jako scénické čtení. Nejde však o pouhé čtení předlohy ani o její rozhlasovou interpretaci. Najdeme zde výraznou gestiku, zřetelné tělesné napětí (Petr Richter – On) i výraznou mimiku (Anna Ratajská – Ona). Spolu se zvukovou a hudební složkou to vytváří emotivně působivou atmosféru. Funguje rovněž kontrast mezi začátkem, který vypadá jako ironická komedie, postupným narůstáním napětí až k tragickému konci. Scénické čtení v tomto provedení představuje pro amatérské divadlo novou příležitost.

V Horažďovicích bylo pěkně. Až na sníh dokonce moc pěkně. Pořadatelé se jen trochu bojí, že je nadúroda divadla donutí začít rovnou v pondělí. Co by za to jinde dali.

Divadlo Jako Host Plzeň / Jean Dell, Gérald Sibleyras: Ať žije Bouchon! Foto: Jitka Chalupná.

Šesté Lounské divadlení

Petr Michálek

Jako příznačný lze označit fakt, že v průběhu letošního Lounského divadlení přivítal ředitel divadla Vladimír Drápal diváka s pořadovým číslem 200 000 od data novodobého otevření divadla – tedy po sedmi letech. I letos totiž tuto postupovou přehlídku zdobila nadprůměrná divácká návštěvnost. S potěšením navíc konstatuji, že ať divák přišel na kterékoli z pěti představení, nemohl být vysloveně zklamán. Naopak. Bylo na co se dívat.

To nejlepší navíc přišlo hned na začátku. **Divadlo Zdrhovadlo z Klášterce nad Ohří** přivezlo ***Hrabalovu* Příliš hlučnou samotu**. Režisér a scénograf v jedné osobě, Václav Polda, text zdramatizoval pro svého Haňtu – charismatického Jana Milotu. Celek působí promyšleně, koncepčně, někdy možná až moc.

Základní scénické prvky jsou dva: krabicové kartony vykrývající prostor ze všech stran účelně navozují iluzi, že Hanťa je uvnitř krabice, a potom lis, který zde doslova a do písmene nahrazuje oltář. Je navíc doplněn červeným a zeleným světlem, vydává zvuk automatické mašiny, a od samého začátku je tak dokonale připraven na závěrečnou pointu.

Neopomeňme ale jeden ze základních rysů Poldových scénografií. Vzpomeňme například na představení Petr a Lucie či Nebezpečné známosti - a to je smysl pro vertikální rozměr. I v Hrabalově komorním dramatu dojde v rámci vzpomínek na cáry papíru, padající konfety, poletujícího draka či světelné padáky v kostele. Je to však paradox. Místy člověka napadá, zdali by nebylo lepší, kdyby Hanťa svůj život jen vyprávěl u džbánku dobrého piva a neilustroval jednotlivé epizody. Tím spíš, že Polda má v Janu Milotovi -Hanťovi silnou oporu. Jan Milota je mimochodem členem klášterecké Klasu 34 let, tedy bez roku stejnou dobu, jako je Hanťa u lisu. Ale to je spíš řečnická otázka, zda je vůbec v principu možné a smysluplné převádět Hrabalův lyrický text na jeviště. Celkový pocit je však jasný. Klášterečtí se vydali na obtížný „let přes oceán". Sledovat jejich zápas za různého počasí je velmi inspirující. Drobným radostem zkrátka ještě neodzvonilo.

Terezínské Malé Amatérské divadlo (TMA) sáhlo stejně jako v předešlých ročnících po bulvární komedii, tentokrát s názvem **Rodina je základ státu** od ***Raye Cooneyho***. Na úvod záměrně podotýkám, že reakce diváků během představení byly velmi vstřícné, ba nadšené, což se potvrdilo i hlasovacími lístky, které jim určily vcelku suverénní vítězství v soutěži o cenu diváka. Přesto je nutno konstatovat, že TMA přece jen zaostala za svým výkonem v loňském zpracování komedie Nájemníci pana Swana. A to především v míře pravděpodobnosti v nepravděpodobném

TMA Terezín / Ray Cooney: Rodina je základ státu. Foto: Jaroslav Kodeš.

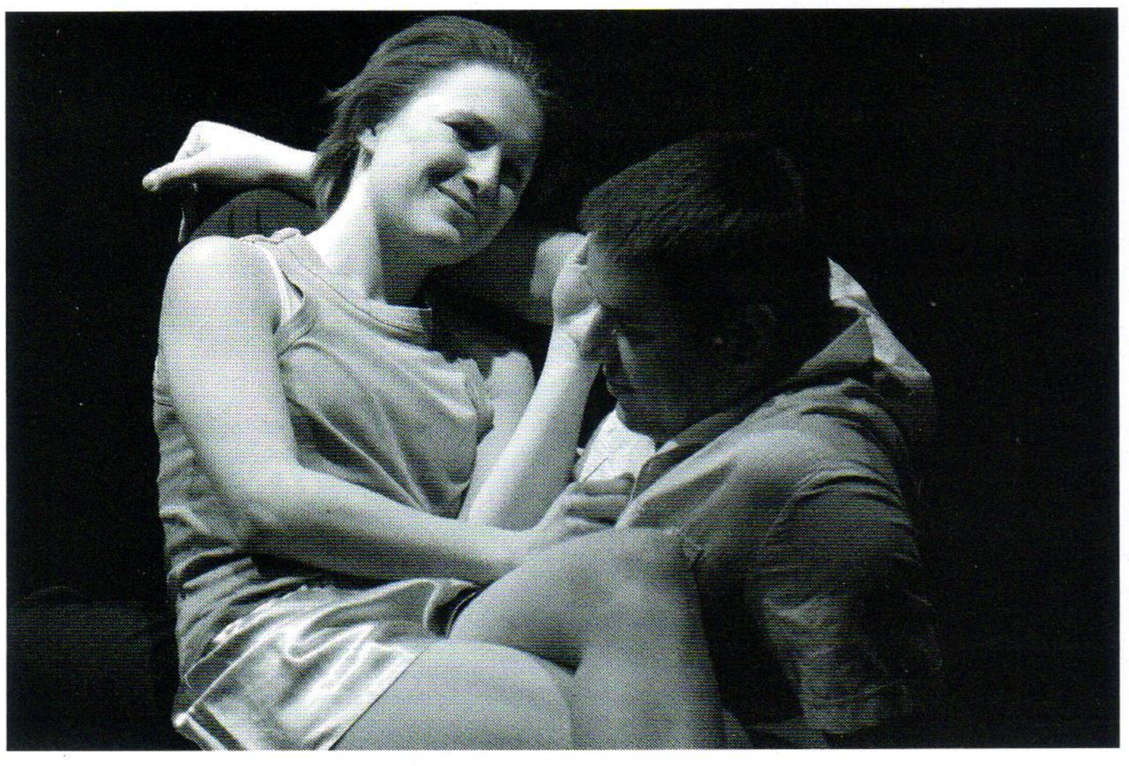

Divadlo Exil Pardubice / Patrick Marber: Na dotek. Foto: Jaroslav Kodeš.

Divadlo Zdrhovadlo Klášterec nad Ohří / Václav Polda podle Bohumila Hrabala: Příliš hlučná samota. Foto: Jaroslav Kodeš.

řetězení náhodných okolností, schopnosti gradovat oblouky jednotlivých postav a pak i v herecké schopnosti rytmicky členit vrstvené překážky, navíc v časovém presu. Mám tím na mysli především ověřené pravidlo a základní herecký princip situační komedie „nápad – realizace – hodnocení". Výsledkem je tak mnohdy tápání v situaci, nejistota v motivaci, kterou nahrazuje vyrábění humoru a nekoordinované pobíhání po jevišti.

Některým se to přitom daří. Patří mezi ně především František Hos (seržant), Zdeněk Zvěřina (Sir Willoughby Drake), či Jaroslav Legner (Bill) - ten si svůj part užívá s takovou grácií, až budí zdání, že mu snad role byla napsána přímo na tělo. Svůj standard si také drží Martin Soudský (Dr. Hubert Bonney), který vyniká především v situacích, kdy zastírá dění za záclonou. Právě v těch momentech vidíme zřetelně ono zjištění, že se schyluje k prozrazení, nápad, jak to vyřešit, realizace a zhodnocení – uf, to bylo o fous. Suma sumárum: Soubor zřetelně ví, co chce, má jasnou dramaturgii, několik talentovaných představitelů, letos však nepřekročil parametry oblastní přehlídky.

Nejdiskutovanější inscenací letošního divadlení bylo **Na dotek *Patricka Marbera*** v podání **Divadla Exil Pardubice**. Tento soubor, který mimochodem letos slaví 10 let své existence (za tu dobu nazkoušel celkem 72 inscenací!), si vybral britský hit z roku 1997, který se dočkal i filmového zpracování. Režisérky Zuzanu Novákovou a Marii Kučerovou oslovil komplikovaný příběh milostného čtyřúhelníku, ze kterého dle vlastních slov chtěly akcentovat především rozměr relativity pravdy a lži v našem virtuálním světě.

Je to obrovské sousto, protože i při čtení hry nás napadá otázka, zda autor nehoní moc zajíců najednou. Nejenom tematicky hledání sebe sama ve svém bližním; virtualita našich vztahů; mechanizace našich prožitků; hierarchizace lidské společnosti, ale i formálně, protože jeho hra s filmovým střihem a časovým posunem klade značné nároky především na herecké výkony celé čtveřice. Pardubičtí se sympaticky vydali především cestou civilního hereckého projevu, a to nejenom vzhledem ke skutečnosti, že jejich domovský hrací prostor je velmi malý. Od prvního obrazu tak vidíme soustředěný a pauzami nabitý výkon, prodchnutý erotikou, možná spíš touhou. Toto kouzlo se však v lounské repríze postupně vytrácelo a čím víc bylo podbarveno barovým klavírem, tím více měnila se atmosféra v až snový melodram. Je to škoda, protože komplikovaný milostný čtyřúhelník pak leckdy nechtěně připomínal televizní sitcom, což je však kruté a záměrně vyhraněné přirovnání.

O jaký jde tedy vlastně žánr? Autor totiž tuto hru nazval jako romantickou komedii, což je podle mne ironie. Hra Na dotek je psychologické drama, a proto Pardubičtí musí ještě více zmotivovat jednotlivé situace. Pustit diváky více do nitra postav, poodhalit jim, že vnějšková apatie a rádoby nezúčastněnost, je ve skutečnosti skrývaná bolest, zoufalost a samota. Lucie Hašková, Jana Tichá, Lukáš Udržal i Bohdan Šeda k tomu mají nakročeno, a proto porota jednomyslně doporučila jejich postup na národní přehlídku.

Čtvrté představení bylo zároveň druhou režií Evy Andělové. Bulvární komedii ale tentokrát nahradila hra klasika ***N.V. Ostrovského* Kdo hledá, najde aneb Ženitba Balzamínova** v podání zcela začínajícího souboru **Hynkovo hravé divadlo Litoměřice**. Uznání patří už jen dramaturgické volbě, neboť tato hra umně tepe do hlupáků, a světe, div se, nepůsobí díky tomu zastarale. Sympatický je i dramaturgicko-režijní klíč: hra na Ostrovského, či ještě lépe hra s Ostrovským. Už jen to entrée, kdy všichni účinkující s úsměvem na lících zatančí a zapějí ruskou lidovou, patří k úspěšným částem představení. Navíc získáme jasnou informaci – jde o divadlo na divadle. Postupem času je sice tento princip nabouráván některými nejasnostmi – písnička o vodce, velmi nesourodé herecké výkony od civilu po grotesku, neujasněné obracení se do publika, komentáře na jevišti sedících spoluhráčů, a zase nedostatečné hraní situací.

Je to škoda, protože když se to podaří – jako například ve scéně, kdy Bělotělovová (bezchybná Dáda Králová) osamí s Balzamínovem, stojí to za to. Jsem proto velmi zvědav na další „omyly" (jak říkával náš profesor Srba na JAMU) tohoto souboru.

Poslední představení bylo velmi energickou tečkou. **Divadelní klub mladých z České Lípy** zavítal s **Kyticí** podle ***Erbena, Suchého*** a dodejme i ***Havlíka***. Režisérka Iva Bufková spolu se svými svěřenci nakonec vybrala pouze balady Zlatý kolovrat, Svatební košile a Bludička. A pojali to po svém: s živou hudbou, zpěvem na mikrofon, se svými vtípky a zpřítomňováním, jak to má ve správné revue být. Tím spíš, když je to revue studentská – většinu souboru tvoří středoškolští studenti z Českolipska. Některé výkony na sebe vysloveně upoutaly (Luboš Žitný, Alex Sirota, Bára Darebná), ale podstatná byla celková souhra a nadšení, s jakým k vybrané látce všichni přistoupili. Pravda je, že díky tomuto představení se rozhořela pozoruhodná diskuze, kde přesně je hranice mezi divadlem a divadelní besídkou.

Takových v kostce bylo pět představení šestého Lounského divadlení.

Divadelní klub mladých Česká Lípa / K.J. Erben, J. Suchý, F. Havlík: Kytice. Foto: Jaroslav Kodeš.

Děčínská brána oslavila plnoletost s grácií

Pavel Panenka, ředitel přehlídky

Ano, oblastní přehlídce amatérského divadla Děčínská brána je osmnáct let. Ročník s tímto pořadovým číslem uspořádal o víkendu 26. až 28. března v Městském divadle Děčín Svaz českých divadelních ochotníků a nutno kvitovat s povděkem, že, jak se říká, se urodilo. Konstatovala to i odborná porota ve složení Lenka Lázňovská, Jana Stejskalová, Jana Urbanová, Jiří Hraše a Petr Michálek.

Program přehlídky zahrnoval šest soutěžních představení a jedno závěrečné vystoupení domácích ochotníků mimo soutěž.

Jako první se na jevišti objevil v pátek odpoledne soubor **Bílinské divadelní minimum**. Přivezl sitcom současného autora ***Jakuba Kolára*** **Pokoje s tchýněmi** a auditorium bylo zvědavo, co disponovaný kolektiv udělá s komedií tohoto typu. V neprospěch Bílinských však zahrálo několik okolností, zejména fakt, že inscenaci hráli teprve počtvrté a od poslední reprízy uplynulo devět měsíců. Chatrná záminka, která svede do domu mladých manželů matku a dvě macechy mladé paní domácí, spolu s ne zcela zdařile přepracovaným koncem nedala souboru větší možnosti, byť jej vedl zkušený režisér Svatopluk Vašut. A tak sympatická bílinská parta letos laťku příliš vysoko nenasadila. Nejsympatičtějším prvkem byl setrvale jakostní výkon Jana Veselého v roli sluhy.

Následovaly ***Čechovovy*** aktovky **Medvěd** a **Výročí** v nastudování **českolipského divadelního klubu Jirásek**, souboru na přehlídce tradičně úspěšného. A dařilo se mu i tentokrát. Předpokladem k tomu byl neskonale lepší text, který dvorní režisér Českolipských, Václav Klapka, důmyslně, nenásilně varioval a aktualizoval. A tak jsme mohli být svědky dvou fungujících kreací, v případě Medvěda Dity Krčmářové a Pavla Landovského, jimž s bravurou sobě vlastní sekundoval Miki Vik, v případě Výročí Karla Bělohubého a Václava Klapky s pomocí Jany Kolářové a Terezy Lačné. Scénu a kostýmy jednoduše, ale názorně a účelně navrhla Renata Grolmusová, která za tento výtvarný počin obdržela cenu. Ceny za herecké výkony získali Pavel Landovský, Miki Vik a Karel Bělohubý, čestné uznání za režii Václav Klapka.

Náročný sobotní program zahájil mladý soubor **Li-Di Litoměřice** s klasicky pojatým detektivním psychodramatem **Plynové lampy** ***Patricka Hamiltona***. Zatímco dříve jsme u tohoto kolektivu, vzešlého z dramatického kroužku základní umělecké školy Idy Venzhöferové, byli zvyklí na představení vpravdě studentská, nyní se prezentoval nadprůměrným, velmi dobře fungujícím kusem. Diváci oceňovali zejména věrohodné působení obou služek v podání Zory Pištecké a Terezy Rozmarové, výkonu Tomáše Krmíčka v úloze detektiva pak odborná porota přiřkla i čestné uznání. Náročných hlavních rolí se zhostili Martina Nováková a Jakub Vitko a režisér Otomar Venzhöfer mohl být spokojen.

Líbila se také veselohra **Charleyova teta *J.B. Thomase*** v režii Majky Koukolské, kterou přivezl soubor **Hraničář z Rumburku**. Její obsazení bylo nejblíže studentskému divadlu (šest teenagerů), a to přinášelo některé úsměvné posuny oproti tradičnímu vnímání mileneckých vztahů, avšak hlavní úloha mladičkého lorda Babberleyho čili falešné Charleyovy tety všechny v sále okouzlila. Patnáctiletý David Rohlíček se jí zhostil kouzelně. Za svůj výkon získal cenu, stejně jako Jan Krupka za roli sluhy Brasseta.

Teplický soubor Matějka & spol. byl znovu originálním oživením přehlídky. Jeden z klasických shakespearovských motivů přiměl jeho principála ***Marcina Matějku*** k sepsání textu **Big beat Othello**, který na onen osudový příběh naráží některými fragmenty, avšak ani o píď neopouští vlastní principy divadla humoru, hudby, náznakové výtvarné kreace a improvizace. Nikoho nepřekvapilo, když porota spolku udělila čestné uznání „za křísení dada divadla".

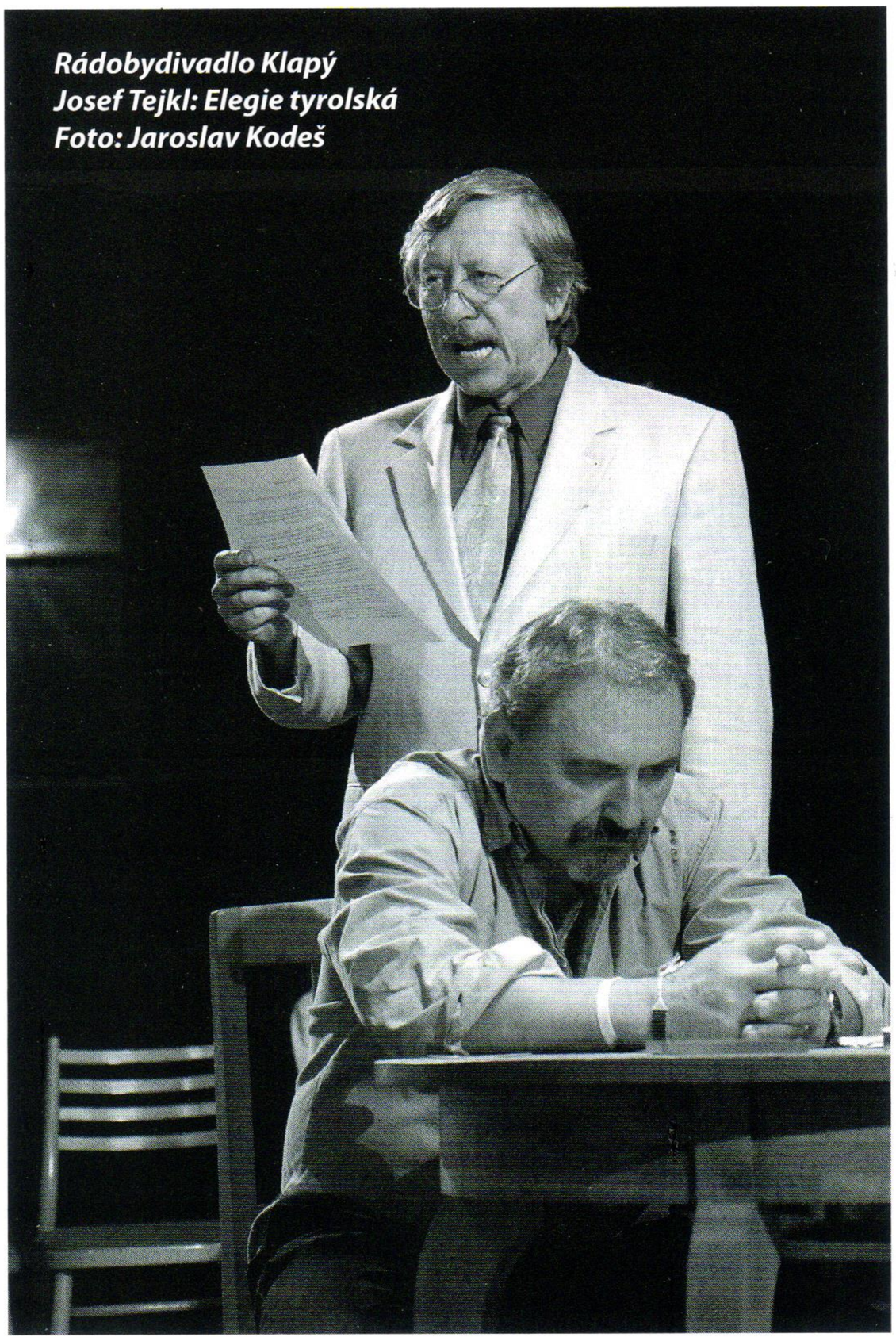

Rádobydivadlo Klapý
Josef Tejkl: Elegie tyrolská
Foto: Jaroslav Kodeš

Rádobydivadlo Klapý
Josef Tejkl: Elegie tyrolská
Foto: Jaroslav Kodeš

Posledním soutěžním představením přehlídka vyvrcholila. Diváci se v sobotu večer usadili kolem elipsovité scény inscenace autobiografického dramatu ***Josefa Tejkla*** **Elegie tyrolská**, které sehrál vyspělý soubor **Rádobydivadla Klapý** pod taktovkou Jaroslava Kodeše. Následky a soud alpské tragédie, při níž autorovi (tj. hlavnímu hrdinovi v podání Ladislava Valeše) zemřel devítiletý syn, naplnily sál mocnými emocemi. Zřídkakdy uběhne osmdesát minut tak rychle, jako když vás spád a dopad jednotlivých situací dramatu přiková k židli. Ladislavu Valešovi skvěle sekundují především manželka Veronika v roli Marie a Eva Kodešová jako státní zástupkyně dr. Pilz. Ocenit je třeba mimo jiné i nápaditá scénická řešení Jaroslava Kodeše či epizodní, ale působivé vystoupení Liběny Štěpánové v roli Kláry. Kdo zná životní příběh Josefa Tejkla, který ještě před uvedením této inscenace zemřel v horách, vnímá osudovost jeho Elegie tyrolské ještě naléhavěji. Právem se s touto inscenací setkáme na národní

„Následky a soud alpské tragédie, při níž autorovi zemřel devítiletý syn, naplnily sál mocnými emocemi. Zřídkakdy uběhne osmdesát minut tak rychle, jako když vás spád a dopad jednotlivých situací dramatu přiková k židli."

přehlídce činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín, kam postoupila. Doporučeny jsou také Čechovovy aktovky souboru z České Lípy. Dodejme, že v hlasování diváků ustavil soubor nový rekord, když pouze dva z přítomných udělili představení hlas o stupeň nižší než nejlepší. Ceny za herecké výkony převzali Ladislav Valeš a Eva Kodešová, za dramaturgickou úpravu, režii a scénu hry Jaroslav Kodeš.

Jevištní prezentaci Děčínské brány 2010 uzavřel krátký seriál malých jevištních tvarů domácího spolku **Karel Čapek Děčín Třikrát smrt a Agáta**. Šlo vesměs o loni či letos oceněné monology a dialogy, které se zúčastnily soutěže Pohárek Svazu českých divadelních ochotníků. Příjemná konferenciérka Jiřina Bartáková postupně uvedla dialog ***Lenky Procházkové*** **O babě hladové** (hrály Petra Nedvědová a Ludmila Panenková), monolog Agáty ze **Ženitby** ***Nikolaje V. Gogola*** (Anna Zemanová), dialog **Básník** ***Karla Čapka*** (Michal Nedvěd a Pavel Panenka) a desetiminutovou esenci z monodramatu **Promiň, Arnolde** ***Jiřího Justa*** (Lída Panenková).

Kromě uvedených představení, nedělního rozborového semináře a udílení cen se dospělost děčínské oblastní přehlídky projevila i v programu nočním. Tam by si cenu zasloužili zejména dva kytaristé, díky nimž byla zábava výborná, se zapojením desítek hrdel, a to Josef Zach z rumburského a Štefan Olšák z krupského souboru.

Osobně si dovoluji poděkovat také týmu zaměstnanců divadla, kteří nám v Děčíně po léta vycházejí vstříc. Nebýt obětavosti především Michala Kočky a Jurije Vorobljevského, nevím, jak bychom si s některými problémy poradili... Proto velké díky všem!

V Lomnici nad Popelkou proměnlivo

Rudolf Felzmann

První březnový víkend byl v Lomnici nad Popelkou dokonale proměnlivý. Chvíli se z těžkých mraků valila chumelenice a hned nato se zamodrala obloha a vysvitlo slunce. Stejně proměnlivá byla 13. krajská přehlídka ochotnického divadla Jizerské oblasti, která ve stejných kontrastech během tří dnů od 4. do 6. března 2010 nabídla osm inscenací. Budu o nich psát nikoli v pořadí, jak se objevily na jevišti Tylova divadla, chlouby pořádajícího souboru, ale pokusím se jejich rozdílnost utřídit. Převažovala představení spíše zábavného typu, což není myšleno nikterak pejorativně, a pouze jediná inscenace měla za předlohu vážný text.

Originálně nazvaný soubor **Společnost bloumající veřejnosti Turnov** zvolil dramatický příběh **O myších a lidech**,

„13. krajská přehlídka ochotnického divadla Jizerské oblasti během tří dnů nabídla osm inscenací. /.../ Převažovala představení spíše zábavného typu a pouze jediná inscenace měla za předlohu vážný text."

Společnost bloumající veřejnosti Turnov
John Steinbeck: O myších a lidech

vycházející z původní novely ***J. Steinbecka***. Text soubor značně zkrátil především vypuštěním řady epizodních rolí. Drama dvou mužů, spojených v nezvyklém souručenství na cestě za prací s cílem pořídit si vysněný domek s malým hospodářstvím, zůstává nedořečeno. Fyzicky zdatný, ale duševně retardovaný Lennie (Petr Hofhans, cena za herecký výkon) se nedopatřením dopustí zločinu a musí uprchnout před děsivou zlobou. Omezením počtu postav se jeho útěk nestane zoufalým únikem před davovým lynčováním a jeho smrt rukou kamaráda ztrácí smysl. Poselství o tragické hloubce přátelství i přes solidní herecké výkony zůstalo nedopovězeno.

Zábavy jsme se dočkali v dostatečné pestrosti, leč v nestejné kvalitě. Blízko k bulváru má komedie ***M. Frayna*** **Bez roucha**, kterýžto titul **DS Právě začínáme z Horních Počernic** doplnil podtitulem Ještě jednou zezadu. Z dosti frekventované původní předlohy o divadelní společnosti uvádějící prachbídnou hru zvolili Počerničtí pouze dvě dějství: v prvním se odehrává generální zkouška, rušená šmíráctvím herců a jejich soukromými spory, zatímco v druhém sledujeme už probíhající reprízu, ovšem zezadu, ze zákulisí a s pokračováním malérů známých ze začátku. Režisérka dala souboru značnou volnost ve snaze o co největší komediálnost, až obě základní roviny – reálný život herců i jejich umělecká produkce – splývají do nepřehledné groteskní nadsázky, v níž se divák těžko orientuje.

Divadlo v Roztocké z Jilemnice si zvolilo hru obrozeneckého dramatika ***J.N. Štěpánka*** **Loupežníci na Chlumu**. Jestliže

Operní společnost Turnov / Vilém Blodek: V studni
Foto: Pavel Matějka

autor tento morytát a rytírnu kdysi myslel vážně, pak dnešní verze ve zpracovaní ***Ivy Peřinové*** pro loutkové divadlo počítá s kouzlem naivity plynoucí z hrůzostrašnosti i banality příběhu. Jilemničtí sice nabídli několik možností, jak uhrát tento kousek, ale použité inscenační postupy nedokázali sjednotit, takže divák sledoval dryáčnický příběh z dávné černé kroniky spíš s údivem než s úsměvem.

Dvakrát lomnické jeviště ovládly ženy. **Pardubické Divadlo Exil** přijelo s **Dámskou šatnou**, kterou pro čtyři herečky sepsal ***Arnošt Goldflam***. Režisér inscenace však zvolil dramaturgické retuše, které už samu o sobě nepříliš dramatickou textovou předlohu zbavily téměř všech náznaků možné zápletky. Diváci sledovali poctivou snahu představitelek, jimž ale při absenci dramatických situací nezbylo nic více, než předvést portréty žen sdělujících všední názory na divadlo a život.

To **Božský řízek** v provedení dalšího souboru z Turnova, značně populární dámské formace **Nakafráno**, se sice rovněž zabýval ženskými problémy, ale s nepoměrně větší razancí a hlavně bez jakéhokoli sentimentu. Ryze autorské divadlo, jaké jsme od tohoto souboru už v předešlých letech viděli, mělo tentokrát vyšší ambice. S lehce ironickým nadhledem nás pětice sympatických žen uvedla rovnou do porodnice, aby nám v závěru prozradila pikantní tajemství o početí jejich očekávaných ratolestí. Tentokrát jejich text i herectví spělo od původní autenticity k vytvoření rozdílných charakterů odhalujících se v zápletce (cena za kolektivní herectví). Jenže v přemíře motivů nedokázaly zvolit ten hlavní, takže se předloha rozdrobila na volný sled epizod, jež poněkud násilně, a především nepřipraveně měla spojit závěrečná pointa. Je ovšem fakt, že tomuto víceméně kabaretu přihlíželo vstřícné publikum a bavily se jak divačky, tak snad ještě o něco více muži v hledišti.

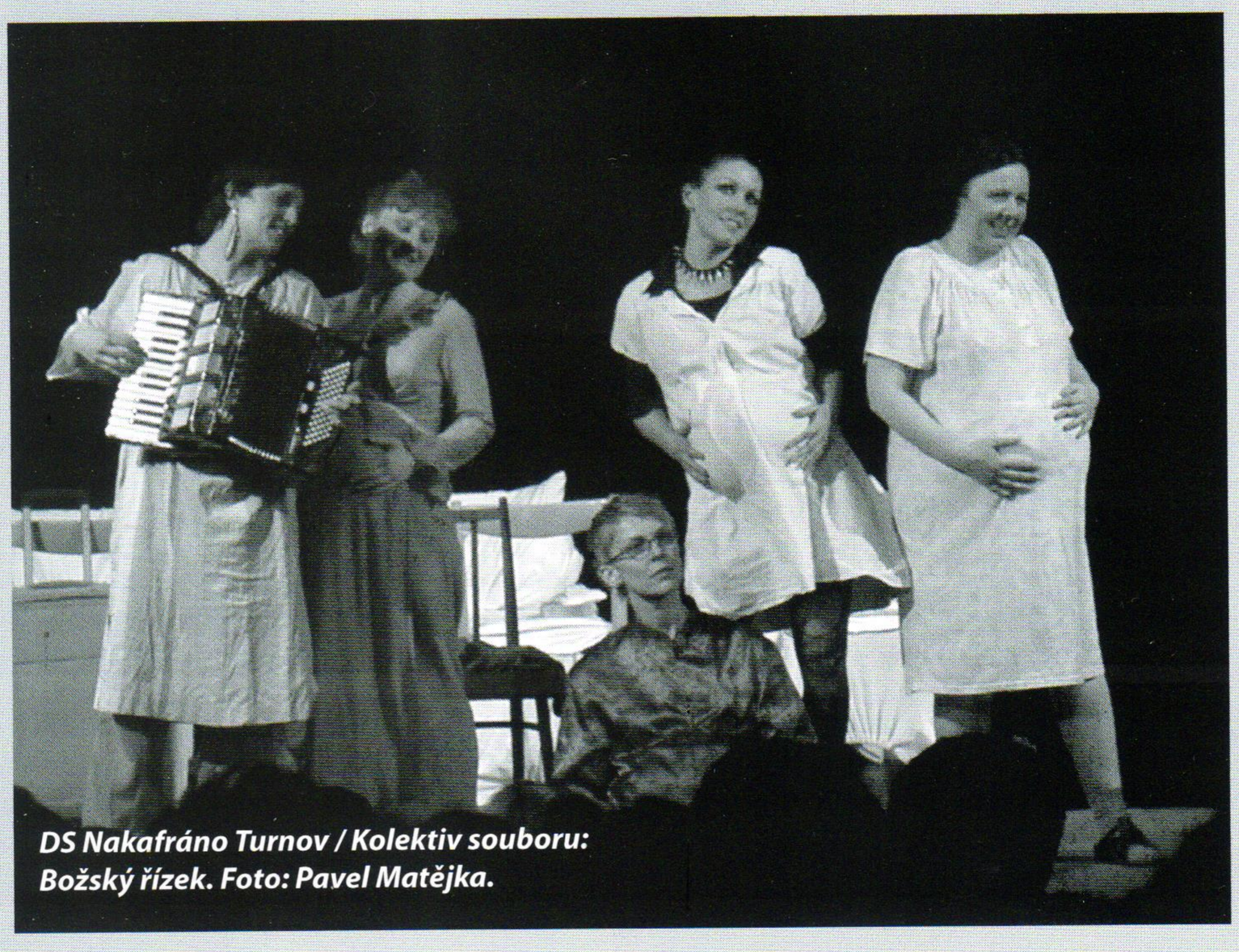

DS Nakafráno Turnov / Kolektiv souboru: Božský řízek. Foto: Pavel Matějka.

A pak také došlo na světovou klasiku. Nejprve se zmíním o nenápadném, ale poctivě udělaném, byť ve skromných technických podmínkách, představení **DS Vojan z Hrádku nad Nisou**. Jejich verze ***Molièrova*** **Zdravého nemocného** nevyvolávala bouře smíchu, ale příjemně a vkusně bavila a ještě nám sdělila poselství o lidské hlouposti a nadutosti, bezuzdném šizení a kramaření i korupci. Představení dominoval představitel Argana (Jan Sladký, cena za herecký výkon), který předlohu nejen dramaturgicky připravil, ale ještě to vše i režíroval. Přes všechnu snahu však některé scény ulpěly na vnější ilustrativnosti v jednání epizodních postav. Přesto Molière vyzněl značně aktuálně, k čemuž stačilo jen mít odvahu v zestručnění textu i úpravě poněkud rétorického klasického překladu.

Domácí soubor **J.K. Tyl Lomnice nad Popelkou** celkem riskoval, když si zvolil známý klasický titul. ***Goldoniho*** **Poprask na laguně** patří k oblíbeným hitům profesionálů i amatérů. Lomničtí k tomu navíc přidali kolem padesátky hudebních čísel, ovšem je zbytečné diskutovat, zda se jedná o muzikál či radši použijeme označení hudební komedie. Šťastnou volbou byla úprava textu Ivanem Rajmontem, která krom zhuštění mnohomluvných dialogů nabízí moderní a řádně razantní češtinu. Zcela přirozeně přecházejí neustálé hádky a spory lidových postaviček do stručných popěvků, aby na ně hned navázal dialog vždy provázený akčním pohybem. Autor hudby i zpívaných textů Miroslav Pěnička (cena za hudbu) projevil značný cit pro dramatickou gradaci a Renata Tomešová (cena za režii) vedla herce k bezprostřednímu temperamentu dnešních zamilovaných bláznů. Vyrovnané výkony mladých i zkušených herců vycházejí z kolektivního cítění, mají potřebný říz i něžnou lyriku a hlavně nadhled až nadsázku. Charakter hudby, kdy doprovodná skupina hraje na klavír, housle a flétny, je vzdálen líbivé vnějškovitosti módních muzikálů. Pokud se podaří ještě důsledně dořešit prezentaci některých sólových písní, aniž by sugerovaly nápodobu hvězd populární hudby, pak snad můžeme podle vlastního vkusu jen zvažovat, zda takový styl hudby jsme ochotni akceptovat. Lomnický Poprask

„Božský řízek v provedení populární dámské formace Nakafráno... /.../ Ryze autorské divadlo mělo tentokrát vyšší ambice.„

na laguně (cena za inscenaci) byl porotou nominován na národní přehlídku Divadelní Děčín.

U hudby zůstaňme, neboť pozoruhodnou kuriozitou hned v samém úvodu přehlídky se stalo provedení jednoaktové opery ***Viléma Blodka* V studni**. Do třetice všeho dobrého můžeme pochválit město **Turnov**, odkud doputovala **Operní společnost**, neboli učitelé i žáci tamní LŠU. Nemají orchestr, zpívá se za doprovodu klavíru (oceněné hudební nastudování je dílem ředitele Bohuslava Lédla), sóla zpívají učitelé i jejich posluchači, ale důležitým prvkem inscenace je sbor, mladí pěvci ve věku středoškoláků. A

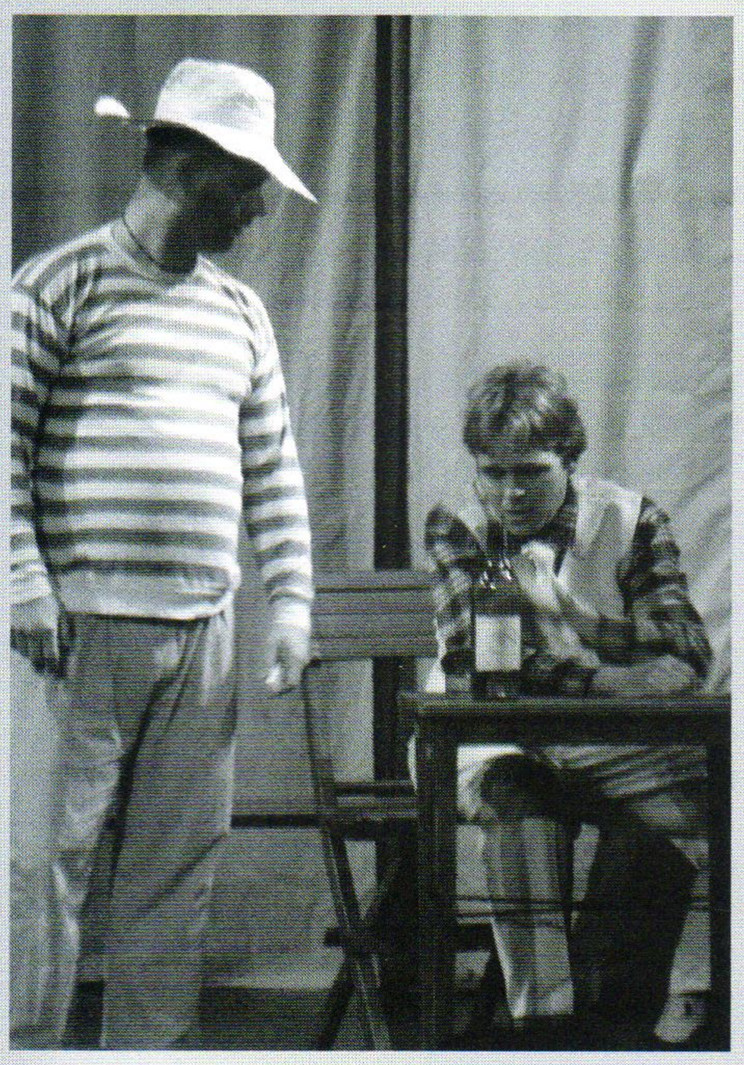

DS J.K. Tyl Lomnice nad Popelkou / Carlo Goldoni: Poprask na laguně. Foto: Pavel Matějka.

právě tento sbor dává správný nadhled lehce erotickému dění za svatojánské noci. Podle vyjádření odborníků intonují všichni velice dobře a za šťastná místa lze považovat vynalézavé zapojení sboru k překrytí operních klišé. Náročné orchestrální intermezzo Východ měsíce se zaskvělo v provedení smyčcového kvarteta, aby pak vážnost byla potlačena nečekaně humornou pohybovou evolucí. Tato inscenace byla porotou doporučena pro národní přehlídku, což není vyjádřením pouhé výjimečnosti operního představení v repertoáru amatérů, ale přehlídkové publikum aplaudovalo především neokázalému pokusu o svébytnou prezentaci národního hudebního odkazu, jenž může oslovit i pobavit dnešního mladého diváka.

Přehlídka v Lomnici nad Popelkou nabídla repertoár v různé kvalitě, ale žádnému souboru nelze upřít poctivou snahu. Za tu se všem dostalo velice vstřícného přijetí od domácího publika, jež se vždy dostavilo v nebývale hojné míře. Péče hostitelů i zájem diváků hřály a zaháněly sněhové chmury, aby po nedělním dopoledni nás domů provázelo bezoblačné nebe.

Běsné dny Modrého kocoura

Vladimír Hulec, Jaroslav Stuchlík

Patnáctý ročník Modrého kocoura byl letos v Turnově divý a běsný. Během čtyř festivalových dnů (25. 2.–28. 2.) se mělo odehrát dvacet šest představení (jedno z toho dvakrát, ne všechna byla soutěžní, těch bylo osmnáct: deset směr Mladá scéna a osm směr Šrámkův Písek). A jen dvě šrámkovo-písecká a jedno mladoscénické nakonec odpadla. Hrálo se od rána do noci, diskutovalo, pilo a přelo od noci do rána. Takže i porota byla divá a běsná. A autoři tohoto textu jsou doteď. Mají v hlavě guláš, v těle citron a v jejich duších se perou kocouři běsu s ďábly děsu. Co napsat, co vynechat, co zapomenout, co si pamatovat? Je toho moc a místa málo. Předseda poroty směr Šrámkův Písek Vladimír Hulec píše členu poroty směr Mladá scéna Jaroslavu Stuchlíkovi: Pomoz! Tak vzniká tento text. Odevzdáváme jej syrový, bez ladění a úprav. Turnovskému Kocourovi takové přístupy sedí: Modrý kocour – nejběsnější amatérský festival v Česku.

prádelnu, aby se uživily, přináší mnohé komické momenty. Kvalitní text je postaven především na slovním humoru a vesměs neupadá do prvoplánovosti nebo dokonce vulgarity. Ke škodě inscenace však často nejsou komické situace rozehrávány divadelními prostředky a zůstávají jenom ve verbální rovině. Přesto je to vkusná inscenace, souborem zahraná s lehkostí a až pouťovou stylizací s odkazy na cimrmanovskou poetiku, která diváka příjemně pobaví. Je třeba poznamenat, že soubor se potýkal se značnými technickými problémy (na místě nebyla připravena projekce a selhával i zvuk), a tak jsme viděli zčásti improvizovaný tvar inscenace. V plném provedení jsou mnohé věci patrně jinak, nejspíše i lépe udělány.

Přehlídka pokračovala **Hrou liberecké Stopy**. Na scéně se objevil chór, ze kterého vystoupil básník. Sledovali jsme jeho tvůrčí rozlet, kdy soubor postupně přešel z metajazyka k ne-

Turnovské divadelní studio A. Marka Turnov / Kolektiv souboru podle Marka Twaina: Páni kluci. Foto: Pavel Charousek.

Čtvrtek převážně liberecký - očima Jardy Stuchlíka

Festival začínal ve čtvrtek odpoledne představením **Paní Žižková** v provedení **DS Ladji Dlouhého Nahoď Chomutov**. Autoři si bez zbytečné piety pohrávali s fiktivním rodinným zázemím vojevůdce Jana Žižky. Prostřednictvím manželky a dcery Jana Žižky konfrontují svět obyčejných lidí s velkými dějinnými událostmi v Praze té doby, o kterých se dozvídáme prostřednictvím rytíře Kemra-Hlena, který pravidelně přináší Žižkovým ženám, manželce a dceři, zprávy o manželovi a spodky na vyprání. Střet velkého, kdy muži hrdinně bojují o vznešené ideály, a obyčejného, kdy ženy provozují dokonalé češtině a odtud až k recitacím úryvků básní současných autorů. Básník se setkává s múzou, nepochopením a úplatky, které jsou nutné k prosazení jeho díla. Nakonec hyne, pohlcen chórem, aby vzápětí povstal básník nový. Snaha souboru představit silné téma poněkud troskotá na plytkosti příběhu, který je přespříliš svázán stereotypy o nepochopené poezii. Divák vnímá z herců snahu intenzivně něco sdělit, ale inscenace je příliš proklamativní. Je to škoda, protože jsou v ní zajímavé momenty, které naznačují možný potenciál souboru. Například scéna psací stroj - krásná jevištní metafora - fungovala nápadem, rytmem, překvapivostí i mnohovrstevnatým obsahem. Bohužel takovéto situace nebyly rozvedeny a vyskytovaly se ojediněle.

Divadlo Divá Bára Praha
Kolektiv souboru: Krteček
Foto: Marie Jahnová

DS Vyrob si své letadýlko Praha / Anička Duchoňová, Michal Němec: Království. Foto: archiv přehlídky.

Další **liberecký** soubor **BezNazvu.doc** vyvolal poměrně bouřlivé reakce u diváků inscenací **No.1,** které nebylo doslova nic svaté. Herci rozehrávali setkání dvou katolických kněží, kteří reprezentovali veškerou zvrácenost a neřád, který se církvi přičítá. Fetují toJuen, jsou to pederasti, masochisti, sadisti, lžou a hlavně upalují nebohé křesťany v měřítku masovém, což je divoce realizováno; pro diváky a pro samotnou budovu divadla značně nebezpečně za pomocí spreje na vlasy a zapalovače. Jednoduše je to takový liberecký de Sade bez zábran a skrupulí. V podstatě sympatický přístup být nekorektní, někdy i za každou cenu, se však otočil v nechtěné nedorozumění s částí publika. Stereotypně opakovaná klišé o církvi se proměnila v ideologické moralizování. Něco takového autoři inscenace ale vůbec nezamýšleli.

Turnovský DS připravil adaptaci ***Twainova*** románu Tom Sawyer, která se inspirovala především filmem **Páni kluci.** Byla přenesena do současnosti a došlo k určitému věkovému posunu směrem nahoru, neboť soubor byl složený spíše z téměř dospělých slečen a pánů. Kluci a holky tam už vlastně nebyli, což působilo rušivě. Dramatizace se soustředila na útržkovitou mozaiku situací, která přibližně kopírovala známý příběh. Převládalo řešení první dobrá bez toho, aby se nápady dopracovávaly. Pozitivem inscenace jsou solidní herecké výkony. Věrohodně se vydařilo uličnictví Toma díky zajímavému výkonu Víta Burjánka. Ve vedlejší roli Peta exceloval Pepa Jarolímek. Přesto je to trochu rozpačitý divadelní tvar, který patrně vznikal jako pokus nalézat divadelní situaci cestou společného hledání a zůstal – bohužel - v rovině prvního nálezu. Nepokusil se vhlédnout hlouběji do příběhu a objevit víc divadelně i tematicky zajímavého, co by se v něm mohlo skrývat.

Soubor **Liberecké studentské divadlo (LSD)** uvedl inscenaci **Bicykle Day**. Společná improvizace, v něčem odkazující k poetice divadla VOSTO5, se zaměřila na manýry a klišé amatérského divadla. Exploze herecké energie, která se na jevišti odehrála, se v podstatě nedá popsat. Bylo to nesvázané konvencí, a přitom v neustálé hravosti a objevování jevištních překvapení výsostně divadelní. Fungovaly i takové zdánlivé nesmysly jako housenka ve spacáku-kukle, která se jen tak plouží po jevišti. Občas se ten divadelní stroj sice zadrhl, ale nezadýchal. Herci vždy našli další cestu, kudy improvizaci vést. Výsledek byl nejen vtipný, ale v objevování fenoménu divadlo v pravém slova smyslu moderní.

Večer pokračoval inscenací **Kwenda katika** souboru **Není to... ani to** z **Turnova**. Prostředky na pomezí loutkohereckého divadla a činohry jsme byli prováděni příběhem, který začínal narozením, pokračoval dětstvím a mládím a končil metaforickou proměnou hlavní hrdinky v (její) matku. Drak Našeptávač průběžně podněcoval v hlavní hrdince hříšné skutky. Ale, stejně jako v životě, se její rozhodování rozbíhalo na obě strany: na tu dobrou i zlou. Koloběh života se uzavírá a soubor složený převážně z mladých dívek, které si postupně předávají hlavní roli, to průběžně komentuje s lehce ironickým, ale hlavně úsměvným nadhledem. Komorní inscenace je založena na atmosféře, pečlivé práci s detailem a na zkratce směřující k pointě. Některé střípky životního osudu se však trochu rozplývaly v obecnosti, neuzavíraly oblouk, scházela jim čitelná, jasná pointa.

Čtvrtek končil představením **The Arthortura,** další inscenací od nekonečného

„Čtvrtek končil představením The Arthortura, další inscenací od nekonečného množství libereckých souborů, tentokrát s názvem Dvojdivadlo. Nabídla neobvyklý tvar, který by se dal označit jako konceptuální divadlo. Představení je omezeno počtem 12 diváků. Uvnitř se odehrává klauniáda dvou herců, jejímž cílem je uvolnit diváky a zatáhnout je do hry...“

množství **libereckých** souborů, tentokrát s názvem **Dvojdivadlo**. Nabídla neobvyklý tvar, který by se dal označit jako konceptuální divadlo. Představení je omezeno počtem 12 diváků. Uvnitř se odehrává klauniáda dvou herců, jejímž cílem je uvolnit diváky a zatáhnout je do hry, kdy v řadě, připoutáni k provazu, putují prostorem a dostávají rozličné úkoly, které musejí splnit prostřednictvím obou klaunů, které provazem sami ovládají. Je to svým způsobem osvobozující cesta k divákům, kteří jsou účastni na inscenaci jiným způsobem. Nesluší se prozrazovat víc, protože potencionální diváci by byli ochuzeni o zážitek. V každém případě je to chytré, rafinované, nápadité a pro diváka velice zábavné. Je to v pravém slova smyslu moderní inscenace, která obráží aktuální trendy světového divadla překračujícího hranice mezi hercem a divákem, mezi inscenací, happeningem a performancí.

Divadelní láskou posedlý pátek – vodhulce

Dopoledne se hrála **Gazdina roba boskovického Divadla Naboso** – mimosoutěžně a pro místní školy. Neviděl jsem.

Festival oficálně zahájil až odpoledne před představením ***Sheppardovy*** hry **Láskou posedlí TDS A. Marek Turnov** místostarosta Aleš Hozdecký. Laškovně míněnými slovy „festivalu je patnáct, tak už není pod zákonem". Následující inscenace rozhodně pod zákonem nebyla. Existenciálně laděný příběh dvou opuštěných existencí se odehrává v motelu kdesi uprostřed mohavské pouště. Drsná slova, drsné scény, prázdnota životů tváří tvář nekonečné prázdnotě pouště, to vše bylo nad síly souboru a – především – režiséra, nemýlím-li se, Petra Hakena, mimo to také ředitele Kocoura a představitele hlavní role Eddieho. Rozlišit hru na ... (drsnost, opuštěnost, krutost...) od hraní skutečných emocí a zoufalých osudů je nad síly, obávám se, téměř jakéhokoli, nejen amatérského českého souboru, natož takto nezkušeného. Škoda, že u nás nebyl uveden

„Netradiční zpracování Charmse jdoucí proti (u nás) zavedenému proudu košatých, groteskních interpretací tohoto výstředního ruského expresionisty a dadaisty pronásledovaného KGB... /.../ ... hra je precizně zpracovanou absurdní groteskou z totalitního Ruska 30. let, kdy všechny ovládá strach z KGB. Švejda text interpretuje soudobým divadelním jazykem."

Altmanův film se Samem Sheppardem právě v roli Eddieho. Snad všechna divadelní zpracování u nás (naposledy v Divadle Ungelt) postrádala sheppardovskou naléhavost a spodní proudy.

Následující monohrátky ztřeštěné divožínky Emy, jakési Alenky v říši divů za zrcadlem, přesněji v podzemní jarní říši květin a brouků v podání performerky ***Aničky Duchaňové*** doprovázené obrovským ježibodlákem, kytaristou Jablkoně ***Michalem Němcem,*** aktuální soubor **Vyrob si své letadýlko,** nazvané **Království** byly balzámem na duši. Nádhera, krása, fantazie a hravost ve stylu Petra Nikla rozehrávajícího na jediném klobouku miniaturní lesní figurky Františka Skály. Studánka, z níž se divák mohl napájet ještě dlouho po konci hodinového představení. Doporučuju kdykoli, kdekoli a v jakýchkoli dávkách.

V Městském divadle se mezitím připravil **pražský duo-soubor Antonín D. S. & Krvik Totr** s malým totalitním melodramem, slavnou **Jelizavetou Bam *Daniila Charmse***. Úprava, režie a scénografie Martin J. Švejda, hudba Sonia Cieślar, choreografie Bogdan Cieślar, texty písní (kromě Charmse) Puškin, Lermontov, Krchovský. Netradiční zpracování Charmse jdoucí

Turnovské divadelní studio A. Marka Turnov / Sam Sheppard: Láskou posedlí. Foto: Pavel Charousek

Rádobydivadlo Klapý / Josef Tejkl: Elegie tyrolská. Foto: Jaroslav Kodeš.

„Krteček pražské Divé Báry. Autorský text – erotický psychothriller o skrytých stvůrách v hloubi duše – je ztřeštěnou fraškou z rodinného prostředí s oidipovsky freudistickými motivy. Atraktivnost a úspěch inscenace stojí a padá s dobře zvoleným rytmem, akurátní délkou a šťastně zvolenými hereckými typy...“

proti (u nás) zavedenému proudu košatých, groteskních interpretací tohoto výstředního ruského expresionisty a dadaisty pronásledovaného KGB a zemřelého (pravděpodobně hlady) v leningradské psychiatrické léčebně počátkem roku 1942 během blokády města. Jeho hra je precizně zpracovanou absurdní groteskou z totalitního Ruska 30. let, kdy všechny ovládá strach z KGB. Švejda text interpretuje soudobým divadelním jazykem. S potlačenými emocemi podpořenými precizní textovou analýzou, s důrazem na každé slovo, na každé gesto, s maximálně civilními výtvarnými prostředky (u nás takto pracuje Divadlo Komedie). Intelektuální Švejdův přístup obohacovaný tanečními čísly à la Pina Bausch a hudebním (klavírním) doprovodem dokážou herci, vesměs z Krvik Totr, pečlivě a s jistou (velmi jemnou) dávkou ironie přenést do inscenace tak, že vzniká kompaktní divadelní tvar využívající prvky kabaretu, tanečního divadla, mechanického baletu a proletkultu vysokých, takřka profesionálních kvalit. Pro mne – spolu se zcela odlišným Královstvím – nejlepší inscenace přehlídky.

Ovšem u pátečního konce ještě nejsme. Tím byl další díl – snad osmý – **Dekalogu náchodského Dredu / J. S. T. E Artyžok.** Jmenoval se **Dvojjediný dekalog: Trojkámen,** hrálo se v otevřeném prostoru, jakési ulici-cestě mezi po stranách rozsazenými diváky. Performeři – a bylo jich snad deset či víc – souběžně dvakrát po sobě, jednou v levé, podruhé v pravé části ulice uprostřed rozdělené neprůhledným plotem interpretovali tři biblické příběhy o vině, nevině a (slepé) víře se základním mottem biblického Kdo jsi bez viny, hoď první kamenem. Vybrané příběhy nahlíželi z různých úhlů a s různými možnostmi (nejen biblických) řešení. Rituální divadlo, performance, událost. Hudba, oheň, přírodní materiály. To jsou základní stavební kameny, z nichž režisér Ondřej Pumr stloukává svůj Dekalog. Intelektuálně promyšlenému celku však chybí pevnější stavba, náročnější práce s hercem a oproštění se od řady vedlejších motivů. Až celek ukáže, zda jednotlivé části do sebe zapadají a jak. Tato inscenace – při troše dopracování – by mohla obstát i sama o sobě.

Hulcova sobotní porozumění

Pražské Divadlo Kámen přivezlo improvizované noční dopolední setkání s palčivě hubenou rodinnou historií nazvané **Eéliška kolem**. Řízená (dějově, motivicky a temporytmicky předpřipravená) improvizace je dalším promyšleným krokem vedoucího souboru Petra Macháčka v cestě za konkrétním a přesným divadlem. Konkrétním a přesným v obrazu, tématu, slově, gestu a – především – ve výrazu. Pro komorní ráz inscenace vybral Macháček vhodné prostředí v rohu provaziště, sám na klavír akci doprovázel a (možná) i řídil. Herci rozehrávali nejen hrací prostor, ale celé 3D sálu. Začínali mezi diváky, seděli a do akcí vcházeli z první divácké řady, využívali zákulisí, ke konci se jedna z aktérek „snesla“ z výšky provaziště. Tematicky trochu zašmodrchaná historie à la Láhor Soundsystem je zajímavá především pro ty, co Kámen sledují delší čas. Inscenaci – ač se tváří jako absurdní komedie – je třeba vnímat jako (mírně ironickou) hudební skladbu. Herci využívají zkušeností se zpomaleným rytmem, nebojí se opakování, záhad a nedořečeností, pracují s přelévající se energií pohybu, slov a výrazu, která je důležitější než cokoli jiného. Ten, kdo sleduje příběh a hledá čitelnost a srozumitelnost, tápe a smysl „toho divného dění“ mu snadno unikne.

Razantní, téměř komunální komedií byl naopak **Krteček pražské Divé Báry**. Autorský text – erotický psychothriller o skrytých stvůrách v hloubi duše – je ztřeštěnou fraškou z rodinného prostředí s oidipovsky freudistickými motivy. Atraktivnost a úspěch inscenace stojí a padá s dobře zvoleným rytmem, akurátní délkou a šťastně zvolenými hereckými typy všech čtyř protagonistů – obludně medvídkovského Jakuba Císaře, syrově nesnesitelné Marcely Magdové, eroticky svůdné Markéty Burešové a ztřeštěného Lukáše Hobla v titulní roli.

Po dvou nesoutěžních představeních – ***Tejklově* Elegii tyrolské Rádobydivadla Klapý** (vzhledem k Pepíkovi dojemná a důležitá inscena-

Divadlo Divá Bára Praha
Kolektiv souboru: Krteček
Foto: Marie Jahnová

Divadelní klub mladých Česká Lípa
K.J. Erben, J. Suchý, F. Havlík: Kytice. Foto: Jaroslav Kodeš.

ce, v jádru ale velmi problematický text, dramaturgicky, režijně i herecky příliš toporně a ostýchavě interpretovaný) a hořké společenské komedii **Pan Hamilkar *Yvese Jamiaqua* DS Svatopluk Benešov**, o nichž zajisté AS psala či napíše, se ve dvou – zhruba hodinových inscenacích představili **pražští Oldstars**. Vlastně šlo o jakýsi dvojprogram z her současného britského dramatika ***Joe Penhalla***: ***Slyšet hlasy*** a ***Láska a porozumění***. Obě nabídli v netradičním komorním prostoru s diváky téměř na dotek, obě hry čerpaly z kvalitního osobnostního, vědomého herectví. V první inscenaci Matyáše Řezníčka (Ray), Jeníka Tyla (Pete), Bětky Tučkové (Laura), Tomáše Žatečky (Dave) a Zdeňka Charváta (Ives), v druhé Marie Háskové (Rachel) a – opět - Tyla (Neil) a Žatečky (Richie). Oldstars se pomalu stávají špičkou moderního pražského amatérského činoherního divadla, což těmito inscenacemi potvrdili. Současné světové dramatiky znalá dramaturgie a režijní vedení mladého Tomáše Staňka i herectví generačně spřízněných členů souboru přinášejí své plody. Penhallovi rozuměli excelentně. V obou případech. Jen se bojím, že místo divadla, které bolí, je „lapne" nějaký seriál či sitcom. Co totiž Oldstars chybí, je názorová vyhraněnost a důsledný umělecký postoj.

„Svému" autorovi – tentokrát ***Steinbeckovi*** - rozuměli i další mladíci (a mladice). Říkají si – pro mne nesrozumitelně - **SBV Turnov** a v městském divadle – nesoutěžně - uvedli dramatizaci ***Steinbeckova*** románu **O myších a lidech**. Solidní, moderně pojatá činoherní inscenace s poctivými hereckými výkony. Milé, poctivé divadlo. A pilo a diskutovalo se do rána...

Neděle – vodvobou

Ráno se jako první probudil Jarda Stuchlík. Ostatně, měl to v popisu práce – byl členem poroty směr Mladá scéna. V kině se hrálo taneční představení **Nářek nad zkázou města Ur** souboru **Magdalena Rychnov**. Pomalu již tradiční účastník festivalu přivezl ještě o něco vyspělejší tvar než v minulém roce. Vynikající hudba Zdeňka Fišera mu byla znamenitým východiskem a dobrou oporou. Citlivě, bez jakýchkoliv líbivých nebo prvoplánových scén odvyprávěli tancem dramatický příběh o stavbě a zkáze sumerského města Ur. Skupinový výkon ani na chvíli nezakrýval individuality tanečníků. Choreografie byla fyzicky mimořádně náročná, i vzhledem k třicetiminutové stopáži. Soubor dokonale ovládl prostor - těla se stávala mytologickou spojnicí mezi Zemí a kosmem a přibližovala inscenaci k rituálu. Viděli jsme výrazné, srozumitelné mnohovrstevnaté představení s jasně akcentovaným tématem, které ve finále poskytlo mnohým divákům až katarzní zážitek.

Následující **Sen o P. královéhradeckého jesličkovského souboru Jezle** již mířil do Písku, a tak se opět ujímá slova Vladimír Hulec, porotce směr Písek.

Pod záhadným názvem se skrývá inscenace hrabalovské komedie ze současné maďarské vesnice, hra Portugálie ***Zoltána Egressyho*** přenesená do českých reálií. P. tak značí – třeba – Prahu. Diváci jsou rozesazeni těsně kolem jeviště, jsou vlastně součástí hospody, kde se valná část textu odehrává. Herci využívají především autentické, osobnostní herectví. Všechny situace působí jako téměř dokumentární záznam reality. V tom je klad i úskalí tohoto projektu. Neřízené, nevědomé herectví je nahaté herectví. Někdy působí mile a text násobí, jindy se na ně nedá koukat a text ničí. V Turnově si téma, zvolený prostor i herci navzájem sedli. Nuda, naivita i prázdnota venkovského světa se vyjevovaly skrze situace a střípky situací až zázračně. Herci ani nemuseli příliš hrát. Jen se dobře orientovat v prostoru a čase. Nemusí však tomu být vždy a všude. Trenérka družstva – režisérka a pedagožka Ema Zámečníková – přespříliš spoléhá na kreativitu otisků reality. Nejhodnější medvídci, kteří si na obdobném přístupu vystavěli vlastní poetiku a kteří také byli žáky Emy, se nerodí každý rok. Jezle zatím medvídky zdaleka nejsou. Každý je příliš jiný, všichni jsou příliš „jesličí". Zatím...

„Citlivě, bez jakýchkoliv líbivých nebo prvoplánových scén odvyprávěli tancem dramatický příběh o stavbě a zkáze sumerského města Ur. Skupinový výkon ani na chvíli nezakrýval individuality tanečníků. Choreografie byla fyzicky mimořádně náročná, i vzhledem k třicetiminutové stopáži."

V turnovském kině letošní Modrý kocour své skoky končil semaforským muzikálem **Kytice** v provedení **Divadelní Klubu mladých Česká Lípa**. Zlatý kolovrat – Svatební košile – Bludička. Dětský soubor v krinolínách a s estetikou televizních estrád. Úporné (dětské) herectví, raně školní tancování, školkovské loutky, popová hudební aranžmá. Paní Ivo Bufková a Zdenko Zahrádková, režisérky a vedoucí souboru, tudy cesta k živému divadlu a zdravé dětské psychice nevede. Tudy vedete děti do reklam a showbyznysu.

Nu nešť. Každý je svého sebeklamu strůjcem. Vyhlásily se kocouří ceny, oznámila doporučení směr Mladá scéna a Šrámkův Písek a šestnáctý ročník Modrého kocoura byl poté – dle tradice - zahájen. Snad nebude tak divý.

Výsledková listina festivalu Modrý kocour 2010

Doporučení na celostátní přehlídku Mladá scéna Ústí nad Orlicí 2010:

- Oldstars Praha - Slyšet hlasy
- TS Magdalena Rychnov – Nářek nad zkázou města Ur
- Není to… ani to… Turnov – Kwenda katika

Doporučení na celostátní přehlídku Šrámkův Písek 2010:

- Divná Bára Praha – Krteček
- Antonín D.S. a Krvik Totr Praha – Jelizeveta Bam
- Liberecké studentské divadlo – Bicykle Day
- Jezle Hradec Králové – Sen o P.
- J.S.T.E.Artyžok a Dred Náchod – Dvojjediný dekalog: Trojkámen

Divadelní klub mladých Česká Lípa / K.J. Erben, J. Suchý, F. Havlík: Kytice. Foto: Jaroslav Kodeš.

Herecký Kostelec

Jan Císař

„Z těch 20 čestných uznání 14 patřilo hercům, jedno bylo dokonce kolektivní pro herečky z havlíčskobrodské inscenace...“

Celkem 20 čestných uznání jsme udělili na Východočeské přehlídce amatérského činoherního divadla, jež se jako vždycky konala v Červeném Kostelci. Z těch 20 čestných uznání 14 patřilo hercům, jedno bylo dokonce kolektivní pro herečky z havlíčskobrodské inscenace dnes dost hrané hry Nejstarší řemeslo. Cen bylo 6, z toho 5 opět patřilo hercům. Nemívám ve zvyku nahlížet a hodnotit amatérské přehlídky oceněními, ale tentokrát myslím, že o něčem dost průkazně svědčí.

Těch 13 představení, jež jsme od 4. do 7. března viděli, nebylo jako celek nezajímavých – především rozpětím záměrů a směřování, nikoliv už divadelní kvalitou jednotlivých inscenací. Téměř vždycky něco chybělo k tomu, aby se dílo povedlo tak, aby nevznikaly otázky a pochybnosti. Ostatně: jedna jediná cena za režii a obdobně za inscenaci rovněž potvrzují, že se až na dvě inscenace nepodařilo dojít k neproblematickému scénickému tvaru. Jednoduše řečeno: tentokrát se východočeské činoherní divadlo prezentovalo především herectvím. Některé inscenace přitom nepochybně měly ambiciózní dramaturgické i režijní záměry. Např. **pardubické divadlo Exil** zvolilo titul nadmíru náročný - ***Schwabovy* Prezidentky**. Mělo a má k dispozici tři velmi dobré herečky, které dosahovaly nadprůměrné úrovně. Bohužel však zůstaly svým stylem u realistické kresby bizarních charakterů, zatímco text nezbytně potřebuje dojít k celistvé extatické poloze, jež realitu přízemnosti pozdvihne k šokujícímu brutálnímu obrazu beznaděje a marnosti. Josef Jan Kopecký, jenž Prezidentky režíroval, má na svědomí také inscenaci vlastního autorského textu **Obíračka,** jejž napsal ***Hanze Gregar*** a do Kostelce s ním přijel **Triarius z České Třebové**. Opět šlo o náročný záměr. Vytvořit na půdorysu skoro-thrilleru obludné podobenství mafiánských zločineckých praktik. Zase však zůstalo jen u realistického vyobrazení běžného konání tří spřežených, zatímco temně pochmurná atmosféra hrozivé situace byla ponejvíce dosahována hudbou. Takto bych mohl projít i všechny další inscenace opřené o méně ambiciózní dramaturgii. Ono kolektivně oceněné herectví **havlíčkobrodského ADIVADLA** ve hře ***P. Vogelové* Nejstarší řemeslo** rozvinulo osudy zestárlých služebnic lásky, zpodobilo vrstevnatou psychologií jejich povah a dovedlo je až k dojemnému odchodu ze života za doprovodu smrti. Ale ten text potřebuje ostré hrany, v nichž nechybí grotesknost, absurdita a černý humor, aby se zaskvěl v plné síle svého stylu a tématu. **Jan Dvořák** upravil nápaditě **Goldoniho** Poprask na laguně. Název **Šrumec na laguně** označuje přesně smysl této úpravy, ale šrumec se na jevišti nekonal. Zůstalo opět jen u několika temperamentních hereckých výkonů, které dodávaly inscenaci komediálnost a půvab. Takhle to vypadalo i ve většině dalších inscenací; vždycky v nich byli herci a herečky, kteří dodali inscenaci divadelní náboj, ale na fungující celistvý scénický tvar to nestačilo. S tímto problémem se v nějaké intenzitě a velikosti potkaly i inscenace **Lakomé Barky** podle ***Jana Wericha* Vlasteneckého spolku Vlastík z Vrchlabí, Prstýnek paní Barnetové DS Maska z České Skalice, *Fraynova* Bez roucha DS WOKNO z Broumova** a druhé představení domácího souboru **NA TAHU Má žena si vyšla**.

Zato **Paměti Amorovy**, inscenace, s níž na přehlídce „zaskakoval“ za soubor úpický, jenž nemohl hrát, **domácí soubor NA TAHU**, jsou v tomto směru příkladné. Jsem ovšem na tom s tímhle představením podobně jako lady

Triarius Česká Třebová / Hanze Gregar: Obíračka. Foto: Ivo Mičkal.

Adivadlo Havlíčkův Brod / Paula Vogelová: Nejstarší řemeslo. Foto: Ivo Mičkal.

Divadlo Exil Pardubice / Werner Schwab: Prezidentky. Foto: Ivo Mičkal.

Vlastenecký spolek Vlastík Vrchlabí / Jan Werich: Lakomá Barka. Foto: Ivo Mičkal.

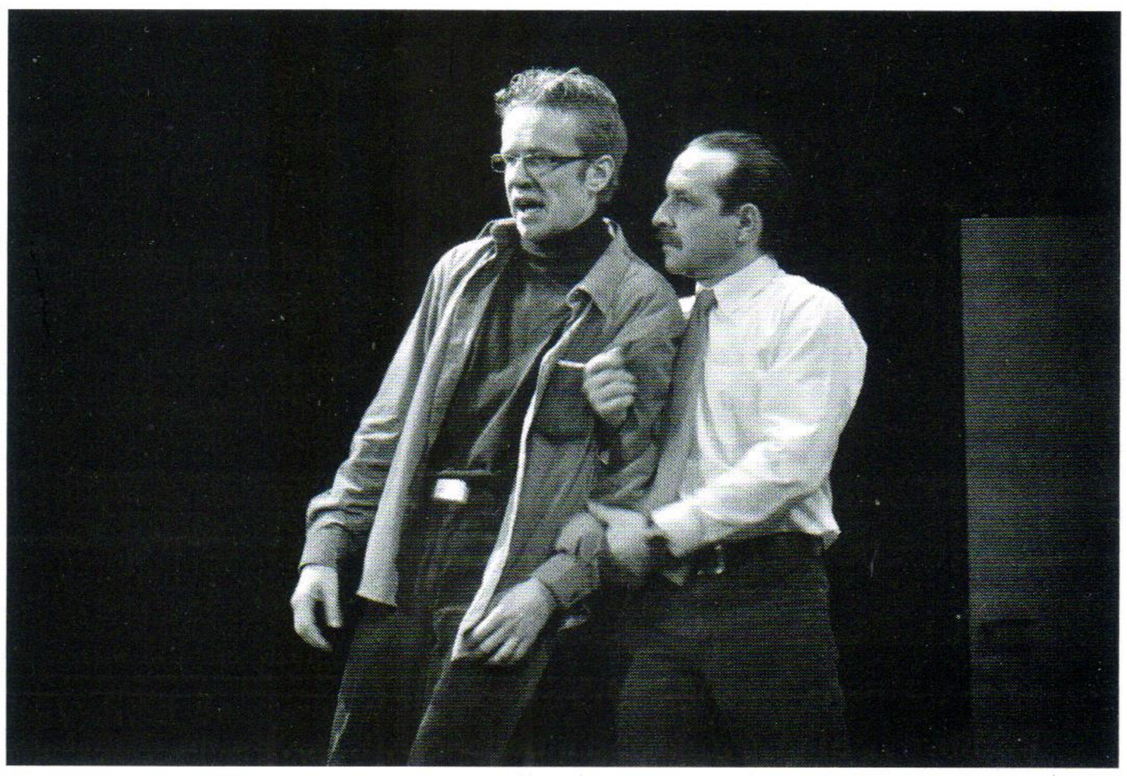

DS WOKNO Broumov / Michael Frayn: Bez roucha. Foto: Ivo Mičkal.

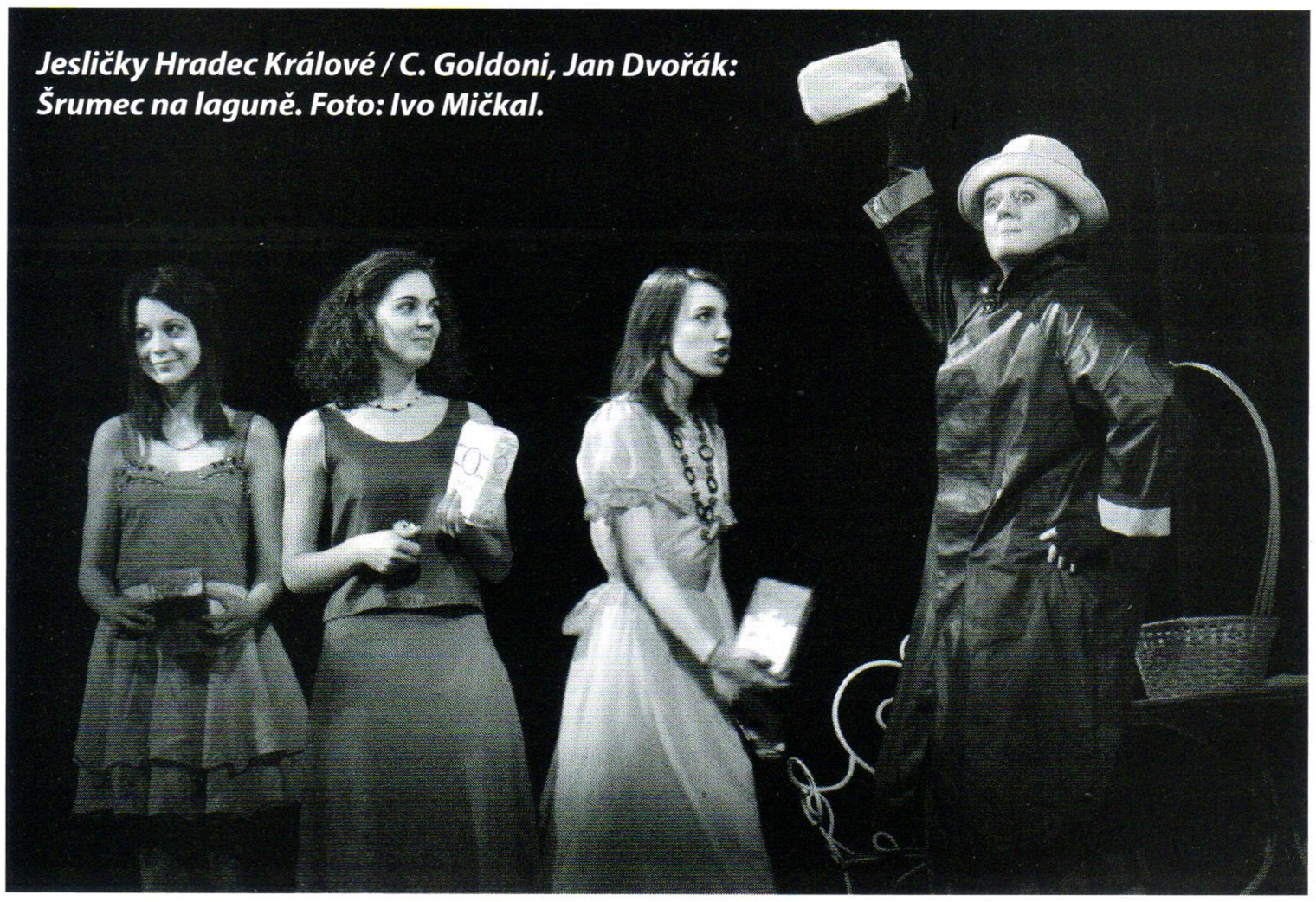

Jesličky Hradec Králové / C. Goldoni, Jan Dvořák: Šrumec na laguně. Foto: Ivo Mičkal.

Mary Worthley Montegueová, když v dopise z roku 1716 líčila slavnému básníku Alexandru Popeovi dojmy z představení, v němž vystupoval v roli Hanswursta zakladatel vídeňského lidového divadla Stranitzki. Přiznává, že se v životě tolik v divadle nenasmála, že Stranitzki jí přišel svým komediantstvím neodolatelný, ale o pár řádků dále je přímo pobouřena jeho hrubostí a nechutností. Nikoliv náhodou se odvolávám na tyto pocity chytré, vzdělané a osvícené anglické aristokratky při jejím setkání s *lidovým* vídeňským divadlem. Už jsem jednu inscenaci ***Vlastimila Klepáčka,*** neboť o něj jde hlavně a především, do této kategorie zařadil. Tentokrát je toto zařazení ještě oprávněnější. Neboť Paměti Amorovy jsou pásmo výjevů a výstupů, jež v komediální, možná by se dalo říci „bavičské", poloze, která se nebrání použít jakýkoliv prostředek vyvolávající smích, zpracovávají s použitím známých historických předobrazů příběhy a příhody milostné. Je to jakási estráda se všemi možnými nectnostmi, jež takové produkce provázejí. Na druhé straně je však v představení to, co vždycky provázelo lidové divadlo: neskrývaná radost z provádění hry před diváky, s nimiž se právě skrze samo toto provádění komunikuje. Všechny triviality se tak zdvihají pro diváka k fyzickému radostnému zakoušení divadla. Platí to zvláště o panu Klepáčkovi, jenž si tohle lidové divadlo zase napsal, zrežíroval, vymyslel si pro ně i scénu a samozřejmě v tom hraje. A ať řekne nebo udělá na jevišti cokoliv, co se tak říkajíc vzpírá dobrému vkusu, tak to provede s takovou půvabnou bezprostředností, že mu všechno odpustíte, protože spolu s ním, ale i s dalšími herci, kteří tomuhle duchu rozumějí, zažijete rozpustilost hravosti, která je dána jen a jen herectví. Nemluvě o laskavosti, s níž se tu nahlíží i to nejbanálnější lidské činění.

Do kategorie „lidového" divadla spadá tohle představení i tím, že se vymyká všem konvencím a normám „vzdělaneckého" divadla – i zábavného - a uvolňuje spontánně i bezohledně prazáklad scéničnosti: pohyb herce v divadelním prostoru. A také, možná, svým způsobem objasňuje, proč ráz letošní červenokostelecké přehlídky udávalo herectví. Režisérům se prostě nezdařilo sladit poetiku textu a jeho interpretaci s hereckým projevem, jenž inscenacím začal dominovat. Názorně to demonstrovala inscenace **Ďyvadla Neklid z Voletin.** ***Petr Vanžura*** se jako autor i režisér vrátil k textu **Obraz na sekeru**, jejž soubor hrál už v roce 2003 a znovu usiloval o to, aby jej realizoval v co nejlepší žánrové poloze konverzační komedie odehrávající se v horní střední vrstvě současné Anglie. Byl jako autor tentokrát zdatnější a úspěšnější v dodržování konvencí tohoto žánru, ale jako režiséru se mu v tomto směru méně vedlo v práci s herci.

A tak byly v Červeném Kostelci jenom dvě inscenace, v nichž se podařilo sjednotit všechny komponenty scénického tvaru. **Náchodská divadelní scéna** (doporučení na celostátní přehlídku Divadelní Děčín) sáhla po komedii ***Jiřího Šotoly*** **Možná je na střeše kůň** a potvrdila svou inscenací oprávněnost této přece jen trochu riskantní dramaturgické volby, neboť jde o text ze zcela jiné doby. Režisérka Ludmila Šmídová od počátku vsadila (i svou úpravou textu) na herce, připravila jim i scénografií scénický prostor, za níž inscenace dostala čestné uznání. Reálné a důvěrně zabydlené prostředí venkovské chalupy, v němž se přirozeně a spontánně dařilo zpodobit reálné a přitom divadelně přesvědči-

DS Maska Česká Skalice / Petr Lněnička: Prstýnek paní Barnetové. Foto: Ivo Mičkal.

Ďyvadlo Neklid Voletiny / Petr Vančura: Obraz na sekeru. Foto: Ivo Mičkal.

stanula v údolíčku, jež se plání, na níž stojí holé stromy, zdvihá k hřbitovní zdi, za níž vyčnívají vršky náhrobků. Tenhle scénický prostor byl pro vnímání tohoto červenokosteleckého představení zásadní, protože svým vizuálním dopadem výrazně posiloval onu barokní připomínku smrti, hledání pravdy, jež tu Fitzli Putzli koná v okamžiku, kdy jeho cestovní kancelář veze tři současné mladé úspěšné muže (symbolizující ovšem tři výrazné znaky Sporckovy osobnosti) nikoliv za vysněnou dovolenou, již si zaplatili, ale k poslednímu spočinutí. V tomto protnutí road-movie s barokní inspirací konečnosti žití se otevře hluboký protiklad, kdy umístění v krajině (není to samoúčelný efekt a soubor právem trval na tom, že i za mrazu bude hrát venku) posouvá inscenaci až někam k site specific; prostředí provokuje k reflexi i sebereflexi, bere do celku scénování elementární nedivadelní síly a genia loci. Uvidím-li toto představení v jiném prostředí, pak – předpokládám - bude můj vjem zcela jiný, ale nelze se bez něho obejít. Leč: to, co se odehrává kolem auta, v něm i na něm je režisérem Petrem Haškem přesně nazkoušená inscenace a herci ji

DS Na tahu Červený Kostelec / Vlastimil Klepáček: Paměti Amorovy. Foto: Ivo Mičkal.

Náchodská divadelní scéna Náchod / Jiří Šotola: Možná je na střeše kůň. Foto: Ivo Mičkal.

vé postavy. Což platí zajisté o trojici hlavních představitelů, která rozvíjí v mnohostranném a někdy i paradoxním střídání poloh, jemuž by možná prospělo poněkud více humoru, příběh stáří; pošetilého, zlostného, někdy opuštěného a osamělého, ale v gruntu moudrého, protože si váží života jako vzácné a nenahraditelné hodnoty a stále mu stojí za to o něj usilovat. **Geisslers Hofcomoedianten** z **Kuksu přivezl** inscenaci **Fitzli Putzli,** která je naprosto jiného rodu. Proti tradiční realistické poetice náchodské inscenace v ní existuje poetika postmodernismu ve své krajní rovině, jež navršuje protiklady, aniž by jevila jakoukoliv snahu je spojit, sjednotit. Jako vždy vyšel tento soubor z inspirace sporckovským barokem z Kuksu; tentokrát jeho výtvarnou podobou. Braunova socha Herkomana, symbolu všech špatných právníků, jenž měl pomocníka, ďábelského notáře Fitzliho Putzliho dovedla soubor ke scénáři, v němž barokní memento mori inspiruje současnou road-movie. Hrálo se venku za slušného mrazu, kdy mnozí z nás diváků vydatně promrzli. Do zasněžené krajiny před divadlem přijela autododávka a

Geisslers Hofcomoedianten Kuks / Fitzli Putzli a kolektiv souboru: Fitzli Putzli. Foto: Ivo Mičkal.

důsledně provádějí. Je to jakási ejzenštejnovská „montáž atrakcí", kdy každá z nich je zcela samostatná, kabaretní lehkonohost některých jako by popírala vážnou až metafyzickou symboliku jiných. V tomto směru je to inscenace vskutku postmoderní, jež lze přiznat i jiné vlastnosti, jimiž se postmoderna vyznačuje. Především dekonstrukci, jež vytváří bariéru mezi světem a naším vědomím o něm. Neboť samostatnost oněch atrakcí nabízí nové a nové významy, nutí

„Braunova socha Herkomana, symbolu všech špatných právníků, jenž měl pomocníka, ďábelského notáře Fitzliho Putzliho dovedla soubor Geisslers Hofcomoedianten ke scénáři, v němž barokní memento mori inspiruje současnou road-movie."

znovu a znovu od začátku pátrat po smyslu jednotlivostí a opět se vracet k celku jako velkému otazníku. Z jistého hlediska není věru snadné tomuto divadelnímu tvaru porozumět, ale ona scénická sugestivita, začínající už tím umístěním auta jako jeviště v krajině jako ve scénickém prostoru, dokáže přivést k prožitku, jež z nejrůznějších stran vypovídá mnohé o bytí člověka. Myslím si, že tato inscenace dospěla prozatím nejdále v hledání, jímž chtějí Geisslers Hofcomoedinaten vnést inspiraci barokní scéničností do současnosti (nominace na celostátní přehlídku Divadelní Děčín).

To rozpětí mezi náchodskou a „kuksovskou" inscenací plně potvrzuje to, co jsem označil za nejzajímavější rys červenokostelecké přehlídky: diferencovanost amatérského činoherního divadla východočeského kraje. Stejně zajímavé je, že v tradičně svrchovaně pohostinném prostředí Červeného Kostelce se vždycky pro každé představení nalezli pozorní a vstřícní diváci; i v deset hodin dopoledne. Což zřejmě svědčí o tom, že i vkus a divadelní zaměření diváků se diferencuje rovněž. Takže v těchto souvislostech se zdá být východočeské činoherní amatérské divadlo na správné cestě.

krajské postupové přehlídky

Kostelecký kostlivec aneb Mezi pohádkou a nahotou

Petr Christov

Letošní regionální přehlídka v Kostelci nad Orlicí (26.–27. 3. 2010) se v mnoha ohledech nápadně podobala ročníkům předchozím, nicméně vykazovala místy znaky jisté setrvačné samospádnosti. Jako by se z ní mírně vytratila energie a skvělá atmosféra, která jí bývala vlastní. Také programově zhubla, tucet letošních představení se dokázal vtěsnat do pátečního odpoledne a celé soboty. Soubory však mnohdy po odehrání svých představení odjížděly zpět, jeden z nich dokonce ani nesetrval na diskuzní povídání o svém předvedeném dílku. Ne že by to nebylo na jiných přehlídkách běžné, v Kostelci však bývalo o poznání živěji a veseleji.

Po dramaturgické stránce přehlídka přesto nabídla až neuvěřitelně široké rozpětí divadelních žánrů, tvarů i přístupů – od recitace klasických českých děl (Gellner, Erben), přes pokus o autorskou inscenaci s intenzivní výpovědí o rodinných vztazích, slušný pohybově-zvukový skeč až k různě zdařilým studentským pokusům o hledání tvarů. Následující řádky se detailně zaměří na další inscenace, které si zaslouží větší pozornost.

Vřelé přijetí si zasloužila hravá inscenace **S láskou na kordy** (**Studio Šrámkova domu** v **Sobotce**, režie Lada Blažejová), v níž režisérka dokázala s věkově velmi rozmanitým souborem (cca 10–17 let) úspěšně představit několik starofrancouzských balad za použití tradičních principů lidového divadla. Radost a zaujetí herců i vtipné (často sebeironické) scénické řešení vyneslo souboru Čestné uznání za inscenaci. Poznamenejme na okraj, že technické a řemeslné nedostatky (například ve zpěvu) lze u některých typů produkcí takřka přirozeně omluvit, neboť jejich podstatou není snaha o předvedení dokonalého tvaru, nýbrž ochota (ve významu termínu: ochotnické divadlo) radovat se z vlastní práce, přičemž je důležité, že divadelní zákonitosti jsou (především zásluhou kvalitního režijního a pedagogického vedení) v rámci celku dodržovány a sledovány.

Přehlídka také nabídla dva velmi krátké, leč v obou případech inspirativní zážitky. Náchodský **DRED** nechal své diváky jednoho po druhém dojít do nedalekého kostela a uvnitř sakrálního prostoru jim poskytl prostor pro chvilkové zastavení dechu a tiché vybočení z běhu okolního světa. **Dekalog: Svatyně** je prožitkem bytostným a individuálním, sdíleným v lidském kruhu, přičemž ti okolo nejsou již ani herci, ale těmi, kdo sdílejí s námi daný okamžik. Takováto zastavení jsou bezesporu očistná. Krátké loutkové představení ***Jakuba Maksymova*** ze **ZUŠ Jaroměř Kdo to byl?** lze s trochou nadsázky v jistém smyslu také nazvat

Divadlo Tři Pardubice / Kolektiv souboru: Bombardéři. Foto: Lenka Novotná.

„Po dramaturgické stránce přehlídka přesto nabídla až neuvěřitelně široké rozpětí divadelních žánrů, tvarů i přístupů – od recitace klasických českých děl, přes pokus o autorskou inscenaci s intenzivní výpovědí, slušný pohybově-zvukový skeč až k různě zdařilým studentským pokusům o hledání tvarů.

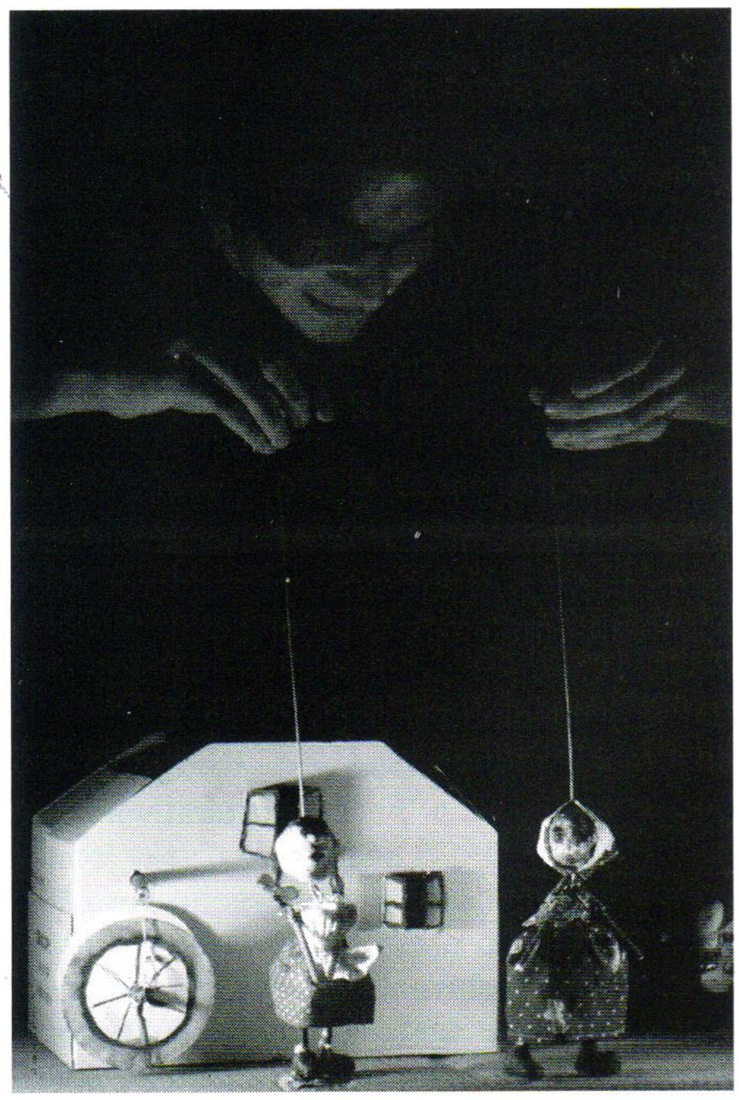

DS Jakuba Maksymova ZUŠ Jaroměř / Alois Jirásek, Jakub Maksymov: Lípa. Foto: Lenka Novotná.

hledáním očistné pravdy. S plochými loutkami na stole odehraný příběh o krtečkovi, který se snaží dopátrat viníka aktu, po němž mu na hlavičce ulpěl cizí výkal, představil galerii několika zvířátek a jejich hovínek. Jistě, není to víc než hříčka, ale pobaví. A loutkářská práce s exkrementy a jejich produkováním je zde propracována velmi detailně.

Druhé představení ***J. Maksymova*** na přehlídce bylo autorským zpracováním Jiráskovy *Lucerny*, tentokrát pod symbolickým názvem **Lípa**. Miniaturní scéna s malinkými, shora voděnými loutečkami je ovládána s působivou směsicí samozřejmé dovednosti i fascinující ledabylosti. Kompletní scénografické řešení propojuje principem elektrifikace – vodník s blikajícíma očima, točící se mlýnské kolo, svítící lucernička, hrající housličky. Již tak stručný a vtipně krácený původní příběh v závěru ještě zhutní vstupem (loutko)herce, který je v telefonickém rozhovoru donucen (sponzorem? mecenášem?) představení zkrátit a vtěsnat do jedné minuty. Na úkor srozumitelnosti, tématu, sdělnosti. Na úkor všeho. Inscenace má tak v něčem podobnou strukturu předchozí práci souboru (Ve dvě na hruškách II.) – opět totiž propojuje literární příběh s vyšším přesahovým (globálnějším) tématem. Inscenace byla doporučena na Mladou scénu.

Zcela jinak, zcela originálně a snad i provokativně se představil soubor kolem Jana Mocka a Jana Hofmana, který tentokrát pod výstižným názvem **Frei Körper Kultur** (dříve například jako Teatro Hugo uvedli inscenaci *Hugo*) přišel s představením ***Ich tanze mit dir, du tanzt mit mir, wir tanzen im Vier, wir tanzen im Quadrat!*** S trochou nadsázky by se dalo konstatovat, že bylo dobře, že se představení odehrálo po desáté hodině. Sarkasticky je však třeba doplnit, že šlo o desátou hodinu dopolední. Diváci usedají do hlediště, v němž jsou židle zorganizovány velmi podivně, žádné řady, spíše shluky sedadel, některá dokonce obrácená zády k hledišti. Uprostřed pak pyramida z praktikáblů a židlí a na ní zvukařský a osvětlovačský pult. Na forbíně dívka ve výrazném, ba vyzývavém oděvu s nepřehlédnutelnými červenými botami na vysokém podpatku rytmicky pohybuje svými boky a zadnicí. Po scéně (ale nejprve hledištěm) se rozběhne čtveřice mladíků, vyrazí do prostoru. Pravidelné pohyby, podivné trajektorie. Pohyb získává na dynamice, jednání aktérů na intenzitě, energie pohybu roste, až je jeho logickým pokračováním série fyzických kontaktů mezi aktéry. Následuje hromadné vysvlečení z oděvů. Nahá čtveřice v prázdném prostoru s projekcemi. Nahá těla jako materiál, jako objekt, jako téma. Zadní stěna i samotná těla slouží jako promítací plochy. Nahota se později přenese i na dívku, stupňuje se tempo, přicházejí ale i okamžiky uvolnění… A na závěr nahotu pětice na scéně doplňuje nahota zvukaře a osvětlovačky, kteří sedí (a spoluvytvářejí představení) mezi diváky. Tato performance Frei Körper Kultur má parametry, které snesou přísná kritéria i ve srovnání s mnohými „profesionálními" alternativními kreacemi. Má promyšlenou strukturu, citelnou výpověď a diváky nutí k individuálnímu vyrovnávání se s viděným a prožívaným. A bývá-li práce s nahotou i projekcemi mnohdy omšelou konvencí, pak zde jako by znovu získávala svůj smysl. Síla takovéhoto tvaru tkví v jeho aktuální síle tady a teď a nemusí nutně při příštím předvedení být identická, nicméně přesto byla „inscenace" jednoznačně doporučena na Šrámkův Písek.

Dovolím si tvrdit, že největší devízou Audimaforu je právě jeho rozmanitost. Radost z roztomilého vyprávění s písničkami nelze racionálně a logicky srovnávat s až fyzicky prézentním prožitkem sledování nahých těl na scéně či s hraním si s Jiráskem. A přitom mladé divadlo se dlouhodobě pohybuje ve všech těchto sférách a nebylo by dobré, kdyby se uzavíralo pouze mezi tvary sobě podobné. Vzájemné poznání toho, co dělají ostatní, a také toho, co vše divadlo dokáže, mohou být ve spolupráci s otevřenou diskuzí k viděnému velkým přínosem mladým divadelníkům. Audimafor má v sobě pestrost a rozmanitost. Snad bude příští rok mít zase o něco víc diváků a účastníků k debatám, jako míval v letech minulých.

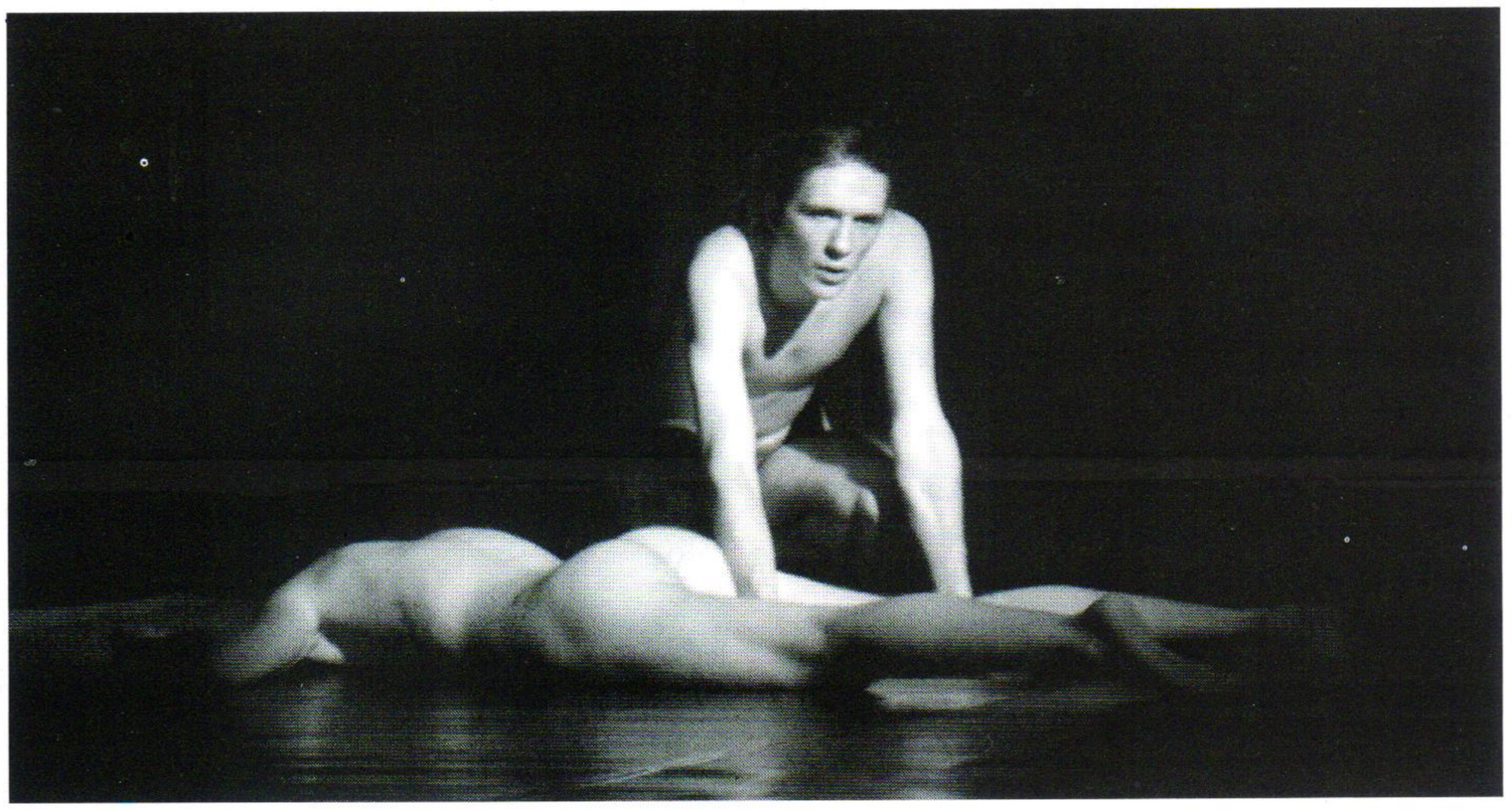

DS Frei Körper Kultur (nejen) Semily / Kolektiv souboru: Ich tanze mit dir, du tanzt mit mir, wir tanzen im Vier, wir tanzen im Quadrat! Foto: Lenka Novotná.

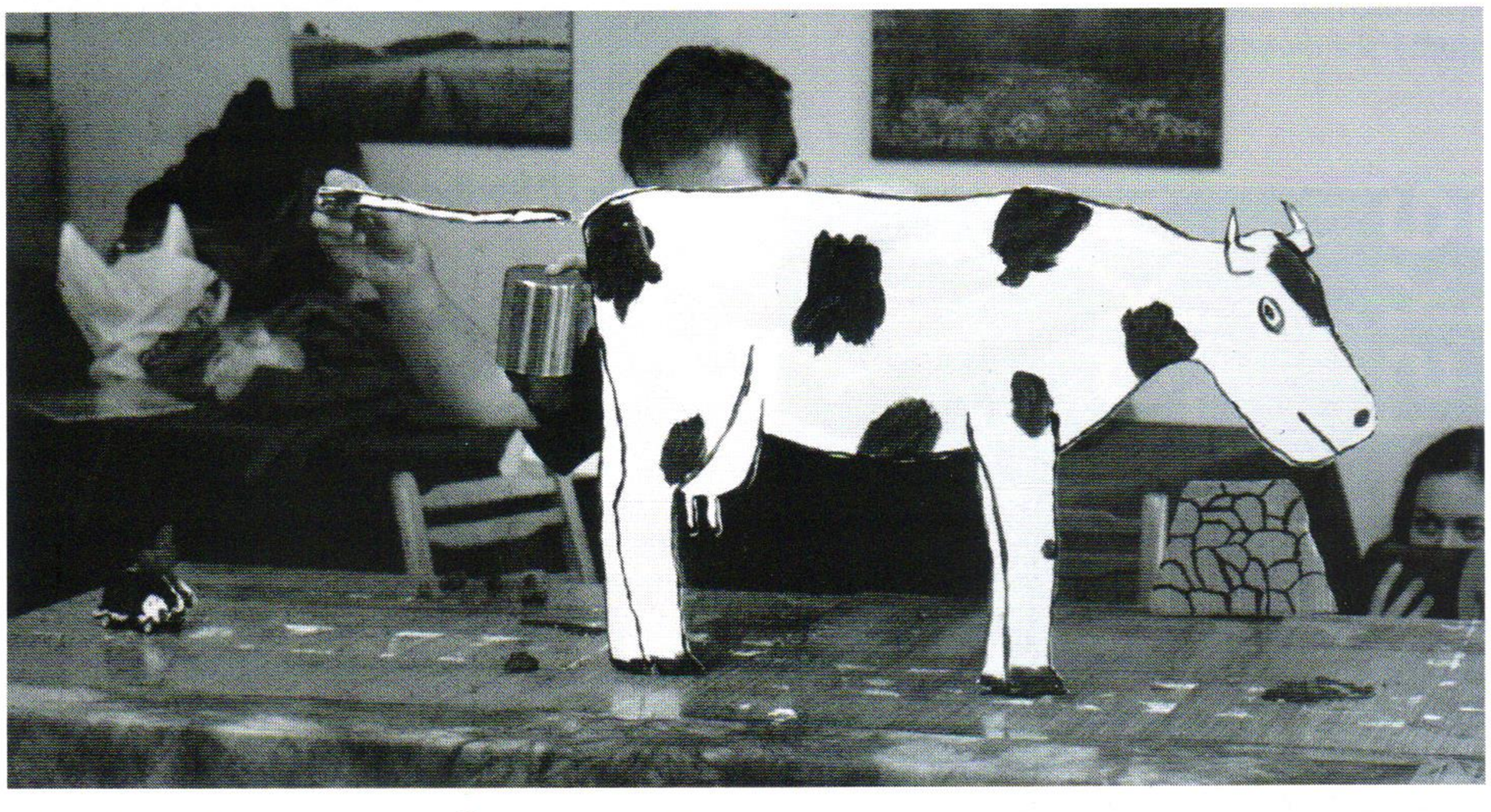

DS Jakuba Maksymova ZUŠ Jaroměř / Werner Holzwarth, Jakub Maksymov: Kdo to byl? Foto: Lenka Novotná.

Zlom vaz podesáté

Lenka Lázňovská

Postupovou přehlídku Pardubického kraje Zlom vaz lze charakterizovat z hlediska počtu inscenací jako malou, avšak dramaturgicky a inscenačně zajímavou. Konala se na dvou místech, polovina proběhla v Kulturním centru v České Třebové, polovina v Roškotově divadle v Ústí nad Orlicí. „Rozděleni, avšak spolu", tak ji pojmenoval starosta České Třebové při zahájení v pátek 19. března. Hlavním pořadatelem bylo OSDO (Občanské sdružení divadelních ochotníků) Ústí nad Orlicí ve spolupráci s oběma městy a jejich kulturními zařízeními.

Porota ve složení Lenka Lázňovská, František Laurin a Jaroslav Kodeš hodnotila čtyři soutěžní inscenace. **Divadlo Exil Pardubice** bylo zastoupeno dvěma kusy (**Rozmarné léto *Vladimíra Vančury*** v dramatizaci ***Evžena Sokolovského*** a **Limonádový Joe**). Nováček **DS Šok Staré Město** adaptovalo ***Exupéryho* Malého prince** (**Za hvězdou Malého prince**). Jako poslední se představil naopak tradiční účastník **DS Tyl Králíky** se **Sborovnou *Jaromíra Břehového***. Jako host byla uvedena ***Ibsenova* Heda Tesman-Gablerová** (**OSDO Ústí nad Orlicí a Šok Staré město**). Neobjevila se tedy žádná tzv. spotřební komedie a ve dvou případech lze hovořit o naprosto mimořádném tvůrčím činu. Krásný, ale obtížně realizovatelný Malý princ se opravdu často neuvádí a nesoutěžní Heda se v posledních třiceti letech na amatérském jevišti vůbec nedávala.

Pokud jde o úroveň inscenací, pak lze říci, že jedna naprosto zastínila další tři, což se ostatně shodovalo i s názorem diváků v samostatném hlasování. Byl jím **Limonádový Joe**.

Pro korektnost je třeba poznamenat, že inscenace **Za hvězdou Malého prince** byla doporučena na rakovnickou Popelku. Nejedná se v pravém slova smyslu o kompletní dramatizaci prózy ***Antoina de Saint-Exupéryho***. Režisérka Barbora Hubíková vybrala jen některé sekvence a v jevištní realizaci se pokouší o propojení duše Malého prince s duší Pilota dočasně uvězněného na poušti. Pilot odhaluje tajemství čistého srdce, odpovědnosti, lásky, dobra a krásy. Drobná inscenace je scénicky čistá, pracuje se znakem a spoléhá na sílu slova. Není patetická a díky scénografii a scénické hudbě má kouzelnou atmosféru. Pokud se ji podaří autorsky i režijně dotáhnout (expozice a závěr a doplnění protipólů ke kladným vlastnostem – např. poznání bolesti z rozloučení), může být obohacením divadla dospělých pro děti.

Hru ***Jiřího Brdečky* Limonádový Joe aneb zabijácká suita**, která byla napsána ve čtyřicátých letech, nastudovala mladá část **Divadla Exil**. Tento pardubický soubor patří v českém amatérském divadle k velmi zajímavým jevům. Za deset let jeho exis-

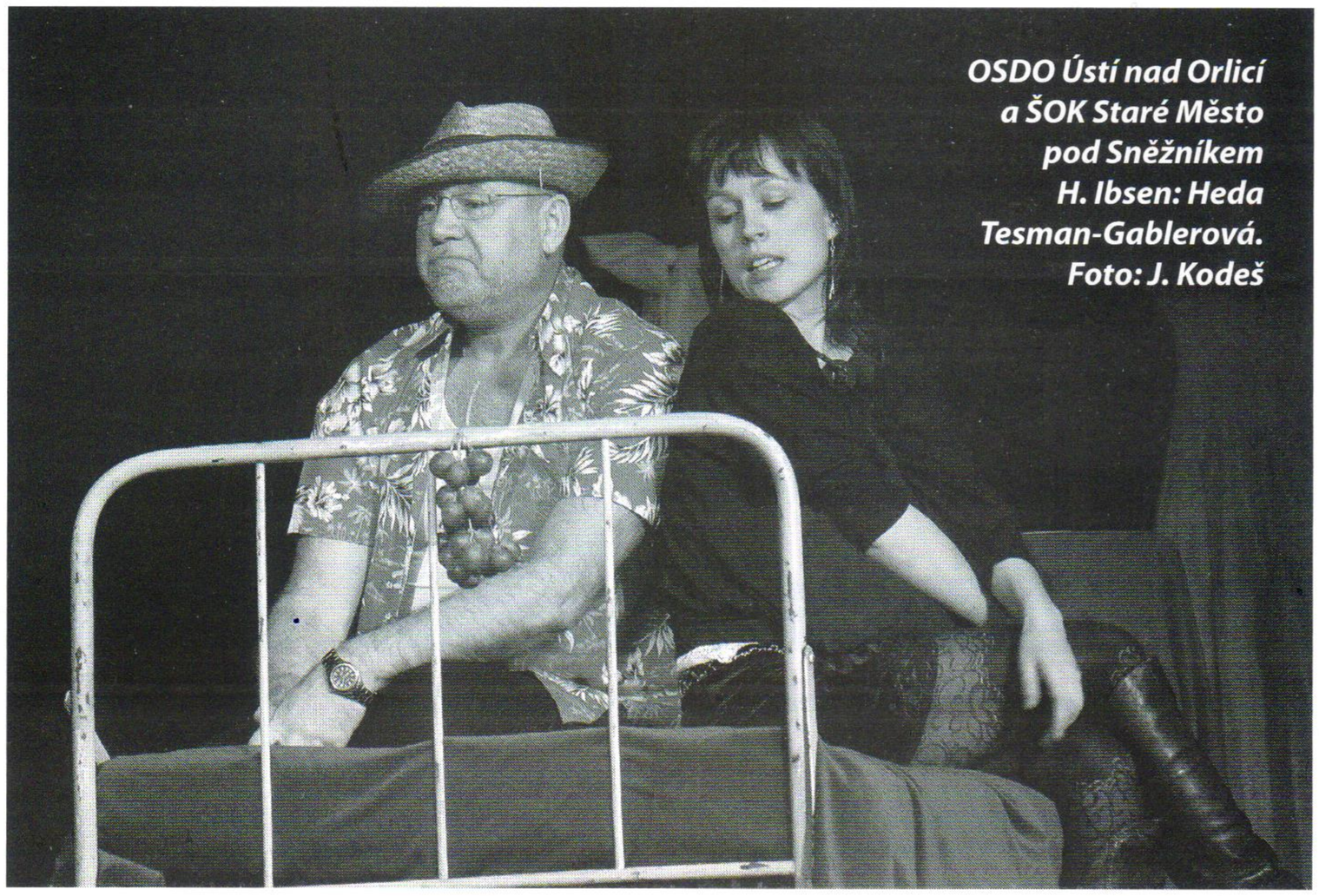

OSDO Ústí nad Orlicí a ŠOK Staré Město pod Sněžníkem H. Ibsen: Heda Tesman-Gablerová. Foto: J. Kodeš

DS ŠOK Staré Město p. Sněž. Antoine de Saint-Exupéry: Za hvězdou Malého prince. Foto: J. Kodeš.

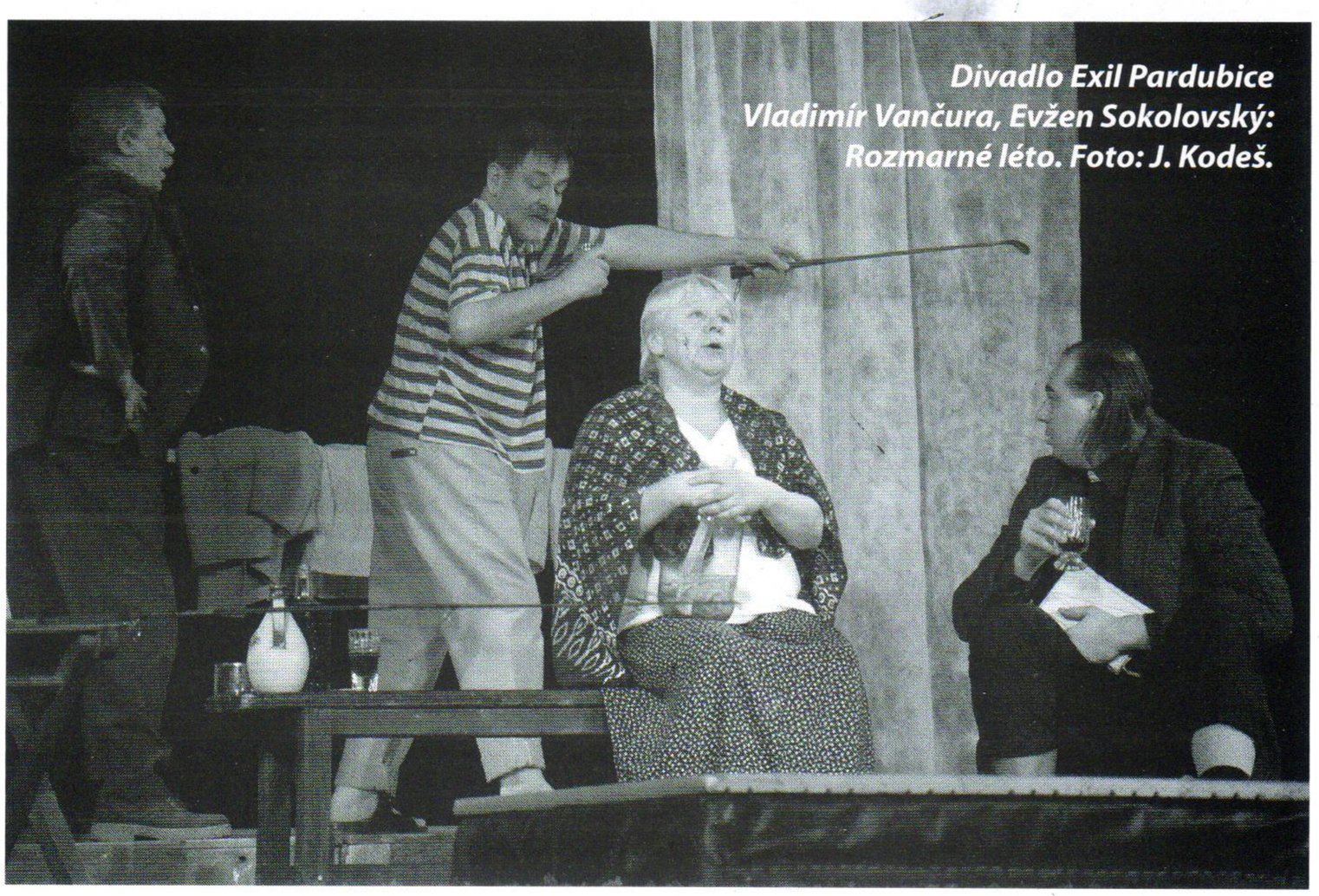

Divadlo Exil Pardubice Vladimír Vančura, Evžen Sokolovský: Rozmarné léto. Foto: J. Kodeš.

DS Tyl Králíky / Jaromír Břehový: Sborovna. Foto: Jaroslav Kodeš.

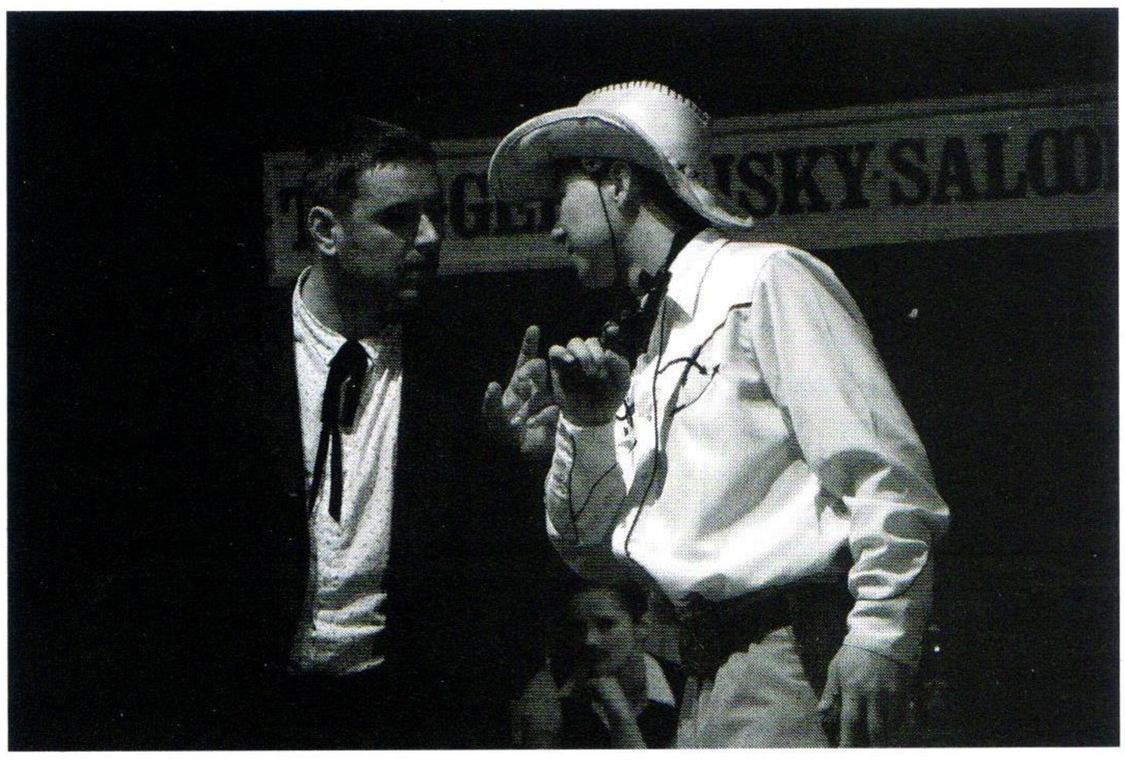

Divadlo Exil Pardubice / Jiří Brdečka: Limonádový Joe. Foto: Jaroslav Kodeš.

tence jím prošly desítky lidí, z nichž někteří zůstávají. Nastudoval 72 inscenací uvedených na vlastním jevišti. Dnes tvoří jeho publikum zejména vysokoškolští studenti, které láká poměrně odvážná dramaturgie s velkým rozpětím od klasiky po současnou hru, od komedií jako jsou Prezidentky, Taková normální rodinka, Pane, vy jste vdova až po Geraldiho Zlomatku, Marberovu hru Na dotek a Havlovy aktovky Audience a Vernisáž. Hrají desetkrát měsíčně. Není divu, že s jejich opusy se letos setkala řada postupových přehlídek. Exilový Limonádový Joe je hudební komedií s živou hudbou, kostýmy z pardubického divadla, ve výborném hudebním a tanečním nastudování členů souboru. Základním hereckým stylem je nadsázka a stylizace. Režisérka Jana Tichá, sama výborná herečka v jiných inscenacích divadla, inscenaci vtiskla řád a názor, aniž by herce přitom svázala. Jsou schopni partnerské souhry, mimoslovního jednání. Tichá má přesné typové obsazení nejen hlavních figur a vede herce k bohatým a zajímavým situacím, které jsou přesně vystavěny. Režijní a hereckou fantazii vykazuje jak v celku, tak v detailech jednotlivých obrazů. Až na drobnosti Limonádový Joe funguje a přináší na jeviště radost a energii, což pociťuje i hlediště. Dobře udělaných hudebních komedií není na amatérském jevišti nikdy dost.

K přehlídce bych ráda podotkla ještě jednu zajímavost. Je jí nepeněžní Cena Jana Sychry udělovaná OSDO a Elektro-Sychra, s. r. o., mladému aktérovi do 25 let. Je určena na jeho další divadelní vzdělávání. Myslím, že to Martin Malínek vymyslel moc dobře a snad to může být i inspirací pro další pořadatele. Řemeslo totiž potřebuje každý a nezíská se zadarmo. Myslím, že po přečtení informace o přehlídce nepřekvapí, že i tato cena putovala do Exilu (Ladislav Marek hrál Douga Badmana).

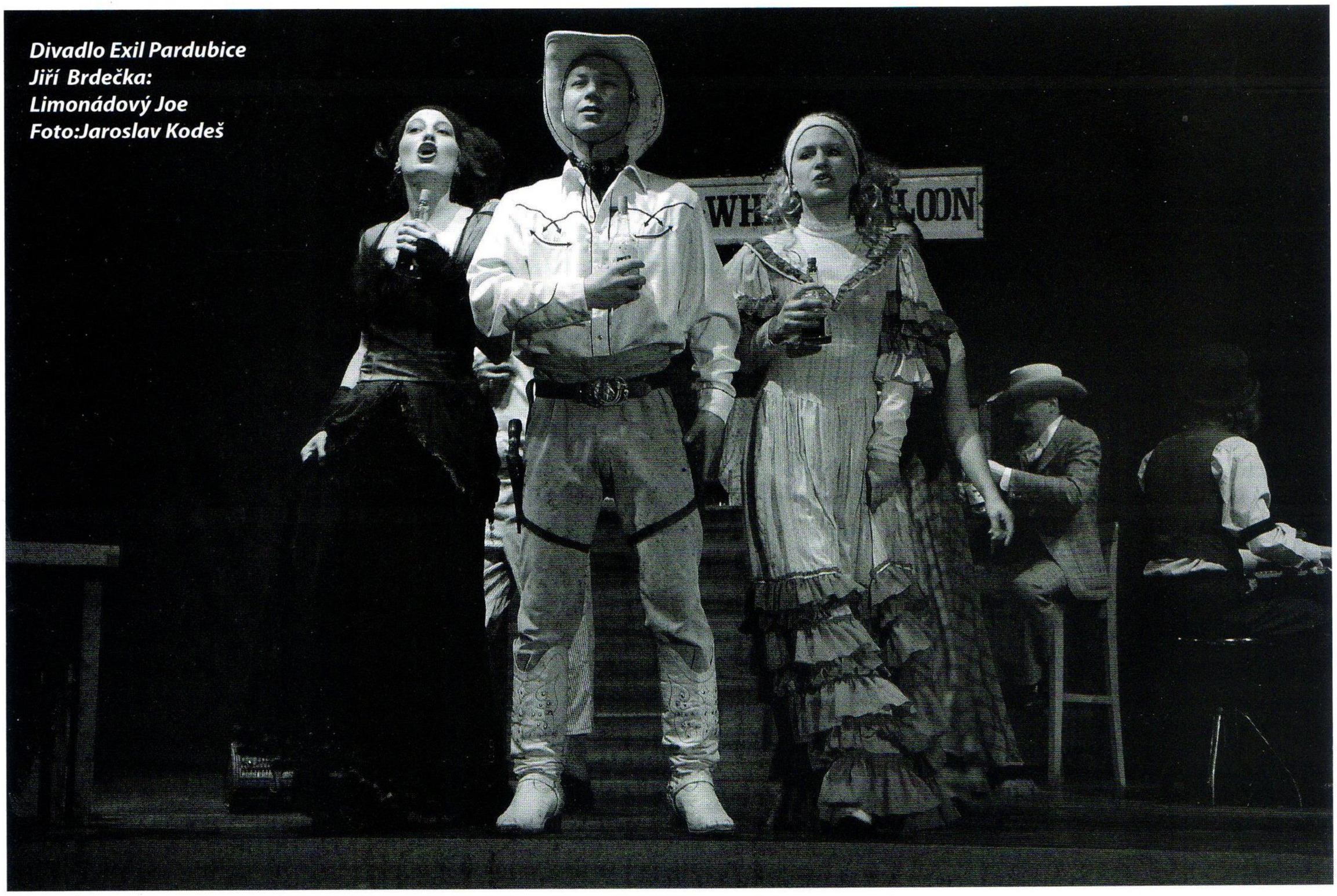

Fanda, svitavský Fanda!

Alexandr Gregar

Tento téměř bojový pokřik se ozval ve znělce nové východočeské přehlídky studentského a experimentujícího divadla & divadla poezie. Konala se 12. a 13. března v novém kulturním centru Svitav, v umně rekonstruované secesní industriální stavbě, bývalé textilní továrně. Část z deseti představení dvoudenního programu byla i v Divadle Trám, sídle svitavské Dramatické školičky.

K založení této krajské přehlídky vedlo pořadatele přetížení Kosteleckého Kostlivce (v Kostelci nad Orlicí), kde se dosud východočeské soubory z Královéhradecka a Pardubicka setkávaly. Loni se tam program nafoukl do téměř dvaceti představení a porota málem zkolabovala. Svitavy nabídly prostor pro soubory převážně působící v Pardubickém kraji, územní otevřenost využil i divadelní soubor Prkno z Veverské Bitýšky, který to má od Brna do Svitav coby kamenem dohodil. Navíc si vedl velmi úspěšně, jeho autorskou inscenaci s názvem Hra nakonec doporučila porota (Karel Šefrna, Jakub Hulák, Radek Šíp a autor článku) na letošní Šrámkův Písek.

Přehlídka mapovala úroveň „mladého" divadla v tomto kraji. Viděli jsme opusy souborů utvářených v koncepčních vzdělávacích střediscích mládeže (mj. Dramatické školičky Svitavy), tradiční studentské soubory, v nichž se mění složení každým novým školním rokem, byť vedoucí pedagog zůstává (gymnázium Lanškroun) či spolčení mladých, kteří k sobě nacházejí cestu, byť jejich středoškolským letům již odzvonilo (Levitující pikolíci z Ústí nad Orlicí). Dokonce se vloudil i malý omyl, moravskotřebovský tradiční loutkářský soubor. Vzhledem k širokému zadání přehlídky jsme byli svědky tematického i žánrového „masakru", naštěstí s inscenacemi na poměrně solidní úrovni, pokud tak můžeme označit i upřímnou snahu o osobitou divadelní výpověď, samozřejmě mnohdy s vyššími ambicemi než ukázal výsledek, úměrný talentu i zkušenostem.

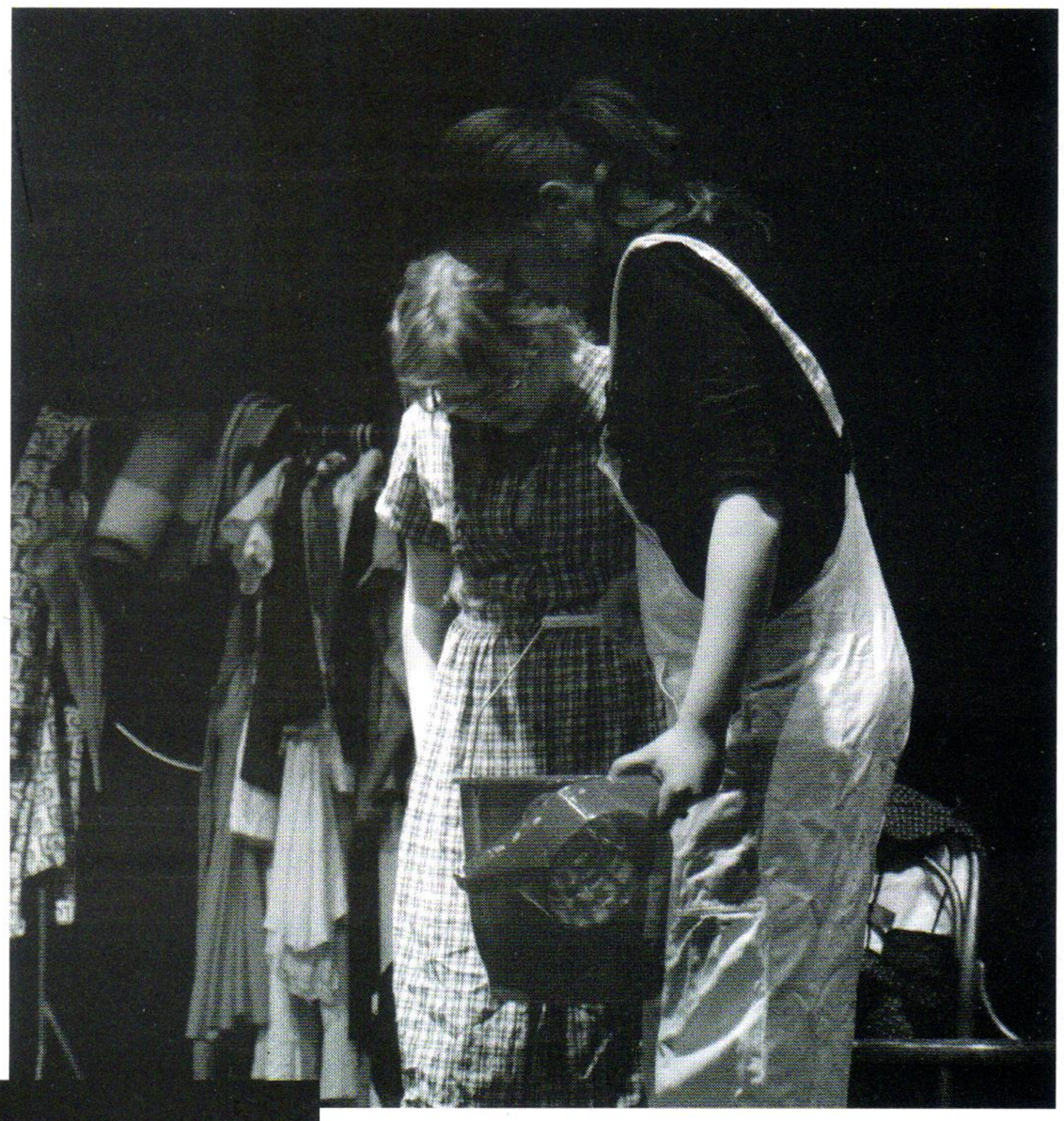

DS Bez chlapa Dramatické školičky Svitavy / Michal Kadlec: A tak jsem šla uklízet sem. Foto: Lenka Novotná.

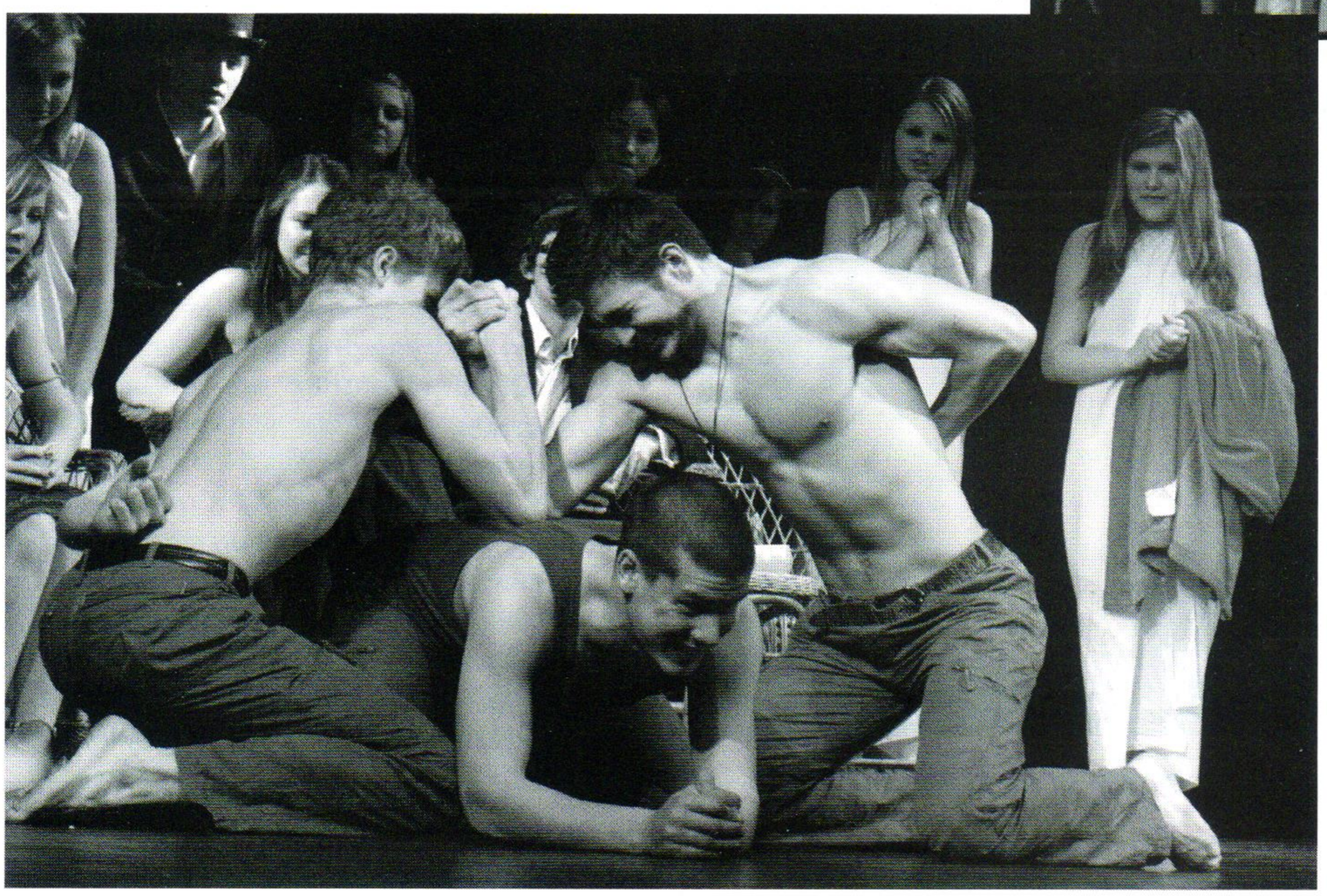

DS Škeble Lanškroun / Jan Střecha: Lstivý Odysseus. Foto: Lenka Novotná.

Lanškrounští studenti ze souboru **Škeble** nastudovali parafrázi ***Homérovy*** Odyssey z pera svého kantora, ***Jana Střechy,*** **Lstivý Odysseus**. Z jedné strany heroická činohra, z druhé recesistická studentská parodie, kterou, jak říkali, neměli v úmyslu, leč kouzlo nechtěného se dostavilo. Větší důslednost žánrová a osobitější „studentské" převyprávění, umírněnost v rétorice bloudící množstvím textu, byť redukovaného a mnohdy aktualizovaného, by mohla provzdušnit (dvouhodinovou!) inscenaci.

Inscenace souboru **Bez chlapa Dramatické školičky Svitavy** i příbuzného souboru **Doma** ze **svitavského** gymnázia

DS Doma Gymnázia Svitavy / Radka Oblouková: Sestry. Foto: Lenka Novotná.

byly pokusem zmocnit se příběhu herectvím. Bez ohledu na to, že příběh má i svůj význam a poslání. V prvním případě se představením **Vražda v dámské šatně** pedagog Michal Kadlec dokonale netrefil. Téma žárlivosti a intrikářství v dámské šatně jakéhosi zřejmě profesionálního divadla - podobnost s Goldflamovou hrou se nabízí – protagonistky nezvládly totální nezkušeností životní i hereckou a neuhrály víc než křeč na hranici trapnosti. Vystoupení nelze ospravedlnit ani tím, že se k tomu tématu dobraly dívenky samy. Být jejich vedoucím, rozmluvím jim to. V druhém případě inscenací **Sestry** sáhla vedoucí souboru Radka Oblouková po filmové inspiraci a nastudovala se třemi sympatickými (herecky slušně vybavenými) dívkami jevištní etudu o soužití tří sester, jejichž povahy a životní osudy nevedou právě k harmonickým vztahům. Nevyrovnaná, trochu zbrklá a nepřesně pointovaná inscenace sice pobavila místní publikum, ale neskryla nejasnosti, které nelze přičítat jen neusazenosti premiérového předvedení.

DS Ústecko-orličtí Levitující pikolíci kolem autora a režiséra ***R. Osmana*** vykročil na tenký let formálně i textově předimenzované inscenace **Maminka čeká?!?,** o problémech přátelství v marasmu společenských hodnot, ve frustraci a zmatcích spojených s dospíváním. Opulentní výrazové prostředky (i videoprojekce, stí-

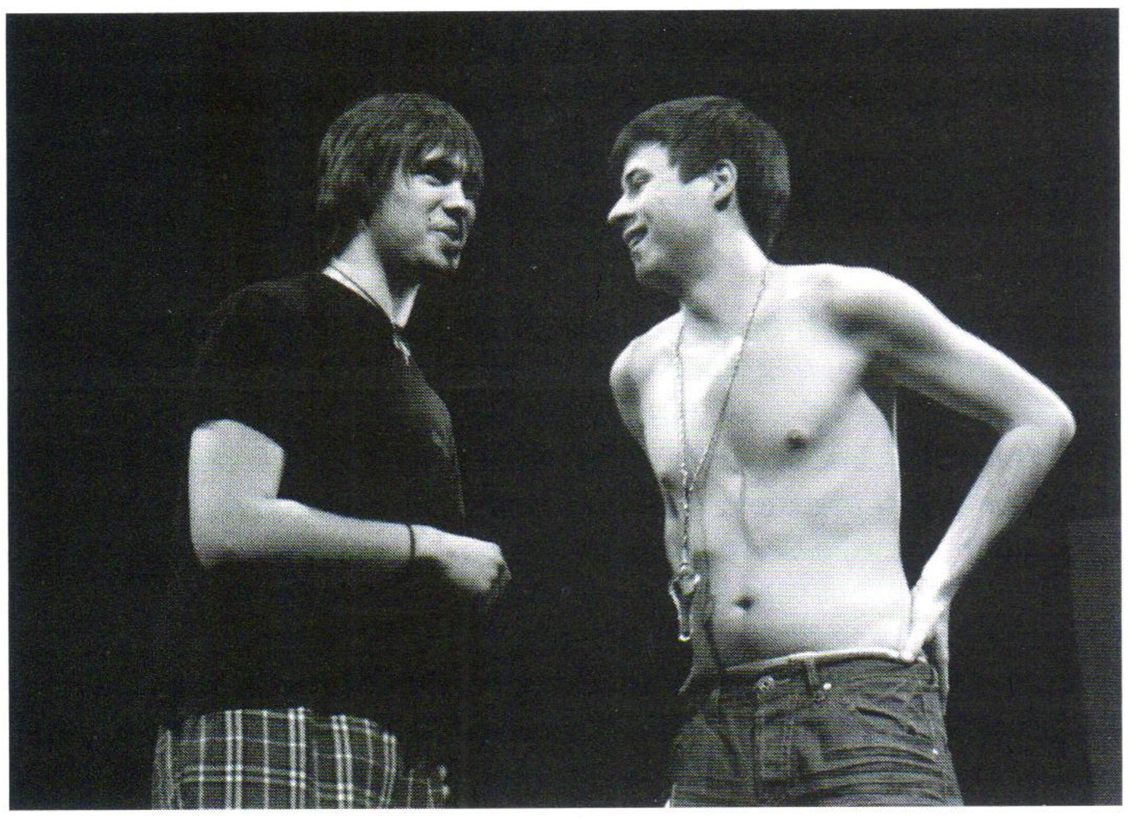

DS Levitující pikolíci Roberta Chrchla Ústí nad Orlicí / Robert Osman: Maminka čeká?!? Foto: Lenka Novotná.

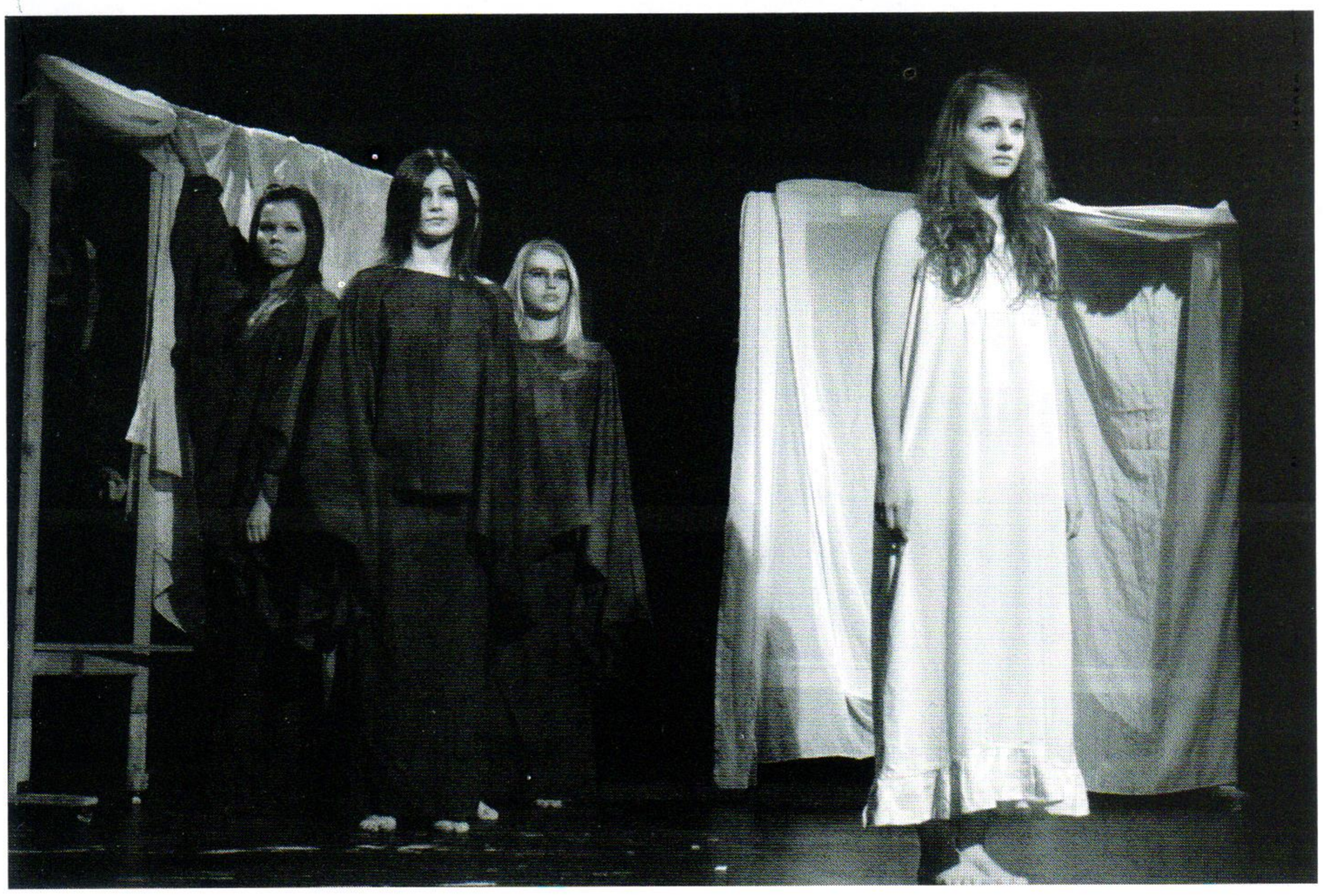

DS Šalmaj Vysoké Mýto / G.A. Burger: Krajina stínů a temných vášní je neúnavnou. Foto: Lenka Novotná.

nohra) a snaha maximálně se vyslovit, však nakonec ambicím autora a režiséra neprospěly. Nelze pominout jeho výtvarné a divadelní cítění, avšak omezené herecké dovednosti souboru a nezkušenost se stavbou situací tento (úctyhodný) pokus o originální tvorbu zatím neučinily přesvědčivým. Ale zaděláno je!

Představení moravskotřebovských ponechme historii. Snad jen, že takové soubory jako DS J. K. Tyla jsou na mapě českého amatérského divadla a není jich málo. Jejich ambice však sahají k vlastnímu potěšení, které tu více tu méně vkusně zasahují dětskou veřejnost, samozřejmě bez větší újmy na jejím zdraví. Soubor se hledá, ani své určení – loutkářský, činoherní – zatím nemá jasné. Ale pracují v něm pěkní mladí lidé, kteří se možná v amatérském divadle najdou.

Irena Truhlářová z **Vysokého Mýta** je neúnavnou hledačkou divadelních prostředků. Nejen v činohře (litomyšlské Zámecké divadlo), ale i v žánru divadla poezie. Práce se souborem **Šalmaj** a jejich zpracování barokní balady ***G. A. Burgera*** s názvem **Krajina stínů a temných vášní** je výtvarnou a pohybovou vizualizací textu a jeho více či méně zdařilou interpretací. Jevištní podoba tématu odpovědnosti za zmařený život dítěte počatého z neopětované lásky (připomíná styl balad Erbenových) má těžký krok, úporná snaha o pohybové ozvláštnění inscenace ponechává diváka chladným. Inscenátoři se nevyhnuli konvencím, kterými se tzv. divadlo poezie hemžilo v minulosti.

Souboreček **DivaLDO z Ústí nad Orlicí** zůstal před branami lepšího výsledku. Představení, využívající dramatizaci ***Twainova*** **Dobrodružství Toma Sawyera**, přes jasný rámec, zvolenou poetiku a některé propracované výstupy odhalilo neusazenost tvaru a premiérové prohřešky. Prostě vše, co lze přičíst jakési zatím „work in progres", která ještě nemá na to, aby obstála před divákem. Sympatickou snahou svěřenců zkušené pedagožky Markéty Světlíkové jsme zatím jen nahlédli do kuchyně dramatické výchovy.

Zcela razantním způsobem vpadl na svitavskou přehlídku soubor s názvem **Docela - starší skupina žáků ZUŠ Slatiňany**, kteří však již školním škamnám odrostli. Pod dohledem vedoucí Alice Paurové se pustili do inscenace ***Goldflamovy*** hry **Horror** (z jeho někdejší série Biletářka, Jeden den ad.) z osmdesátých let, obludné grotesky o manipulaci, světě násilí a ceně svobody. Groteskně mučivé výrazivo soubor zvládal v přísně stylizovaném herectví, ve štronzech, v děsivé at-

DS DivaLDO Ústí nad Orlicí / Mark Twain: Dobrodružství Toma Sawyera. Foto: Lenka Novotná.

„Vít Jakubec, si tentokrát napsal vlastní scénář s názvem Hra. Dva muži se před civilizačními chorobami uchýlí na pustý ostrov, obydlený pouze racky s nimiž žijí v kontinuitě, což je samozřejmě po jistou dobu vzrušující, ale... Z raccích těl si postaví křídla, aby mohli odletět tam, kde by našli smysluplnější budoucnost – najdou ji?“

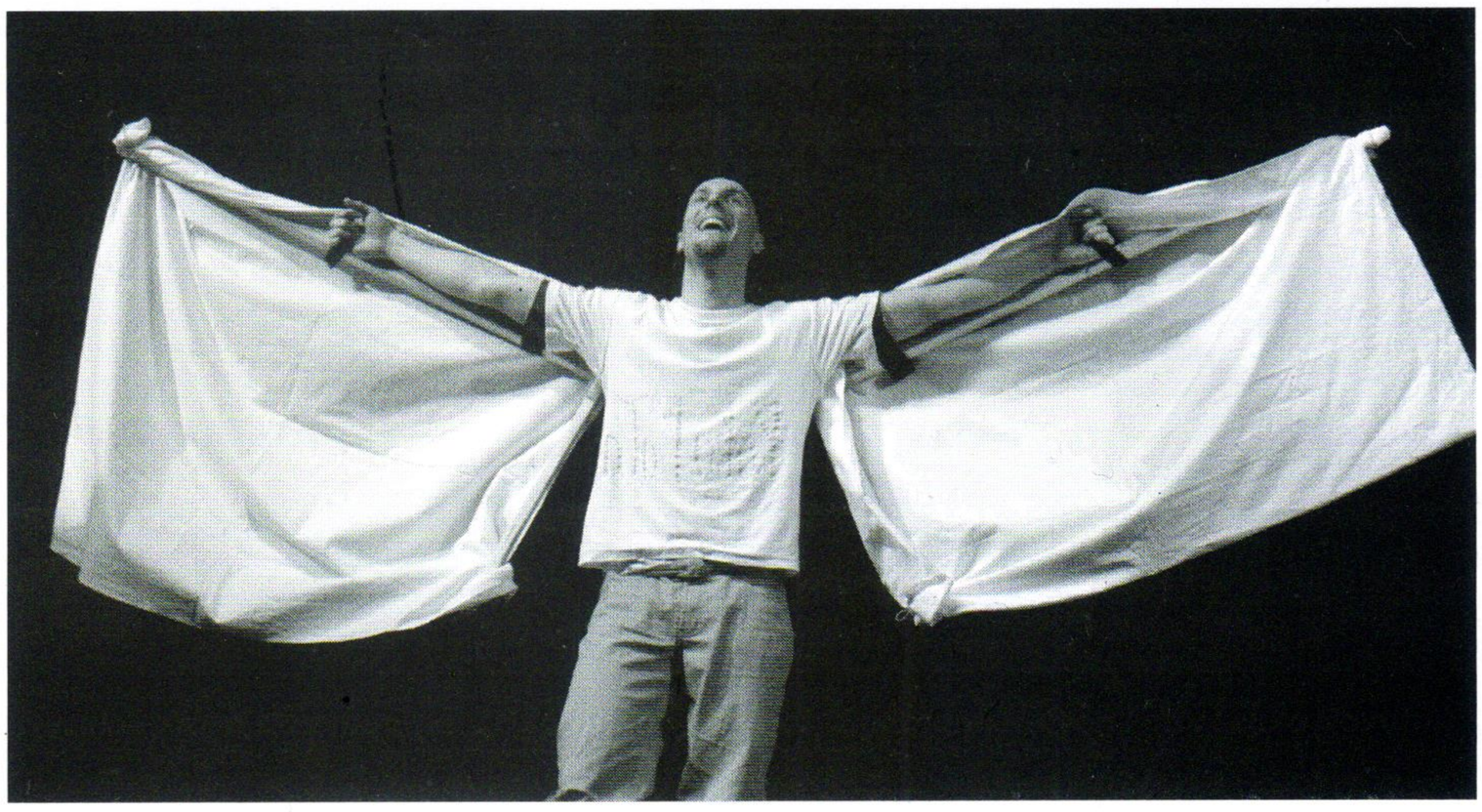

DS Prkno Veverská Bítýška / Vít Jakubec: Hra. Foto: Lenka Novotná.

mosféře evokované scénografií (znakovost černé a bílé v kostýmech i dekoraci, svícení, stroboskop), v kontrastních hudebních odkazech (Vivaldi, rocková hudba, Tom Waits i Carl Orff). Přes veškeré zaujetí tématem i formou se však inscenace drobí a znepřehledňuje, navíc díky inzerovanému zúžení tématu na domácí násilí se míjí i účinkem. Uznání zasluhuje, že se soubor do této nelehké práce pustil a jak při diskuzi uvedl i s velmi dobrým ohlasem mezi mládeží, pro niž své pojetí Hororu uvádí. Ocenit lze i divadelnost, hledání adekvátních scénických prostředků, metaforickou stavbu situací i hereckou disciplinu, soustředění na výraz.

Závěrečné představení Svitavského Fandy připravili opět místní. A dosavadní dobrý pocit z přehlídky nebyl umenšen, naopak. A opět ***Michal Kadlec*** v roli režiséra i dramatizátora, opět původně literární text ***Ljubena Dilova*** **Krutý experiment**, který Kadlec adaptoval pro soubor **Bedřichové Dramatické školičky.** Dva mladé páry plavící se na jachtě. Ráno po divoké pitce zjistí, že loď se vznáší v jakémsi mimoprostoru, v oranžové mlze, lodní šroub se otáčí ve vzduchoprázdnu, láhev vína má etiketu označenou rokem, který má teprve nastat. Na druhý den se ani nepoznávají, noc je vrací vždycky o léta nazpět… Kde jsme, co jsme, kam směřujeme, existujeme vůbec? Otázky po smyslu existence, člověk v mezní situaci – bytí jako „nepřetržitá bývalost“, Kafka, Camus, absurdita bytí… Možná, že až tak daleko vnímání inscenátorů nesahá, ale nastolená otázka inscenaci provází, sugestivně, téměř hororově, s notnou dávkou napětí, které udržují dobré herecké výkony, vystavěné situace i použití zvuku a hudby. Pro tuto komplexnost se porota rozhodla doporučit inscenaci na národní přehlídku Mladá scéna do Ústí nad Orlicí.

krajské postupové přehlídky

Z několika námětů na doporučení pro Šrámkův Písek se nakonec ve Svitavách rozhodlo ve prospěch **Divadla Prkno z Veverské Bítýšky**. Loni na Jiráskově Hronovu zaujali inscenací Společnost podle hry Eduarda Rovnera. Jeden z jejich protagonistů, ***Vít Jakubec***, si tentokrát napsal vlastní scénář s názvem **Hra**. Dva muži se před civilizačními chorobami uchýlí na pustý ostrov, obydlený pouze racky s nimiž žijí v kontinuitě, což je samozřejmě po jistou dobu vzrušující, ale... Z raccích těl si postaví křídla, aby mohli odletět tam, kde by našli smysluplnější budoucnost – najdou ji? Inscenace klade řadu otázek po smyslu lidského života, schopnosti existovat ve společnosti, otázky etické, mravní i politické. Vít Jakubec se vypsal ze svých pochybností a obav. Na otázky neodpovídá, ale v klaunském nadhledu je vysílá publiku jako zprávu o našem bytí. V dvojici s Martinem Kulou hrají – komunikují – postavy hry, do hry lákají i publikum, snaží se je probudit, komentují, předvádějí, klaunují, až po smrt. Asociace rodí asociaci, gag střídá gag, suverénně uchopují své postavy způsobem improvizovaného a komentovaného herectví (doufejme, že po dalších reprízách ještě usazeněji). Vzpomněl jsem si při jejich produkci na legendární Srslení Borny a Duška. Z tohoto rodu je i vyškovská inscenace. Snad bude obohacením letošního Písku.

Docela – starší skupina žáků ZUŠ Slatiňany / Arnošt Goldflam: Horror. Foto: Lenka Novotná.

„Docela - starší skupina žáků ZUŠ Slatiňany... /.../ Groteskně mučivé výrazivo soubor zvládal v přísně stylizovaném herectví, ve štronzech, v děsivé atmosféře evokované scénografii, v kontrastních hudebních odkazech.“

Zpráva z Třešťského divadelního jara 2010

Ladislav Vrchovský

Letošní přehlídky Třešťské divadelní jaro 2010, která probíhala od 12. do 20. března, se zúčastnilo dvanáct souborů, z nichž jedenáct soutěžilo o postup na národní přehlídky.

Malé divadlo Kolín přijelo s hrou ***Jiřího Šotoly* Cesta Karla IV. do Francie a zpět**. Soubor předvedl podle vlastního programu historickou komedii, která se stala kultivovanou podívanou s několika výraznými hereckými výkony. Dominovaly Eva Koberová v roli Isabely Bourbonské a Lada Austová v roli Šaška. Inscenace má rezervy v tempu i rytmu, u několika herců pak zejména v mluvním projevu.

DS Bezchibi Brtnice představil vlastní verzi kultovní filmové pohádky **Mrazík**. Neujasněná dramaturgicko-režijní koncepce a blíže nespecifikovaná cílová divácká skupina (přičemž soubor sám označil za adresáta svého snažení spíše dospělé publikum) vedly k živelnosti v užití režijních i scénických nápadů, pod jejímž vlivem se inscenace k závěru rozpadala ve sled samoúčelných hereckých skečů, často bez bližší vazby k tématu. Důraz na zábavnost pak příliš potlačil další důležité atributy pohádkových titulů, ke kterým patří zejména jasné definování dobra a zla.

DS Zmatkaři Dobronín uvedl inscenaci hry ***Isabelle Doré* César a Drana**. Kvalitní textová předloha s hlavním tématem tolerance mezi národy, strukturou textu předurčená spíše pro divadlo jednoho herce, zde posloužila k předvedení šíře rejstříku hereckých interpretačních prostředků představitelky hlavní role. Představení ve výsledku přineslo kultivovanou podívanou s ne zcela jasným vyzněním.

DS Duha Polná v nesoutěžním představení hudební komedie ***Jiřího Melíška* Ať žijí duchové** předvedl spíše tvar blížící se školní akademii než divadelní inscenaci.

Vlastní dramatizaci prózy ***C.D. Payneho* Holubí mambo** předvedl soubor **Domino z Pelhřimova**. Realizátory oslovil zejména kvalitní text předlohy a v něm akcentované téma svobodného způsobu života a jeho naplněnosti. Nedostatek zkušeností s výstavbou jevištního tvaru a rezervy v kvalitě hereckého projevu i v režii ubraly celku možnosti většího dopadu do diváckých řad.

Detektivní divadelní hru **Kámošky** podle stejnojmenné literární předlohy ***Vladimíra Hinka*** v režii autora předvedl **DS Karla Čapka z Třešti**. Prvotina nesoucí znaky nemalého literárního talentu autora byla vedena snahou ukázat dopad nenadálé události, v tomto případě vraždy, do vývoje mezilidských vztahů. Velkým kladem textu je téma přátelství mezi lidmi. Neujasněný inscenační a dramaturgicko-režijní záměr, v němž nebylo určeno, zda realizátoři chtějí hrát detektivku či společensko-kritickou hru, a nevydařený závěr inscenace postrádající očekávané vyřešení zápletky pak byly i přes řadu kvalitních hereckých výkonů důvodem rozpačitého přijetí tohoto představení ze strany diváků.

Komedie ***Gillese Dyreka* Benátky pod sněhem** v provedení **DS 4ever při TJ Sokol Luka nad Jihlavou** přinesla doklad dobré režijní práce, nadprůměrné herecké výkony a ve výsledku vkusnou, vtipnou a svěží zábavnou podívanou. Satirický a společensko-kritický pohled autora na některé nešvary dneška si soubor osvojil a adekvátně přenesl do výsledného dojmu, který mimo příjemnou zábavu divákům nabídl možnost zamyslet se nad vlastním vztahem k sobě i k ostatním.

Klasickou pohádku **O Zlatovlásce** v úpravě a režii členky souboru ***Jany Glozarové*** předvedlo **Divadelní studio „V" Brno**. Poněkud schematická a místy i účelová úprava textu, přílišné zjednodušení děje, nedostatek vynalézavosti ze strany režie a rezignace na kouzlo jevištního prostoru vzaly této inscenaci možnosti, které pohádková předloha nabízí. Výsledek připomínal spíše nechvalnou podobu řemeslných televizních pohádek. I když děti tvořící publikum mohly sledovat přehledný, logický děj, i jasné charakteristiky dobra a zla, jednotliví herci ani režie nenašli cestu k osobitému a vlastním herectvím ozvláštněnému jevištnímu tvaru, který by jistě pro silnější divácký zážitek nabídl více.

Na amatérském jevišti ne často uváděnou hru ***Josefa Topola* Hodina lásky** nastudovalo také **Divadelní studio „V" Brno**, tentokrát v režii Josefa Hošice. Hra o destruk-

Divadelní studio „V" Brno / Josef Topol: Hodina lásky. Foto: Martin Čáp.

DS Zmatkaři Dobronín / Isabelle Doré: César a Drana. Foto: Martin Čáp.

tivní síle času a tvořivé síle lásky oslovila především náročného diváka. Mnohovrstevnatý, básnickou imaginací prodchnutý text legendárního českého dramatika, básníka a překladatele, jehož jazyk je sám o sobě stavebním prvkem inscenace, si režisér spolu s herci osvojili natolik, že skrze osobní interpretaci nabídli všem divákům hledání jejich vlastních lidských možností. Vysoce nadprůměrná úroveň režie i hereckých výkonů v tomto případě přinesla jeden z vrcholů přehlídky.

Pohádku ***Jaroslava Kolòděje*** **Ježibaby z Babína** v režii Anny Fencíkové předvedl **DS J. Lišky Třešť**. Nekvalitní předloha s nepřehledným dějem a nejasným určením charakterů jednotlivých postav zde posloužila hlavně k projevům dílčí talentovanosti jednotlivých aktérů, ukázala na jedné straně jistou divadelní zkušenost a znalost možností jevištního prostoru ze strany režisérky inscenace, na druhé straně odhalila rezervy v orientaci mezi kvalitními a méně kvalitnímu divadelními předlohami. Pro budoucí vývoj mladého začínajícího divadelního kolektivu se jako nejdůležitější jeví objevování hry v herectví, rozvíjení jednotlivých složek hereckého projevu i vnitřních schopností v oblasti představivosti, fantazie i vlastní osobnostní výbavy.

Komedii ***Wiliama Shakespeara*** **Zkrocení zlé ženy** si jako předlohu pro vlastní hru na motivy tohoto díla i pro vlastní pobavení a pobavení hlediště vybral **DS Rotunda ve Znojmě**. Nadřazení formy nad obsah a hlavní cíl, kterým se stala legrace, vedly k potlačení základního tématu hry, kterým je lidský osud ženy a její postavení ve světě a souběžné téma lásky mezi muži a ženami. Užití prvků komedie typů i komedie charakterů bez ujasněného režijního záměru pracujícího s tímto faktem způsobilo upadání rytmu i tempa hry ke konci inscenace, moralistní závěr se pak minul i s preferovaným cílem pobavení publika.

Divadelní soubor Vicena Ústí nad Orlicí se zúčastnil přehlídky s inscenací ***Molièrovy*** hry **Zdravý nemocný** v režii Jana Štěpánského, který také vystoupil v hlavní roli. Představení neslo ve všech složkách všechny znaky poctivého a poučeného ochotnického divadla s několika výraznými hereckými výkony, a navíc přineslo důkaz jednoho z nejdůležitějších poslání amatérské a ochotnické divadelní činnosti: vytvoření společenství lidí milujících divadlo pro divadlo samotné, bez hlavní ambice vítězit na přehlídkách, ale naopak setkávat se každoročně se svými diváky a ve vlastním životě mít dobrou partu spřízněných lidí kolem sebe a spolu s nimi prožívat kvalitní život, využívající ke svému zkrášlení právě kouzlo divadla jako takového.

Odborná porota přehlídky Třešťské divadelní jaro 2010 ve složení Ladislav Vrchovský, Radvan Pácl a Jiří Juráš doporučila k postupu na Národní přehlídku venkovských souborů Krakonošův divadelní podzim 2010 ve Vysokém nad Jizerou inscenaci hry ***Gillese Dyreka*** **Benátky pod sněhem** v provedení **DS 4ever při TJ Sokol Luka nad Jihlavou**, dále doporučila na 1. místě k postupu na Národní přehlídku činoherních souborů Divadelní Děčín 2010 divadelní inscenaci hry ***Isabelle Doré*** **César a Drana** v provedení souboru **DS Zmatkaři Dobronín** a na 2. místě k postupu na Národní přehlídku činoherních souborů Divadelní Děčín 2010 inscenaci ***Molièrovy*** hry **Zdravý nemocný** v provedení **DS Vicena Ústí nad Orlicí**. Na Národní přehlídku činoherních souborů Divadelní Děčín 2010 porota nominovala inscenaci hry ***Josefa Topola*** **Hodina lásky** v provedení **Divadelního studia „V" Brno**.

DS 4ever při TJ Sokol Luka nad Jihlavou / Gilles Dyrek: Benátky pod sněhem. Foto: Martin Čáp.

Divadelní soubor Vicena Ústí nad Orlicí / Molière: Zdravý nemocný. Foto: Martin Čáp.

DS Čermi a jeho Houšť
Gymnázia Jihlava
John Lennon a kolektiv DS:
Prdol. Foto: Lenka Novotná.

JID 20-10
Jihlava posedlá jevištěm

Jakub Hulák

Na přehlídku studentského a experimentujícího divadla JID 20-10 jsem jel s velkým očekáváním. Akci provází pověst grandiózního čtyřdenního divadelního svátku, na který se sjíždějí mladé soubory z širokého okolí, aby si navzájem předvedly výsledky své práce a po večerech se setkávaly v rámci bohatého doprovodného programu. Mé očekávání bylo bohatě naplněno, i když mi má role porotce bohužel nedovolila, abych si celou přehlídku jen tak bezstarostně užíval a vychutnával.

Hned první den jsem pochopil, že je akce pozoruhodná už svým mimořádně širokým spektrem vystupujících souborů – od skupin s dlouhodobým pedagogickým vedením a zkušeným dospělým režisérem až po party nadšenců, kteří se dají dohromady pro jednorázový projekt motivovaný právě možností vystoupení na JID. A zajímavá jsou i čísla: 14 základních přehlídkových představení, 5 doplňkových (inspirativních) představení, 3 koncerty, soutěž v improvizacích, literární večer, raut, 4 divadelní dílny… K tomu ještě čajovna, kapela hrající u vstupu do divadelního sálu, hudebně-taneční znělka festivalu, přehlídkové noviny… a hlavně: dvě skvělé a krásné organizátorky celého megapodniku – Ivana Fexová a Ivana Veselá (matka s dcerou).

Z produkce souborů pracujících pod pevným pedagogickým a režijním vedením je třeba na prvním místě jmenovat inscenaci **Magda L., 27 let, svobodná** souboru **Nebo co** ze **ZUŠ Jihlava** (ved. Martin Kolář). Text ***Goldflamova*** monodramatu Červená knihovna je vtipně rozdělen mezi čtyři dívky, z nichž má každá zastupovat jinou stránku osobnosti hlavní hrdinky. Role Magdiných vážných známostí suverénně zastane jediný muž v souboru, nikdy ale nenaplní uspokojení náročné Magdy a nepoddá se její manipulaci, takže je nakonec vždycky nemilosrdně „odhozen". To vše se odehrává v herecké i výtvarné stylizaci se sympatickým nadhledem, šikovně zvolený antiiluzivní princip s řadou zcizujících metadivadelních prvků umožňuje mladým hráčům poměrně věrohodně zachytit postavy různého věku a životní zkušenosti, aniž by kladl nároky na hereckou psychologii. To, že ke konci hry docházejí nápady, přičítám tomu, že souboru už nezbylo dost čas na dokončení inscenace.

Ukázkou přesné práce s divadelním znakem a vynikající skupinové souhry byl také **Křik** souboru **Ambrozia** z **Hradce Králové** (ved. Lukáš Kobrle). Soubor v krátkých situacích a obrazech rozehrává námět kratičké úvahy ***Roberta Fulghuma*** o domorodcích z Šalomounových ostrovů, kteří křikem kácejí stromy, a o nás, kteří křičíme na věci a na sebe zpravidla bezúčelně. Představení působí jako velmi zdařilý produkt divadelní dílny. Klipovitá struktura nezapře svůj původ v improvizacích a dramatických cvičeních a etudách, hraje se s minimem prostředků, ústředním scénickým prvkem jsou obligátní multifunkční štafle. K povýšení na divadelní tvar ještě krůček schází.

Na půli cesty mezi „dramaťákem" a divadlem zůstává také soubor **Pod maskou** ze **ZUŠ Fr. Drdly Žďár nad Sázavou** (ved. Jana Mifková) se svým **Poutníkem** – zpracováním klasické pověsti o krysařovi. Představení se ovšem utápí v přibližnosti a obecnosti, žákům chybějí potřebné dovednosti pro zvládnutí dlouhých pohybových kreací, režijní řešení situací často působí vzhledem

DS Ochotní pro cokoliv Jihlava
Kolektiv souboru: Meandr revue
Foto: Lenka Novotná

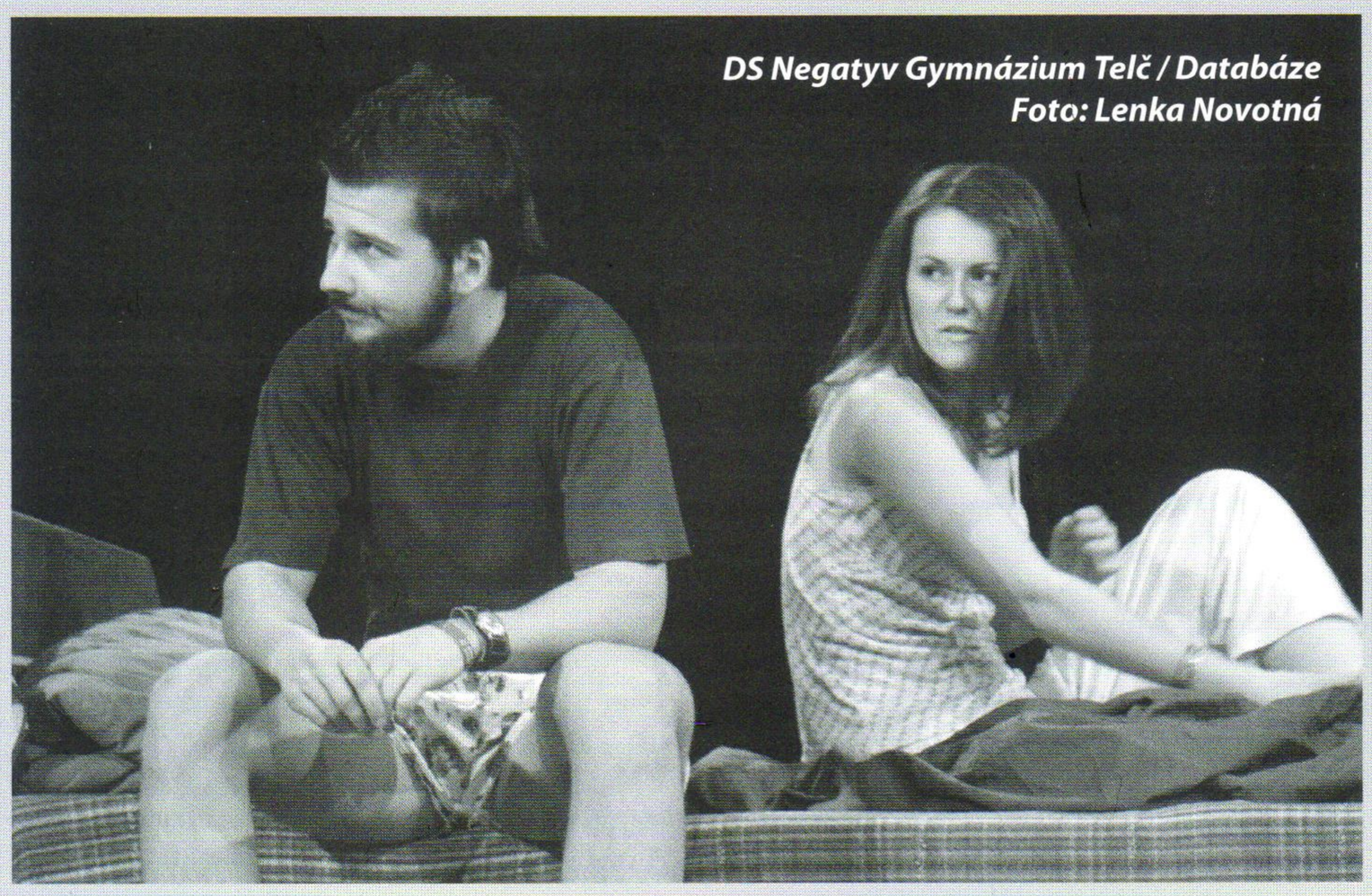

DS Negatyv Gymnázium Telč / Databáze
Foto: Lenka Novotná

k věku aktérů infantilně a vyvolává u diváků nechtěný úsměv.

Vedoucí žďárského souboru si sama zahrála v představení **...jako by vyrůstal se zlatými stránkami** zřejmě jednorázově vytvořeného souboru **Haló!** Zde nezbývá než konstatovat, že pokus o dramatizaci telefonního seznamu (vyvolaný podle slov souboru výrokem porotce loňského JIDu Jaroslava Stuchlíka) se nepovedl. Zlaté stránky se staly pouhou rekvizitou v nepřehledném (naštěstí velmi krátkém) jevištním hemžení, kterému zřejmě rozuměli jen samotní tvůrci.

Další ze souborů s pedagogickým vedením, **Domino** z **DDM Pelhřimov** (ved. Jitka Vachková) přijel do Jihlavy s pohádkami ***J. Š. Kubína*** pod názvem **Poudačky aneb Buďte blaženi**. Míra výtvarného a hereckého naivismu, popisnosti, ale i zdravého nadšení připomněla klasické ochotnické sousedské divadlo. Zvolený činoherní princip studentům neumožnil věrohodně zahrát dospělé postavy a insitní doslovnost často nechtěně obrátila lascivitu Kubínových textů ve vulgaritu.

Rozloučit se s přehlídkou JID přijeli i starší kolegové ze souboru **Domino** s kratičkým, podivně recesistickým vystoupením nazvaným **A gulam rek I ponymok chuam pu**. Poznámka „nesoutěžní" uvedená v programu mi snad dovoluje tuto záležitost více nehodnotit.

Jako příjemné osvěžení zapůsobilo v neděli ráno představení **Na čerta nejlépe s tmelem** podle ***Václava Čtvrtka*** souboru **Pod maskou** ze **ZUŠ Pelhřimov**. Vedoucí Jitka Vachková měla tentokrát šťastnější ruku ve volbě neiluzivního rámce, díky němuž měly děti (tentokrát převažovali členové pod 15 let) šanci zachovat si svou přirozenost a bezprostřednost. Jen je škoda, že se situace zatím málo rozžívaly, děti musely zvládnout množství textu, ale neměly moc příležitostí k dramatickému jednání.

Tradičním účastníkem festivalu je **Spoušť** z **Gymnázia Jihlava**. Pod vedením Ivany Fexové se pustil do autorské hry rozehrávající aktuální téma realityshow, do níž je nevědomky vtažena skupina lidí. Jednoduchý příběh ale zrovna neoplývá dramatickými situacemi, jejich absence se „dohání" vnějškovým hraním postav, úpornou snahou o komunikaci s diváky a občas až exhibicí. Sílu tématu příliš nepodporují ani hu-

DS Nebo co ZUŠ Jihlava
M. Kolář: Magda L., 27 let, svobodná
Foto: Lenka Novotná

Nebo co ZUŠ Jihlava
Martin Kolář:
Magda L., 27 let,
svobodná
Foto: L. Novotná

debně-pěvecká čísla, která hru posouvají spíš na úroveň nezávazného kabaretu či revue.

Jak už jsem naznačil v úvodu, fenoménem JID jsou živelné divadelní aktivity středoškolských studentů. Přinejmenším domácí soubory zjevně vznikají a zanikají spolu s konkrétními projekty, možnost vystoupení na festivalu si ale nenechají ujít. Není to jistě náhoda, velkou inspirací je jihlavský rodák Jiří Havelka se svou Vosto5, ale i gymnaziální soubory Hobit a výše zmíněná Spoušť, z nichž řada příležitostných seskupení vzešla, a jistě také úspěšné jihlavské nezávislé divadelní studio De Facto Mimo.

Jako první z tohoto okruhu vystoupil na přehlídce spolek **Čermi a jeho Houšť** s představením **Prdol**. Se sympatickou vervou se chopil nonsensových textů ***Johna Lennona*** a našel pro jejich jevištní ztvárnění adekvátně „prdlou" poetiku. Byť se souboru ne vždy dařilo povýšit slova nepopisným obrazem či metaforou a hře zatím chyběl jasný a uspokojivý závěr, smršť nápaditých a vtipných akcí, popěvků a „fonetických shluků" dokáže diváka okouzlit, zároveň navíc skončí dřív, než by začala být jednotvárná. Je dobře, že tvůrci nepřistupují k Lennonovým hříčkám se zbytečnou pietou, i když je otázka, nakolik je šťastné, že úmyslně rezignují na jejich srozumitelnost. Z textů sice nezmizí záměrná deformace jazyka, „pod stůl" ale občas spadne pointa nebo i celá zápletka.

Podobným přívalem energie jako Prdol zasáhla diváka také **Myslivecká Odyssea** souboru **NUM** (**Jihlava**). Přestože souboru nelze upřít invenci v budování ztřeštěného autorského příběhu, zdá se, že hlavním cílem je bavit diváka za každou cenu, a to tak dlouho, jak je to jen možné. Hráči zbytečně „tlačí na humor", nepohrdnou navíc ani lacinějšími vtípky. Je ale spravedlivé dodat, že mohutná odezva vrstevníků (soubor ne náhodou zvítězil i v divácké anketě) stimulovala soubor k mimořádné aktivitě a neustálému přihazování.

Protože neznám pořadí, v jakém se tiskly jednotlivé verze programu JID, nakonec mi není jasné, jestli soubor **Zewling theater s. r. o.** (s rozumem ochuzeným) hrál představení nazvané **Candida candida**, nebo nebylo do poslední chvíle jasné, co vlastně uvidíme. Pro to, co jsme viděli, se mi spolu s mými kolegy zdál příléhavý titul z programové brožury: **Vzhledem k momentální situaci v souboru bude vystoupení překvapením**. To, co se na jevišti odehrávalo, jako by v každém momentu bylo překvapením i pro samotné aktéry. Při projekci ankety o facebooku opakovaně selže technika, vzniklý prostoj vyplní úvodní píseň, rozjíždějící se muzikál ale nepokračuje – hra ještě není napsaná. Ani cvičené prase není k nalezení, hraje se nekonečná scéna na záchodcích a nakonec se ukáže, že ani odpadová roura nikam nevede… Je všechno tohle rozpačité, neumělé a trochu trapné vtipkování záměrné, nebo jen odráží bezradnost nedostatečně připraveného souboru? Nepochybně záměrné! Jen bych uvítal ještě krůček, malé doťuknutí, aby byl záměr čitelnější a já jako divák neupadal do opravdových rozpaků a pocitu trapnosti. Vím, je to staromódní názor. Pravda je, že ve mně zážitek ze Zewling theatru zraje s časem a možná nakonec uznám, že šlo o mimořádné dílo „geniálního diletantismu".

Další, tentokrát už vysokoškolský jihlavský soubor **Ochotní pro cokoliv** vystoupil s představením **Meandr revue**. Základ tvoří pevná kostra příběhu, zbytek už je převážně záležitostí improvizace. Hra je silná jako zamyšlení čerstvě porevoluční generace nad problémem osobní svobody, téma se ale rozmělňuje v leckdy samoúčelných rozehrávkách a legráckách, hráči ne vždy reagují na impulzy svých spoluhráčů a vinou převažující statičnosti v druhé polovině začne být hra trochu zdlouhavá.

K seskupením nadšenců „jihlavského typu" lze jednoznačně přiřadit i soubor **Negatyv** z **Gymnázia Telč**. Jejich autorská hra **Databáze** se ovšem nese v lehčím žánru a připomíná spíš pásmo televizních humoristických scének. Přesto je pozoruhodná napětím, které občas vzniká v kontrastu mezi neumělým hereckým projevem a použitými „hyperrealistickými" scénickými objekty typu autentického stojanu autobusové zastávky nebo vtipně dlouhými prodlevami, kdy za zataženou oponou probíhají leckdy zbytečné přestavby scény. Spíš než o záměr jde ale bohužel zřejmě o kouzlo nechtěného.

Nakonec mi zůstaly dva soubory, které stojí poněkud stranou mimo dva základní proudy, které jsem se pokusil výše vymezit. Divadelní soubor **Nahoď** z **Prahy** vystoupil s hrou ***Alfreda Jarryho* Ubu paroháčem**. Přes obdivuhodně poctivou přípravu činoherní inscenace i energii vloženou do představení jsem si říkal, jak je dnes těžké inscenovat Jarryho, aby provokoval. Věčně aktuální téma nabubřelosti, samolibosti a opojení mocí sice zarezonuje s našimi Zemany a Paroubky, vinou stejnoměrné vehemence až přepjatosti, s níž aktéři od začátku do konce vykreslují své postavy, působí ale nakonec příliš plakátově.

Divadelní soubor **Muzikál** z **Přibyslavi** přivezl do Jihlavy představení **Parta prima pistolníků aneb Pocta rodokapsům**. Záměrně naivně veršovaný text, laskavě parodující westernové příběhy, je inscenován ve stejně naivně iluzivních kulisách, činoherní výstupy jsou střídány písněmi v podání pro tuto příležitost sestavené countryové kapely. V okamžiku, kdy divák pochopí nadsázku a záměrnou naivitu, začne se upřímně bavit, vzhledem ke stále neměnnému principu, statičnosti a časem až neúnosně dlouhému textu jeho zájem ale bohužel brzy opadne.

Spolu s Dominikou Špalkovou a Tomášem Žižkou jsme se rozhodli doporučit inscenace Magda L., 27 let, svobodná, Prdol a Meandr Revue na celostátní přehlídku Mladá scéna. Na Šrámkův Písek jsme doporučili soubor Zewling Theater s. r. o. s jeho těžko předvídatelnou performancí.

Není asi mým úkolem hodnotit na těchto stránkách doplňkový program z oblasti profesionálního divadla, ostatně jsem ani neviděl vše (Stand´artní kabaret divadla Vosto5 už mi únava nedovolila zhlédnout), přesto musím konstatovat, že v porovnání s monotónním pásmem banálních dramatických etud v představení Velmi společenské tance (Divadlo Disk) nebo s žalostně křečovitou a nevtipnou nápodobou poetiky a projevu Ivana Vyskočila ve scénickém čtení Michala Čunderleho a Jana Zicha u mě jednoznačně vítězí studentské divadlo.

Hotovým zázrakem pro mě bylo naopak vystoupení divadelního souboru **Studánka** pacientů místní psychiatrické léčebny, kde se téměř celý festival odehrával. Popletená pohádka v režii Dany Holíkové byla dojemnou ukázkou nesmírně citlivého a individuálního přístupu k pacientům, jejichž potřeby, možnosti i dovednosti byly respektovány a tvořivě využity v rámci divadelní struktury.

Program přehlídky doplnily praktické dílny pod vedením Martina Koláře (improvizace), Matěje Koláře (performance art), Jakuba Škrdly (maska), Michala Čunderleho a Jana Zicha (dialogické jednání s vnitřním partnerem).

JID je velká divadelní událost. Touha studentů stanout aspoň na chvíli na jevišti se tady zjevně šíří jako crack nebo extáze, rozhodně je to ale zdravější. Na jednoho (rozuměj diváka) to někdy může být až příliš, ale při zpětném ohlédnutí se vynořují jen samé hezké zážitky.

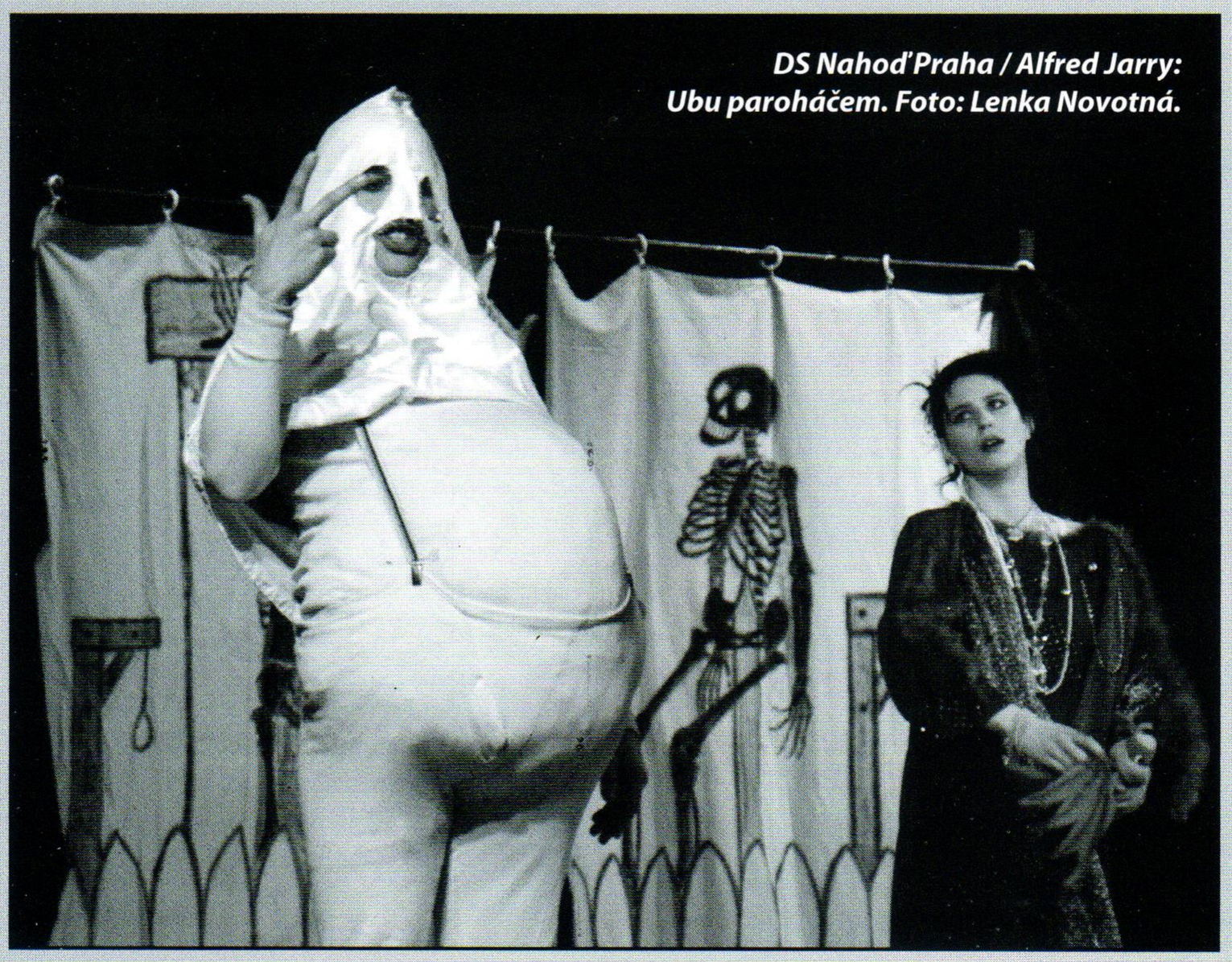

DS Nahoď Praha / Alfred Jarry: Ubu paroháčem. Foto: Lenka Novotná.

Pohádkový mlejnek ve Žďáru nad Sázavou 2010

Milan Strotzer

Pohádkový mlejnek, krajská postupová přehlídka amatérských divadel hrajících pro děti a mládež se ve Žďáru nad Sázavou konala ve dnech 24.–26. března 2010 již potřinácté. Vystoupilo na ní pět divadelních souborů. Ta třináctka označující ročník přehlídky nebyla, jak se traduje, nešťastným předznamenáním, ba naopak. Z pohledu odborné poroty (Jana Cindlerová, Jaroslava Chalupová, Milan Strotzer) lze totiž konstatovat, že předvedené výsledky práce souborů byly vcelku na vyšší úrovni, než tomu bylo v ročníku předchozím a ani jednu inscenaci nelze považovat za tzv. propadák, byť se k takovému označení dosti přiblížilo představení zahajujícího souboru. Dva až tři soubory z pěti připravily inscenace, které je možné označit jako nadstadardní, schopné poměřování na národní přehlídce. Zajímavostí byla generální výměna účinkujících souborů. Ani jeden z pěti soutěžících souborů se nezúčastnil předešlého ročníku Pohádkového mlejnku.

„Dva až tři soubory z pěti připravily inscenace, které je možné označit jako nadstadardní, schopné poměřování na národní přehlídce."

Přehlídku zahájilo **Divadlo šansonu z Brna-Židenic** inscenací **Pohádky z Dobráčkova**, k nimž napsal scénář hudebník a režisér ***Jiří Vondráček***. V programu k inscenaci tvůrci poznamenávají, že jde o cyklus hudebně-divadelních pohádek, v nichž dobro vítězí nad zlem a klasičtí pohádkoví hrdinové jsou vždy jen hodní. Kde se pak bere to zlo, o tom se již nic nedočtete. Ve Žďáru jsme viděli první díl cyklu **O hodném čertovi a zubatém drakovi**. Anonce samotných tvůrců zřetelně napovídá, že jde o nekonfliktní podívanou. Nutno dodat, že s bohatou a promyšlenou scénickou (cena Daliboru Krchovi) i kostýmní výpravou, která však kromě rychlých proměn nic neřeší. Jen stěží bychom mohli pojmenovat téma, o poslání nemluvě. Zato je inscenace rezervoárem nejrůznějších hereckých stylů, inscenačních principů, nedůsledností a pochybených replik z hlediska divácké adresy (pro děti předškolního věku). Ale hlavně: moc se toho neděje, o všem se hodně mluví a zpívá. Je však třeba podtrhnout, že pěvecká složka inscenace byla na výjimečné úrovni (cena). Hlavní kámen úrazu tkví již v samotné předloze, nevyjímaje texty písní Pavla Kováče, který je i autorem hudby. Nechce se ani věřit, že se jedná o dílo studentů brněnské JAMU a herce Divadla Bolka Polívky. Zlaté Ladovy pohádky naruby, kde např. proti nekňubům loupežníkům stojí rázná Anka. Tady je naruby vše, vlastně i divadlo samo. Vyvolávací cena: 6 tis. Kč za představení (více na www.divadlosansonu.cz).

Divadlo Prkno z Veverské Bítýšky přispělo do programu Pohádkového mlejnku vlastní jevištní adaptací známé pohádky O třech prasátkách. Autorem dramatizace nazvané **Tři prasátka** je člen souboru ***Jan Říha***, který se současně ujal režie a role Vlka. Jeho dramatizace neopisuje doslovně známý příběh, pozměňuje především výchozí situaci, a také způsob potrestání vlka. To spolu s opuštěním faktu, že se slabší jedinec utíká pod ochranu silnějšího, respektive ke spojení sil se stejně ohroženými k obraně proti agresorovi, poněkud zužuje tematické zacílení a poslání pohádky. Akcent tak zůstává na tom, že se vyplácí nebýt líný, poživačný atp., ale pracovitý a důkladný. Téma potřeby přátelství a spojení sil bylo upozaděno. Navzdory tomuto zúžení jsme viděli stylově čisté představení, v němž je úspornými prostředky vysloveno jasné sdělení pro cílovou skupinu dětí předškolního věku. Mohli jsme ocenit vyrovnanost hereckého kolektivu a nadto schopnost navazovat partnerský kontakt s publikem, a také jej zvládat, aniž by tím výrazněji utrpělo tempo inscenace. Ve skupině dětí, která na přehlídce reflektovala jednotlivá představení,

Divadlo Prkno Veverská Bítýška
Jan Říha: Tři prasátka
Foto: M. Strotzer

Divadlo šansonu Brno-Židenice / Jiří Vondráček: Pohádky z Dobráčkova. Foto: Milan Strotzer.

Královská divadelní společnost Effrenata Žďár nad Sázavou / Jana Mifková: Hastrmanská pohádka. Foto: Milan Strotzer.

DS Bezgest Moravský Krumlov / Bořivoj Švéda: O rytíři Bojanovi. Foto: Milan Strotzer.

zaznělo jako pozitivum, že bylo představení jednoduché. To ostatně platilo o účelně zvolené scénické a kostýmní výpravě. Soubor si ze Žďáru odvezl cenu za inscenaci.

Královská divadelní společnost Efrenata ze Žďáru nad Sázavou, soubor, jenž tvoří převážně vrstevníci středoškolského věku, uvedla hru své režisérky ***Jany Mifkové*** **Hastrmanská pohádka**. J. Mifková jako autorka připravila velice pěknou textovou předlohu (cena), jejíž kvality se jí však v roli režisérky nepodařilo zúročit v jevištní realizaci. Poutavý příběh přitakávající přátelství a lásce a odsuzující prospěchářství je autorkou napsán pro vícegenerační soubor. Režisérka ale nenalezla inscenační princip, díky němuž by mohla hru realizovat s věkově kompaktním kolektivem tak, aby byla ve všem všudy uvěřitelná. Hlavním problémem inscenace je však to, že v ní naprosto absentuje budování dramatických situací, a tak herci převážně tlumočili text, hráli tzv. vedle sebe a jen zřídka se objevilo vespolné jednání. Ruku v ruce s tím chybělo i potřebné významotvorné scénické řešení hracího prostoru, byť v elementární rovině. Škoda přeškoda, neboť textová předloha patří k tomu lepšímu, s čím se lze v divadle pro děti setkat, a není toho moc.

Divadelní soubor Bezgest z Moravského Krumlova se představil s původní hrou se zpěvy **O rytíři Bojanovi**, jejíž text napsal a hudbu k ní složil ***Bořivoj Švéda*** (cena za textovou předlohu a hudební složku včetně její realizace). Byla zjevně inspirovaná pohádkami naruby, ale patrně i „cimrmanovským viděním". V jevištní realizaci jde o účelné propojení činoherního a loutkového divadla, v němž dominuje velice pěkná hudební složka. Kladem předlohy i inscenace je v nich přítomný humor. Vedle výborného hudebního partu zaujme v inscenaci nejeden herecký výkon, především pak Radka Straky v roli Pocestného a Jiřího Nejedlého v titulní roli (ceny). Jisté rezervy jsou ve ztvárnění ženských postav. Poněkud nevyužitým zůstal arzenál loutkářský. To, co je v inscenaci sdělováno prostředky loutkového divadla, zůstává ke škodě víceméně v rovině ilustrace. Chybí zde výraznější nápad a hlavně uplatnění možností, které jsou loutkovému divadlu vlastní. Přesto je hra souboru z Moravského Krumlova velice zdařilým autorským i inscenačním počinem směřovaným k dětem předškolního věku, s přiměřenou metráží a zřetelně vysloveným poselstvím o tom, že člověk dokáže vše, když to doopravdy chce, a to i navzdory vrozenému handicapu. Soubor obdržel cenu za inscenaci.

Divadelní soubor Jiří z Poděbrad si volbou **Sněhové královny *H.CH. Andersena*** dal pomyslnou laťku náročnosti hodně vysoko. Režisér ***Ladislav Langer*** vyšel z dramatizace ***Jevgenije Švarce***, sám hru razantně krátil a provedl řadu úprav včetně jazykové. Tím došlo k přijatelné délce představení určenému dětskému publiku, ale také k již méně přijatelnému odklonu od poetiky výchozích textových předloh směrem ke zpřítomnění až zpřízemnění. Jevištní realizace se vydala cestou hledání neobvyklých inscenačních prostředků při scénování náročné dramatické předlohy (cena). Soubor připravil multidruhovou podívanou využívající vedle základních prostředků hereckého divadla, filmové dotáčky, černé divadlo, ba i cosi z muzikálového rezervoáru. K pozitivům inscenace patřily nepochybně filmové dotáčky, jejichž tvůrcem byl Radim Jurčeka (cena). Byly jednak dějotvorným či náladotvorným prvkem, především však účinným rytmizujícím prostředkem inscenace. Ke kladům patřily nepochybně herecké výkony, především Jany Langerové v roli Gerdy a Martina Šípka coby Káje (ceny). Celkový dojem z inscenace byl však dosti dilematický. Kromě diskutabilní textové úpravy bylo největším úskalím řady obrazů, počínaje „loupežnickou scénou", nedůsledné budování dramatických situací či jejich absence vůbec, což se nejcitelněji projevilo v závěrečném obraze. Zajímavý inscenační záměr, slibně nakročený ve vlastní realizaci v začátku hry, tak zůstal někde vpůli cesty. Škoda přeškoda, neboť Poděbradští svou dramaturgickou volbou a odvahou vydat se neběžnou cestou jevištního ztvárnění mohli v daleko větší míře dát dětskému publiku, co se mu žalostně nedostává. Totiž zážitek z velkého a obsažného příběhu plného tajemství a napětí, ústícího do závěrečné katarze.

V průběhu přehlídky se dostalo souborům reflexí nejen od odborné poroty, ale také od skupiny dětských diváků, vedené učitelkou místní ZUŠ Janou Mifkovou. Na slavnostním zakončení mohl předseda poroty hovořit pochvalně o celkové úrovni 13. ročníku přehlídky, ale také poukázat na to, že tři z pěti souborů adresovaly své inscenace dětem předškolního věku, k nimž bývá dramaturgie souborů dosti skoupá. Mohl rovněž podtrhnout jev z nejpozitivnějších, a sice skutečnost, že se na půdě krajské přehlídky objevily tři původní textové předlohy, a že i ty dvě další, čerpající ze známých zdrojů, nepostrádají výrazný autorský vklad tvůrců inscenací. Na druhé straně konstatoval, že se projevují značné rezervy v práci režijní.

Oceněné kolektivy a jednotlivci převzaly ceny mj. z rukou poslance Evropského parlamentu PaedDr. Iva Strejčka a starosty města Mgr. Jaromíra Brychty, jenž převzal nad přehlídkou záštitu. Na rakovnickou Popelku byly doporučeny Divadlo Prkno z Veverské Bítýšky a divadelní soubor Bezgest z Moravského Krumlova.

DSJiří Poděbrady / H.CH. Andersen, Jevgenij Švarc: Sněhová královna Foto: Milan Strotzer

Divadelní Hobblík 2010

Josef Brůček

Osmý ročník Jihomoravské krajské přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Hobblík s postupem na Divadelní Děčín se konal v hodonínském kulturním domě od 17. 3. do 20. 3. 2010. Hobblík byl vlastně součástí „dvojfestivalu". Jeho druhou část tvořila krajská přehlídka studentských divadel Mumraj s postupem na Mladou scénu v Ústí nad Orlicí. Účastníci festivalu tak mohli zhlédnout celkem pět inscenací studentských a osm dospělých amatérských divadelníků.

Pro zranění členky souboru nebyl, bohužel, realizován veršovaný minimuzikál **LDM Kunštát** *(Jan Kašpar)* **Také Carmen**, kterému předcházely velmi dobré reference.

Ze sedmi inscenací velmi vyrovnané kvality vybrala porota ve složení Jaroslava Chalupová, Hana Briešťanská, Martin Maryška, Vladimír Michal, Karel Tomas, Václav Cejpek, Josef Morávek a Josef Brůček tři soubory pro postup na národní přehlídku Divadelní Děčín. Kvalitativní rozdíl mezi nimi byl tak minimální, že všechny by bylo možno s klidným svědomím nominovat.

Po dlouhém zvažování se porota nakonec rozhodla pro **Divadlo PRKNO** s českou premiérou inscenace ***Eduarda Rovnera*** **Kvartet**.

Soubor tuto absurdní hru nazval tragikomedií, která je věnovaná všem, kteří trpěli necitelností a krutostí. Odehrává se v jednom pokoji s velkým portrétem Ludwiga van Beethovena. Otec cvičí na nejsoucí violoncello, syn ho přichází informovat, že matka má bolesti a je jí stále hůře. Otec vykládá, že má povinnost cvičit na připravovaný koncert, kterým do celého světa rozšíří, radost, mír a svobodu. Syn odchází matce pro léky. Do místnosti postupně přicházejí ostatní členové kvarteta. Po rozpravách, ve kterých zazní oslavné řeči a osobní vzpomínky, začnou „hudebníci" zkoušet. Všichni mají pouze smyčce, hudba zní z magnetofonu na stolku. Zkoušku postupně přerušuje zvonění trpící matky, telefon doktora a nakonec syn. Kvarteto, které se chystá na vystoupení v televizi, odtáhne matku, která přišla pro pomoc, do zákulisí, kde ji umlčí. Když v závěru přichází syn s mrtvou matkou v náručí, jeden z hudebníků ho probodne smyčcem. Tuto krutou hru o pomatených hodnotách lidství soubor ve své premiéře na Hoblíku skvěle herecky zvládl. (K ceně za inscenaci a za dramaturgický počin se přiřadila i společná cena M. Reifovi, J. Hemalovi, J. Říhovi a V. Jakubcovi za herecké výkony.) Porota souboru připomněla, že absurdní drama nejlépe vyzní, hraje-li se realisticky. Velká herecká nadsázka, místy přicházející až ke grotesce, může zeslabit celkové vyznění absurdní hry.

Na prvém místě porota doporučila **Občanské sdružení Divadelní studio Dialog II Brno** s inscenací **Ostře sledované vlaky** autorů ***Bohumila Hrabala*** a ***Václava Nývlta.*** Známá novela a oscarový film zdánlivě poněkud snižují možnou úspěšnost divadelní dramatizace. Mnohé pokusy (i profesionální) ztroskotaly na neschopnosti souborů vdechnout této inscenaci hrabalovského ducha. DS Dialog II. se to však v plné míře povedlo. Na scéně vévodilo funkční návěstidlo, jehož využití přispělo ke spádu a napětí inscenace. Místa mimo přednostovu kancelář byla náznakově oddělena a toto řešení scény soubor skvěle využíval. Velmi dobří herci (přirozené vybudování postav, vztahů a situací) jeviště zabydleli a ožili. (Cena za roli Miloše Hrmy Martinu Hanákovi, za roli výpravčího Hubičky Karlu Čechovi.) Jednotlivé scény byly od sebe odděleny krátkými dobovými popěvky, které zpívala barová zpěvačka. Soubor se ještě bude

Divadlo Prkno Veverská Bítýška / Eduardo Rovner: Kvartet. Foto: Vladimír Michal.

Divadelní studio Dialog II Brno / Bohumil Hrabal, Václav Nývlt: Ostře sledované vlaky. Foto: Josef Mucha.

„Ostře sledované vlaky autorů Bohumila Hrabala a Václava Nývlta. Známá novela a oscarový film zdánlivě poněkud snižují možnou úspěšnost divadelní dramatizace. Mnohé pokusy (i profesionální) ztroskotaly na neschopnosti souborů vdechnout této inscenaci hrabalovského ducha. DS Dialog II. se to však v plné míře povedlo."

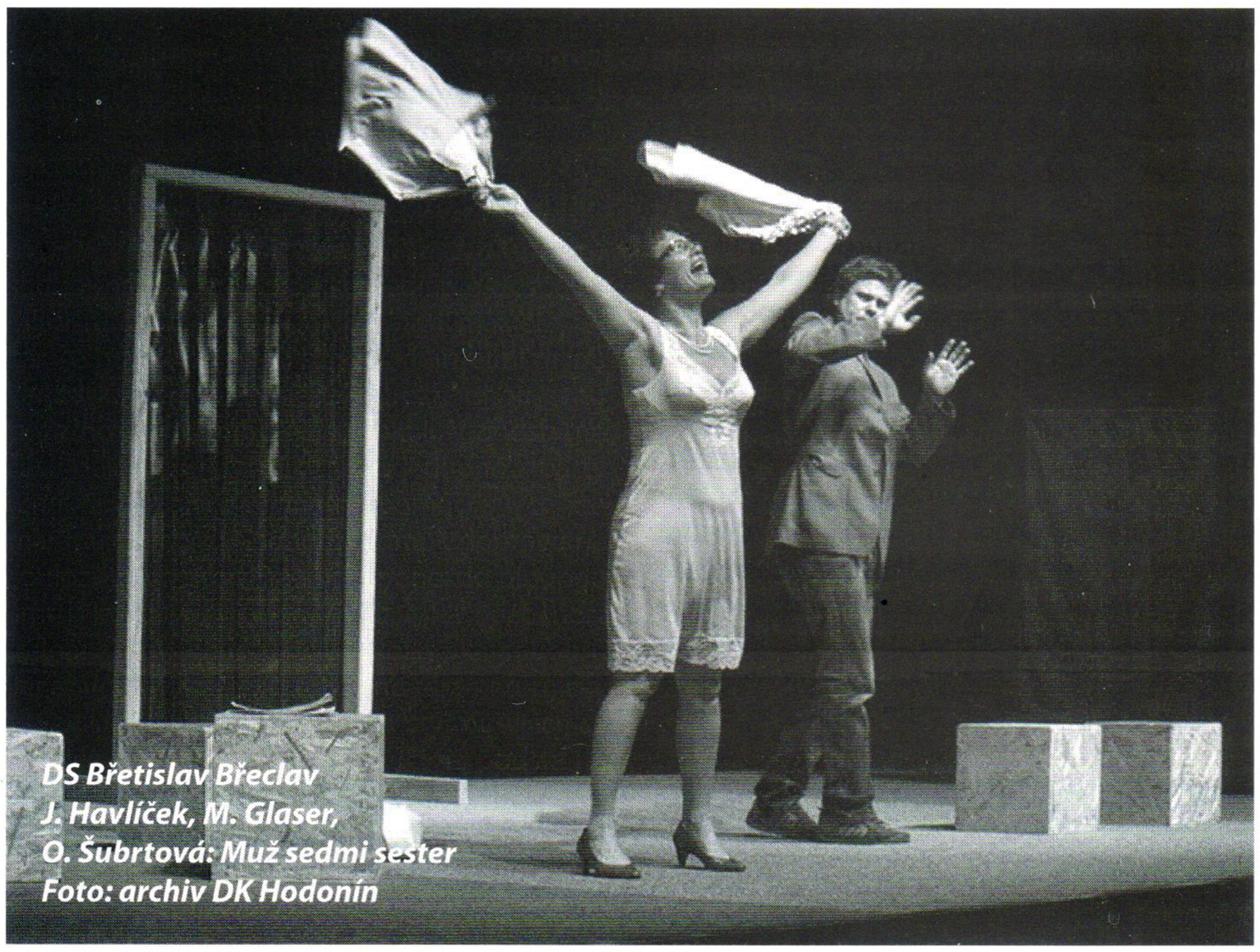

DS Břetislav Břeclav
J. Havlíček, M. Glaser,
O. Šubrtová: Muž sedmi sester
Foto: archiv DK Hodonín

„Muž sedmi sester... /.../ Jana Vrzalíková text razantně dramaturgicky upravila. /.../ ... tento krok z lineárně se vlekoucí podívané vytvořil v první části lehkonohé, komediální divadlo, aby pak ve druhé půli k divákovi z jeviště přicházela hrůza z nechutností, kterých se člověk může pro své vlastní pobavení na druhých dopustit."

muset trochu lépe připravit pro vystupování na velkých jevištích. V domovském divadle bylo celé malé jeviště zaplněno kašírovanými holuby. Na velikém jevišti v Hodoníně jejich počet stačil pouze na jeho třetinu. Bílé segmenty, které náznakově oddělovaly scénu, jistě lépe působily na jevišti pod diváky než na jevišti 110 cm zdviženém nad úroveň prvé řady. Takto příliš kontrastně čněly proti černému pozadí. Barová zpěvačka při krátkých předělech na mateřské scéně vždy na jeviště při zpěvu pouze nahlédla. V Hodoníně musela několika kroky popojít až na jeho kraj. I takováto drobnost poněkud nabourávala jinak fungující temporytmus představení.

Ochotnické divadlo při TJ Sokol Boskovice / John Graham: Hexenschuss. Foto: Josef Mucha.

Na druhém místě k postupu porota doporučila **DS Břetislav Břeclav** s inscenací ***Jaroslava Havlíčka, Martina Glasera a Olgy Šubrtové* Muž sedmi sester.** Tuto hru soubor nazval „erotickou komedii pro dospělé". Mladí muži, učitel tělocviku, realitní makléř a lékař, se nudí. Navzájem si provádějí velmi drsné kanadské žertíky. Posléze se rozhodnou svou pozornost přesunout na své okolí. V podstatné části děje sleduje divák snahu jednoho z party (Emil Škvor), jak za vydatné pomoci svých kamarádů přiměje v jednom týdnu k dobrovolné souloži šest sester. Hra končí poněkud hloupou smrtí, která jako by odpovídala na neetičnost jednání „povedené" trojice. Režisérka souboru Jana Vrzalíková text razantně dramaturgicky upravila. Nejenže z původních čtyř nudících se mladíků vytvořila mladíky tři (čímž podstatně zrychlila v původním textu se často vlekoucí tempo hry), ale i zcela zpřeházela pořadí děvčat, které E. Škvor svádí. Právě tento krok z lineárně se vlekoucí podívané vytvořil v první části lehkonohé, komediální divadlo, aby pak ve druhé půli k divákovi z jeviště přicházela hrůza z nechutností, kterých se člověk může pro své vlastní pobavení na druhých dopustit. Celkovému vyznění inscenace napomohla velmi jednoduchá funkční scéna skládající se z několika kostek, jejichž přestavováním se scéna měnila, a z jednoduché brány v pozadí uprostřed jeviště. Nebýt několika nedůsledností, např. mohutného sudu, který byl sice funkční, ale náhle se vymykal scénické zkratce ostatního scénického řešení, mohl soubor dostat cenu za celkové scénické řešení inscenace. (Cena Janě Vrzalíkové za dramaturgii a práci se souborem, cena za dynamickou scénu, společná cena Lukáši Podluckému, Romanu Teturovi a Romanu Vlašicovi za herecké výkony.)

Hostitelský soubor **DS Svatopluk Hodonín** vyhrál cenu diváka s českou premiérou inscenace ***Laurenta Ruquiera* Uděláte mně to znova?** Cenu dostali ještě Radim Blašek za režijní debut v náročném žánru a Marie Bravená za roli Madam Carnot. Již z udělených cen je zřejmé, že soubor byl se svou situačně konverzační komedií „na dostřel" k doporučení postupu na národní přehlídku. Soubor hladce herecky oživil téměř přeplněnou

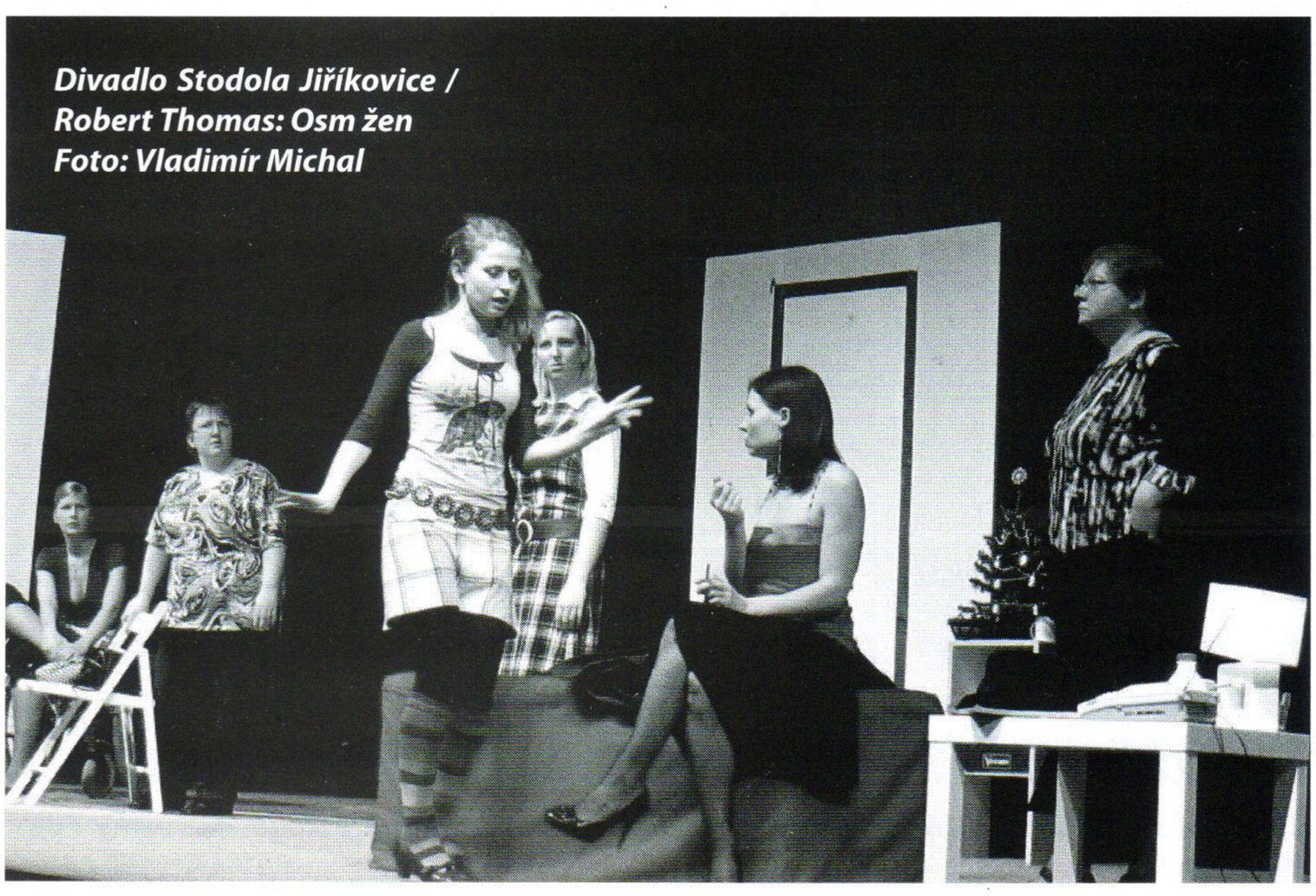

Divadlo Stodola Jiříkovice /
Robert Thomas: Osm žen
Foto: Vladimír Michal

scénu, kterou v situacích přirozeně využíval. Děj komedie se odehrává na soukromé plastické chirurgii. Je tedy jasné, že (až na jednu výjimku) jsou terčem smíchu především ženy. A protože herečky souboru dovedou zlehčovat i samy sebe, a soubor je herecky na vysoké úrovni, představení mělo spád a pobavilo.

Ochotnické divadlo Boskovice při TJ Sokol Boskovice přivezlo na Hobblík „dveřní komedii" ***Johna Grahama*** **Hexenschuss.** Soubor dostal cenu za humor v inscenaci. Ve hře dostane milenec hexsenschuss, nevěrná manžela se mu pokouší pomoci teplou lázní ve vaně. Nečekaně přichází slepý ladič pian, manžel, doktor, milenka přítele manžela a nakonec nadřízený milence. To vše v jednom bytě. A je připraveno na situační komedii jako hrom. Možná že ne příliš přesná scéna, ne příliš přesné herectví, ale především pokus o české aktualizace (julínkovné apod.) souboru v příjemném snažení pobavit diváka v tomto náročném žánru poněkud podtrhly nohy.

Divadlo Stotoda Jiříkovice za svou inscenaci **Osm žen** od ***Roberta Thomase*** a ***Kláry Havránkové*** dostalo cenu za vyrovnanou souhru v náročném hereckém žánru. I když všech osm hereček bylo na velmi dobré úrovni, jedna byla vynikající. Gabriela Benešová dostala cenu za roli Augusty. Soubor o své hře píše: „Luxusní vila uprostřed sněhové vánice, uvnitř osm žen a jeden velmi mrtvý muž. Každá z žen má motiv i příležitost." Nelehký úkol, detektivka s příměsí komedie, osm žen téměř stále na scéně, a přece soubor tento velmi těžký úkol téměř bezchybně zvládl.

Poslední soutěžní představení připravilo **Divadlo BLIC Ostrožská Nová Ves**. Do Hodonína přivezli romantickou hru o lásce a jednom velkém snu ***F.S. Inclána*** **Julie umírá každou noc**. Mistr, mladý režisér, kterého si jeho spolupracovníci velmi váží, impulzivně jedná s milionářem, který mu nabízí zainvestování nové hry (Romeo a Julie) s podmínkou, že Julili bude hrát výtečná herečka, jeho milenka. Režisér se vzepře a při hádce prohlásí, že udělá Julil raději za dřeva, než aby odsadil do role Julie herečku, která Julií není. Přichází Antonie, dívka z venkova a začíná učení (v tu chvíli si divák možná vzpomene na Pygmalion). Z venkovanky Antonie se stává Julie, která v závěru hry musí řešit podobný problém, jako její předchůdkyně – jít se vyspat s milionářem. Velká romantika a velké city mexického autora působí ve střední Evropě občas poněkud nepravdivě. I přes velmi dobré herecké výkony souboru se opravdovost z inscenace občas ztrácela.

Domnívám se, že hlavním výsledkem divadelního Hobblíku bylo potvrzení toho, že tvořiví lidé bývají ve valné většině komunikativnější, citlivější a slušnější než lidé netvořiví. To ukázaly především rozbory představení. Nikdy při nich nedošlo k nenávistným střetům a uraženým odchodům. Soubory živě a impulzivně reagovaly na slova poroty a diváků. Tak vznikaly volné debaty, při nichž smích a úsměvy převládaly.

Na dobré atmosféře se pochopitelně podíleli organizátoři z kulturního domu, studentský parlament a realizátoři festivalového Zpravodaje. Díky jim.

MUMRAJ! 2010
(že by Mladé Umělecké Múzické Rozpoložení Amatérských Jedinců?)

Karel Tomas *(s použitím části textů kolegy Brůčka a s přihlédnutím k festivalovému Zpravodaji)*

Tak, jak píše již spoluporotce Josef Brůček na jiném místě v článku o Hobblíku, skládala se přehlídka studentského divadla Mumraj! Hodonín, která probíhala ve stejné době, tedy 17. až 20. března 2010, z pěti představení. Ta předvedla široké žánrové spektrum: od adaptované klasiky přes vážnou regulérní dramatickou tvorbu, modelovou hru, autorskou adaptaci klasické pohádky až po zcela autorské představení v tématu i formě. Šesté původně plánované představení, tedy ***Výprodej snů Studia Dům Brno****, soubor bohužel na poslední chvíli odvolal.*

Inscenace **DS Pod maskou ze Žďáru nad Sázavou Anna aneb Hlad těla a duše** (autor i režie ***Jana Mifková a kol.***), jak sám název napovídá, se zaměřila na hlad, vyprázdněnost života dívky Anny trpící v soukolí svého okolí i protikladných sil v sobě samé. Porota ocenila scénář, který vznikl na základě improvizací přítomných pěti hereček, a to jak jeho téma, tak i zpracování. Inscenace odehrávající se na prázdné scéně předkládá příběh pouze mozaikovitě, některé informace jsou divákovi předávány prostřednictvím tanečně-pantomimických sekvencí. Vztahy mezi jednotlivými postavami jsou zprvu čistě symbolické a tomu odpovídá i kostýmování hereček: dvě černé, dvě bílé, jediná Anna je barevná. Zmítá se mezi svými blízkými, kteří v ní ještě podporují pocit vlastní nedokonalosti; Anna se snaží řešit situaci především proměnou těla, k níž ji má přivést hladovění, aby se tak přiblížila svým žurnálovým idolům. Divácky poměrně poutavá a sympatická inscenace tak končí zrodem nové Anny, která je spokojená sama se sebou, protože se rozhodla soupeřící síly v sobě spřátelit. Ze symbolické Anny (obecné mladé ženy) se vyloupla Anna osobnost. Porota doporučila režisérovi vyjasnění pozic postav černých a bílých a vypuštění plakátového monologu v závěru.

Dramaťák Gymnázia Šlapanice přinesl klasický text irského dramatika ***Martina McDonagha*** **Osiřelý západ** v režii Jaroslava Kotulána. Souboru se podařilo text ztvárnit originálně a zajímavě. Čtveřici dramatických osob prostřednictvím svých herců omladili, klíčový dramaturgický zásah pak spočíval ve velmi funkčním přepsání ústředních rolí dvou bratrů na role ženské. Bez použití dobově či místně určujících kostýmů a pouze s několika účelovými kusy nábytku a rekvizit sehráli podivnou grotesku o nenávisti dvou sester, z nichž jedna zabila otce, druhá je lakomá a sestřin čin tají, protože díky němu jí připadl celý dům. Sebevražda mladého seržanta, kterou svou nelidskostí sestry také nepřímo způsobily, představuje důležitý předěl: na jeho poslední přání si sestry (na čas) odpouštějí. U karetní hry se pak začíná odhalovat řada vzájemných křivd od dětství do současnosti, za které se vzájemně omlouvají, to se ovšem postupně také začíná stávat aktem soupeření… Inscenace vynikala přesným temporytmem a kvalitními hereckými výkony všech čtyř protagonistů (s určitými nedokonalostmi v hlasovém projevu vedlejších rolí), které z ní učinily jeden z nejlepších diváckých zážitků letošního Mumraje. Existenciálně mezní situace

DS Štěk Opava / Daniel Kollmann: Šípková. Foto: Vladimír Michal.

LDO ZUŠ Františka Jílka Brno / Patrick Marber: Muzikanti
Foto: Josef Mucha.

dramatu soubor důsledně čte prostřednictvím vlastní zkušenosti, jsou pro ně prostředkem k osobní zpovědi. To ale na druhé straně představuje i limit inscenace. Scéna i vnější režijní prostředky jsou minimalistické. Představení rezonuje s publikem s obdobnými etickými a estetickými zkušenostmi.

Volně postavená a vlastním textem přebásněná klasická pohádka o Šípkové Růžence pod názvem **Šípková Divadelního souboru Štěk z Opava** (režie ***Daniel Kollmann***) přinesla ve své inscenační podobě více rozpaků a problémů. Jistě lze ocenit hledání nového vyjádření či výrazu, nové formy i nového jazyka pro tisíckrát obehrané téma. Soubor se vrhl na jakési ilustrativní převyprávění děje (s několika vlastními úpravami dějových motivů) ve zcela nově vytvořeném veršovaném textu, který vzdáleně připomínal (kvalitativně, lexikálně i z hlediska versologie) mnohem kvalitnější předlohy Františka Ringo Čecha. V tomto případě se velmi sympatický a mimo scénu komunikativní soubor nevyhrabal z ilustrace, vtípků a lacinému předvádění poznamenaného vlivy (těch horších) televizních a agenturních produkcí „profesionálů". Soubor má v sobě velký, zejména herecký potenciál. Pokud se mu podaří oprostit se od infantilních textů a od nenápadité režie, může náhle svoji kvalitou vyskočit i mezi nadprůměrné.

Jednoduchá modelová hra o překonání nemožného, o vůli, optimismu a fantazii: **Muzikanti *Patricka Marbera*** v podání **LDO ZUŠ Františka Jílka Brno** (režie Jaroslav Vojáček) přinesla zajímavé otázky o prolínání tzv. „vážné" hudby a divadla v činoherním žánru. Představení oslovuje zejména generačně spřízněné publikum. Na moskevském jevišti uklízí mladý Alex. Jeho dávnou touhou je hrát na kytaru jako hudebníci z The Who (skladba The Pinball Wizard prostupuje inscenaci, a to i svým textem o vůli pomáhající překračovat zdánlivě nepřekročitelné hranice), kytaru však nemá a učit se nemůže, ve chvílích samoty improvizuje na smetáku. Přijíždí britský studentský orchestr, který zjišťuje, že mu celníci na letišti zabavili nástroje. Jedná se o důležité vystoupení, po několika krizích a připomenutí textu Pinball Wizard se soubor na radu Alexe rozhoduje hrát druhou větu Čajkovského Koncertu f-moll fiktivně bez nástrojů. Prožitek dirigenta a hudebníků přechází na koncertní publikum, orchestr má úspěch, jako výraz vděčnosti a nového přátelství koupí Alexovi novou elektrickou basovou kytaru. Souboru se podařilo vytvořit modelovou hru jasně a přehledně, se snadno čitelnými typy i významy. Herecky vyniká Alex, jehož ruština není dokonalá, ale na českém ochotnickém jevišti je její kvalita spíše výjimečná. Téma „hudby bez hranic", „přenesení uměleckého prožitku" a „překonávání a posouvání limitů" předává soubor jednoduchými a čitelnými prostředky. Souboru bylo doporučeno zamyslet se nad temporytmem inscenace (dlouhé pauzy, nevyhrání některých rozhovorů, příliš dlouhé vystoupení orchestru bez divadelního rytmu) a nad rytmickou a fantazijní precizností pseudo-hudební produkce, jakož i odstranit řadu nelogičností.

Divadlo Bedřicha Kaněry při Obchodní akademii Břeclav si vzalo obrovské sousto: **Veselé paničky windsorské *Williama Shakespeara*** (překlad E.A. Saudek, režie Dana Vilímková). Je znát, že se soubor ještě zcela nerozhodl, jakou interpretaci textu přinese, komíhá mezi úctou ke klasikovi, divadelně studentským „řáděním" (v tom dobrém slova smyslu) na scéně a divadelním nadhledem s generačním autorským vstupem souboru (např. v taneční scéně s písní M. Jacksona Thriller Night). Mimochodem, té třetí roviny je v inscenaci nejméně, ale působí nejpřirozeněji, i divák při ní pookřeje. Interpretace klasiky s výsměchem určitým typům lidí (pseudohrdinskost požívačného rytíře Falstaffa, jazykové deformace postav představujících církev a vzdělání apod.) je zatím ve své vrstevnatosti ještě nedopracována, u souboru s takovým potenciálem lze však předpokládat, že se nevzdá a bude ve své inscenaci dále hledat, experimentovat, narážet, ale že se mu bude i dařit.

Celkově lze úroveň přehlídky hodnotit jako velmi slušnou, přestože pět představení není moc, ale při propojení a proplétání se s Hobblíkem, a tudíž možností pro všechny soubory vidět se navzájem, setkávat se neformálně i chodit vzájemně na diskuze (ne že by to všichni využívali, zde přísluší pochvala zejména souboru B. Kaněry z Břeclavi) jde o velmi dobrý model vzájemné inspirace a stírání rozdílů mezi druhy divadla. Díky.

Divadlo Bedřicha Kaněry při Obchodní akademii Břeclav / William Shakespeare: Veselé paničky windsorské. Foto: Josef Mucha.

Divadlo Bedřicha Kaněry při Obchodní akademii Břeclav / William Shakespeare: Veselé paničky windsorské. Foto: Josef Mucha.

Brněnský ŠPÍL-BERG 2010 byl zdolán

Věra Šlechtová a Veronika Rodriguezová

Již poosmé hostilo Brno přehlídku mladého a experimentujícího divadla, ŠPÍL-BERG (dříve Prima sezóna). Krajské kolo postupových přehlídek amatérského divadla Mladá scéna a Šrámkův Písek se uskutečnilo ve dnech 17.–20. března 2010. Pořádání se ujal Ateliér Divadlo a výchova Divadelní fakulty JAMU & o. s. Ksandy. Uskutečnění této přehlídky by nebylo možné bez finanční podpory statutárního města Brna a Ministerstva kultury ČR. Celá akce proběhla v prostorách Kabinetu múz na Sukově ulici. Organizace se chopili studenti Ateliéru Divadlo a výchova pod pedagogickým vedením Mgr. Veroniky Rodriguezové.

Pestrost divadelních kusů byla široká. V průběhu čtyř dní měli diváci možnost spatřit patnáct *špílů*. Bohužel, šestnáctá inscenace, Terminátor a já Divadla TRAMTARIE z Olomouce, byla pro nemoc jednoho z představitelů zrušena.

Různorodost a množství inscenací kladly veliké nároky na práci lektorského sboru. Letos pozvání přijali doc. Jaroslav Provazník (pedagog a vedoucí katedry výchovné dramatiky DAMU v Praze), Pavel Vašíček (umělecký vedoucí a režisér souboru PRKNO ve Veverské Bítýšce) a MgA. Kamila Kostřicová (studentka doktorského stupně studia na DIFA JAMU).

V zkratce se pojďme podívat na naše divadelní putování přes *horu špílů*.

Přehlídku zahájilo **Divadlo Oddíl** z **Vyškova** představením **Antigona Out,** které zaujalo naléhavostí výpovědi, podtržené propracovanou scénografií - igelity, šedivá a stříbrná barva kostýmů Kreonta, Isméné i chóru v kontrastu s červenými šaty Antigony, která již od začátku není *in*, což bohužel, neumožňuje vývoj postavy. Při rozborové diskuzi diváci ocenili herecký výkon Kreonta a společně s porotou doporučili zkrátit určité pasáže, které hře ubírají spád. Soubor získal *Ocenění za snahu o vyjádření současného tématu.*

Igelitů využil i **brněnský** soubor **Ksandy – Pět palců jedné ruky** s autorskou inscenací **Hrátka**. Hlavní postavy, dvě dívky žijící ve společném vztahu, přistoupily na hru, že jedna z nich čeká dítě, které se během hry narodí. Scéna byla rozdělena na dva světy, reálný a snový (jenž byl občas jednáním postav porušován). Hlavní otázky, které toto představení vyvolalo, se týkaly míry improvizace a nečitelnosti konce ve kterém představitelky celou *hrátku* popřely.

Trojici středečních představení, v linii Mladé scény zakončil **brněnský DDS Brnkadla – Přepravka** s představením **Hry ze smetiště**. Soubor si vybral dvě hříčky ***Huberta Krejčího***, které spolu tematicky nijak nesouvisely, proto se i použité jevištní prostředky lišily. První z příběhů, Idioti, byl pochválen za dobře vypointovaný a načasovaný humor, hereckou přesnost a udržení rolí. Ve druhé hříčce, s názvem Průvodce po sopce, postavy představovala umělá zelenina a sada kuželek. Při diskuzi jsme se zamýšleli, kde je hranice, za kterou se předmět mění v loutku, a jaký podíl na této změně má herec, neboť manipulace s rekvizitami tvořila pilíř inscenace a sloužila absurdnímu humoru, který diváky velmi oslovil. Porota doporučila hledat pro oba příběhy společný rámec, který by posílil maskulinně akcentovanou výpověď souboru. Inscenace byla navržena na Mladou scénu do Ústí nad Orlicí.

Může se zdát nemožné jevištně uchopit ***Erbenovu* Kytici** tak, aby diváka notoricky známé příběhy ještě bavily. O opaku nás přesvědčilo **Divadlo Na dlažbě** z **Brna.** Pro inscenování si vybrali tři balady: *Svatební košile, Štědrý večer* a *Vodníka*. Inscenace, v režii Tomáše Pavčíka, se opírala o propracovanou hudební, scénografickou a hereckou složku, což ústilo v přesvědčivou výpověď protagonistů. Divácký zážitek obohacovaly herecké zcizováky, které umožnily nadhled a chvilkové oddechnutí. Jediný otazník se týkal obsazení hlavních rolí, ve kterých se střídaly pouze dvě představitelky. Později jsme se dozvěděli, že tato volba byla dána okolnostmi vzniku původně absolventského školního projektu na Gymnáziu P. Křížkovského.

umělecko-manažerské) v **Brně** rozehráli hříčku, na první pohled banální, ve které se však ukrýval nadhled, herecká přesvědčivost a schopnost odstupu od sebe samých: dívky se chtějí zalíbit chlapcům a jsou kvůli tomu schopné sestavit družstvo a naučit se hrát fotbal. V závěru spojí své síly a postaví se proti skutečným fotbalistům. Slabinou zůstává pointa, která v kontextu předchozího děje působí rozpačitě a nedořešeně. Lektorský sbor doporučil tuto inscenaci k postupu na Mladou scénu.

Reklamní kampaň doprovázející kus **Emodrink z Elsinoru brněnského kulturního občanského sdružení Napříč** vzbudila v divácích velká očekávání. Bylo nám nabídnuto mnoho motivů (emo styl, Night Club, Shakespearův Hamlet…), které se ale bohužel vzájemně nepropojily. Divácky nejpoutavější byl mezigenerační střet staršího muže, protřelého životem, a nevybouřeného barmana. Spojitost s Hamletem byla mizivá. Divák se neměl čeho chopit: chyběl výraznější děj i postava, se kterou by šel. Navzdory dobrým hereckým výkonům zůstala zpráva z elsinorského baru v půli cesty.

Z **Jihlavy** přicestoval improvizátorský soubor **Ochotní pro cokoliv** s představením **Zoufalci to zNaí**. Prioritou protagonistů bylo pobavit lidi, což se jim podařilo, přestože udržet v hodinové improvizaci pozornost diváka

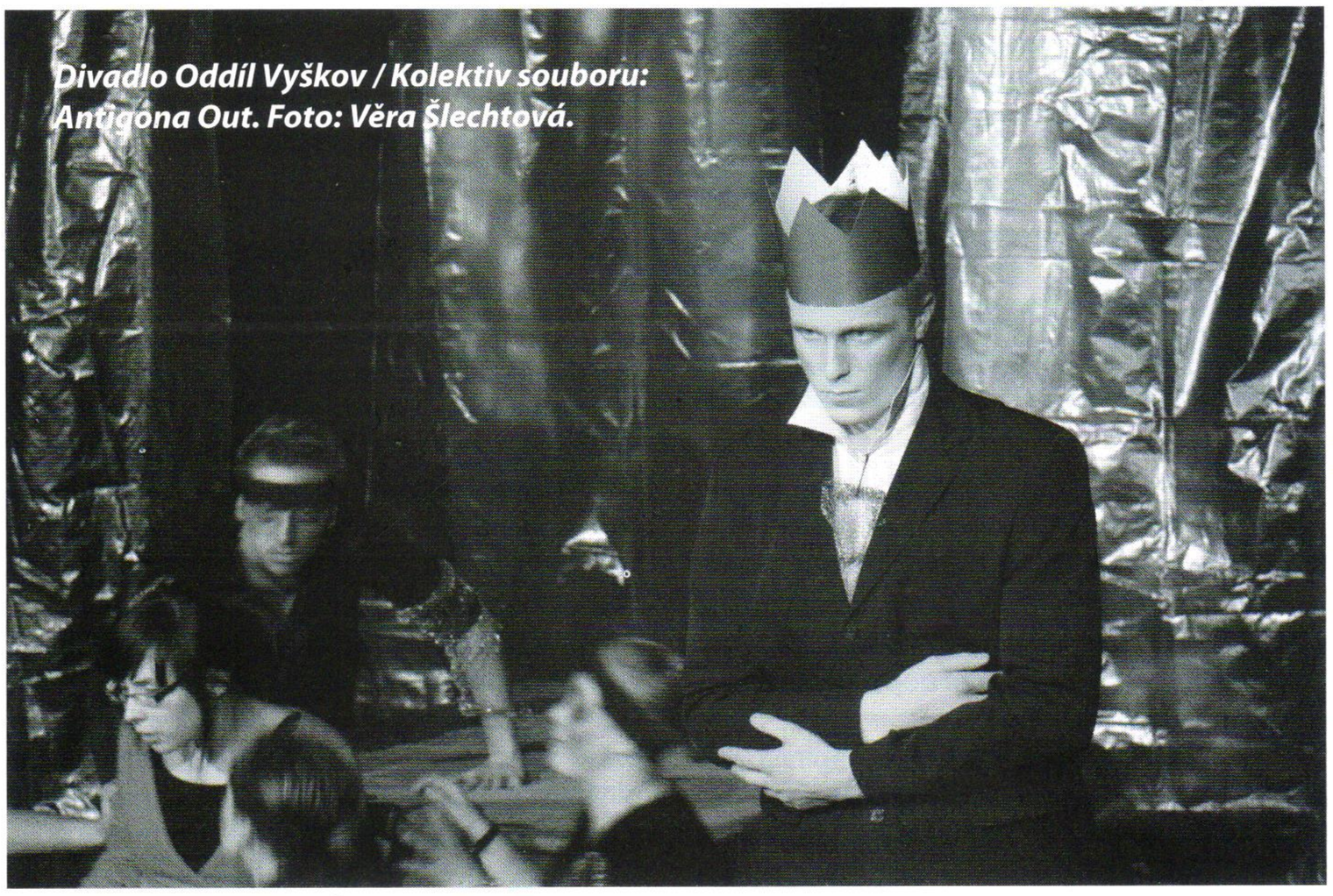

Divadlo Oddíl Vyškov / Kolektiv souboru: Antigona Out. Foto: Věra Šlechtová.

I když se nejednalo o jednoznačně experimentální inscenaci, přesto ji lektorský sbor doporučil na Šrámkův Písek.

Čtvrteční ráno začalo barevně. Soubor **EĎAS (Experimentální Divadelní Amatérský spolek)** z **Moravského Krumlova** se v představení **Převýborná historie o benátském kupci aneb Kabaret věkem zaprášený, leč navýsost aktuální** opravdu nebál použít pestré barvy. Kabaretní vystoupení tvořilo rámec ***shakespearovskému*** příběhu. Mladí gymnazisté, pod vedením své pedagožky, se pustili do náročného kusu z pera ***J. Pešky***, kterému však ne vždy herecky stačili. Výjimkou byl Jiří Liška v roli Žida Shylocka a zároveň principál kabaretu.

Představitelé autorské inscenace **Holky v autu,** souboru **MU1 SSUM** (Střední školy a tempo příběhu je náročné. Civilní stylizace jednání herců často vytvářela absurdní situace, kterým se leckdy i sami tvůrci museli zasmát. Někdy se v přemíře zcizovacích efektů ztrácela kontinuita příběhu. I improvizovaná hra by měla mít stanovené pevné mantinely, které respektují kompaktnost a čistotu příběhu. Soubor získal *Ocenění za invenci v improvizačním představení.*

Venku nastala tma a na jevišti vytryskla krev. Autorskou inscenací **Muž, který miloval Nicka Cavea** nás do světa hororu přenesl **Klišéteátr** z **Brna**. Autor předlohy a režisér ***Matěj Mužík*** si pohrával s filmovými hororovými klišé, jakými jsou dějové střihy, hudební plán vyvolávající napětí či světlo, s výrazným odkazem k filmové klasice Hitchcockova Psycho. Hlediště sledovalo příběh rozhádaného manželského

EĎAS Moravský Krumlov / W. Shakespeare, J. Peška: Převýborná historie o benátském kupci Foto: Věra Šlechtová.

DS Emanuela Krumpáče Rosice / Kolektiv souboru: Podivný případ pana Olivera. Foto: Věra Šlechtová.

Krajské postupové přehlídky

páru, který se ubytoval v prapodivném hotelu s ještě prapodivnějším recepčním. Nové informace byly divákovi přesně dávkovány a přiznaná klišé nabízela osobitý humor a nadsázku, což tvořilo zajímavý druhý plán inscenace. Za tento divadelní počin lektorský sbor doporučil inscenaci na Šrámkův Písek.

Páteční dopolední blok naplnila dvě představení: dvouhodinový **Britannic aneb Záhada svítící kostky,** souboru **JeLiTa (Jedineční Lidoví Taškáři)** z **Nymburka.** Tato autorská historická mystifikace vyvolala spoustu otázek. Divácky zajímavý nápad historického dokumentu se utopil v přemíře užitých prostředků a pokulhávajícím temporytmu. Souboru bylo doporučeno, aby pracoval na svém dalším vzdělávání v oblasti jednotlivých divadelních složek.

Desetiminutovka **Dobytku smíchu netřeba** tria **Rozplizlá Blizna** z **Brna** představila divákům vtipné scénické řešení existenciálního tématu s podtextem politické totality. Mladé herečky se pohybovaly na hranici uměleckého přednesu, k čemuž odkazovala i úsporná scénografie. Překvapivé výtvarné řešení, kdy se papírová tvář promění v srp a kladivo, podtrhlo vyznění povídky. Soubor získal *Ocenění za dramaturgický nápad*.

Čtyři ženy z **brněnského** divadelního souboru **Brnkadla** se nám představily v inscenaci **Tři ženy navíc**, které vzniklo na základě literární předlohy ***B. Chapella***. Ve výsledku se jednalo spíše o konverzační hru. Na osamělém nádraží se postupně sešly čtyři ženy: tři reálné a jedna fiktivní (družka Jamese Bonda, která vystoupí z plakátu). Všechny čekají na vlak, kterým přijedou jejich muži – otec, manžel, milenec – z nichž se nakonec vyklube muž jeden. I když představitelky vydávaly spoustu energie, byla hra natolik obsáhlá, že neudržela divákovu pozornost. Porota doporučila více pracovat se scénářem a nabídnout divákovi jasné řešení podtextu a tím příběh jevištně obohatit *Tereza Koudelová získala cenu za herecký výkon v roli bondgirl Kristiny.*

Sobotní jarní ráno překvapivě zahájil koledami **Luďa, Experimentální divadelní těleso** z **Kroměříže**. Vánoce ale nebyly tím svátkem, ze kterého by měly obě hrdinky hry ***Arnošta Goldflama*** **Matylda a Emílie… co dodat…** radost. Jak se lektorský sbor přiznal, toto představení mezi ně vneslo nejvíce rozdílných názorů a otázek. Nejasnosti způsobil mimo jiné fakt, že se jednalo o závěrečný díl trilogie *Pocta matičce*, což ztěžovalo pochopení některých symbolů (např. květiny či závěrečný výstup anděla a Boha). Po celou dobu na scéně dvě sestry bojovaly s nenaplněním a prázdnotou svých životů, herecky se však - podle názoru diváků - obě interpretky příliš nevnímaly. Oceněny byly náhodně vzniklé momenty, které musely představitelky řešit (omylem sfouknutá svíčka). V diskuzi diváci upozornili na kulhající temporytmus inscenace, především na neúměrně dlouhé hudební vstupy. Lektorský sbor *ocenil herecký výkon Michaely Akubžanové a Anny Brázdilové*.

DSEK Rosice (divadelní soubor Emanuela Krumpáče) nám představil lehce absurdní miniaturu **Podivný případ pana Olivera**. Autorský příběh překvapoval jak dějovými zvraty, tak použitými rekvizitami (chodící kufr, muž bez těla atp.). Úvodní motiv, kdy pan Oliver hledá své tělo, se bohužel časem ztrácí a děj se rozvětvuje v dalších absurdnostech (např. doktorovi narostla druhá tvář). Střídání roviny fikce a reality nebylo přesně odlišeno, což ubíralo na sdělnosti scénograficky zajímavé inscenace, která získala *ocenění za osobitou poetiku*.

Poslední a zároveň premiérové představení **Hvězdná replika** souboru **Čamúza** z **Brna** doslova natřískalo sál. Soubor si zvolil současné téma multimediální reality show, kterého jsme se všichni stali součástí. Výraznou složku tvořilo náročné technické řešení, které podporovalo celkové sdělení a podtrhovalo temporytmus představení (on-line přenosy, bulvární tón příspěvků, nahraný aplaus, promítání loga soutěže, úderná hudba atp.). Sílu odcizené televizní reality podtrhoval fakt, že, ač jsme seděli v sále a mohli se hlásit, zda chceme, aby jednotliví soutěžící pokračovali nebo ze soutěže vypadli, děj jsme ovlivnit nemohli. Problémem inscenace je její oscilace na hraně plakátu, kterou nemusí divák přijmout. Cestu do srdcí přítomných by mohla najít postava, které bychom mohli fandit, která ale v současné skupině soutěžících chybí.

DS MU1 SSUM Brno Holky v autu. Foto: V. Šlechtová.

Pochvalu sklidily herečky v roli moderátorek, které projevily vtip a pohotovost při komunikaci s publikem. Na závěr je třeba zdůraznit, že nešlo o povrchní parodii, ale o pokus o angažovanou výpověď mladých lidí o světě, ve kterém žijí. Přejme souboru, který získal ocenění *za vkusnou nadsázku a zaujetí pro hru*, kéž na své tvůrčí cestě nalezne prostředky, které vyznění díla učiní jednoznačným i pro nespřízněné diváky.

Klidně naše cesta může začít ***na smetišti****. Když se ale přidají* ***tři ženy navíc ochotné pro cokoliv****, klidně i* ***Matylda nebo Emílie****... zakousneme se do* ***jelita*** *a vyrážíme. Cestou můžeme potkat* ***muže, který miluje Nicka Cavea****, či podivného* ***pana Olivera****, zachrání nás jedině* ***emodrink****! Ale musíme pokračovat. Nesmíme se zaleknout, ani když nám na* ***jedné ruce vyroste pět palců****. Časem se dlažba změní v horskou cestu,* ***holky*** *můžou trhat* ***kytice****, ale nesmíme zastavit,* ***neskončit v autu*** *a* ***nebýt out.*** *I když v našich stopách zůstanou* ***bizny, rozplizlé*** *podrážkami a slunce zakryje* ***hvězdná obloha. Replika*** *„ŠPÍL-BERG skončil" nakonec přijde. Přehlídka je sice* ***věkem lehce zaprášená, stále však zůstává navýsost aktuální!***

Během čtyř dnů se nám podařilo skutečně dosáhnout cíle a ŠPÍL-BERG byl v předvečer prvního jarního dne zdolán. Během *cesty kopcem představení* panovala příjemná atmosféra, která se přenášela z organizátorů na soubory a ze souborů na diváky. A že se diváků sešlo skutečně mnoho – málokdy zůstalo v hledišti volné sedadlo – celkem zde zasedlo na 1116 diváků, sečteno s herci se na ŠPÍL-BERGU potkalo kolem 1276 účastníků. Moderování diskuzí se bravurně ujali studenti 1. magisterského ročníku oboru divadlo a výchova. Prohlašujeme tímto výstup za ukončený, ale už teď se můžete chystat na příští ročník neboť i ten bude potřebovat nadšené, vytrvalé a odvážné účastníky.

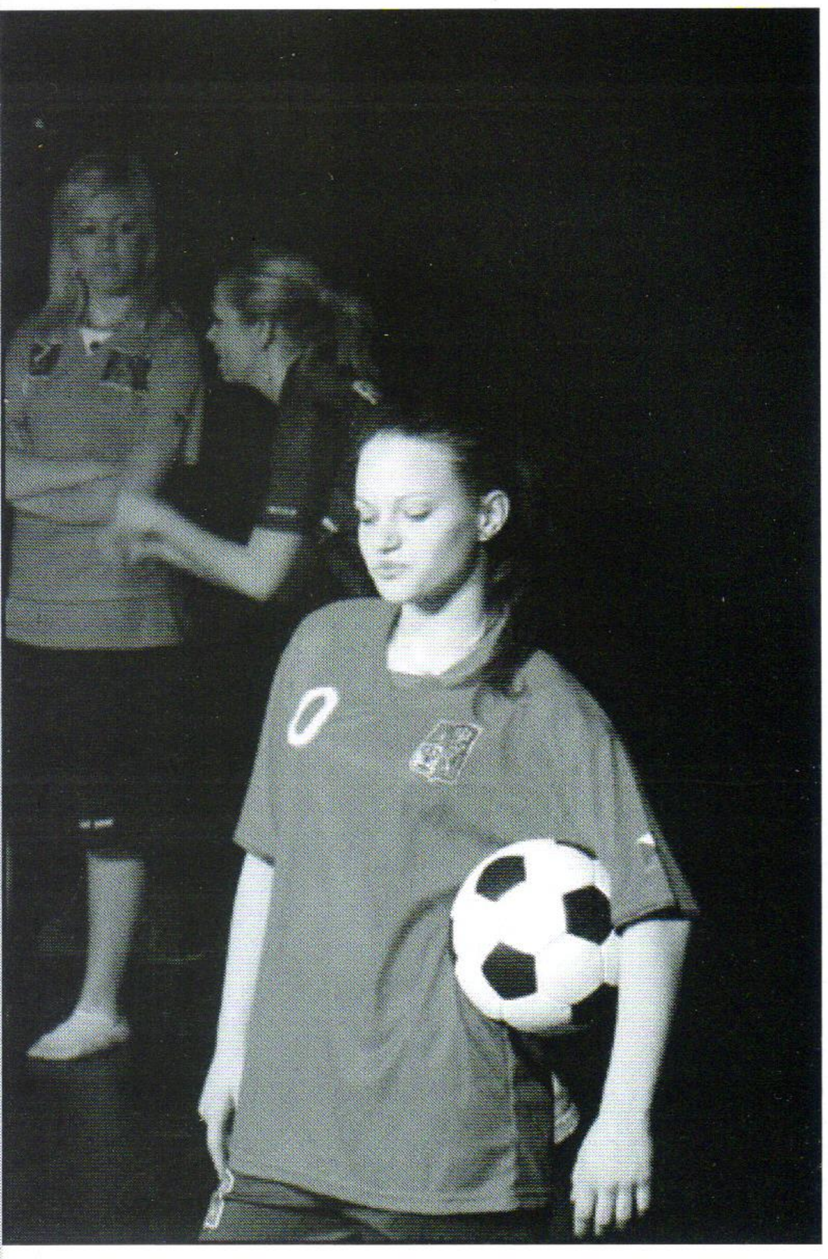

Kojetínská přehlídka úspěšně dosáhla plnoletosti

Vít Závodský

Na prahu letošního jara, 16.–21. března 2010, stalo se centrum mikroregionu Střední Haná opět přitažlivým ochotnickým magnetem. Zdejší MěKS ve vstřícné spolupráci s hostitelskou obcí (její představitelé v čele se starostou Ing. Mojmírem Hauptem byli denně přítomni) uspořádaya 18. ročník tradiční přehlídky amatérských divadelních souborů (během let se jich tu vystřídalo *na 170).*

Na šestidenním Divadelním Kojetíně 2010 jsme viděli celkem *15 nastu*dování 14 souborů ze stejného počtu obcí čtyř krajů. První polovina a poté závěr přehlídky patřily *amatérským i profesionálním* hostům *(Divadelní cestopis Divadélka pro školy Hradec Králové*, Vogelovo Nejstarší řemeslo v podání přerovského *Dostavníku,* vítěz *divácké ankety* pohádka Ať žijí duchové od Hoffmannova divadla Uherské Hradiště, Křemílek a Vochomůrka i Gombárova hra Mezi nebem a ženou v provedení Malé scény Zlín, morytát Ryba ve čtyřech z DS J.K. Tyla Brodek u Přerova). Po nutném odmítnutí několika dalších zájemců *posléze* soutěžilo devět nastudování (o tři více nežli loni) účastníků pravidelných i debutujících, *režírovaných ochotníky i divadelníky z povolání.* Při zachování pochopitelné tematické různorodosti i žánrové rozbíhavosti a absenci studentských autorských experimentů mírně převažoval obecenstvem přednostně vyhledávaný rekreativní repertoár nad předlohami myšlenkově závažnějšími. *Zásluhou spolehlivé organizace a propagace (mj. vyšlo* sedm čísel mladými nadšenci připravovaného *nápaditého bulletinu* Divadelní Koječák) *d*ařilo se v rozlehlém sále sokolovny udržet dobrou návštěvnost. Čtyřčlenná porota (Mgr. Miroslava Ernstová, Mgr. Petra Kohutová, Ing. Dušan Zakopal a předseda PhDr. Vít Závodský) každé ze soutěžních vystoupení veřejně rozebrala a nakonec udělila sedmnáct převážně individuálních, především hereckých ocenění. Přehlídka bez zřetelného „propadáku" a se dvěma nadprůměrnými vystoupeními dosáhla jako celek solidní umělecké úrovně.

Dva soubory si vybraly z odkazu světové klasiky. Festivalový nováček, deset roků pracující DS Václav ze Zábřehu-**Václavova**, sáhl po známé charakterové komedii osvíceneckého zakladatele dánského národního dramatu ***Ludviga Holberga*** **Jeppe z Vršku**. Bez patrnější snahy o tragikomický nebo filozofický výklad úpravy Jaromíra Pleskota nabídl režisér Josef König ve vyhovující scénografii místy trochu zdlouhavější a těžkopádnější interpretaci v duchu lidového divadla s písněmi. Jeho spolehlivým svorníkem byl diplomem oceněný výkon Martina Bureše, který titulní postavu švejkovsky vyhlížejícího neotesaného sedláka nezjednodušil do opilecké šarže a vybavil ji také dobráckou rozvážností a přirozeným kontaktem s hledištěm.

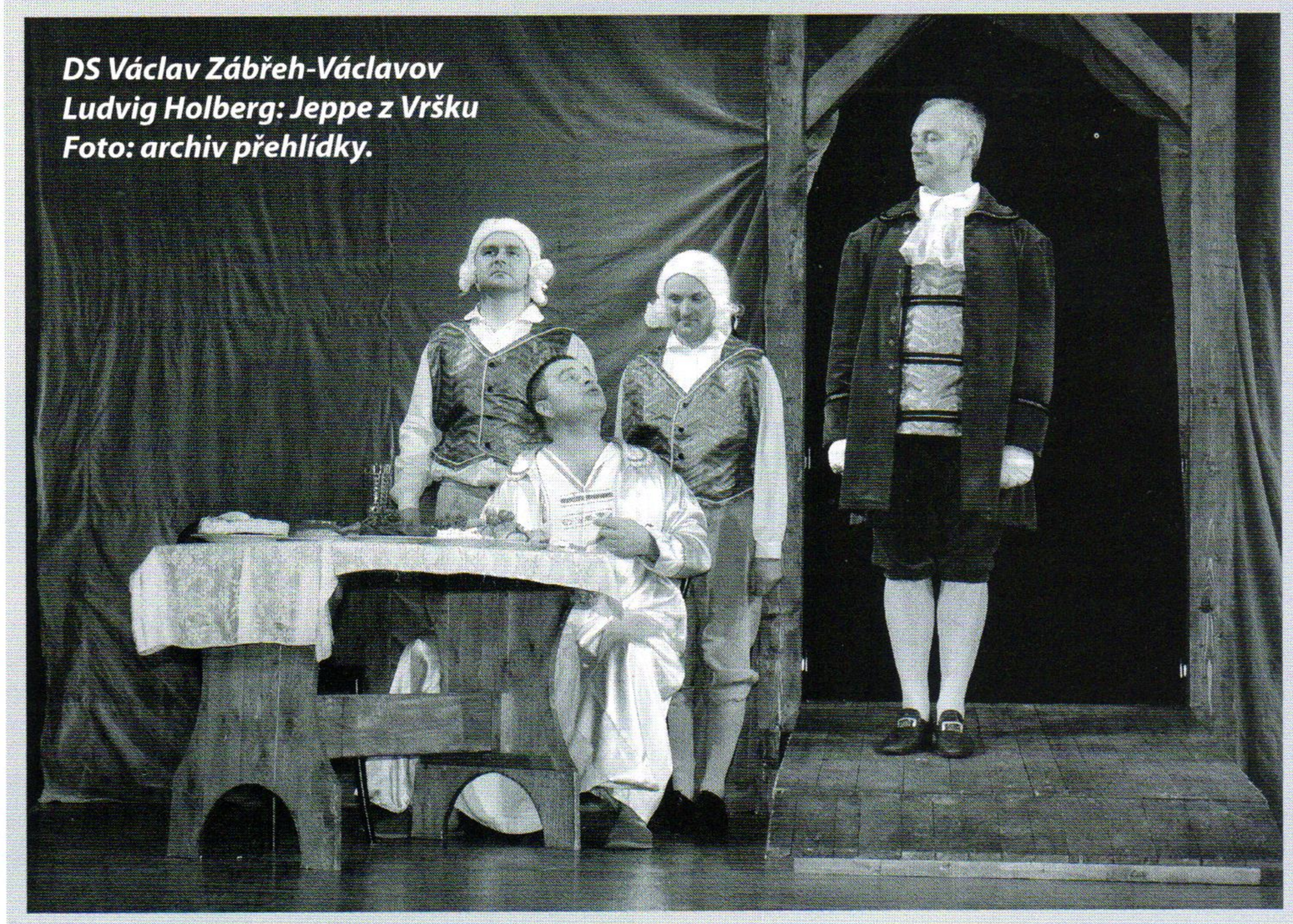

DS Václav Zábřeh-Václavov
Ludvig Holberg: Jeppe z Vršku
Foto: archiv přehlídky.

Osobitější pohled na ***Molièrova*** **Lakomce** zaměřilo pětašedesátileté Divadlo 6. května **Holešov**, které klasicistickou předlohou zároveň uctilo jubileum svého rodáka, významného hudebníka 18. století Františka Xavera Richtera. Zlínský profesionální herec Jan Nejedlý využil moderní překlad Vladimíra Mikeše pro dynamické, výtvarně strohé a kostýmově akceptovatelné nastudování s překotně se řítícím dialogem, částečně stylizované podle commedie dell'arte. Ve vyrovnané herecké složce se prosadili a odměněni byli mladý, výrazně maskovaný představitel vitálního Harpagona vytáhlého donquijotovského vzezření Jan Dobeš a Jiří Geher coby mužný Kleant.

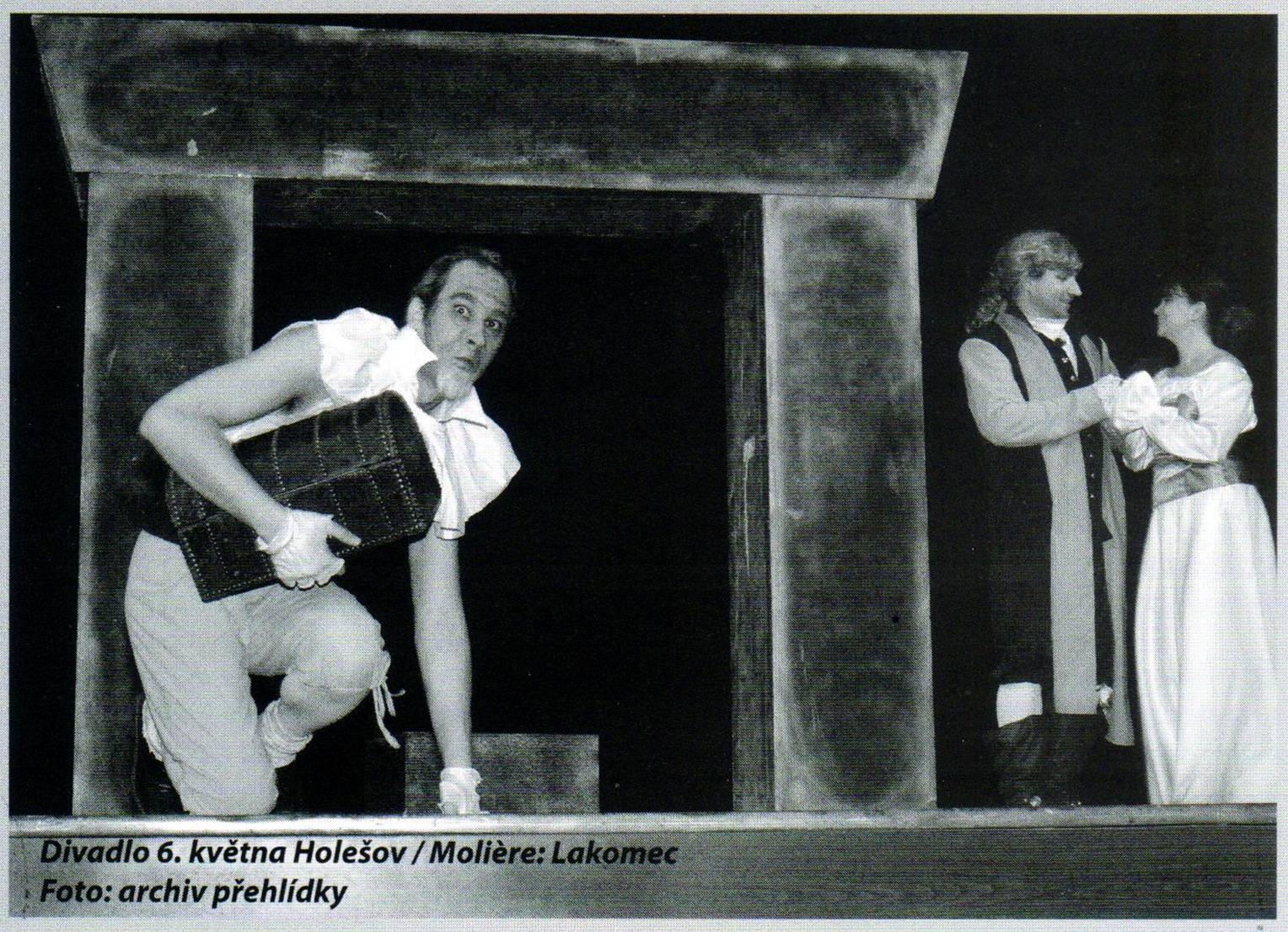

Divadlo 6. května Holešov / Molière: Lakomec
Foto: archiv přehlídky

Na veseloherní strunu hned úvodem zabrnkala hostitelská Hanácká scéna MěKS Kojetín (60. výročí jejího zrodu připomněla speciální výstava) s populárním bulvárním textem současného amerického komediografa ***Kena Ludwiga*** **Tenor na roztrhání**, navazujícím na labicheovsko-feydeauovskou tradici a zasazeným do hotelového apartmá meziválečného Clevelandu. Olomoucká režisérka Jana Nováková se zdatným přispěním kroměřížských hostů (ocenění převzali Bedřich Mokrý za titulní postavu rozmazleného italského zpěváka Tita Merelliho a Marek Machalík jako jeho nedobrovolný, ale úspěšný náhradník Max) námětově plytkou hru se záměnami osob proškrtala, předepsané živě zpívané operní árie vhodně nahradila nahrávkami a vedla i méně zkušené, leč snaživé interprety k hbitému crazzyovému stupňování jednotlivých výjevů.

Hanácká scéna MěKS Kojetín / Ken Ludwig: Tenor na roztrhání. Foto: archiv přehlídky.

Mladé osazenstvo Divadla Štěk a spol. Hranice, které před časem v Kojetíně zaujalo Genetovými Služkami, si poněkud překvapivě vybralo často vídanou prvotinu všestranného a plodného plzeňského divadelníka ***Antonína Procházky*** Klíče na neděli. Intriková veselohra s řadou nedorozumění, vyvolaných výměnou manželských partnerů při simultánních výstupech ve dvou panelákových bytech, prvoplánově nadhazuje dosti frekventované téma krize středního věku. Nicméně bylo příjemné sledovat, jak se s ním a jeho daleko staršími vícegeneračními nositeli docela přirozeně, v detailně rozklíčovaných situacích a s jemně recesním nádechem vyrovnávají talentovaní gymnazisté (herecká ocenění spolurežisérovi Ivu Macháčkovi a Petře Jelínkové).

Za žádný dramaturgický objev nelze ostatně považovat ani anglickou detektivní komedii s typickým slovním humorem **Hrobka s vyhlídkou *Normana Robbinse*** (přeložil Alexander Jerie), kterou si po loňském úspěšném provedení Nušičovy srbské satiry Paní ministrová zvolilo nyní padesátileté **Divadlo U lípy Ostrava**. Ve vcelku pečlivé scénografii a váznoucím temporytmu odvíjela se v režii Petra Rady poměrně zdlouhavá prezentace bizarních, postupně likvidovaných figur, které se příliš nedařilo stylově sladit (herecká čestná uznání Magdě Dymáčkové a Marcelu Stejskalovi).

Na dobrého koně vsadilo **Divadlo Brod z Uherského Brodu**, když se po předchozím přehlídkovém morytátu Ludvíka Aškenazyho Tonka Šibenice obrátil zkušený, tentokrát hrající režisér Roman Švehlík k inspiraci zábavně-folklorní. Závěrem postního období rozpoutal s živou cimbálkou primáše Pavla Šupky a se spornějšími exteriérovými dotáčkami masopustní, vínem a slivovicí hojně zalévanou taškařici ***Vlastimila Pešky*** a lidového vypravěče a literáta Zdeňka ***Galušky*** **Slovácko sa súdí** aneb Fašank z věcí ludských. Spíše nežli populární televizní seriál posloužily tu za podklad dvě příbuzné, nářečím se lišící scénářové verze, jak je počátkem nového tisíciletí nastudoval šéf brněnské loutkářské Radosti souběžně v Uherském Hradišti a v domovském Ořechovském divadle.

Při početném obsazení (většině z šestnácti pohybově a gagově disponovaných herců připadlo několik postav), v zarámování samozvaným vesnickým tribunálem, za uplatnění hravého principu „jenom jako" a s neobtěžující snahou o zaktivizování hlediště odehrály se čtyři plnokrevně robustní, kompozičně propojené sekvence, vtipně pranýřující klevetné tetky, malicherné sousedské sváry, nadměrnou konzumaci „ankohólu" i drastické výchovné metody tyranského otce. Bujaře rozverný, kolektivně stmelený a diplomem poctěný syntetický večer, neplagiátorsky napájený charakteristickou muzikální poetikou Ořechovských (Po všem hovno, po včelách med) právem vzbudil velký divácký ohlas.

K hudebním žánrům se hlásil také jeden ze tří reprezentantů pů-

Divadlo U lípy Ostrava / Norman Robbins: Hrobka s vyhlídkou. Foto: archiv přehlídky

„Slovácko sa súdí... /.../ s neobtěžující snahou o zaktivizování hlediště odehrály se čtyři plnokrevně robustní, kompozičně propojené sekvence, vtipně pranýřující klevetné tetky, malicherné sousedské sváry, nadměrnou konzumaci „ankohólu“ i drastické výchovné metody tyranského otce.“

Divadlo Brod Uherský Brod / Vl. Peška, Zd. Galuška: Slovácko sa súdí. Foto: archiv přehlídky.

vodních autorských novinek – předloha herečky Jany Štěpánkové z předloňského přehlídkového vítěze, Divadelního spolku Kroměříž, nazvaná Jeptišky k výročí aneb Oslavy výročí založení Kláštera u **nesmyslosrdných sester v Hobokenu**. Pod tímto poněkud pitoreskním názvem se skrývalo – v návaznosti na někdejší „hronovskou“ inscenaci Goginových muzikálových Jeptišek – volné revuální leporelo patnácti kolektivních i individuálních dialogických, pěveckých a pohybových výstupů, propojených do jubilejní řeholní oslavy, jakoby neustále narušované nepředpokládanými komplikacemi. V režii dlouholetého spolupracovníka tentokrát převážně dámského ansámblu, člena Městského divadla Brno Ladislava Koláře, zrodil se v těsném, improvizační postupy předpokládajícím kontaktu (nechyběly vědomostní kvíz, tombola ani nácvik společného zpěvu) se spokojeným publikem, dvojdílný, vkusně zábavný a spontánně kreativní večer s živou kapelou, porotou po zásluze oceněný za vitální syntetický jevištní projev.

O přínosnou týmovou práci, přinášející tentokrát hlavní efekt především při vnitřním stmelování souboru, jednalo se rovněž

Divadla Štěk a spol. Hranice / Antonín Procházka: Klíče na neděli. Foto: archiv přehlídky.

v případě **DIvadla Vizovických OCHotníků Divoch** a jejich hry **Vizovický zázrak**. Bývalý umělecký šéf Městského divadla Zlín ***Dodo Gombár***, jako dramatik již v Kojetíně známý, textově zafixoval a nastudoval nedlouho scénickou „skicu“ vycházející z typologie a životních zkušeností vícegeneračních aktérů. Za přispění oceněného skladatele a kytaristy Karla Dvořáčka jsme v minimalistické scénografii a s využitím tamních lidových písní sledovali jakousi polytematicky mozaikovou, temporytmicky rozkolísanou sci-fi moralitu o lidech náhodně shromážděných na nádraží, ale svorně ztracených v současném světě, do jejichž osudů s chápavou laskavostí zasahovala dvojice mimozemských andělských bytostí (čestné uznání Zdeně Hábové za roli outsiderky Agáty).

Téhož dne přišla na řadu jiná novinka z valašské „líhně – Nevěsta z pera talentovaného režiséra a šéfa ostravského Divadla Petra Bezruče ***Martina Františáka***. Připravil ji **DS Jana Honsy Karolinka**, kde měla r. 2005 premiéru také jeho poetikou spřízněná proslulá hra Doma. Literárně náročný ambiciózní text, možná volně přiřaditelný ke starší linii čepovsko-durychovské ruralistické tvorby nebo porovnatelný s básnivým jazykovým mistrovstvím Topolovým, zasloužil by si sám o sobě podrobnější analýzu. Převážně dřevěná, metaforicky cítěná výprava profesionála Jana Štěpánka, nefolklorní hudba Davida Smečky a rovněž výstižný podtitul „Odehrává se tam, kde jednou bude všude...“ odkazovaly na blíže nelokalizovanou vesnici v pohraničí, v níž se po vysídlení Němců nejprve usazovali přistěhovalci z různých moravsko-slovenských krajů a poté „náplava“ neomalených chatařů, a kde tudíž nikdo nemá skutečné rodové kořeny. Autor fikcí umocnil v chalupě nalezené svérázné zápisky a v demonstraci osudů matky a dcery Javorkových využil plynulého konfrontačního prolínání časových rovin (především truchlivých padesátých let a bezohledně pragma-

DS Kroměříž / Jana Štěpánková: Jeptišky k výročí Foto: archiv přehlídky

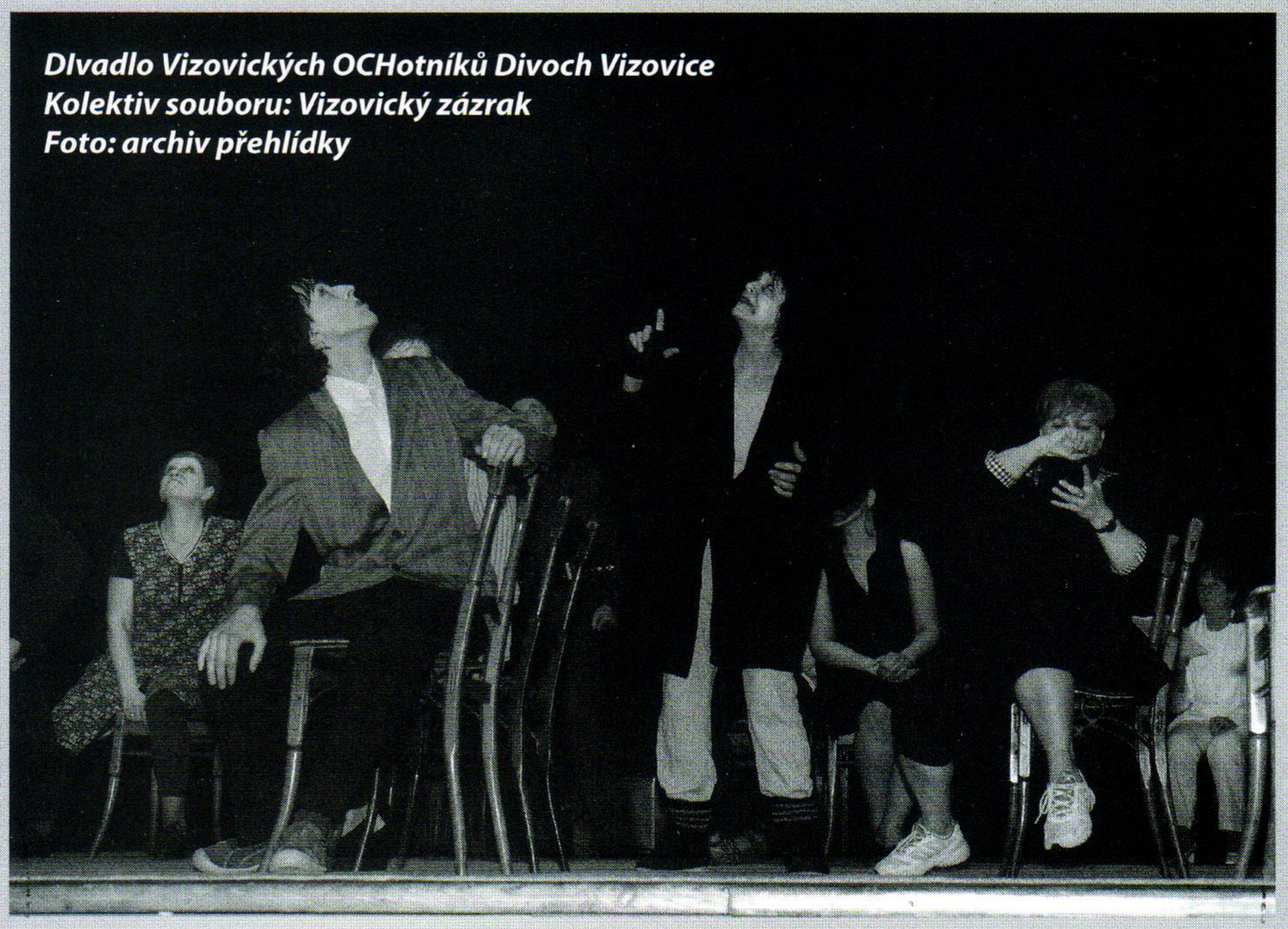

DIvadlo Vizovických OCHotníků Divoch Vizovice
Kolektiv souboru: Vizovický zázrak
Foto: archiv přehlídky

Mladá scéna podruhé v Prostějově

Jitka Šotkovská

Krajské kolo Mladé scény se v Prostějově letos konalo teprve podruhé (20. března 2010). Přesto jeho organizátoři, Duha – Kulturní klub u hradeb a Základní umělecká škola Vl. Ambrose mají s pořádáním divadelních přehlídek, ať už je to festival MedArt nebo celostátní kolo Wolkrova Prostějova, mnohaleté zkušenosti, což se příznivě podepsalo na bezproblémovém chodu tentokrát jednodenní přehlídky, na které odehrálo svá představení šest souborů nejen z olomouckého kraje, ale také třeba z Ostravy či Opavy.

Přestože Mladá scéna není nijak žánrově omezena, zdá se, že mladé tvůrce láká především divadlo poezie, jak ukázala celá polovina soutěžních představení. Naopak je s podivem, že ani o jedné z inscenací se nedá říct, že by vycházela z tradičního interpretačního přístupu k pevnému dramatickému textu. Nejblíže mu byl snad soubor ze **Základní umělecké školy Žerotín v Olomouci**, který nastudoval svou dramatizaci novely Roberta Bacha **Jonathan Livingston Racek** pod stručným názvem **Racek**. Soubor si ovšem zvolil úkol nad své síly, protože pro Bachovo podobenství o odhodlání jít za svým snem nedokázal najít odpovídající inscenační podobu a převážně druhá polovina představení těžkla pod náporem filozofujících abstraktních dialogů, které nerozvíjely dramatickou situaci.

Problémem nezvládnuté výstavby dramatického dialogu trpěla také autorská inscenace **M.L.Č.** souboru **DS Wicca**, působícího při **Střední odborné škole waldorfské v Ostravě**.Ve zvoleném složitém kódu psychologického herectví nebyli mladí herci s to plně obstát, takže vážně traktovaný příběh o mladém talentovaném novináři, který sežene svou vysněnou práci až poté, co se zaplete s mafií, působil jako příliš zjednodušené „filmové“ klišé.

Autorským divadlem byla také inscenace plumlovského souboru **DS Pommes Frites Staň se hvězdou**. Plumlovští se inspirovali současným dramatem Valerie Schulzové a Ivy Klestilové (Volánkové) Barbíny a předvedli místy velmi zábavnou a zdařilou satiru na televizní realityshow typu Superstar apod. Zároveň je inscenace do jisté míry také jakýmsi „Bildungsrománem“ o nalezení svého místa ve světě. Možná kvůli zvolené metodě zkoušení pomocí fixované improvizace má příběh místy příliš rozvolněnou stavbu, divákovi nejsou dostatečně jasné motivace jednotlivých postav a herecké prostředky jsou příliš nekonzistentně voleny od „civilu“ až k výrazné stylizaci. Přesnou míru komediální nadsázky ve svém hereckém projevu ovšem našla Lucie Butalová, která za ztvárnění postavy Moderátorky získala také čestné uznání.

tické současnosti) i snových představ. Neběžně autentické rustikální herectví v nepopisných kostýmech (diplomy převzali Miroslav Urubek za roli Učitele Bártka a Jaroslava Himmerová v postavě Anny, přičemž zde obětavě hrála též zlínská nositelka Ceny Thálie Helena Čermáková) tu i při drobných nedostatcích nabízelo přemýšlivému diváku širokou škálu naléhavých společenských i existenciálních témat – od rozličných podob rodinných vztahů v mezních situacích, narušených tradičních patriarchálních vazeb po hledání naší pravé identity v hodnotově rozklížené době. Promyšlená, místy až rébusovitě zašifrovaná obrazivá syntéza všech jevištních složek činila z Františákova diplomem poctěného opusu syžetově i emočně působivý počin.

„Nevěsta z pera Martina Františáka... /.../ Literárně náročný ambiciózní text, možná volně přiřaditelný ke starší linii čepovsko-durychovské ruralistické tvorby nebo porovnatelný s básnivým jazykovým mistrovstvím Topolovým...“

Vítězem 18. ročníku kojetínské regionální soutěže s nominací na celostátní přehlídku Divadelní Děčín 2010 se tedy stala inscenace Nevěsta DS Jana Honsy **Karolinka**. Druhé místo a 1. doporučení náleželo Divadelnímu spolku Kroměříž s nastudováním Jeptišky k výročí, třetí příčku (již bez doporučení) pak obsadilo **Divadlo Brod Uherský Brod** za provedení hry **Slovácko sa súdí**.

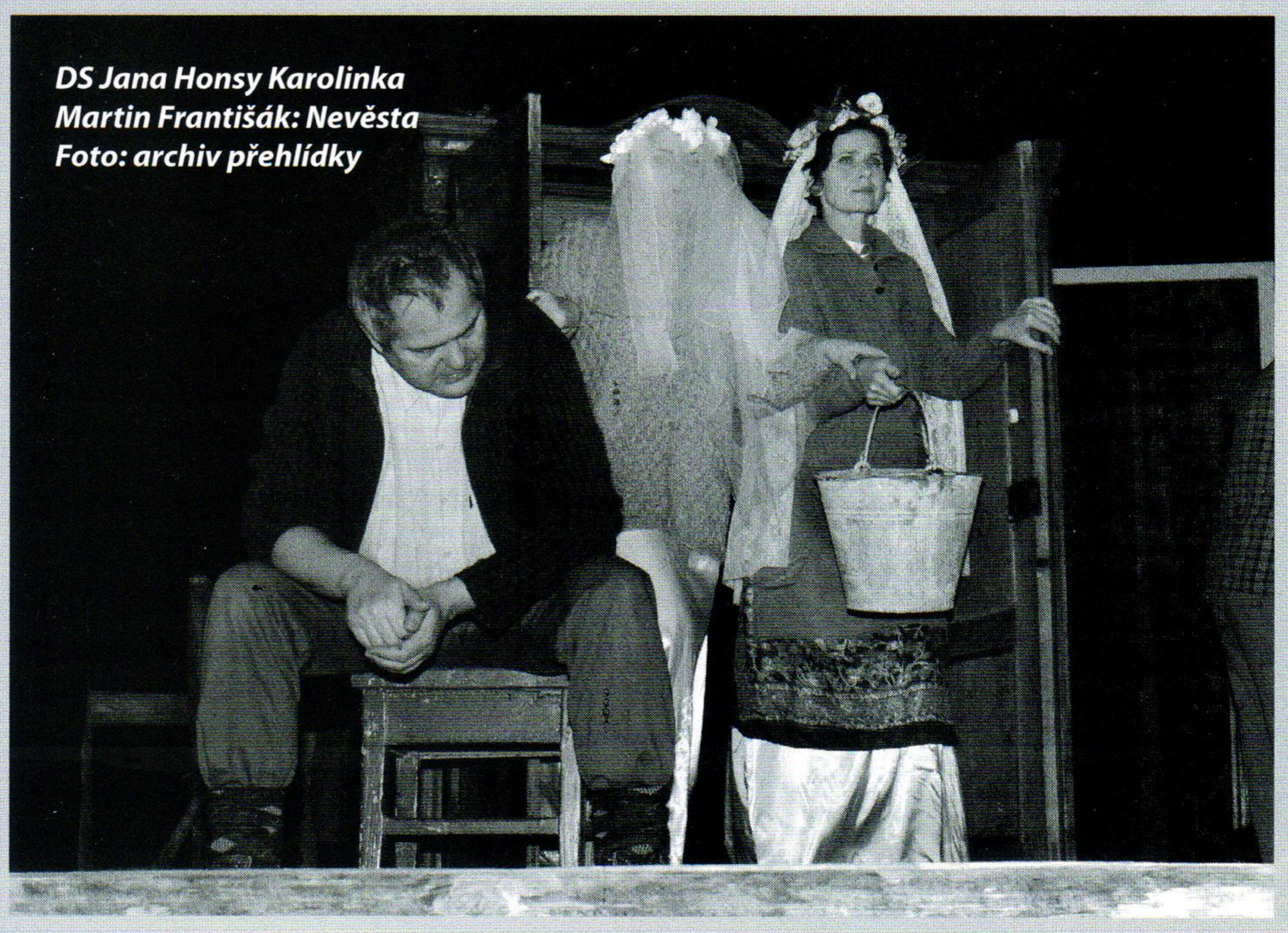

DS Jana Honsy Karolinka
Martin Františák: Nevěsta
Foto: archiv přehlídky

Montáž z textů Jiřího Suchého, kterou pod názvem **Kabaret J. S.** nastudoval prostějovský soubor **JeštěR.K.Y.**, poukázala na úskalí jedné z linií mladého divadla, kdy některé z inscenací vznikajících převážně v rámci hodin dramatické výchovy zákonitě sledují vedle uměleckých, především také pedagogické cíle. Kabaret J. S. je tak jakýmsi závěrečným výstupem dlouhodobější práce s texty Jiřího Suchého, u jejíhož počátku zřejmě nestála konkrétní představa výsledného inscenačního tvaru, takže inscenace nakonec působí jako víceméně nahodilé řazení (místy i velmi zdařilých) jednotlivých scének.

Přestože přehlídka nedosáhla umělecké úrovně loňského roku, mohla porota (která pracovala ve složení Alena Palarčíková, Klára Latzková a Jitka Šotkovská) do programu celostátní přehlídky Mladá scéna v Ústí nad Orlicí doporučit hned dvě inscenace.

Kristýna Gavendová z opavsko-olomouckého souboru **Pupupydu** sestavila z nonsensové poezie scénář s názvem **Nonsens čili ne–smysl**, inscenaci také zrežírovala a zahrála si i jednu z hlavních rolí.

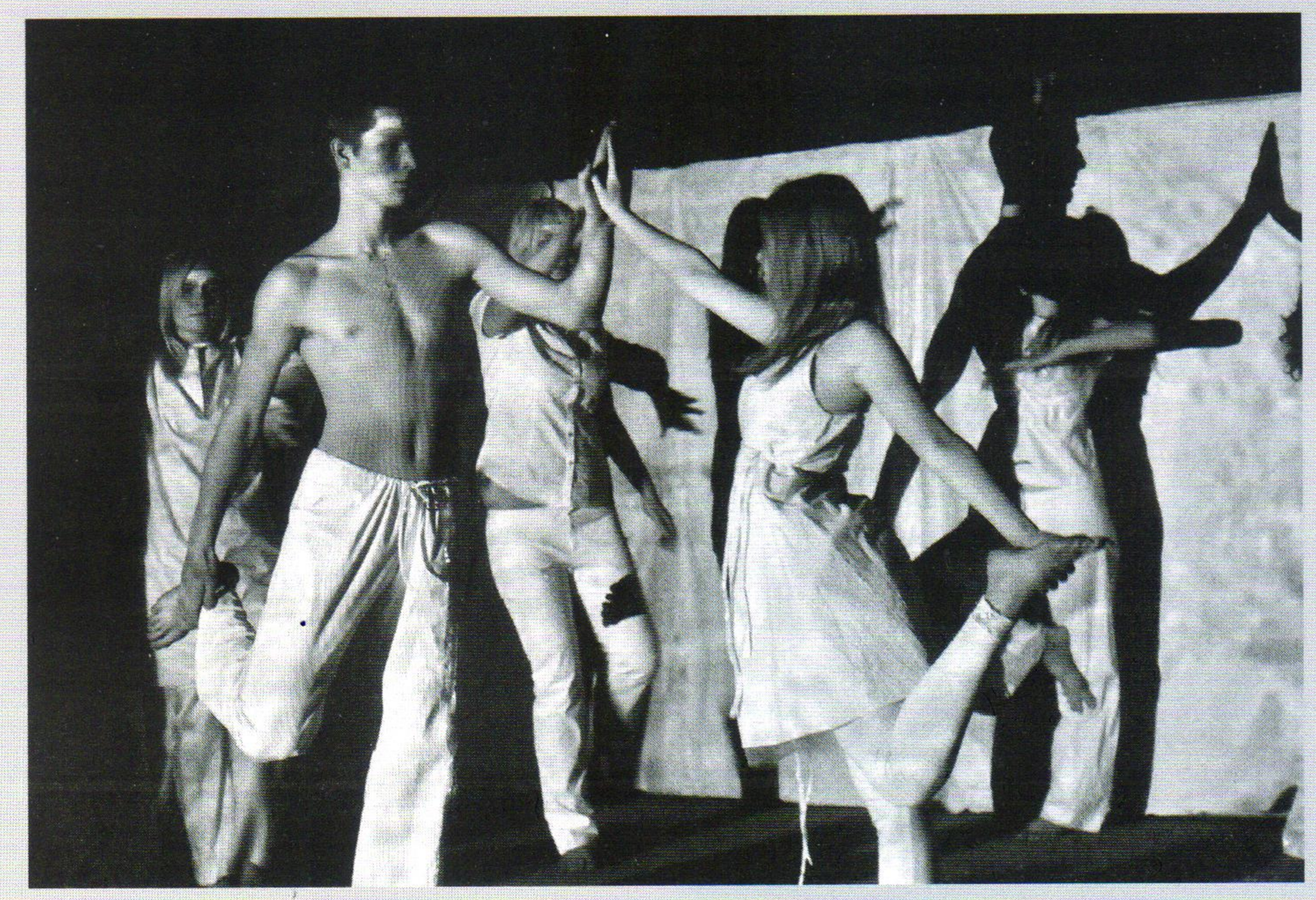

DS ZUŠ Žerotín Olomouc / Robert Bach: Racek. Foto: Bob Pacholík.

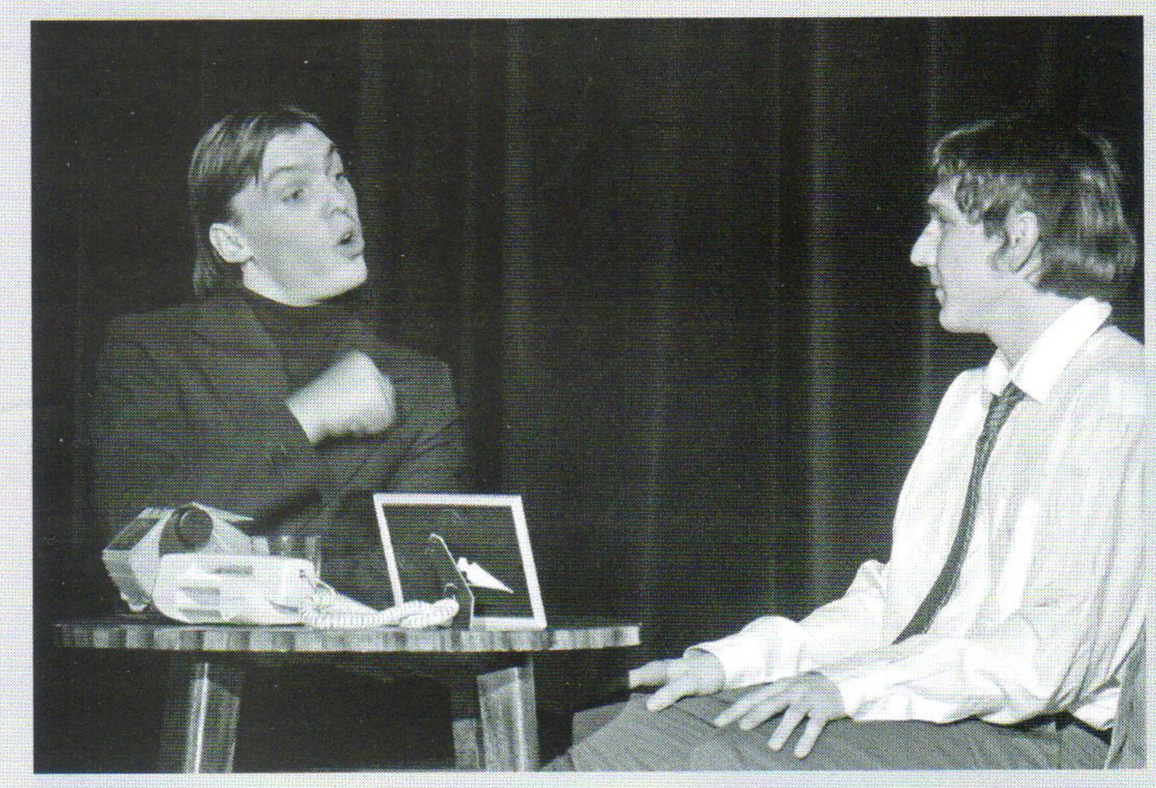

DS Wicca SOŠ waldorfské Ostrava / Kolektiv souboru: M.L.Č. Foto: Bob Pacholík.

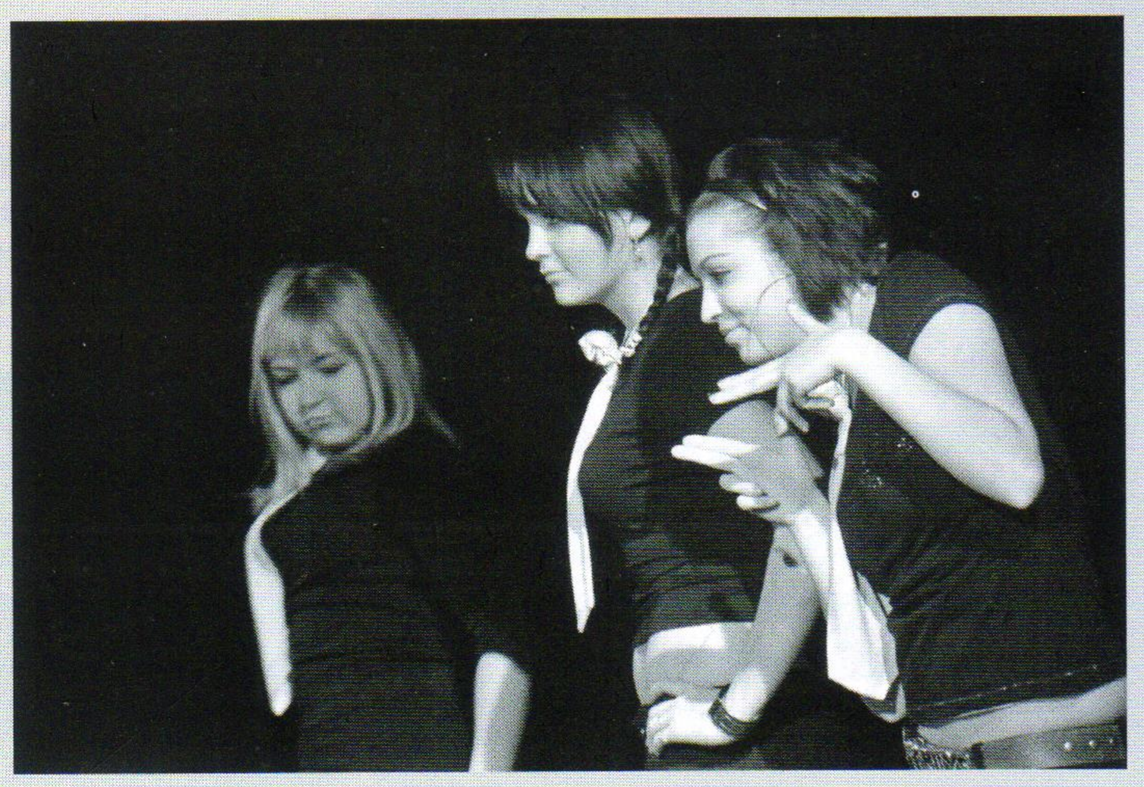

DS JeštěR.K.Y. Prostějov / Montáž z textů Jiřího Suchého: Kabaret J. S. Foto: Bob Pacholík.

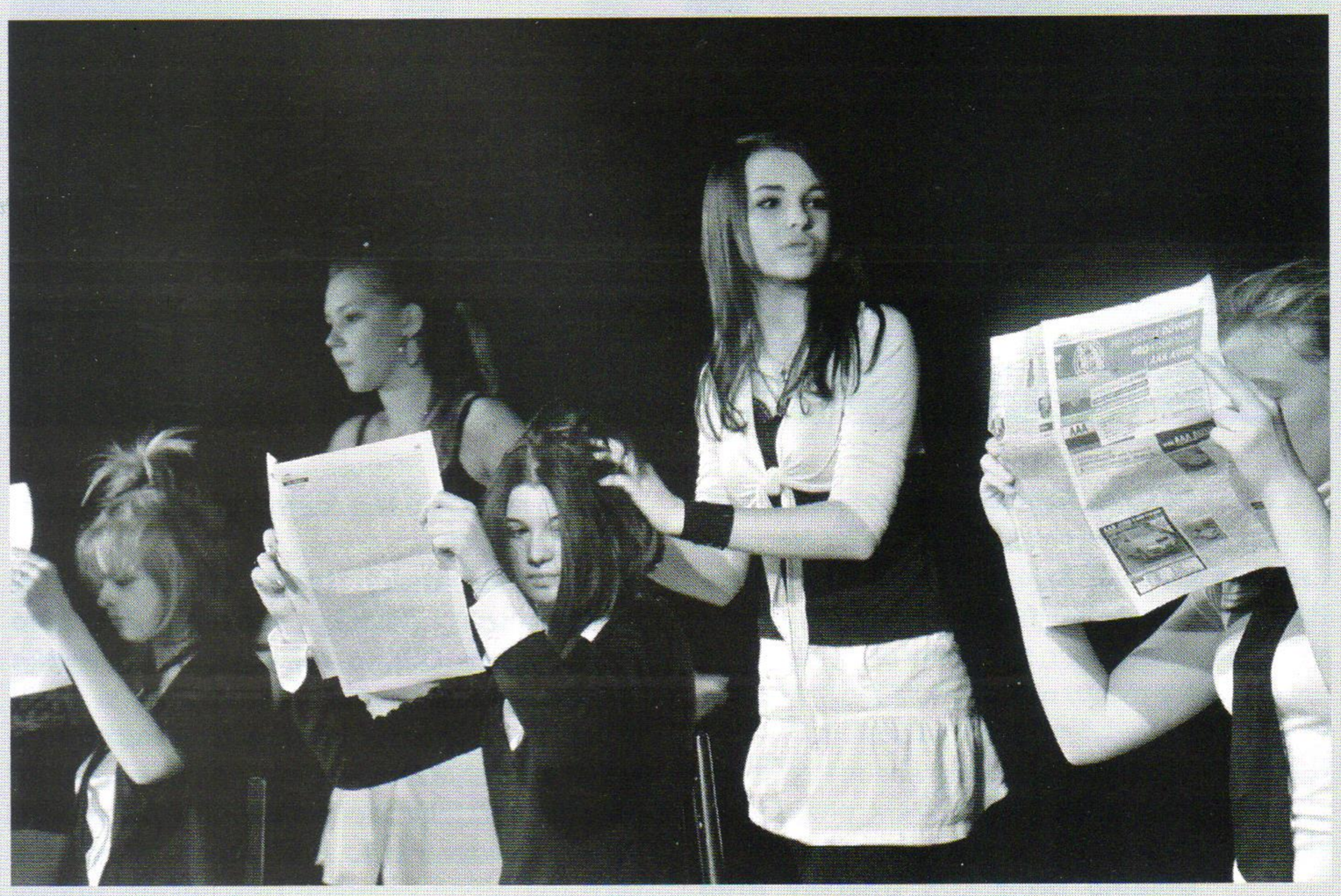

DS Pommes Frites Plumlov / Kolektiv souboru: Staň se hvězdou. Foto: Bob Pacholík.

Jednotlivé básně jsou propojovány krátkými dialogy dvou hlavních aktérek, které zároveň komentuje a často zcizuje třetí postava Konferenciérky. V projevu velmi spontánní, suverénní a sympatické herečky tak jednotlivé básně propojují v příběh, jenž místo obvyklé tematizace hravosti zdůrazňuje především téma hledání svého místa v nesmyslném světě, snahu o navazání blízkého vztahu s druhým i úskalí lidské komunikace. Naznačená dějová linka je ovšem místy spíše pomyslná, takže inscenace chvílemi ztrácí na divácké sdělnosti.

Divadlem poezie je i druhá inscenace, která si vybojovala doporučení na Mladou scénu, montáž z písňových textů skupiny Mňága a Žďorp **Lidé jsou spokojeni** souboru **Kusy lidí** působícího při **ZUŠ Žerotín v Olomouci**. Soubor disponující dobrou a v divadle poezie zcela zásadní kulturou mluveného projevu dokázal traktovat témata rezignace, otupělosti a vyprázdněného konzumu s potřebným odstupem, takže se mu podařilo vyhnout se nebezpečí schematiza-

DS Pupupydu Opava a Olomouc / Kristýna Gavendová: Nonsens čili ne–smysl. Foto: Bob Pacholík.

„Soubor Kusy lidí působícího při ZUŠ Žerotín v Olomouci /.../ dokázal traktovat témata rezignace, otupělosti a vyprázdněného konzumu s potřebným odstupem, takže se mu podařilo vyhnout se nebezpečí schematizace a přílišného moralizování."

ce a přílišného moralizování. Přestože některé situace přece jen příliš popisně ilustrovaly text, většinou soubor zkušeně a nápaditě využíval možnosti divadelního ztvárnění, ať už v rovině scénografické či kostýmní, v práci s rytmizací hlasového i fyzického projevu či v zacházení s divadelní zkratkou. Čímž také čněl nad ostatními představeními přehlídky. *(Pozn. redakce: Foto viz str. 72.)*

krajské postupové přehlídky

Valašské Křoví 2010

Adam Doležal

Ve Slavičíně se konal již osmý ročník přehlídky činoherního divadla Valašské Křoví. Od 3. do 7. března mělo publikum možnost zhlédnout dvanáct soutěžních představení soupeřících o postup na národní přehlídky Divadelní Děčín a Mladá scéna Ústí nad Orlicí. Porota se sešla v obsazení: Mgr. Miroslav Ondra, Adam Doležal, Mgr. Vladimír Fekar (jen pro představení s postupem na Mladou scénu) a předsedou poroty byl Mgr. Milan Schejbal.

V části přehlídky směřující na Mladou scénu se jako první představil domácí soubor **SemTamFór** s prací své nové skupiny. Šlo o krátké vystoupení s názvem **Popelka** rozvíjející základní hereckou průpravu mladých, jejich práci s gagem a cit pro pointu. Nezbývá než se těšit, až uvidíme herce v nějakém plnohodnotném divadelním tvaru.

Krátce nato navázalo **Divadlo SemTamFór** představením **Elektrická puma** autorského tria ***Havlík***, ***Suchý***, ***Šlitr***. Nechyběla mu hravost a dobré herecké i pěvecké výkony všech tří představitelů. Problémem byl celý závěrečný monolog a píseň, ve které bylo stylizované herectví zničehonic hnáno do vážné roviny a celkové sdělení se vytratilo.

Divadlo Brod ZUŠ Uherský Brod přijelo s inscenací hry ***Pavla Trtílka*** **Poslední večeře**. Představení chyběla především pevná dramatická situace a pečlivě vybudované charakterové typy všech postav, bez kterých se nepodařilo na jevišti zachytit v textu obsaženou absurditu.

Divadelní soubor Ampulka! Třebíč se představil s inscenací hry ***J.P. Sartra*** **S vyloučením veřejnosti**. Citelným zásahem došla předloha znatelného zjednodušení. Navíc se nepodařilo vytvořit dostatečně nosnou jevištní situaci, která by donutila jednat postavy tak, jak jednají. Závěrečný zvrat tak nepůsobil jako logické a jediné možné vyústění děje, ale spíše jako svévole autora.

DS Junioři při ZUŠ Kouřim uvedl gangsterskou komedii ***Václava Marhoula*** **Mazaný Filip**. Představení bylo plné spontánní radosti ze hry a přesných hereckých výkonů. Třešničkou na dortu byl výkon Petra Žďárského v roli ředitele psychiatrické léčebny. Ten dokázal v etudě čekání na pacienta rozehrát celou škálu ze situace vycházejících gagů. Míra nastavené nadsázky sice nebyla zcela naplněna ve všech výstupech, ale i přesto byl výsledný jevištní tvar stylově čistý. Pozitivní je i skutečnost, že Kouřimští si vzali Marhoulův text jako startovní

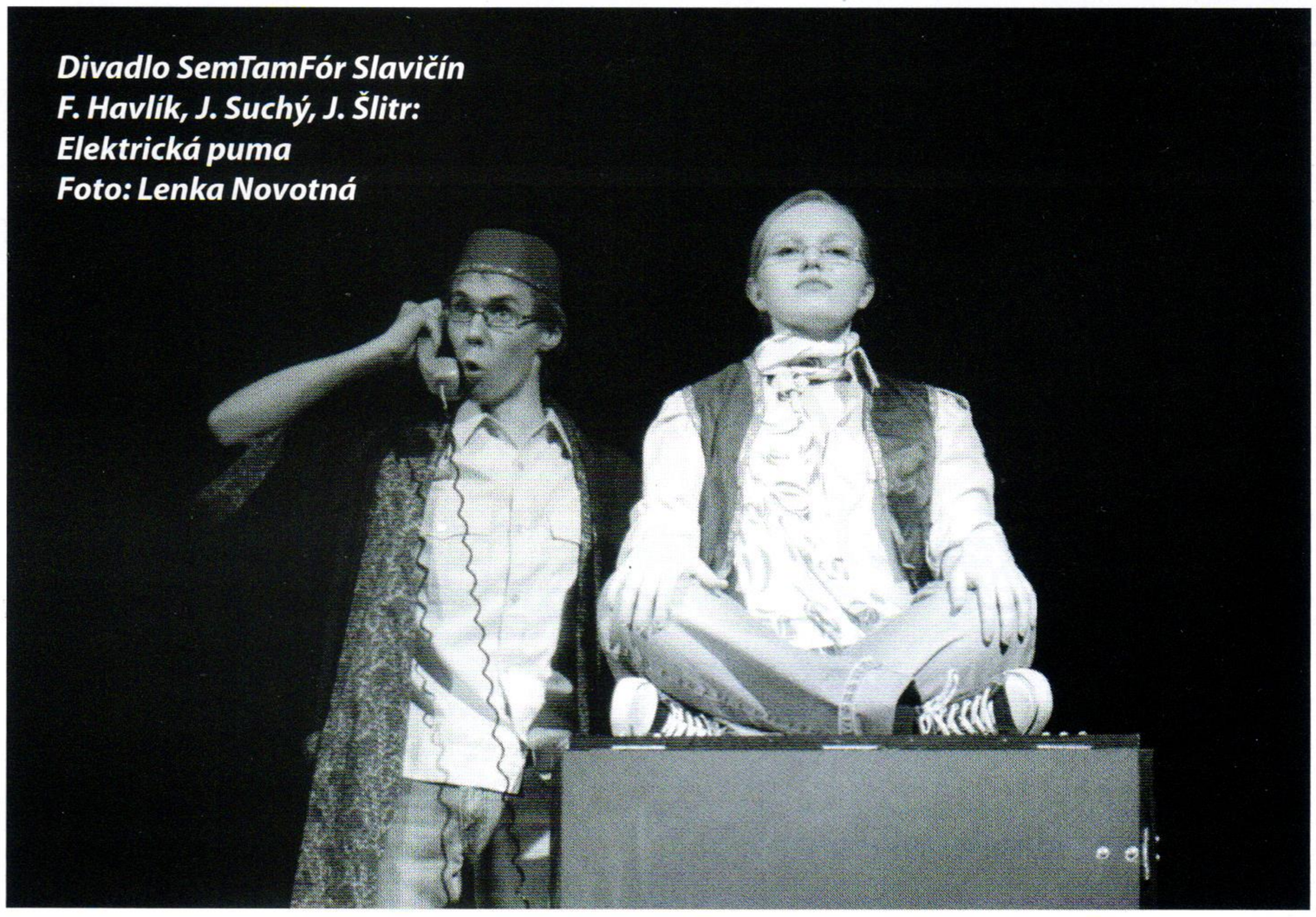

Divadlo SemTamFór Slavičín
F. Havlík, J. Suchý, J. Šlitr:
Elektrická puma
Foto: Lenka Novotná

Divadlo SemTamFór vystoupilo ještě jednou, a to s inscenací textu ***Luďka Horkého*** **Cestovní kancelář Bejvávalo aneb Pověsti pro štěstí**. Režisérovi a hercům se podařilo na několika místech vyvolat dojem spontánní tvůrčí radosti ze hry a právě v těchto místech byla inscenace nejsilnější. Méně vydařeně působila poslední pasáž o Horymírovi, která zůstala u pouhého sdělení textu. O to větší škoda, že šlo o závěr celého představení, které tím tak trochu vyšumělo do prázdna.

Divadlo Brod ZUŠ Uherský Brod přijelo s inscenací hry ***Pavla Trtílka*** **Poslední** bod pro hereckou hru, kterou (tu více, tu méně) pečlivě naplnili.

Slovanský tyátr Olomouc přijel s dramatizací povídky ***Joakima Ericssona*** **Poslední sen Olleho Johanssona** od ***Hynka Skotáka***. Samotný výběr textu byl velmi zdařilý, hra skýtá spoustu inscenačních možností a témat k rozehrávání. Většinu z nich se souboru povedlo neotřelým způsobem divákům předat. Velmi povedené bylo také obsazení jednotlivých rolí. Méně vydařené byly některé úpravy v textu. Vytvoření tří rovin reality v závěru bylo

poté doslova matoucí. I přes to se ale jednalo o vydařené představení, jehož nedostatky lze jednoduše odstranit.

Na přehlídku Divadelní Děčín směřovaly všechny ostatní inscenace. **DS Zrcadlo Vsetín** uvedlo hru ***Wolfganga Kohlhaase*** a ***Rity Zimmerové*** **Ryba ve čtyřech**. Během představení se nepovedlo vystavět silnou dramatickou situaci a soubor tak zůstal u pouhého sdělení textu.

„Vladimír Fekar napsal tragikomedii Tenkrát na zabijačce přímo pro Valašské národní divadlo Karolinka. Už samotný název hry odkazuje k parodii a nadsázce. Ta se dařila během první poloviny představení velmi přesně budovat.“

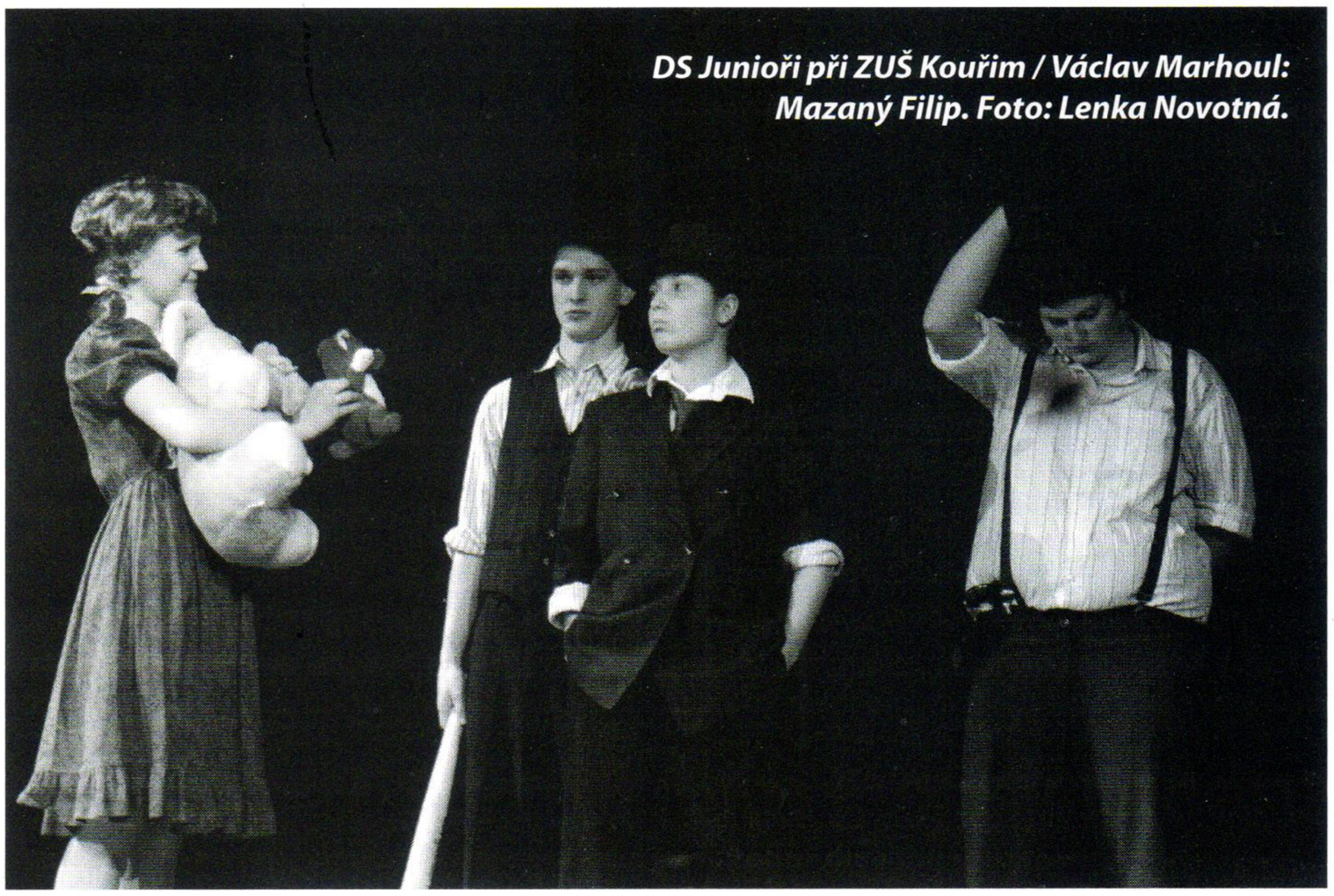

DS Junioři při ZUŠ Kouřim / Václav Marhoul: Mazaný Filip. Foto: Lenka Novotná.

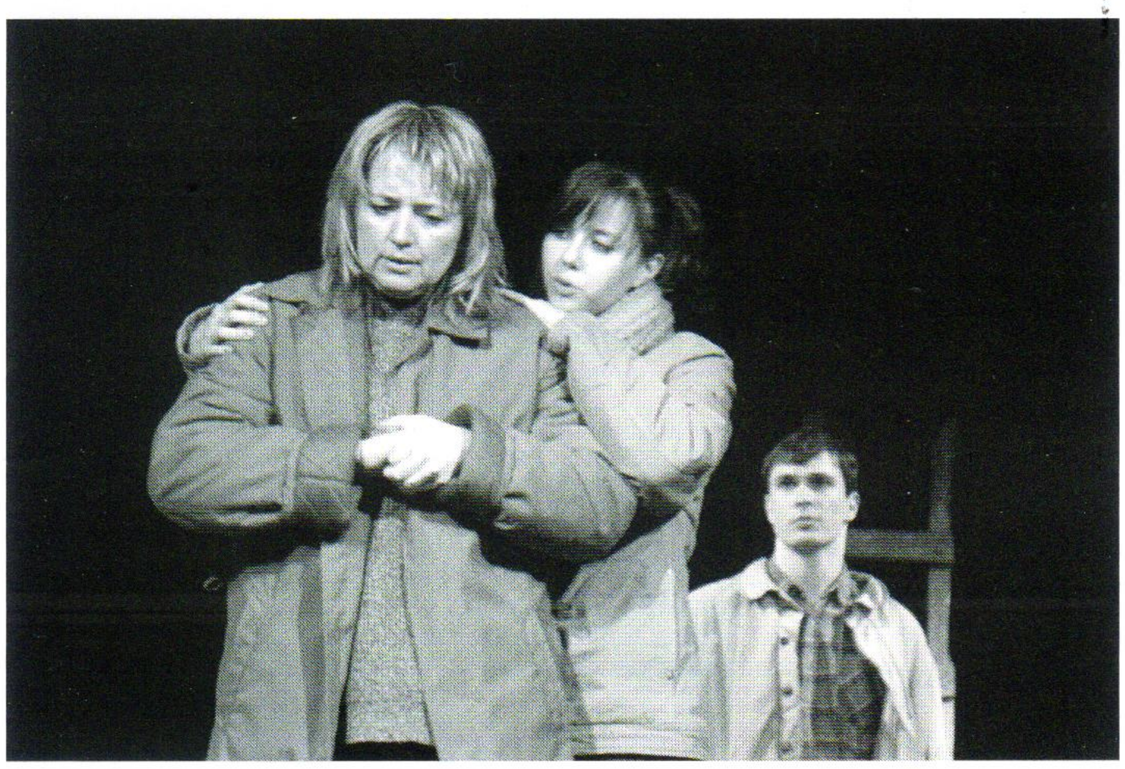

Valašské národní divadlo Karolinka / Vladimír Fekar: Tenkrát na zabijačce. Foto: Lenka Novotná.

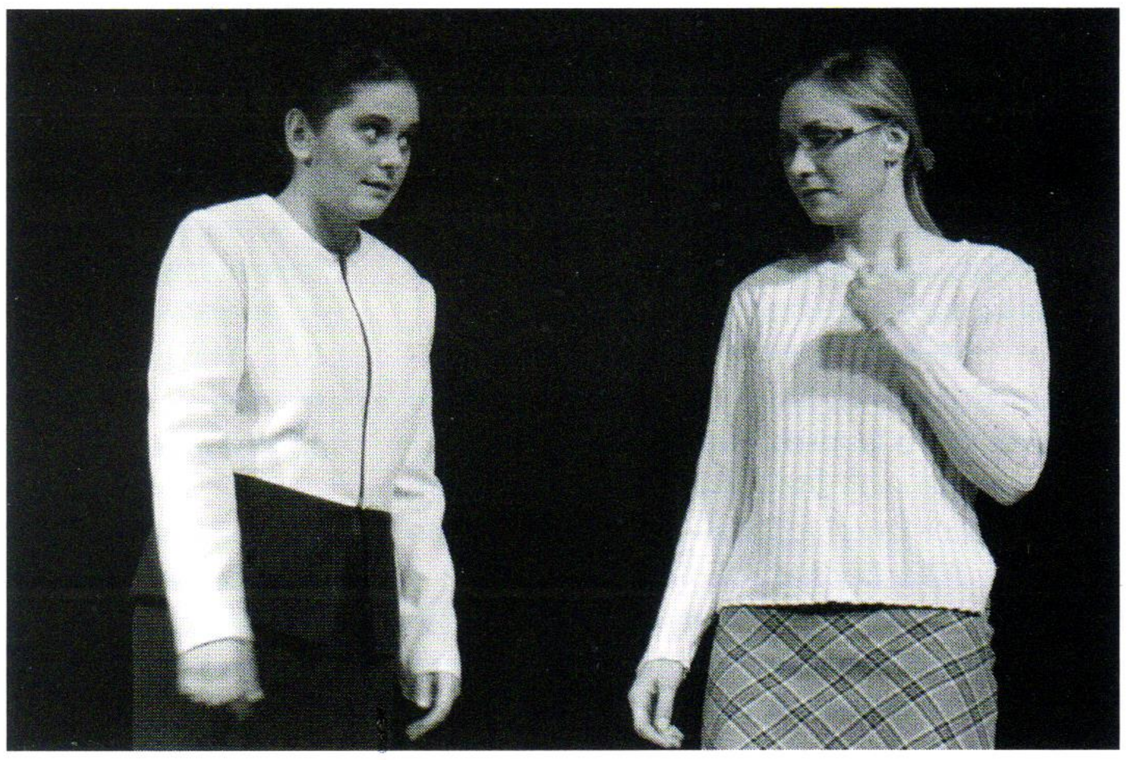

Divadlo AMADIS Brno / Miro Gavran: Vše o ženách. Foto: Lenka Novotná.

Slovanský tyátr Olomouc / Joakim Ericsson, Hynek Skoták: Poslední sen Olleho Johanssona Foto: L. Novotná

Kroužek divadelních ochotníků Hvozdná přijel se situační komedií ***Raye Coonyho*** a ***Johna Chapmana*** **Vydrž, miláčku!** Samotná hra nepatří mezi nejzdařilejší texty autorů a divadelníkům z Hvozdné se nepodařilo ji patřičným způsobem převést na jeviště. Problémem se ukázal temporytmus. Herci hráli paradoxně tak rychle, že v situacích nezbylo místo na jedny ze základních hereckých prvků situační komedie – plán a zhodnocení. Důsledkem toho působilo jednání postav nahodile a nelogicky. Soubor se navíc nepříliš šťastným scénografickým řešením připravil o spoustu možností na rozehrání gagů, když nechal postavy nastupovat dlouhým koridorem. Ztratil se tak moment překvapení, se kterým se v textu po celou dobu pracuje.

Vladimír Fekar napsal tragikomedii **Tenkrát na zabijačce** přímo pro **Valašské národní divadlo Karolinka**. Už samotný název hry odkazuje k parodii a nadsázce. Ta se dařila během první poloviny představení velmi přesně budovat. Režisér pracoval s nápaditou scénografií a herectví se drželo na tenké hraně mezi typem a charakterem. Naprosto přesný

DS Mrsťa Prsťa při ZUŠ Kouřim / Ch. de Laclos, M. Drahovzal: Valmontovy nebezpečné známosti. Foto: L. Novotná.

byl v tomto ohledu výkon Marie Šustkové v roli Babky Amálky. Problém nastal v druhé polovině představení, když se začalo nemístně psychologizovat a předvádět emoce. Situace již nebyly tak přesně vystavěné jako v polovině první a místo toho, aby divák pochopil co a proč se děje, byl pouze nezúčastněným svědkem.

Divadlo AMADIS Brno se představilo s „komedií pro tři ženy v pěti polohách" ***Miro Gavrana* Vše o ženách**. Hra, kterou autor údajně napsal pro svoji ženu, nabízí třem herečkám veliký prostor k prokázání svého talentu. Nutno uznat, že Jitka Bednářová, Šárka Nekudová a Klára Havránková se všech svých postav zhostily více než se ctí a představení stojí, především v komediálních polohách, na jejich hereckých výkonech. Vážněji pojaté scény už bohužel nejsou tolik vydařené. Není v nich vytvořená přesná jevištní situace a herečky ve zbytečně dlouhých pasážích předvádějí emoce, které ale nechávají diváka zcela chladným.

S inscenací **Valmontovy nebezpečné známosti** od ***Choderlose de Laclose*** ve vlastní dramatizaci ***Martina Drahovzala*** přijel do Slavičína **DS Mrsťa Prsťa při ZUŠ Kouřim**. Režisér Martin Drahovzal inscenaci pečlivě vystavěl a vedl k cíli. Pomáhalo mu k tomu i nápadité scénografické řešení a především velmi dobré herecké výkony, jako například Martiny Dobiášové v roli Markýzy de Merteuil nebo Lenky Auterské v roli Madame de Tourvel. Škoda, že závěrečná scéna mezi Markýzou a Valmontem neměla takový emocionální dopad, jaký by jí slušel a k jakému celé představení směřovalo. Dalším problémem bylo, že téměř dvouhodinové představení sehrál soubor v kuse a v druhé polovině tak zákonitě došlo v hledišti k únavě a zmenšení pozornosti. Řešení je možné umístěním přestávky, která se na jednom místě vyloženě nabízí. I přes zmíněné výhrady se ale jedná o vydařenou inscenaci, která se právem stala vrcholem celé přehlídky.

Porota udělila doporučení na festival Mladá scéna Ústí nad Orlicí těmto souborům: Na 3. místě **SemTamFór Slavičín** s inscenací **Cestovní kancelář Bejvávalo aneb Pověsti pro štěstí**. Na 2. místě **Junioři při ZUŠ Kouřim** s hrou **Mazaný Filip**. Na 1. místě **Slovanský týátr Olomouc** s inscenací **Poslední Sen Olleho Johanssona**.

Na přehlídku Divadelní Děčín porota doporučila **Divadlo AMADIS Brno** s inscenací **Vše o ženách**. Nominaci na Divadelní Děčín ve Slavičíně vybojoval soubor **Mrsťa Prsťa při ZUŠ Kouřim s inscenací Valmontovy nebezpečné známosti**.

DS Mrsťa Prsťa při ZUŠ Kouřim / Choderlos de Laclos, Martin Drahovzal: Valmontovy nebezpečné známosti. Foto: Lenka Novotná.

Potěšení z amatérského divadla v Karolince

Jan Císař

Nebyla to přehlídka velká, od 26. do 28. března jsme v Karolince viděli šest představení, ale potěšila svou úrovní a hlavně svým duchem. Nabídla podobu dnešního amatérského divadla cítícího společenskou problematiku, již vnímá na bázi osobních zážitků a zkušeností a snaží se pro

DS OSDO Ústí nad Orlicí a ŠOK Staré Město pod Sněžníkem / Henrik Ibsen: Heda Tesman-Gablerová. Foto: Jaroslav Kodeš.

ni najít i osobitý scénický tvar. Kdyby pojem angažované divadlo nebyl z minulosti tak zprofanovaný, tak bych jej pro označení tohoto ducha karolinské přehlídky považoval za nejpřesnější, neboť by nejvíce postihoval vůli účastnit se právě amatérským divadlem dnešního dění a výraznou snahu

„Spojené soubory OSD Ústí nad Orlicí a DS Šok Staré Město pod Sněžníkem se pokusily o interpretaci Ibsenovy Hedy Gablerové. /.../ přesvědčili o snaze vyslovit divadlem téma, jež váží včera jako dnes cenu života a smrti."

uplatňovat své pojetí divadla v této rovině a tímto způsobem. Tím nechci říci, že by všechny inscenace na přehlídce v Karolince byly dokonalé, ale rozhodně vždycky manifestovaly úsilí hledat a nacházet tuto nenahraditelnou svébytnost současného amatérského divadla.

DS Zdeňka Štěpánka z **Napajedel** vyjevil tuto tendenci odvážnou a náročnou dramaturgickou volbou. **Velební *Slawomira Mrožka*** otevírají v různých stylových rovinách odlišné kritické pohledy na řadu dnešních závažných otázek. Inscenace se nedokázala s touto stylovou mnohovrstevnatou různorodostí zdárně vyrovnat, zůstalo jen u snahy o jakousi konverzační komedii, jež tuto komplikovanou strukturu textu především odmluvila a nestvořila komplexní scénický tvar. Něco podobného potkalo inscenaci **Amatérského Divadla Skřítek** z **Havířova**. ***Jaroslav Hájek*** převedl do dialogů jako základ pro scénování novelu ***Franze Werfela*** **Bledě modré ženské písmo** a uvedl ji na jeviště pod názvem **Dopisy**. Postihl adekvátně, jak zvláštní nostalgickou atmosféru literární předlohy, tak její smysl – vyprávění o životě v Rakousku i Německu, kdy stále se vyostřují rozpory doby před druhou světovou válkou vstupují do intimních lidských osudů a nemilosrdně je ovlivňují. Režisér Hájek spolehá na tuto literární, slovní kvalitu; organizuje proto prostor mnoha technicky perfektně zvládnutými přestavbami – k tomu, aby postavy mohly v klidu a hlavně vsedě rozprávět. Vizuální stránku, umístění a akci herců v prostoru, tak omezuje na minimum. Soubor slovem vládne, herci hovoří kultivovaně, vědí, co říkají. Zdá se, že jde o herecky disponovaný soubor, jak stvrzují určitou a pevnou charakteristikou Hana Taliánová a Jan Rampas hrající hlavní dvojici, již historie tvrdě poznamená. To, co se na jevišti herci říkají, se poslouchá stejně dobře, jako se Hájkův text dobře čte – kvality psané literatury jsou v mluveném slově zachovány. Ale málo platné: scénický divadelní tvar činohry si žádá i vizuální stránku, která obohacuje, rozvíjí a formuje i příběh. Obě inscenace, o nichž byla řeč, zřetelně prozrazují cílevědomost v hledání literární předlohy, jež by umožnila souboru vypovědět cosi podstatného a přitom osobně cítěného o složitostech lidského bytí v rozporuplné společnosti.

Spojené soubory **OSD Ústí nad Orlicí** a **DS Šok Staré Město pod Sněžníkem** se o totéž pokusily interpretací ***Ibsenovy* Hedy Gablerové**. Tvůrce úpravy a také režisér ***Martin Malínek*** postavil tuto interpretaci na silné a trvalé touze Hedy po velké lásce. A tak se v inscenaci objevuje Heda Barbory Hubíkové nesympatická svým přehlížením a odmítáním čehokoliv, co nenaplňuje tuto její představu, kvůli ní se v inscenaci utíká do lucidního snění v jakémsi symbolickém „dětském koutku" s elektrickým vláčkem (snad symbol cesty, jež se točí v kruhu a nikam po ní nelze dojít) a do hudby, již poslouchá ze sluchátek, aby při každém návratu do reality vždycky narazila na něco, co nemůže přijmout. Dokonce ani ne svého manžela Tesmana, jehož Hubert Kouřil hraje naopak jako sympatického, svěžího mladého muže, jenž hýří činorodostí; je opravdu otázkou, proč jej Heda tak zásadně odmítá. Takto se ovšem vyjevuje hlavní problém celé Malínkovy inscenace. Její dramaturgická interpretace je čitelně nesena úsilím nahlédnout Ibsenův text současnýma očima, kdy nezáleží na tom, kdy se hra odehrává – inscenace proto pracuje systematicky a cílevědomě se soudobými reáliemi – ale na duševním stavu postav, jenž zveřejňuje jejich (a tedy i inscenátorů) postoj ke světu.

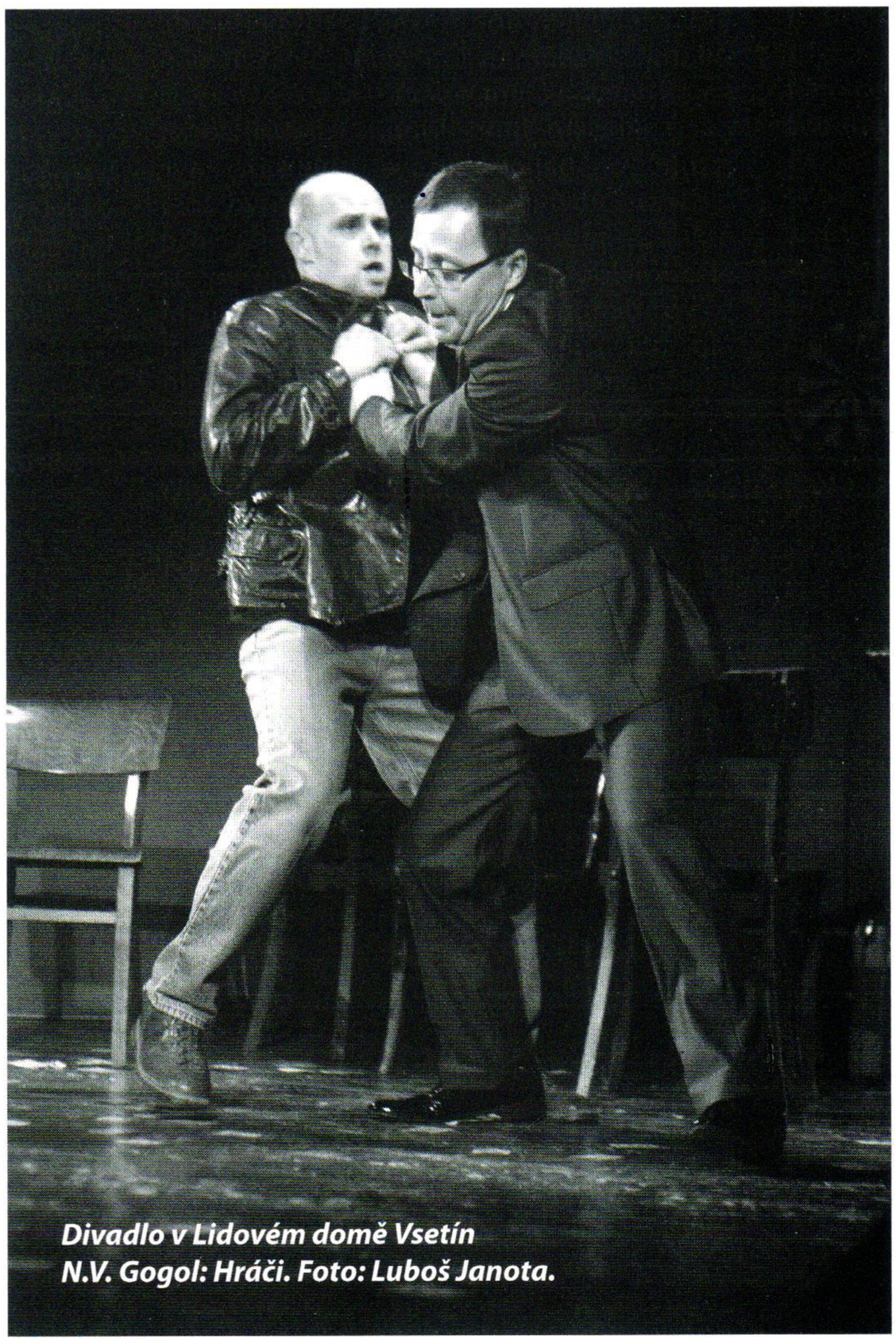

Divadlo v Lidovém domě Vsetín
N.V. Gogol: Hráči. Foto: Luboš Janota.

Tento záměr ovšem narazil na podobu některých situací Ibsenova textu i na některé otazníky, jež přinesl jako v případě Tesmana sám scénický tvar. Ale znovu je třeba opakovat, že tento záměr přinesl i jisté výsledky na jevišti a přesvědčil i v této scénické rozpornosti o snaze vyslovit divadlem téma, jež váží včera jako dnes cenu života a smrti.

S toutéž naléhavou snahou o vyjádření současného, osobně zažitého smyslu se chopilo **Divadlo v Lidovém domě** ze ***Vsetína* Hráčů *N.V. Gogola***. Ve středu pozornosti této inscenace se ocitlo „gamblerství" jako posedlost jakoukoliv hrou, jež se rodí snad z nudy, snad z touhy po vzrušení, snad taky z usilování o zábavu, která pomůže ubít prázdný čas a možná i z „materiálního nadbytku", jenž není vyvážen hodnotami duchovními. Zkrátka a dobře: dramaturg inscenace Marcel Sladkowski a režisér Petr Filgas chápou „gamblerství" (hráčství) jako životní styl, v němž se projevuje bída naší doby. Na základě tohoto uchopení Gogolovy komedie pak – opět v dnešních reáliích – vytvořili příležitost pro herecký kolektiv, jenž v dynamické a temperamentní souhře ansámblového herectví tento životní styl se vší přirozeností žije – a předvádí divákům. Hraje se tu pořád a na mnoho způsobů. V Icharevově pokoji jsou dva hrací automaty a terč pro šipky, samozřejmě karty šustí neustále, a když není jiná příležitost, tak přijde ke cti i čára; nemluvě o vášni k sázkám a samozřejmě o osnování her, jimiž lze někoho „přehrát". Záměr nechat diváka intenzivně pocítit, že tohle je skutečně dnešní životní styl vede k tomu, že se inscenace nespokojí jenom s „věcnými" současnými reáliemi (především s kostýmy), ale i v dialogu kombinuje řeč Gogola s řečí přítomnosti. V představení v Karolince občas padly i odkazy a narážky na lokální valašské aktuality, což už bylo nadbytečné. Ale jinak se podařilo organicky skloubit rovinu „gogolovského" textu s touto jazykovou – a tím i tematickou - aktualizací. Hráčství ve své historické, a chcete-li i ruské poloze a ve své „gamblerské" podobě se v tom dravém ansámblovém herectví prezentuje jako scénické dění smyslu, jehož dnešní naléhavost je přímo hmatatelná.

Totéž by se dalo prohlásit o inscenaci **Divadla Digoknu** z **Rožnova pod Radhoštěm**, i když je svým typem divadelního jazyka inscenaci vsetínské na hony vzdálená. Režisérka Ilona Zámečníková

zvolila – a oprávněně – pro scénický tvar textu ***Pavla Němce*** **Blázinec** velmi volné stejnoměrné tempo**,** nerozehrává do šířky a detailně situace, soustřeďuje se pouze na to, aby podala věcnou, a tedy zcela přehlednou a racionální informaci o chování a jednání postav. Tento princip odpovídá textu, jenž je modelovou hrou o všeobecné demoralizaci našeho života, v němž zlodějna, kterou nazýváme většinou jaksi eufemisticky tunelováním, nabyla vrchu. Tento model odkrývá mechanismus okrádání pacientů v psychiatrické léčebně, jež provozují dva subalterní zřízenci, aby se posléze zapojili i výše postavení činitelé, takže se nakonec této činnosti dostane oficiální ochrany a posvěcení. Neúprosné a logice tohoto mechanismu odpovídá i ono klidné nevzrušivé předvádění faktů, jež nastolila inscenace. Možná, že by občas pro zvýšení pozornost nezaškodilo rozvinout v některých situacích černý humor, který text obsahuje, ale na nesporné je, že i tak – možná právě pro onu přísně dodržovanou strojovou polohu předvídění – tu nechybí rovněž ona hmatatelná naléhavost, s níž se autor textu i tvůrci scénického tvaru chtějí alespoň nějak vyrovnat s devastací, která tuto společnost tak sužuje.

Fotr, kolektivní autorská inscenace (scénář a režie) **ING kolektivu** z **Frýdku-Místku** je dílo výsostně současné, neboť v reprezentuje to, co bychom mohli nazvat postmodernismem jako prostorem volně plovoucích obrazů a nespojitých mikrovyprávění. Tahle obecná charakteristika se dá upřesnit pojmem pastiš – tedy jako postup, jenž hojně cituje a využívá nezakrytě známých a osvědčených technologií a technik všeho druhu. Lecčím pastiš připomíná parodii, ale na rozdíl od ní je svým způsobem „laskavým vcítěním" do originálů, jejichž využitím, citováním a napodobováním vytváří svou svébytnou skutečnost. Fotr je už tímto názvem odkazem na známého Kmotra a v tomto duchu provádí i svůj příběh – jako vyprávění o mafiánech. Je v té inscenaci těch citací a napodobení ovšem daleko více, jsou navlékány na tu niť mafiánského příběhu jako perly, z nichž každá v rovině těch volných obrazů a mikrovyprávění září svou jedinečnou podobou. A nejen svým významem a smyslem, ale i materiálem scénické realizace, kdy vedle sebe se stejnou váhou existují loutky a tělesnost herců a kdy honička auty se střelbou se stává modelem tak známé efektní podívané díky maketám aut. Zvládnout v lehkosti, bravuře a žádoucí plynulosti množinu všech těch výjevů, výstupů a materiálů není jednoduché, občas to v představení drhne. Ale to nic nemění na tom, že tahle pastiš je zábavným divadlem, v němž kolektivní tvořivost souboru prokazuje, že i v tomto typu divadla lze dosáhnout na slušné divadelní úrovni reprezentace našich vlastních současných zkušeností. Což jen potvrzuje to, jak jsem charakterizoval ducha přehlídky v Karolince na začátku.

Ve VALMEZU jako v Jiříkově vidění

Vladimír Fekar

Malé jevištní formy ve Valašském Meziříčí konfrontovaly nesouměřitelné. Letos (19. – 20.března 2010) více než v předchozích letech. Pořadatelé pozvali devět divadelních souborů a každý z nich nabídl jinou podobu divadla. Poloimprovizované hry, autorské texty, skeče, pantomimy, dětské divadlo, kabarety… A přes svou rozdílnost každý ze souborů zaujal svou osobitostí.

Zahájilo **Jiříkovo vidění (Ostrava)** satirickou koláží **HRA-D**. Výchozí inteligentně vystavěný „kabaretní" text, jenž je humorným jinotajem o království, v němž vládne totalitní tyran, zůstal bohužel i přes pokusy o aktualizace zakotven v době svého zrodu před rokem 1989, kdy jako společenská satira přesně a ostře postihoval absurditu tehdejší moci a celkového zřízení, vyprázdněnost jazykových klišé, vyjadřování v médiích apod. (rukování na vojnu, branná cvičení, idylická nedělní chvilka poezie). Oceňuji na Jiříkově vidění jejich systematické předkládání her s politickým tématem moci, avšak HRA-D v předvedené podobě se ukázal jako passé.

Vsetínský divadelní soubor Ohraďák s představením **Bohoušek** patřil věkovým složením jednoznačně na dětskou přehlídku, kde by se pravděpodobně neztratil. Jde o jednoduchý příběh o malém dětském „intelektuálovi" Bohouškovi, který se na skautském táboře cítí jako v „Jiříkově vidění" a je davem ostatních skautíků, kteří se mu posmívají, považován za podivína. Je vyprávěn s lehkostí, humorem, nadsázkou. Je patrné, že děti (na jevišti se jich objeví 23) hrají příběh, v němž samy sebe dobře poznávají. Autenticita hereckého projevu (zejména titulní role Bohouška, za niž získal Tomáš Homolka cenu za herecký výkon) i jednoduchá struktura textu a režie Květoslavy Květoňové znamenaly, že na experimentální

„Pořadatelé pozvali devět divadelních souborů a každý z nich nabídl jinou podobu divadla. Poloimprovizované hry, autorské texty, skeče, pantomimy, dětské divadlo, kabarety…"

přehlídce se Ohraďák vyjímal jako malé zjevení.

Fishkulíni – soubor kopřivnického Údivadla, roztočili **Kolo pana Coogra**, příběh inspirovaný povídkou ***Raye Bradburyho***. Motiv kruhu se zde variuje na mnoho způsobů: jako tajemný kolotoč, který se točí čas od času dozadu, ústav, v němž jako v začarovanému kruhu jsou za záhadných okolností pod prášky drženi tři zdraví pacienti atd. Kolo pana Coogra je trochu hrou s žánry, romantická hudba se střídá s hororovou – ta dokresluje lynchovsky laděné detektivní pátrání po pravé podstatě pana Coogra, stylizované, někdy jemně expresionistické herectví. Fishkulíni předložili osobitý tvar, který přes velmi patrné problémy s rozvleklým tempem udržoval diváckou aktivitu a pozornost. Proto i doporučení na Mladou scénu bylo uděleno právě Kopřivnickým.

MyšMaž, pracující při **ZUŠ Rožnov** pod vedením Lucie Štěpánkové, vychovává k sympatickému autentickému hereckému projevu. V inscenaci **Evžen, lovec žen** mladí, převážně středoškoláci, hrají možná až příliš zjednodušující anekdotu, v níž vysmívaný a odstrčený outsider Evžen uniká před realitou raději do virtuálního světa a v něm se vydává za dokonalého muže, aby

DS Fishkulíni Údivadlo Kopřivnice
Ray Bradbury: Kolo pana Coogra
Foto: Daniel Kadlec

si pod touto identitou dopisoval s jinými ztracenými existencemi.V realitě však Evžen naráží nejen na neschopnost seznámit se, ale i získat skutečné přátele. Přesvědčen o tom, že zůstává v počítačovém virtuálním světě, nakonec své spolužáky, kteří mu chtějí pomoct, postřílí. Inscenace balancuje mezi generační výpovědí, studentskou recesí, k níž má však přeci jen blíže, a dobrým hereckým cvičením, které ukazuje, jakého tvaru lze dosáhnout z improvizací.

Patnáctiminutová **Scéna v sedmi Bílého divadla Ostrava** je malým„ionescovským" absurdním skečem o přípravách na dvoření dlouho nepřicházející krásce, s opakujícími se vyprázdněnými jazykovými frázemi, o neschopnosti cokoliv podstatného jazykem sdělit a vyjádřit, oslovit. Hříčka, v níž v hlavní roli jsou květináče pro dámu, je bezesporu sympatickou provokativní miniaturou, avšak zdá se, že bez větší ambice než provokovat.

21 gramů Frýdek-Místek a jejich autorské road movie **„Perfect Day"**, které

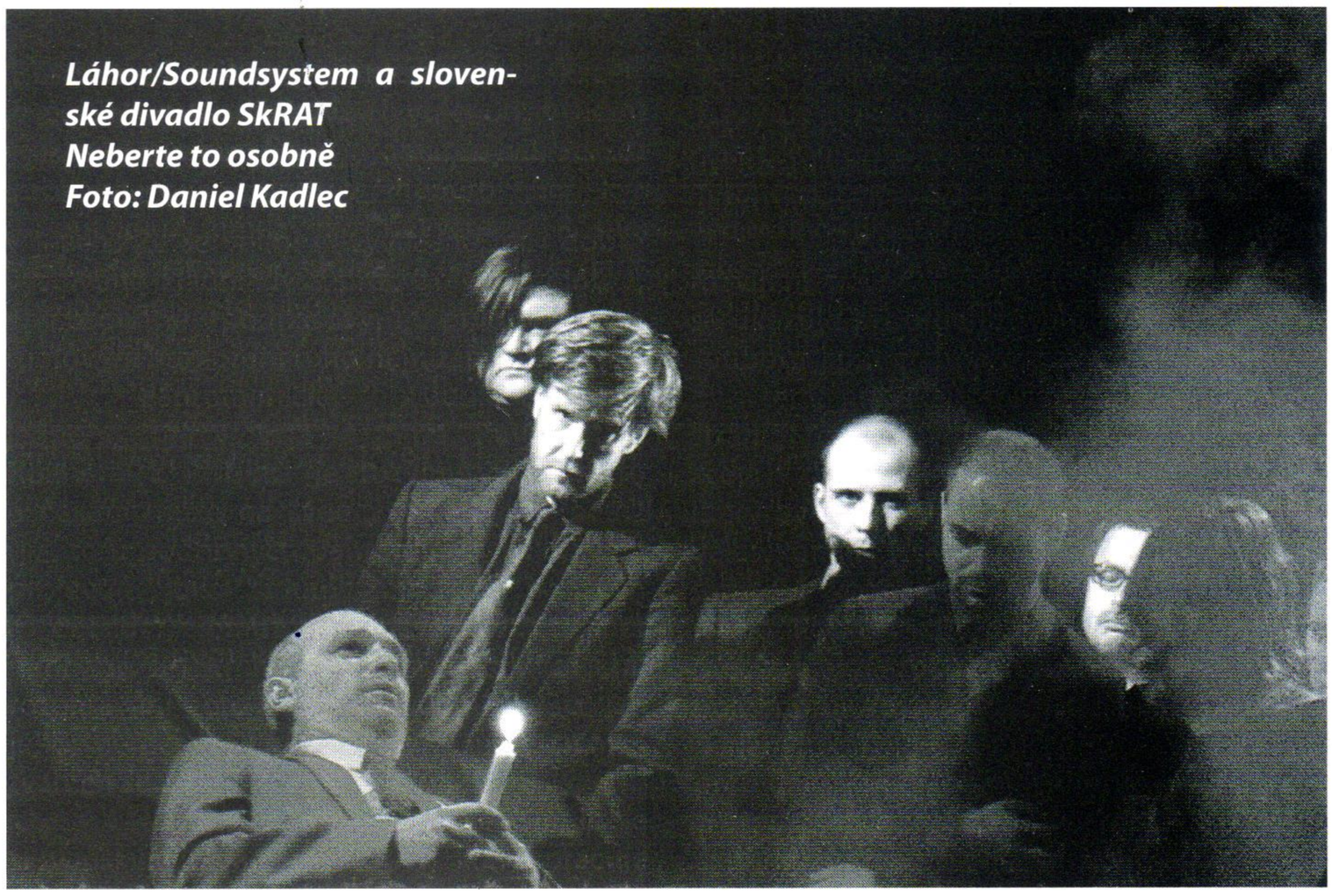

Láhor/Soundsystem a slovenské divadlo SkRAT
Neberte to osobně
Foto: Daniel Kadlec

Bílé divadlo Ostrava
Kolektiv souboru: Scéna v sedmi
Foto: Daniel Kadlec

„Láhor/Soundsystem se spojil se slovenským divadlem SkRAT /.../ Každopádně znovu projevil potřebu experimentovat, hledat a zkoumat možnosti divadla. A v tomto smyslu zůstal přes všechny výtky nejvíce experimentujícím souborem přehlídky..."

s využitím filmových odkazů a citací napsal přímo pro soubor ***Norbert Závodský***, potvrzuje, že v řadách tohoto souboru vyrůstá velmi zdatný autor, který je schopen napsat vtipný, filmovou poetikou nezávislého filmu poučený dialog, s ostře vypointovanými replikami. Škoda jen, že snaha o autentické, až kamerové herectví a opravdu až obludně odfláknutá artikulace některých herců zavřely sympatickou inscenaci za čtvrtou stěnu a potlačily smysl, proč vůbec hru o vyprázdněnosti životů dnešních mladých lidí uvádějí.

Naproti tomu **NDŽS Tom a Jeff Havířov** má herce velmi zkušené. Jejich **Na život a na smrt** je parodií (tu rozvíjejí i v jiných inscenacích) na katastrofické filmy i na realityshow o ztroskotancích na ostrově. Využívá na mnoha velmi vtipně komického účinu nonverbálního rozehrávání či personifikace předmětů (herci hrají odpadkový koš, automat na kávu apod.), ale v jejich hře se velmi nevyváženě mísí dobře vystavěné klauniády s překvapivou pointou, s absolutně podpásovým, prvoplánovým tuctovým humorem toho nejnižšího kalibru.

Pantomimická klauniáda pro jednoho herce **Eda a Ema Pavla Rezi Rösnera z Přibora** je rozvinutým skečem o čekání muže na svou vyvolenou, v němž (jak to u podobných pantomim bývá) se Eda projevuje jako smutný moderní harlekýn – outsider, jemuž nic nevychází. Rösner není typ artistního mima, a ačkoli je jeho rozehrávání této situace osobité, přeci jen jeho herectví více vyniká v inscenačních tvarech sdružení Dua na sekyru.

Láhor/Soundsystem se spojil se slovenským divadlem **SkRAT**, které pracuje pod vedením Lubo Burgra, aby vytvořili inscenaci **Neberte to osobně**. Metodou částečné improvizace rozvíjeli tentokrát před zraky diváků pevnou, ustálenou příběhovou kostru: po pohřbu významného tenora Luba řeší pěvecký sbor, kudy se bude dále ubírat a kdo nastoupí na jeho místo. Vracíme se se sborem i do minulosti, k zájezdům do Chorvatska, do Českého Krumlova a podobně. Tématem inscenace je bezesporu potřeba dohodnout se, složitost hledání společné cesty, ponorková nemoc dlouho fungujících uskupení, zkrátka témata, která se Láhoru i SkRAT mohou dotýkat osobně.

Metoda poloimprovizovaného rozvíjení pevně daných fabulačních motivů se ukazuje při organizování mnohočlenného souboru jako zrádná a nevyzpytatelná. Jako by si téma hry říkalo spíše o uchopení z druhé strany, totiž o vycizelované nastudování zcela zafixovaného dramatického textu, který by dokonale rozvíjel motivy a postavy. Valašskomeziříčská repríza postrádala humor, tempo a koneckonců i důslednější rozvíjení jednotlivých vztahů mezi postavami. Nejsem přesvědčen, zda ukotvení tohoto typu poloimprovizovaného divadla do záměrně banálního, nedramatického příběhu je pro další směřování Láhoru nejšťastnější cestou. Každopádně znovu projevil potřebu experimentovat, hledat a zkoumat možnosti divadla. A v tomto smyslu zůstal přes všechny výtky nejvíce experimentujícím souborem přehlídky a i přes polemiku uvnitř porotního sboru nakonec byl doporučen pro Šrámkův Písek.

Rozmanitá Opona 2010 v Novém Jičíně

Hana Galetková

Středisko volného času Fokus v Novém Jičíně pořádá již tradičně v místním Beskydském divadle krajskou přehlídku studentského a krajskou přehlídku experimentujícího divadla současně pod společným názvem Opona 2010. Již z programu letošní amatérské divadelní přehlídky (12. až 13. března) bylo možné vytušit, že Opona bude divadelně zajímavá a inscenačně barvitá. Že byla také žánrově a divadelními formami rozmanitá příjemně překvapilo po zhlédnutí všech představení. Avizované divadelní soubory se do Nového Jičína sjely z rozličných měst Moravskoslezského kraje a jeden soubor také z kraje Olomouckého. (V minulých letech jsme se zde setkávali s výraznou převahou místních divadel, což samozřejmě ne zcela podporovalo hlavní myšlenku přehlídek o setkávání lidí z různých míst, divadel, seskupení, škol a vzájemné obohacování, konfrontace a inspirace.) V části studentských divadel jsme se mohli těšit na divadelní soubor **Červiven z Krnova**, soubor **Zvon z Frenštátu pod Radhoštěm** (bohužel díky nemoci nakonec nepřijel), každoročně zastoupené **Dividlo z Ostravy** a **novojičínské Divadlo Na Kraji** a také soubor **ze ZUŠ z Hlučína**. V kategorii experimentujících divadel to pak bylo **Divadlo Tramtarie z Olomouce**, opět **Divadlo Na Kraji** a **Dividlo Ostrava** a již druhým rokem na Oponu zavítalo **Divadlo Vysokozdvižného Soumara (zkráceně DiVySo) z Opavy**, které minulý rok bylo se svou inscenací Hra nominováno na Šrámkův Písek.

Přehlídku zahájilo místní **Divadlo Na Kraji** s autorskou inscenací **Jak je dlouhý uherský rok?** vpravdě příjemně. Divákům byla již u vchodu do sálu podávána „pravá" maďarská klobása a slivovice (moravská?). Po uvítací recitaci maďarských básní a české básně Máj s maďarským akcentem se divák náhle ocitl na absurdní divadelní přednášce, kterou otvírala rádoby seriózně položená otázka: Jak je dlouhý uherský rok? V absurdním duchu byla pak následně vedena debata o Maďarsku se současnými českými politickými aktualizacemi, s kulturními vsuvkami divadelního souboru Uhřík, absurdními komentáři k fotografiím maďarských měst i historických událostí (např. když se historická bitva smíchala s obrázky z fotbalového utkání). Kdybychom chtěli přesněji pojmenovat žánr či spíše divadelní formu, snad by bylo možné napsat, že se jednalo o zčásti inscenovanou, zčásti improvizovanou divadelní koláž zastřešenou tematickou přednáškou. Některé scénky byly výrazněji pointované (což se dařilo především hlavnímu protagonistovi a autorovi námětu Janu Gerykovi), u jiných pointa nevyzněla (divadelní vsuvky Uhříku), některé byly zdlouhavé (popis maďarských měst s fotografickými ukázkami). Představení bylo plné nápadů, bohužel někdy ne zcela dotažených či rozvinutých. Škoda, že tvůrci neměli následně od svého díla potřebný odstup, aby vybrali pouze to nejlepší a udrželi potřebný tepmorytmus a tah inscenace. Ačkoli se však divák ve výsledku nedověděl, jak je dlouhý uherský rok, byť by odpověď v duchu inscenace byla sebeabsurdnější, přenesla se na něho z jeviště radost ze hry, z vršení absurdit a z vtipně vedené mystifikace. Osobitý herecký projev především dvou hlavních mužských protagonistů a jejich smysl pro absurditu byl chvályhodný. Soubor získal mimořádné ocenění Cenu za autorství s titulem Skokan Opony 2010.

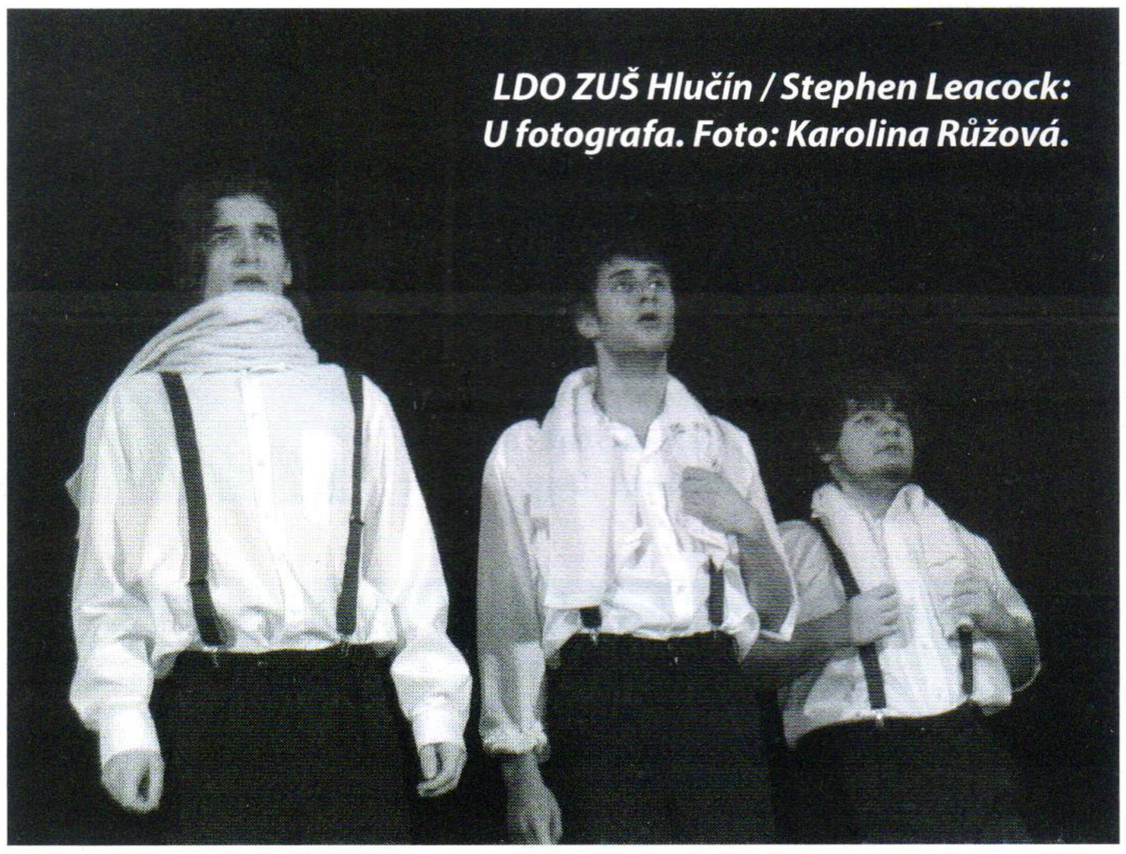

LDO ZUŠ Hlučín / Stephen Leacock: U fotografa. Foto: Karolina Růžová.

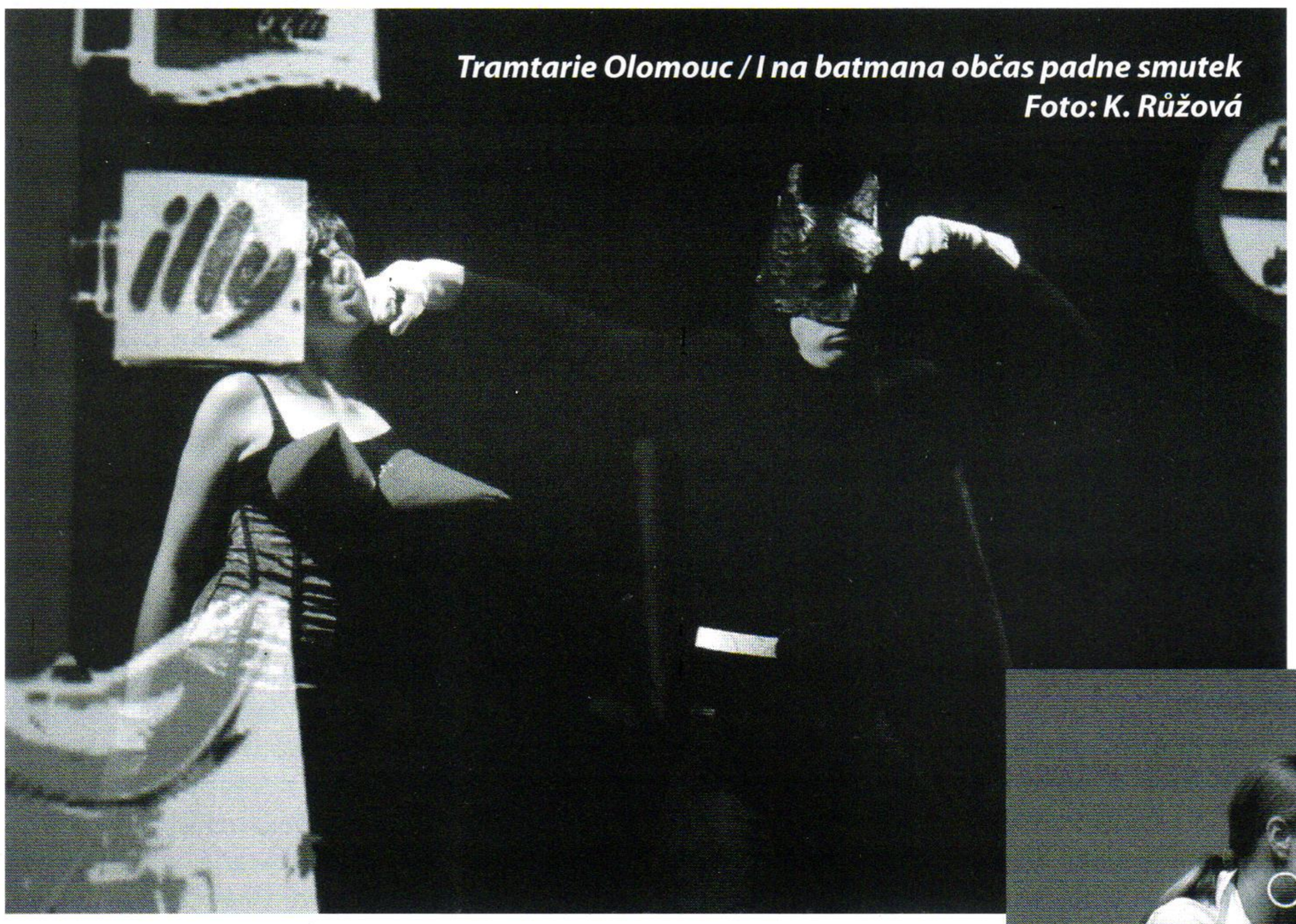

Tramtarie Olomouc / I na batmana občas padne smutek Foto: K. Růžová

Ve velkém sále Beskydského divadla se představil soubor **Červiven z Krnova** s představením **Ostrov tet**. Jednalo se o souborovou divadelní adaptaci stejnojmenné knihy ***Evy Ibbotsonové***. Příběh odstrkovaných dětí, které najdou svůj svět na zvláštním ostrově plném zvláštních tvorů, na kterém u divných „tet" dozrávají, vypovídá o našem někdy pošramoceném žebříčku hodnot. Jednalo se o činohru kombinovanou s loutkovým divadlem. Téměř hodinová výpravná inscenace diváky zaujala a zároveň nabídla hodně otázek k následné diskusi. Soubor si zvolil nelehkou cestu. Z vrstevnatého literárního díla převést na jeviště pouze to, co divadlo tzv. unese, přizpůsobit počet postav,

Divadlo Tramtarie Olomouc / Vladislav Kracík: I na batmana občas padne smutek. Foto: Karolina Růžová.

uvažovat o divadelním ztvárnění (především rychle se měnících prostředí), vyloupnout hlavní myšlenku díla a sdělit ji na jevišti, to vše se tvůrcům inscenace dařilo tu více tu méně. Především první část inscenace byla divadelně zajímavě uchopená a propracovaná (např. přehazování si dítěte rodiči, kdy každý z rodičů stál zády k divákům na praktikáblu a kdo zrovna měl dítě, tak se otočil k divákům a jevištně jednal a vedl dialog s dítětem). Ale postupně jako by zvolená látka tvůrce zahlcovala a udolávala. Například ostrov tet již nebyl tak zajímavě jevištně řešen a přesně divadelně dotažena nebyla proměna živých postav do loutkové podoby. Soubor pracoval s jevištními prostředky nejen hereckými (výrazná a přesná byla pohybové stylizace zvláštních živočišných tvorů na ostrově) i výtvarnými (zvláště propracované byly masky živočichů), ale i světelnými (bohužel se

Divadlo vysokozdvižného Soumara Opava
Jiří Karen: Rovnoběžci
Foto: Karolina Růžová

Divadlo Na Kraji Nový Jičín / Kolektiv souboru: Večer plný překvapení. Foto: Karolina Růžová.

světly se pracovalo ne zcela přesně situačně a s potřebnou intenzitou, což ale mohlo být způsobeno technickými problémy). Výrazná hudba, která podporovala atmosféru, nebyla vždy přesně synchronizována s dějem na jevišti. Příliš mnoho složek a jejich nutná synchronizace, to bylo hlavní úskalí inscenace. Škoda také, že mnohá sdělení v textu ukrytá, spíše nevyznívala z daných situací, než aby byla naplno řečena. Obecné pravdy přímo vyřčené z jeviště mohou někdy znít jako klišé. Soubor byl oceněn mimořádnou Cenu za bujnou výpravu.

Představení tříčlenného souboru **LDO ZUŠ Hlučín**, který do divadelní podoby převedl povídku ***Stephena Leacocka* U fotografa** z knihy Literární poklesky, mělo jiskru, švih a pointu. Poměrně jednoduchý příběh (mladý muž se chystá k fotografovi, aby pak od něj dostal vyretušovanou fotografii, na které se nepoznává) v sobě skrývá mistrně ukryté sdělení v přijetí sebe sama takového, jaký jsem. Myšlenku „Ať už vypadám jakkoli, jsem to já, byť nedokonalý, tak originál, a takový chci i zůstat!" se třem hercům bezesporu sdělit podařilo. O formě by snad bylo možné hovořit jako o divadelně rozehrávaném literárním textu, v tomto případě povídky. Na pomezí kolektivní recitace a divadla. Herci si s lehkostí předávali slovo a suverénně společně vstupovali do postavy vypravěče i fotografa a dělili je mezi sebe, nebo je společně před divákovými zraky vykreslovali (vypravěč byl nejčastěji ztvárněn jako trojjediná postava, někdy pouze dvoj, třetí z herců ztvárňoval fotografa). Jejich herectví a souhra byla natolik přesná, že se divák v průběhu celého představení zcela přesně orientoval kdo je kdo. Jako rekvizity využívali pouze tři ručníky, které postupně nesly různé významy (šála, stínítko fotoaparátu, fotografie). Hru se slovy výborně doprovázela hudba na klavír, která byla také výrazným stimulem pro pohybovou akci, udržovala její rytmus a dokreslovala atmosféru. Inscenace byla doporučena na národní přehlídku studentského divadla Mladá scéna 2010.

Papírové panenky Dividla Ostrava byly další výraznou a zajímavou autorskou inscenací přehlídky. Dvěma hlavním protagonistkám se dařilo sdělovat svá osobní témata, trable, aktuální prožitky v osobité tragédii plné symbolů (zrcadlový rám, novinové vystřihovánky,..) a jevištních zkratek (střihové posuny v čase). Téma silného přátelství dvou vysokoškoláček, které naboural snění o společném chlapeckém idolu, a následný rozpad tohoto přátelství, bylo čitelné. Otázky měl divák spíše k některým důležitým dějovým faktům, jako například zda k setkání s daným chlapcem opravdu reálně došlo, či zda se vše odehrávalo pouze v rovině snění. Zodpovězení této podstatné otázky totiž následně ovlivňovalo vyznění inscenace – zda se vzájemné přátelství dívek rozbilo na základě reálném nebo zda přátelství bylo neudržitelné kvůli jinakosti každé z dívek? Otevírala se dokonce otázka, jestli dívky k sobě poutala více než jen přátelská láska? Dialogy v příliš obecné rovině umožňovaly různé až rozdílné výklady. Symbolika výstřižků z novin a rámu zrcadla nebyla také vždy zcela čitelná. Na síle atmosféry inscenace, především díky soustředěnému herectví, to však neubíralo. Pokud je k rozdílné či zmnožené interpretaci divák veden záměrně, je to regulérní cesta. Tvůrkyně přiznaly, že se jim v průběhu zkoušení vyloupla dvojí možná interpretace. Věřme, že práce na inscenaci všech zainteresovaných přehlídkou neskončí. Cena za otevřenou možnost interpretace udělena v rámci mimořádných ocenění lektorského sboru jen dokládá výše napsané.

Divadlo Tramtarie přijelo na přehlídku **z Olomouce** s inscenací **I na Batmana občas padne smutek**. Autorská komediální inscenace režiséra ***Vladislava Kracíka*** kombinovala civilní herecký projev s nekonvenčně divadelně zpracovanou parodií na komiks. Divák měl možnost si prožít zcela obyčejný životní příběh věčného outsidera Jiřího Mizery. Jeho příběh byl veden jako vyprávění, kdy Mizera ve své nově nabyté práci sportovního redaktora, vzpomíná na své zoufalé partnerské vztahy během studií. Ve chvílích smutku až zoufalství Jiří uniká z reality do své fantazie, kde se stává Batmanem. Realita se v jeho představách deformuje,

je bizarní a nadsazená a z outsidera se stává silný muž, který si ví se vším rady. I když se i Batmanovi občas nedaří zcela ideálně, vždy se nakonec s povzbuzením věrného sluhy Alfréda zdárně vypořádá se vším. Zvládne i své soupeřky (Kočičí ženu, Vampirellu, Barbarellu a další). Fantazijní představy Jiřího Mizery často doprovází úsměv, spokojený a blaženě zasněný výraz, který posiluje tragikomičnost postavy. Divák se nad jeho neúspěšnými milostnými peripetiemi usmíval, zároveň mu jej bylo líto. Svět fantazie byl ztvárněn výraznou pohybovou stylizací herců, naddimenzovanými detaily i barvami kostýmů a především změnou žánru. Civilní herectví ve scénách reálného života hlavní postavy příjemně kontrastovalo s výraznou pohybovou stylizací postav v jeho komiksových představách. Herci dokázali v projekci přesně synchronizovat své pohyby s projektovanými obrazy, předměty, prostředím (běh a ubíhající zábradlí, uchopování a házení předmětů aj.). Zvolený princip prolínání dvou světů se zpočátku opakoval častěji, proto expozice působila mírně zdlouhavě a to i přesto, že pozornost držela řada vtipných a překvapivých okamžiků a vypointovaných situací. Diskusi následně po představení u publika vyvolal poměrně rychlý a otevřený konec. V představení byly všechny herecké výkony velmi kvalitní a vyrovnané a inscenace byla doporučena na Šrámkův Písek.

I přes veškerou výše zmíněnou rozmanitost hned tři představení na přehlídce byla z dílny místního **Divadla Na Kraji**. Jako experiment bylo

Divadlo Na Kraji Nový Jičín
Karel Čapek: Věštkyně. Foto: Karolina Růžová.

anoncováno představení **Večer plný překvapení**. Kratší anekdota s minimem slov pojednávala o jedné kolizi ve společném soužití mladého páru – žena chce jít do divadla, muž se chce dívat doma na fotbal – kterou vyřeší náhoda. Pantomimu (v celém představení zazněly pouze asi čtyři podstatné věty) mladí herci zvládali velmi dobře a na jejich hereckých výkonech se odrážela jistá divadelní zkušenost. Na druhou stranu mnohé vtipné okamžiky byly dílem náhody a tudíž byly živé, přirozené (např. akce otevírání šampaňského, které mělo nepředpokládaně šrubovací vršek). Nutno dodat, že herci tyto okamžité nabídky uměli využít a brali je do hry. Druhá půlka představení byla temporytmicky rozvleklejší a méně pointovaná. Také z toho důvodu by bylo dobré nabídnout divákovi více, ovšem vědomě vystavěných a do celku inscenace přesně zapracovaných gagů. Tato „manželská klauniáda" by jich jistě více unesla a držela divákovu pozornost bez problému. Soubor tímto představením jen potvrdil své kvality.

Vlak je připraven, tak zněl název představení **Dividla z Ostravy.** Původní námět členů souboru a počátky inscenace se zrodily na týdenním divadelním workshopu Dividla a jeho hostů. I v tomto představení si soubor svůj herecký standard, jak jsou již častější návštěvníci jeho představení zvyklí, udržel. Mladí herci mají kvalitní pohybovou i hlasovou průpravu a mnozí bohaté jevištní zkušenosti. Inscenace byla inspirativní a zajímavá na jednu stranu, problematická na stranu druhou. Představení mělo několik rovin. Do jednoduchého půdorysu, kdy se na nekonkrétní vlakové stanici zastaví vlak a začnou se odvíjet příběhy a osudy jednotlivých cestujících, byl jakoby vložen ještě kabaret se vším, co k němu patří. Po jisté chvíli divákovi veškeré dění na jevišti odkrylo (jmény postav, odhazováním kabátů, strohým všepozorujícím dozorcem) ještě třetí rovinu, a sice, že jde o transport Židů do koncentračního tábora. V těchto ne zcela organicky propojených rovinách bylo posléze problematické především vyznění inscenace. Vzhledem k prezentovaným osudům cestujících vyznívalo, že do táborů byly transportováni především židé problematičtí či přinejmenším bizarní (zlodějíček, kurva, milionář jehož dobročinnost přinášela jen smrt....). A vršily se další otázky: Proč jedou všichni do transportu v šantánových šatech a bordelkách? Jak se z průvodčího stal náhle kabaretiér a proč? Nebo proč se vlastně vlak zastavil? Tyto momenty pak mohly působit samoúčelně, jelikož je samozřejmě potřeba sdělit divákovi dané osudy, čili se vlak musel zastavit. Z rozhovoru se souborem vyplynulo, že na inscenaci stále pracuje a přemýšlí nad ní a je si vědom postupných tematických posunů, které je potřeba v jednotlivých vrstvách, či rámcích propracovat a propojit důsledněji.

S další autorskou inscenací do Nového Jičína zavítal, tak jako tomu bylo i minulý rok, soubor **DiVySo z Opavy**. Tentokráte s jejich kolektivním dílem s názvem **Rovnoběžci**, kdy se pod dramatický text opět podepsal ***Jiří Karen*** a pod režii Malý bílý psík. Příběhová linie této jednoaktové sci-fi komedie byla lapidární – tři poslední lidé ve vesmíru a jeden „Šíleně Dokonalý Částicově Robotický Život" letí vesmírem a dostanou se na jeho konec. Zde zjišťují, co je na konci a kdo, nebo co je Bůh. Samotný text vynikal slovní ekvilibristikou a mnoha jazykovými i slovními hrátkami a zajímavými slovními obraty a zvraty. Bylo zajímavé, i když velmi náročné, sledovat mnohé myšlenkové pochody postav a různé teorie vesmíru v textu ukryté. Autor si pohrával s mnoha seriózními vědeckými objevy, názory, výzkumy i filozofickými statěmi, zabýval se otázkou víry, duchovními otázkami a různě vše vrstvil, kombinoval, zlehčoval a stavěl do nových kontextů a nových, neočekávaných slovních rovin. Bohužel se všichni protagonisté velmi soustředili na deklamaci myšlenkově i slovně náročného textu a již nebyl prostor (energie, čas) pro jevištní jednání, hraní. Časté přešlapování na místě způsobovalo, že divák mohl vnímat celou inscenaci spíše jako rozhlasovou hru. Zajímavá témata k přemýšlení a osobitou poetiku si však soubor udržel a divákovi nabídnul.

A na závěr a do třetice **Divadlo Na Kraji.** Soubor si vzal jako předlohu ke své inscenaci povídku ***Karla Čapka* Věštkyně**. Podařilo se mu vytvořit působivou inscenaci s dobře vystavěnými situacemi a atmosférou 30. let. Řadu situací zahráli pantomimicky (vyprávění ženy, co bylo u kartářky), jiné pohybově (návštěvy u Věštkyně) a oživením činoherních situací bylo ve zkratce tanečně velmi pěkně ztvárněno celé vyplnění věštby – setkání s Cizincem, láska, odchod. Vše sdělováno divadelně srozumitelně. Tvůrci pracovali s výraznou časovou zkratkou. Bohužel ne všechny situace byly přesně pointovány. Je otázkou zda zvláštní mluva Věštkyně je šťastně zvolena, když v mnohých divácích vyvolávala otázku: Proč?

Ten, kdo alespoň zběžně registruje práci výše zmíněných souborů se tedy na začátku mohl těšit a přát si, aby přehlídka byla žánrově i inscenačně zajímavá a kvalitativně vyrovnaná. Ten, kdo na přehlídku Opona 2010 opravdu zavítal a zhlédnul všechna divadelní představení naznal, že tomu tak bylo, a že přehlídka se vydařila. A ten, kdo sleduje novojičínskou Oponu již delší čas, tak mohl ještě na závěr přehlídky učinit poznání, že na letošním ročníku byla představení kvalitativně, především v celkové propracovanosti inscenací, vyrovnanější než v letech minulých. Také množství autorských inscenací dokládá, že mladí tvůrci se chtějí osobitě a po svém vyslovovat ke svému bezprostřednímu okolí, sama k sobě, ke světu. Přehlídka pomalu získává svou osobitou tvář a osobní setkávání souborů a také lektorů se soubory bylo příjemné a snad oboustranně obohacující. Bohužel ani letos to nebylo s diváckou účastí zrovinka nejideálnější, což ale není předmětem tohoto závěrečného shrnutí.

Na závěr jedno shrnující zvolání vzhledem k výše napsanému: Kéž by Opona 2011 byla příště ještě více žánrově a divadelními formami rozmanitá a ještě více souborově bohatá než letos!

Ostravská přehlídka pohádkových her

Ladislav Vrchovský

Letošní ročník ostravské postupové přehlídky souborů ucházejících se o účast na Popelce Rakovník 2010 přinesl sice kvantitativní pokles, ale zároveň také kvalitativní růst.

Ostravský soubor **Jitřenka** se přehlídky zúčastnil s dalším dílem svého „rumcajsovského" seriálu, tentokrát pod názvem **Jak Rumcajs o Manku málem přišel**. Stejně jako v předchozím případě Rumcajsovy vánoční pohádky i tentokrát diváky nejvíce oslovil představitel hlavní role Petr Spurný. Potěšitelným faktem a nemalým příslibem do budoucna je, že se v souboru objevují další talentovaní herci. Stále však platí, že v současném repertoáru Jitřenky hraje nejdůležitější roli vysoká úroveň šermířských scén, neboť mužská část souboru se věnuje historickému šermu. Stále více se však projevuje i sklon k herectví jako takovému, a tak se lze jen těšit na další nové tituly.

Milým překvapením se stal výsledek práce **krnovského** souboru **Červiven.** Původní dramatizace prózy ***Evy Ibbotsonové*** **Ostrov tet** z pera vedoucí souboru a režisérky ***Petry Severinové*** oplývá zejména pohádkovou, výtvarně mimořádně inspirovanou scénografií a velmi kvalitními hereckými výkony. Příběh o dvojici dospívajících dětí, dívce a chlapci, kteří nejsou šťastni ve svých rodinách, neboť jejich rodiče neoplývají rodičovskou láskou, je v předloze umně propojen s kouzelným světem tří hodných tet, obývajících ostrov s mnoha pohádkovými bytostmi, utajený před civilizací. Téma vzájemné lásky a moudrosti je v případě inscenace Ostrov tet v podání Červivenu sděleno výsostně divadelními prostředky, je velmi komunikativní a oslovuje diváky všeho věku.

Odborná porota pracující ve složení Ladislav Vrchovský, Dušan Zakopal a Aleš Petrič doporučila tuto inscenaci k postupu na národní přehlídku Popelka Rakovník.

Také třetí uvedená inscenace přinesla příjemný divadelní zážitek. Tentokrát šlo o autorskou **Vodnickou pohádku DS Magnet Bruntál**. Kultivovaný herecký a pěvecký projev ženského dua autorek a hereček ***Dáši Höferové a Katky Šebestové***, vyprávějící pohádku určenou dětem od tří let, byl nejvyšší kvalitou této inscenace. Největší rezervy u Vodnické pohádky bruntálských divadelníků jsou v kvalitě předlohy. Pokud se však soubor v budoucnu opře o dobrý dramatický text, a i takové se v repertoáru her pro děti od tří let dají nalézt, právě díky nemalému osobnostnímu i tvůrčímu a hereckému potenciálu souboru se i v tomto případě lze v brzké době dočkat velmi dobrého divadla hraného dospělými dětem.

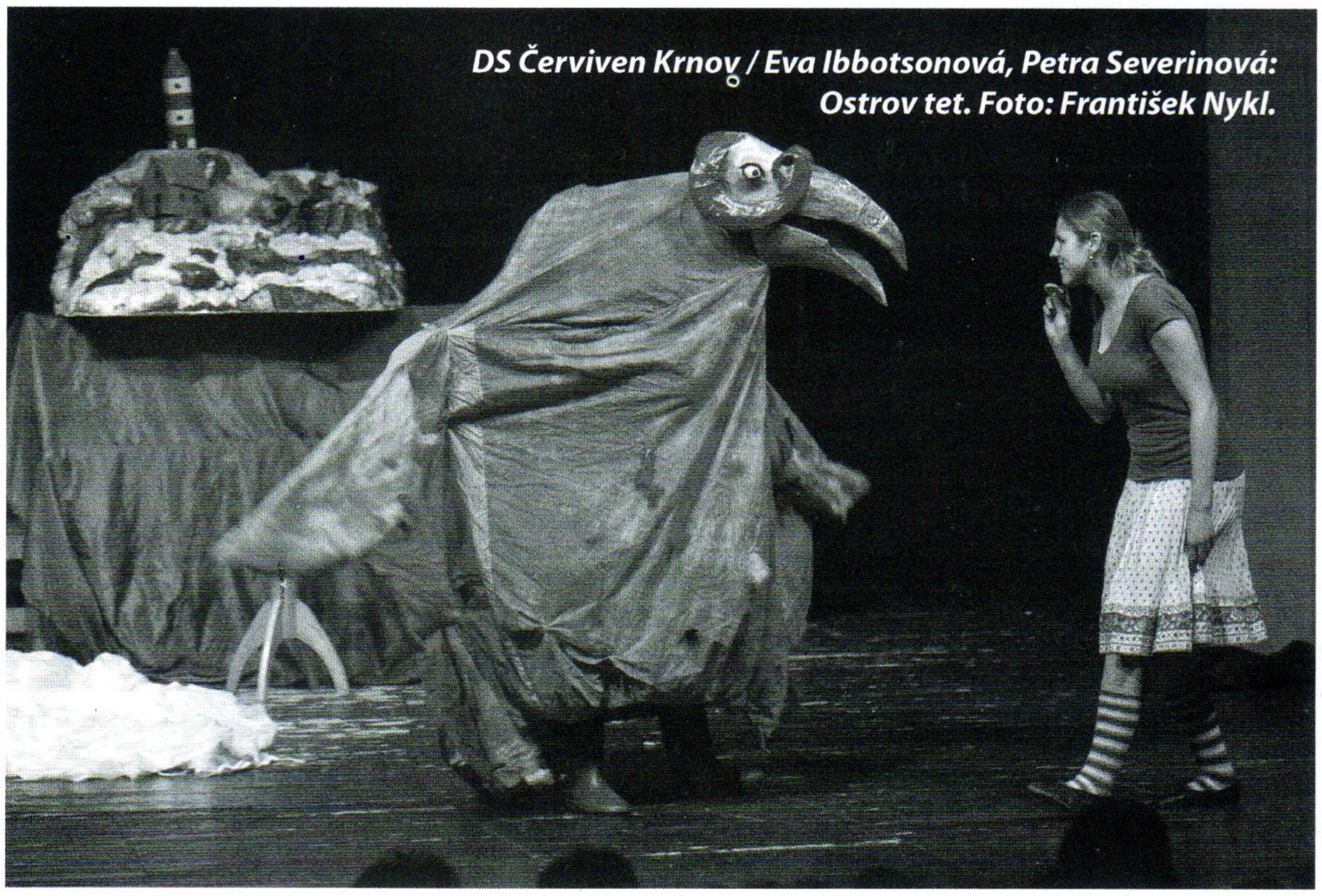

DS Červiven Krnov / Eva Ibbotsonová, Petra Severinová: Ostrov tet. Foto: František Nykl.

DS Jitřenka Ostrava / Václav Čtvrtek: Jak Rumcajs o Manku málem přišel. Foto: František Nykl.

DS Magnet Bruntál / Dáša Höferová, Katka Šebestová: Vodnická pohádka. Foto: František Nykl.

Umělecký přednes a divadlo poezie na krajských přehlídkách

Daniel Razím

Cestování po krajských přehlídkách patří k nejkrásnějším a nejinspirativnějším zážitkům, jaké může organizátorovi celostátního festivalu jeho práce poskytnout. Tak to určitě je alespoň v případě Wolkrova Prostějova, jehož 53. ročník se právě chystá. Navzdory všem finančním i organizačním potížím, kterých bohužel rok od roku přibývá, se postupové přehlídky uměleckého přednesu a divadel poezie díky obětavosti svých pořadatelů také letos v březnu úspěšně konaly ve všech krajích.

Kromě přehlídek s víceletou tradicí (v Klatovech, Ústí nad Labem, Kolíně, Hradci Králové, Kostelci nad Orlicí, Pardubicích, Sezimově Ústí, Brně, Prostějově, Karviné, Kroměříži a Praze) se na rozdíl od loňského roku krajské kolo Libereckého kraje tentokrát poprvé uskutečnilo v útulných prostorách Experimentálního studia v Liberci a o soubory pardubického regionu se postarali organizátoři zbrusu nové divadelní přehlídky Svitavský Fanda v pozoruhodně zrekonstruované historické průmyslové budově Fabrika a v divadle Trám ve Svitavách, aby tak ulehčili východočeskému festivalu AUDIMAFOR aneb Kostelecký kostlivec.

V některých krajích byl program přehlídek příjemně obohacen o různé doprovodné akce, např. koncerty, dílny, hlasové rozcvičky a především rozborové semináře, kde účastníci získali od zkušených lektorů zpětnou vazbu a mnoho podnětných připomínek. Jedním z tradičních problémů ve všech regionech byla velice nízká účast sólových recitátorů 3. kategorie, která v mnoha případech buďto neměla žádného zástupce, nebo se jejich počet pohyboval průměrně okolo dvou tří interpretů. Těžko říci, z jakých důvodů většina recitátorů po dovršení dvaceti let a získání mnoha technických i životních zkušeností přestává mít o účast na přehlídkách zájem, ale je to nepochybně škoda. Hlavně proto, že v nedávné době byla konečně zrušena horní věková hranice pro účastníky Wolkrova Prostějova, kde by výstupy starších recitátorů a herců velmi obohatily a ozvláštnily program a atmosféru celé přehlídky, což se v loňském roce potvrdilo nadšeným diváckým přijetím souboru Třetí věk Louny.

Recitátoři obou mladších kategorií se přehlídek zúčastnili v obvyklém počtu (průměrně 13) a mnozí z nich své publikum příjemně překvapili originální dramaturgií i svými výrazovými schopnostmi. Mezi recitovanými texty se kromě poezie a prózy současných i klasických autorů (domácích i zahraničních) objevovaly také dramatické monology a písňové texty. Ani letos na programu nechyběly obvyklé stálice, kolující mezi recitátory celá desetiletí – většinou se jedná o tituly z díla Jacquese Prèverta, Francoise Villona, Jana Skácela, Jiřího Suchého, Václava Hraběte, Miloše Macourka, Jiřího Žáčka, Christiana Morgensterna, Ivana Wernische, Vítězslava Nezvala nebo Karla Čapka, k nimž se v posledních letech připojily prózy Ivana Krause, Daniely Fischerové a Ireny Douskové či verše Mariana Pally a Diane di Prima.

Častým problémem lektorů při rozhodování o postupu na Wolkrův Prostějov byla mnohdy výrazně rozdílná úroveň kvality dvou interpretovaných textů. Recitátoři si často vybírali dvojice textů s podobnou atmosférou a vyzněním, a u obou proto volili podobný způsob jevištního ztvárnění, takže v druhém kole už neměli své diváky čím překvapit a nemohli předvést schopnost použít více různých výrazových prostředků. Občas se i ukázalo, že ke své škodě nevěnovali jednomu z textů dostatek času a promyšlené přípravy, objevilo se i několik případů nevhodného výběru, kdy text nebyl příliš kvalitní a zajímavý nebo se k osobnosti či věku interpreta nehodil. Porotci proto s lítostí někdy místo postupu udělovali čestná uznání pouze za interpretaci jednoho textu, zároveň ale mohli recitátory potěšit informací, že **novinkou letošního ročníku Wolkrova Prostějova bude Inspirativní dílna pro nepostupující účastníky krajských přehlídek.** Jejím posláním je především umožnit co největšímu počtu zájemců o recitaci a divadlo poezie poznat jedinečnou atmosféru celostátní přehlídky, setkat se s novým okruhem spřízněných duší a inspirovat se sledováním bohatého programu k další vlastní činnosti.

Otevření této dílny je jedním z prvních pokusů o postupnou proměnu vnímání přehlídek uměleckého přednesu. Organizátoři by si do budoucna velmi přáli, aby na přehlídkách pokud možno co nejvíce ustoupil do pozadí soutěživý duch a věnovalo se více péče jejich vzdělávacímu, inspirativnímu a hlavně kulturnímu významu. Recitátoři by si v žádném případě neměli připadat jako sportovci na závodišti a vstupovat na pódium s nervózním (nebo bojovným) pocitem, že recitují „proti" všem ostatním zúčastněným, ale naopak s radostí, že mohou recitovat pro ně. K tomu by jim mělo pomoci také vhodně zvolené prostředí, atmosféra a nálada celé přehlídky, která většinou plně závisí na osobním přístupu a schopnostech jejího pořadatele a také na publiku. Toho bohužel nebývá mnoho, možná i proto, že se přehlídky často konají ve všední dny v dopoledních hodinách.

Nezbývá než si přát a snažit se, aby se vše vyvíjelo k lepšímu, a aby (zatím stále ještě vzácných) příznivců interpretace krásného slova postupně přibývalo. V každém případě budou všichni, bez ohledu na umístění v soutěži, letos 15.-19. června na Wolkrově Prostějově vítáni.

Soubor Kusy lidí ZUŠ Žerotín Olomouc / Montáž z písňových textů skupiny Mňága a Žďorp: Lidé jsou spokojeni: Foto: Bob Pacholík.

krajské postupové přehlídky

Kromě mnoha sólových vystoupení se v letošním roce ve většině krajů urodila také řada pozoruhodných inscenací v disciplíně zvané divadlo poezie. O existenci tohoto druhu divadla se v odborných i laických kruzích dosud vedou nejrůznější spory a vznášejí pochybnosti. Skutečnost ale jasně říká, že divadlo poezie „bylo, je a bude, můžeme s tím možná nesouhlasit, můžeme proti tomu protestovat, ale to je asi tak všechno, co proti tomu můžeme dělat". Nutno říci naštěstí, protože neustálý vývoj a hledání nových možností je jednou z nejkrásnějších vlastností divadelní tvorby. Divadelní zpracování je navíc atraktivní cestou, po které se poezie dostává i k lidem, kteří ji, ať už z jakýchkoli důvodů, nečtou. Stejně cennou službu poezii prokazuje i hudba. V Prostějově letos zazněla v písňové podobě Wolkrova Balada o očích topičových. Sugestivní melodie dodala poněkud oposlouchané

historické básni nečekaný nový rozměr a velmi svěží dech.

Umění vytvořit z literárních textů působivou, inteligentní a mnohdy i humornou podívanou letos svým divákům nabídly soubory téměř ve všech našich krajích. Protože zatím ještě nejsou k dispozici lektorská vyhodnocení a podrobnější informace o konkrétním dění na všech přehlídkách, můžeme alespoň pro představu prozradit, že kromě několika autorských inscenací (často s velmi aktuální společenskou tematikou) na krajských jevištích zazněly texty např. Raye Bradburyho v půvabném představení Čarodějné jaro nebo skupiny Mňága a Žďorp - tady inscenátoři naopak texty zbavili původní písňové melodie a využili jejich tragikomickou poetiku k působivé scénické koláži Lidé jsou spokojeni. Další divadla uvedla na scénu např. slovní ekvilibristiku Ernsta Jandla, hororové verše Karla Jaromíra Erbena, ke slovu se dostala i poezie Williama Shakespeara, Františka Gellnera, Jacquese Prèverta, Jiřího Suchého, Petra Nikla, Artura Rimbauda a dalších autorů.

Program Wolkrova Prostějova 2010 proto bude pravděpodobně pestrý, a doufejme, že i plný překvapení, radosti a inspirace.

Soubor Point Gymnázia Jiřího Wolkera Prostějov / Jiří Wolker: Balada o očích topičových. Foto: Bob Pacholík.

kukátkodosvěta

Amatérské divadlo v Rakousku

Lenka Lázňovská

Rakousko (oficiální název Republika Rakousko), náš soused (délka společné hranice 466 km) je federativní republikou složenou z 9 spolkových zemí, které mají 84 okresů a 15 statutárních měst. Žije zde 8 milionů 260 tis. obyvatel, z toho v hlavním městě Vídni více než 2 miliony. Vídeň je jednou spolkovou zemí. Velkým demografickým problémem je odliv obyvatelstva z venkova do městských aglomerací. Mimochodem německé pojmenování země znamená východní říše a pochází ze staroněmeckého Ostarrichi (doloženo v listině císaře Oty III. z roku 996), což bylo označení pro tzv. Východní marku, tedy nejvýchodnější území osídlené německým obyvatelstvem. Z geografického hlediska je přibližně 60 procent plochy hornaté povahy. Úředním a mateřským jazykem je němčina, která vykazuje určité odchylky od ostatních německy hovořících zemí. Více než 70 procent obyvatelstva se hlásí k římskokatolické církvi. Z raných dějin je nutné připomenout, že podle města Hallstadt, v jehož okolí začalo v době bronzové systematické dobývání soli, byla pojmenována starší doba železná (doba halštatská). Rakousko patří mezi sociálně a ekonomicky vyspělé země. Řadí se mezi první dvacítku nejbohatších zemí světa.

Habsburkové

Tento jeden z nejvýznamnějších evropských panovnických rodů není možné pominout také proto, že významně zasáhl do našich dějin, a to včetně jejich dědiců Habsbursko-lotrinské dynastie po roce 1740, kdy původní rod vymřel po meči. Habsburkové pocházející z území dnešního Švýcarska, postupně od 11. století expandovali a hrabě Rudolf po vítězství nad českým králem Přemyslem Otakarem II. v bitvě na Moravském poli usedl poprvé na římský královský trůn, který jim po smrti císaře Zikmunda (syn Karla IV.) patřil trvale. Český trůn jako první získal Rudolf zvaný Kaše v roce 1306. Po vymření Jagelowců v r. 1526 začlenili Habsburkové české království definitivně mezi své země. Patřilo jim (tedy dědické větvi) až do konce 1. světové války v roce 1918, kdy také skončila rakousko-uherská monarchie. I když od té doby uplynulo téměř sto let, s tímto dědictvím jsme se stále nevypořádali. Pohled na Rakousko osciluje od Havlíčkova „žaláře národů" po Palackého tezi, že „kdyby nebylo Rakouska, museli bychom si je vytvořit". Některé pravdy neslyšíme úplně rádi a často jsou nám bližší legendy. Konkrétně: kolikrát jste slyšeli, že na Národní divadlo v Praze se jistě sbíralo po krejcárcích, avšak na stavbu přispěl také ze svého osobního fondu, a to nemalou částkou, císař Franz Josef II.? Otázka, zda by Češi usilovali o samostatnou republiku, kdyby dosáhli podobně jako Uhersko vyrovnání, zůstane jen v rovině historického kdyby.

Kultura

Rakousko se může pochlubit rozsáhlým kulturním dědictvím. Významná stavební díla vznikala v každém architektonickém slohu a řada z nich je na seznamu světového dědictví UNESCO. Vídeň byla na počátku 20. století městem secese a působili zde mj. malíři G. Klimt, O. Kokoschka, E. Schiele. V padesátých letech se objevila výrazná Vídeňská škola fantastického realismu v čele s F. Hundertwasserem. V 18. a 19. století Vídeň udávala směr evropskému kulturnímu, především pak hudebnímu životu. Země má živou kabaretní scénu a tradiční kulturu kaváren. Pojmy jako vídeňská káva, Sachrův dort a vídeňský řízek ji proslavily na celém světě. V kulturním dění si výsadní postavení udržela klasická hudba. Rakousko dalo světu nejen hudební velikány, jako jsou skladatelé W.A. Mozart, J. Haydn, F. Schubert, A. Bruckner, Straussové, ale také dirigenty jako Herbert von Karajan, K. Böhm. V Rakousku se narodila vánoční píseň Tichá noc, která zlidověla. Dalším oborem, v němž se Rakušané dokázali proslavit, je divadlo (např. režisér Max Reinhardt, dramatici Johan Nepomuk Nestroy, Felix Mitterer a další) a film (především hollywoodští tvůrci jako Erich von Stroheim, Billy Wilder a další). K tomu si připočtěte geniální myslitele, např. zakladatele kvantové fyziky W. Pauliho a E. Schrödingera, psychoanalýzy S. Freuda, vynálezce Viktora Kaplana, ekonoma Friedricha Augusta von Hayeka.

Pojem amatérské divadlo

Pro amatérské divadlo v Rakousku se užívá pojmenování „ausserberufliches Theater", tedy neprofesionální divadlo. Toto označení nahradilo pojem amatérské divadlo. To ale neznamená, že by pojmenování amatérské divadlo zmizelo úplně. Neprofesionální divadlo se objevilo až na konci minulého století, kdy z hlediska veřejné podpory bylo amatérské divadlo přeřazeno z oblasti umění mezi volnočasové aktivity, jako je např. zájmové vzdělávání, sběratelské aktivity, sport apod. Až do tohoto rozhodnutí státních orgánů dostávalo amatérské divadlo podporu ze stejného fondu, jako např. známý Salzburský hudební festival. Rakouští divadelníci se netají tím, že s tím nesouhlasí, ale asi není velká šance na změnu. Pro úplnost je třeba dodat, že tím vyvrcholil dlouholetý boj mezi

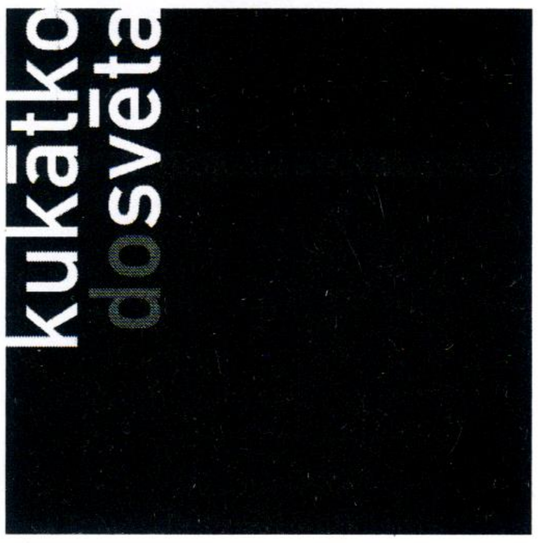

amatérským a profesionálním divadlem, které má to amatérské, v malé, ale kulturně vyspělé zemi, za velkého konkurenta. Patrně k tomuto výsledku nemalou měrou přispělo obvinění a posléze odsouzení za zpronevěru státních dotací tehdejšího prezidenta Rakouského svazu pro amatérské divadlo.

Jako vymezení pojmu neprofesionální divadlo jsem našla na stránkách Svazu pro neprofesionální divadlo Dolního Rakouska následující citát: „Divadlo je současně globální a regionální. Zprostředkovává poznání a osvojení si cizího a neznámého. Zaručuje identitu. Pojednává člověka a je všeobecně srozumitelné. Dává zprávu o individuálních a kolektivních vztazích, o společnosti a individuu. Nemá hranice." (Autorem citátu je Matthias Fontheim, německý režisér profesionálních divadel v Hamburku, v Curychu, v Hannoveru, v Mnichově a také v Grazu. Proslavil se uvedením řady titulů na německé scény, např. Andorry Maxe Frische, Nebezpečné podněty a bolest Bruce Norrise).

Pokud se vám zdálo, že všemu zatím rozumíte, pak to musím zproblematizovat. Pojem neprofesionální divadlo ve skutečnosti zahrnuje dvě oblasti: amatérské divadlo a lidové divadlo. Toto dělení podobně jako v sousedním Německu označuje míru usilování o divadlo jako umění. Lidové divadlo představuje totéž co v Německu ochotnické divadlo a v našem pojetí je mu nejblíže sousedské divadlo. Jde o soubory a skupiny vyznačující se prezentací v domácím prostředí, které nemají zájem o festivaly a setkávání se s jinými. Někdy je ztotožňováno s přírodními divadly, tj. divadly pod širým nebem. V Rakousku podobně jako v sousedním Německu či v Itálii je takových divadel poměrně mnoho. Pojem lidové divadlo se rovněž odkazuje k lidovému divadlu J.N. Nestroye ve smyslu inscenování aktuálních látek s použitím dialektu té které spolkové země.

Organizace

V Rakousku, podobně jako v Německu a dalších zemích západního střihu, jsou divadelníci členy centrálního Rakouského svazu pro neprofesionální divadlo. Má pobočky v osmi spolkových zemích (Korutanech, Dolním Rakousku, Horním Rakousku, Salcbursku, Štýrsku, Tyrolích, Vídni a Vorarlbersku). Vznikl až v padesátých letech. Proč tak pozdě? Před a po první světové válce působil v této pozici dnes partnerský Svaz německých amatérských divadel. Pak bylo Rakousko připojeno k Německu, přišla druhá světová válka a po ní sovětská okupace. Teprve potom začala země znovu svobodně dýchat. Svaz působí jako platforma pro koordinaci, komunikaci a odborný servis. Zabezpečuje spolupráci v rámci Rakouska i zahraničí (je členem mezinárodních nevládních organizací AITA/IATA, IDEA – mezinárodní asociace dramatické výchovy a EDERED – mezinárodní asociace pro divadelní aktivitu dětí a mládeže), odbornou pomoc (především zájmové a další vzdělávání). Je pořadatelem divadelních festivalů a přehlídek. Ve společnosti chce být prostředníkem ve vytváření divadla, ve výchově jeho diváka, v možnosti o něm hovořit a poznat je. Působí v těchto divadelních oborech:

- Dětské divadlo,
- Divadlo mládeže,
- Amatérské divadlo,
- Lidové divadlo,
- Taneční divadlo,
- Loutkové a figurativní divadlo,
- Divadlo přistěhovalců a národnostních menšin,
- Integrační divadlo,
- Dramatická hra,
- Dramatická výchova,
- Divadelní pedagogika.

Rakouský svaz je podporován Spolkovými ministerstvy pro mládež, rodinu a zdraví, pro sociální věci a ochranu spotřebitelů, pro školství (vyučování) a kulturu. Důležitými funkcemi jsou ty, které představují určité benefity. Např. už zmíněný Svaz neprofesionálního divadla v Dolním Rakousku jako benefity nabízí podporu svých členů v autonomních oblastech divadla, jako jsou (činoherní divadlo, hudební divadlo, taneční a pohybové divadlo, divadlo dětí a mládeže), dále náročné, širokospektrální a inovativní semináře a dílny, možnost účasti na festivalech v Rakousku i v zahraničí a servis ve formě informací, supervize, možnosti zkoušek apod. Současným prezidentem Svazu (do března 2011) je Gerhard Koller, viceprezidenty jsou u nás známý Josef Hollos (pověřený zahraniční agendou), Werner Kugler a Dagmar Ullmann-Bautz. V centrále jsou zaměstnány dvě pracovní síly placené podobně jako v Německu ze státní dotace. Ani rakouská centrála, stejně jako německá, nemá sídlo v hlavním městě. Jednoho placeného zaměstnance má i každý spolkový svaz, byť jde většinou o částečný úvazek.

Lidé

Na základní otázku, kolik je amatérských divadelníků v Rakousku, jsem dostala odpověď, že členů svazu je 15 tisíc a kolik je mimo svaz, funkcionáři nevědí a ani je to nezajímá. Kdo chce být samostatný, může. Připravuje se však o podíl z veřejné podpory a o servis, který svaz nabízí a poskytuje. Viceprezident Josef Hollos velmi udiveně prohlásil, že nezná žádné volné skupiny. A dodal: „a co by z toho měli, že jsou tzv. volní?" Věkové rozvrstvení je děti a mládež, senioři a mezi tím poměrně úzká vrstva lidí ve středním věku. Mezi členy svazu najdeme poměrně hodně učitelů. Je to důsledek velkého prostoru pro dramatickou výchovu. Jednou ročně se učitelé-profesoři, učitelé a vedoucí hry, vedoucí dětských a mládežnických divadel setkávají na půdě svazu a probírají následující témata:

- Příprava, organizace, realizace a hodnocení každoročního mezinárodního kongresu Drama ve výchově v Burg Schlainingu (z ČR tam jezdí jak seminaristé, tak lektoři);
- Nadregionální akce pro dramatickou výchovu, ve škole, tak mimo ni;
- Propojování adresářů dětských a školských divadelních souborů;
- Sladění pracovních plánů divadelně-pedagogických institucí ve Vídni, v Grazu, v Hall/Tirolu, v Badenu a organizací příbuzných;
- Dohoda o lobování pro dramatickou výchovu a drama-pedagogiku ve školách;
- Vytváření rakouského portálu dramatické výchovy;
- Sestavování informačních brožur o dramatické výchově.

Podobně velký prostor poskytuje svaz seniorskému divadlu nad 55 let. Akční dny divadla pro seniory (každoročně na jiném místě země) zahrnují motivační a aktivizační semináře pro pracovníky diakonií, domovů pro seniory a představují seniorská divadla veřejnosti. V loňském roce se konaly jako víkendová akce v Gallneukirchenu (Horní Rakousko) pod názvem První pokus být veselý. Jako lektoři kurzů působili dramaturgové, herci, režiséři, psychologové a divadelní pedagogové. Seminaristů bylo osmnáct. Prostor poskytla lidová univerzita Urania. Lidové univerzity fungují v Rakousku dlouhá léta jako forma zájmového vzdělávání obyvatelstva a svou formou připomínají podobné instituce, které u nás existovaly do r. 1989. Základem kurzu bylo pochopit svébytnost seniorského divadla, osvojit si (případně do nich nahlédnout) metody práce, které leží mezi terapií a divadlem a konečně poznat seniorské divadlo jako uměleckou formu. V každé spolkové zemi je vyhlašován Den seniorského divadla, jehož posláním je upozornit veřejnost na seniory a jejich kulturní potřeby. Rakušané jsou v této oblasti také mezinárodně aktivní. Společně se Svazem amatérského divadla Jižního Tyrolska (to je autonomní německy mluvící region Itálie) a BDAT střídavě pořádají Mezinárodní festival seniorského divadla německy mluvících zemí. V roce 2010 se bude konat v Rakousku v Altenbergu u Lince. Vysílají skupiny i odborníky na Evropský festival seniorského divadla (pořadatel BDAT na různých místech SRN). Kalendář dalšího vzdělávání v této oblasti obsahuje šestidílný kurz pro všechny, kteří pracují se seniory (anatomické základy, dech, hlas, řeč – scénická improvizace – pohyb a práce těla – práce na roli – vedení herce a režie, dále kurz praktické dramaturgie pro seniory.

Festivaly

Svaz je pořadatelem pouze dvou mezinárodních festivalů. Oba jsou českým divadelníkům známy, oba jsou bienále a konají vždy na jiném místě v zemi. O pořadatelství se může ucházet spolkový svaz. FOCUS je mezinárodním festivalem činoherního divadla, ANIMA se věnuje loutkovému a figurativnímu divadlu. Vybírají si z nabídek a jsou nároční. Dostat se do programu je uznáním kvality. Každoročně svaz pořádá dva domácí festivaly, které si tu a tam zvou jednoho až dva zahraniční hosty. Jsou to Rakouské dny školního divadla a Rakouské dny mládežnického divadla. Konají se pokaždé jinde. Tento systém se Rakušanům osvědčuje. Říkají, že neunavení pořadatelé jsou snaživější, aktivnější a tím lepší než pořadatelé

stálí. Kromě těchto celorakouských akcí se konají na řadě míst další mezinárodní festivaly pořádané spolkovými svazy a městy. Např. letos to bude 7. ročník festivalu Theater auf der Höhe v St. Anton am Arlberg, festival Kouzlo divadla v Kottingbrunnu. Známý je rovněž další festival konaný na podzim Heidelberger Theatertage nebo festival v Dornbirnu, kde před několika lety velmi překvapili Černí Šviháci. Na internetu si je čtenáři AS najdou sami.

Dramaturgie

Amatérská divadla hrají převážně o víkendech. Najdeme také ale velmi bohaté kalendáře. Např. ve Vídni se hraje minimálně jedno představení denně. O polovinu menší Praha se takovou frekvencí pochlubit nemůže. Mimochodem ve Vídni působí také české krajanské divadlo Vomladina. Při pohledu na repertoár se nabízí příležitost pohovořit ještě o jednom fenoménu rakouského divadla, a to je improvizované divadlo. Nemyslím tím např. improvizační ligu, která, pokud se nemýlím, k nám také přišla z Rakouska. Jde o improvizaci na jevišti v pravém slova smyslu ve stylu někdejší Vizity Duška, Borna a Kužílka. Nahodí se téma a už se přihazuje. V četnosti, v jaké se v Rakousku vyskytuje, ji nenajdeme určitě nikde jinde nejen v Evropě. Divadlo se hraje ve farních sálech, na školách, v kulturních a společenských zařízeních, ve starých továrnách, v sálech radnic, pivovarů. Jen výjimečně se hraje v divadelních sálech.

Jinak v dramaturgii rakouských divadel převažují u nás prakticky neznámí němečtí autoři. Nebojím se ani prohlásit, že překlady neexistují. Jsou mezi nimi tituly pro děti (např. Beate Irmisch: Strýček Hubbi to zařídí, Sabine Zieser: Sběračka vzduchu, Karl Schönherr: Čertice), pro dospělé (např. Fritz Eckhart: Hledá se ministr, Bernd Spehling: Blázni to také nemají lehké, Caroline Fürst: Se starostou to jde z kopce, Anton Hamick: Prodaná tchyně, Catherine Aigner: Náš chovanec, Ferdinand Raimund: Sedlák milionářem). Z názvů je jistě patrné, že jde o komedie. Z domácí klasiky nechybí J.N. Nestroy: Každý chce mít svou švandu, ze světové dramatiky C. Goldoni: Kavárnička, F. Dürrenmatt: Romulus velký, Dario Fo: Archandělé nehrají biliár, Cristiane Gavazzini: A ten den může nastat, Neil Simon: Nerovný pár, pro děti Ronja, dcera loupežníka od A. Lindgrenové). Hraje se muzikál Vlasy, kabarety a záležitosti vázané na roční období, jako jsou např. velikonoční Pašijové hry nebo Vánoční hry, scénická čtení různých autorů a také vlastní produkce. Z české provenience jsem na fermanech objevila pouze Ivana Klímu a jeho Zámek. Divadla se snaží vytvářet zvláštní projekty, např. Divadelní noc, kdy se od deseti večer do sedmi hodin ráno nepřetržitě hraje divadlo, víkend s mladým divadlem, Den seniorského divadla.

Vzdělávání

I když zájmové vzdělávání a další vzdělávání (jako zájmové se označují dílčí kurzy, další jsou pokračovací a dlouhodobé kurzy, které představují celek) není v Rakousku tak propracované jako v Německu, je však komplexnější než u nás. Aby to v ČR fungovalo stejně, musely by být kurzy pořádané NIPOS-ARTAMA (samostatné jako Kurz praktické režie, při národních přehlídkách např. Klub nejen mladých divadelníků při JH, kurzy v rámci LCH a další) doplněny krajskými vzdělávacími příležitostmi. Tak to v současné době funguje pouze ve východních Čechách a částečně v Praze. Krajské konzervatoře nám prostě chybějí a nemyslím si, že je to volání po starých časech. Rakouský svaz navíc může využít partnerské smlouvy uzavřené s německy mluvícími zeměmi nebo jejich částmi (Rakousko, Německo, italské Jižní Tyroly, německy mluvící část Švýcarska) a nabídnout tzv. interkurzy. Konají se vždy v jedné zemi. V roce 2009 byl pořadatelem Rakouský svaz. V prodlouženém víkendu se účastníci věnovali čtyřem disciplínám: tělo, pohyb, hlas (jako zahřívací kolo), postava, řeč (improvizace), scéna, prostor, materiál (vlastní práce), režie, dramaturgie (práce s textem). Svaz však především organizuje dlouhodobé vzdělávací kurzy, které se věnují divadlu jako celku. V současné době je v běhu tříletý kurz (od podzimu 2008 do jara 2011 v St. Pöltenu) pro herce a ty, kteří s nimi pracují. Každý rok se seminaristé sejdou třikrát. Kurz má následující program:

První rok

1. Úvod: utváření skupin jako základ kreativní práce – motivace – animování skupiny, improvizace;
2. Tělo a pohyb: práce s tělem, trénink, analýza pohybu – improvizace jako základ – role, práce na postavě jako základě inscenování;
3. Řeč a hlas: řeč a hlas jako výrazové prostředky – techniky trénink komunikace – práce s textem.

Druhý rok

1. Práce na roli/personalizace: Tělo a pohyb, situace – práce na roli jako interpretace – rozvíjení scén a modulů z osobního pohledu inscenátora;
2. Text – scény – příběh – rešerše: od textu k situaci – od improvizace k textu – role a postavy jako základ;
3. Hudba a hlas.

Třetí rok

1. Nové lidové divadlo I.: Co je nové lidové divadlo? Styly, metody, látky. Práce na klasických a inovativních hrách. Minimalizované kreace (mikrodrama) – z improvizace k inscenování fragmentárních textů.
2. Nové lidové divadlo II.: Závěrečný seminář jako shrnutí.

Tyto kurzy dalšího vzdělávání jsou doplňovány specializovanými kurzy jednotlivých spolkových svazů. V roce 2010 jsou např. v Dolním Rakousku nabízeny dvoudenní, popř. víkendové kurzy líčení, commedie dell´arte s odborníkem z Itálie, mizanscény s ruským režisérem Anatolijem Gluchovem. Jiná spolková země bude pořádat tzv. Performance – Arts – School jako malou školu divadla, kde se probere vše od herectví, režie, scénování, hudby, tance. Z propagačního letáku ke kurzu je patrné, že jde o přípravu na další vzdělávání. Oblíbené jsou rovněž tematizované přednášky.

Časopis a internetová divadelní knihovna

Svaz v současné době vydává dokonce tři periodické tisky. Prvním je čtvrtletník jako interní bulletin zabývající se výhradně svazovými záležitostmi. Druhým novým tiskem je Časopis pro amatérské divadlo, rovněž čtvrtletník, avšak ve formě odborné tiskoviny připomínající německý Spiel & Bühne. Třetím je časopis Spielmacher (s podtitulem Hra a divadlo ve školním vyučování), což je časopis pro dramatickou výchovu. Svaz má rovněž virtuální databanku divadelních textů a pravidelně informuje o nových divadelních edicích. Podobné aktivity najdeme i na webu jednotlivých spolkových svazů.

Omluva a oprava k článku Lenky Lázňovské v AS 1/2010 Amatérské divadlo v Německu

Omlouváme se čtenářům našeho časopisu a autorce článku Amatérské divadlo v Německu, uveřejněném v minulém čísle, za výpadek textu vzniklý při sazbě. Na straně 35 začíná v levém sloupci odstavec (pod fotografií) slovy „jako státní zaměstnanci pod penzí...". Je to pouze fragment – závěr odstavce, který měl být otištěn v tomto plném znění:

Vraťme se ještě k BDAT. Je jedním z největších sdružení pro performing art v Evropě. Bylo založeno v roce 1892 v Berlíně pod názvem Sdružení soukromých divadelních klubů Německa. Je členem Německé kulturní rady, Fondu múzických umění a Spolkového kulturního sdružení dětí, mládeže a vzdělávání (BKJ). Na celoněmecké úrovni a při zastoupení v mezinárodních nevládních organizacích spolupracuje s dalším celoněmeckým sdružením s názvem Spolkové společenství pro hru a divadlo (BAG). To působí především v oblasti tvořivé dramatiky a realizuje specifické projekty s divadelními prvky (např. mezinárodní dílny). Řídicí roli BDAT vykonává předsednictvo v čele s prezidentem a dvěma viceprezidenty. Jedním z nich je českým divadelníkům známý ředitel respektovaného mezinárodního festivalu v Paderbornu Franz-Josef Witting. Zázemím je sekretariát v Heidenheimu s pěti fyzickými pracovníky (tři přepočtení). Jsou placeni jako státní zaměstnanci pod penzí a jejich platy jsou BDAT refundovány ze státního rozpočtu (z rozpočtu Spolkového ministerstva vnitra). Na úkoly a cíle BDAT jsem se zeptala pana Rademachera.

Milan Strotzer *za redakci Amatérské scény*

postgraduální sloupky

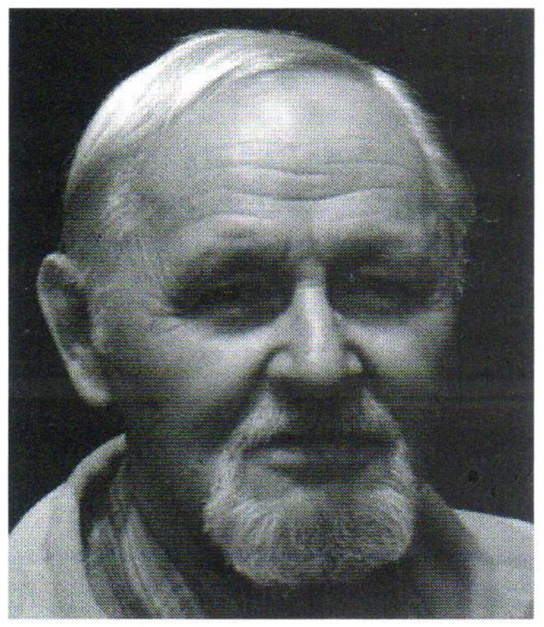

ŽÁNRY DRAMATU

Zdeněk Hořínek

11. Veselohra a komedie satirická

Vedle dělení podle hlavního prvku nebo výrazového prostředku můžeme rozlišovat komedii též podle převládajícího druhu komiky jako **komedii satirickou** a nesatirickou, pro niž neznám vhodnější označení než – **veselohra.** Název komedie satirické je terminologicky poměrně neproblematický, zato s pojmem veselohra se zachází dosti libovolně. Obvykle se považuje veselohra za jakousi méně závažnou a hodnotnou formu komedie. Frank Tetauer v knize ***Drama i jeho svět*** upozorňuje na to, že v různých jazycích se slovně rozlišuje vážnější a lehčí typ komedie („Komödie" a „Lustspiel" v němčině, „comédie" a „comédie legère" ve francouzštině, „comedy" a „light comedy" v angličtině), a onen druhý typ – veselohru –charakterizuje v tomto duchu jako *„typ povrchnější, který nechce diváka přinutit k přemýšlení, nýbrž jen ho pobavit, povyrazit, potěšit".*/ [1] V takovém rozlišování je ovšem obsaženo hledisko uměleckého hodnocení, které nelze nikdy spojovat s žánry obecně, toliko s konkrétními uměleckými díly určitých žánrů. Nelze proto ani třídit žánry podle umělecké úrovně nebo myšlenkové závažnosti.

Považujme tedy komedii za širší pojem, zahrnující všechny komediální typy (včetně veselohry), a rozlišujme v jeho rámci podle druhu komiky komedii satirickou, jejímž určujícím znakem je satiričnost (tj. kritický výsměch individuálním i společenským lidským vadám a nedostatkům) a veselohru, jejíž smích je milosrdný, shovívavý a odpouštějící.

Rozličné komické ladění je pochopitelně podmíněno tematicky: předmětem výsměchu satirické komedie jsou vážné deformace lidských charakterů a vztahů, které jsou společensky škodlivé, ba **nebezpečné.** Smích nad nimi je proto břitký a nesmiřitelný, zlobný a hněvný, má hořkou příchuť. Trestající soud satirické komedie (ne náhodou se v souvislosti se satirou tak často používá slov tepat, šlehat, bičovat v nejrůznějších obměnách) působí očistně (komická katarze): divák se osvobozuje od negativních jevů tím, že se jim vysměje, protože v rámci komediálního děje jsou problémy zpravidla neřešitelné.

I veselohra (nebo aspoň dobrá veselohra) má své vážné jádro, ale předmět komediálního sporu je tu takového druhu, že po odklizení překážek (spočívajících buď v dílčích, odstranitelných vadách lidských charakterů nebo v činitelích vnějších nebo konečně v pouhém nedorozumění) dochází k smírnému vyrovnání mezi oběma stranami; problém se řeší v rámci hry jejími vlastními silami – rozuzlením děje.

Jestliže se dělení komedie podle hlavního prvku nebo výrazového prostředku a dělení podle druhu komiky kříží, je nasnadě, že komedie zápletková a situační (fraška) z prvého dělení inklinuje k veselohře, kdežto komedie charakterová a mravoličná ke komedii satirické. ***Don Gil v zelených kalhotách*** Tirsa de Moliny, Shakespearova ***Komedie omylů***, Labichův ***Slaměný klobouk*** mohou posloužit zároveň i jako prototypy veselohry; Molièrův ***Lakomec*** a Ostrovského ***I chytrák se spálí*** jsou prototypy komedie satirické. Komedie konverzační se blíží veselohře tam, kde převažuje samoúčelná slovní komika, a satirické komedii v případech, že diskutuje závažné otázky společenské.

U vážných kritiků bývá veselohra pro svůj neútočný charakter někdy bagatelizována. Její pozdně měšťácká podoba pro to skýtá dosti důvodů: záplavu růžových, úsměvně laskavých limonád o ničem, jejichž zápletky se motají kolem z prstu vycucaných pseudoproblémů a jejichž veselost je synonymem únikovosti (pěkné příklady najdeme ve veseloherní tvorbě našeho F.X. Svobody – viz např. jeho kdysi oblíbené veršované ***Čekanky*** o trampotách, jež vdavekchtivým „pannám" způsobila nepřející hraběcí vrchnost, i o radostném naplnění milostných tužeb zásluhou nové vrchnosti přející). Pokud však toto bagatelizování míří k samotné podstatě veseloherního typu komedie, je pochybeným předsudkem, pramenícím z absolutizace protikladu satira kontra humor (může být něco smutnějšího než satira bez humoru?) a z jednostranného preferování satiry před humorem.

Rejstřík satirického smíchu je široký: sahá od výsměchu drobným lidským vadám až k hlubokým analýzám podstatných charakterových deformací, od komunální satiry (všímající si okrajových, druhotných společenských úkazů) až ke klíčové modelové satiře, usilující demaskovat podstatu společenského systému a jeho instituci./[2]

Tento vrcholný satirický typ proslavila ruská komedie 19. století. Hned na jeho počátku stojí dílo mistrovské – ***Revizor*** (1836). Za předmět důmyslné satirické analýzy si Gogol ve snaze *„sebrat na jednu hromadu všechno špatné na Rusi"* zvolil život v průměrném provincionálním městečku. Katalyzátorem velkého demaskovacího procesu učinil domnělého revizora, trochu naivního a značně lehkomyslného a povídavého mladíka, jenž – vlečen překvapivou přízní situace – svým chováním inspiruje jednotlivé místní činovníky k velkolepému striptýzu před očima diváků. Situační nedorozumění nám umožňuje proniknout do vnitřního chodu a vnitřního „pořádku" městské správy a městského hospodaření. Zdánlivě náhodný a výjimečný případ se podle principu analogie stává případem modelovým, jehož podstata je zákonitá. Konkrétní, byť fiktivní ruské městečko funguje jako model samoděržaví vůbec.

Charakteristické znaky tohoto druhu satiry – nemilosrdnou kritičnost, zveličující nadsázku a zjednodušující karikaturu – stupňují až na hranici tragikomiky a grotesky zlé satiry M.J. Saltykova-Sčedrina (***Pazuchinova smrt, Stíny***) a A.V. Suchovo-Kobylina (***Proces, Smrt Tarelkinova***).

Jako domácí příklad vtipné satirické komedie, zaměřující se ke kritice společenských „nemravů", může posloužit hra Ivana Stodoly ***Čaj u pana senátora*** (1929). Politické téma hry a jeho koncepce má v historii světového dramatu hluboké kořeny: politikaření a politickou demagogii zesměšňoval už Aristofanés zejména v ***Jezdcích***, politické parvenuovství si vzal na mušku už Ludwig Holberg v ***Kováři politikovi*** a odrodilectví v širším smyslu nejednou Molière, zvláště v ***Měšťáku šlechticem.*** Stodolův hrdina Baltazár Slivka, obyčejný obchodníček značně omezeného vzdělání a rozhledu, je svou ctižádostivou manželkou vmanipulován do politické činnosti. Zprvu se roli politika vzpírá, ale postupně se do ní vžívá a nalézá v ní zalíbení. Má dokonce kandidovat do senátu, bude-li schválen paní ministrovou. Proto absolvuje školení ve společenském chování, konverzaci, tanci a politickém řečnictví pod vedením ruského emigranta Lopuškina, bývalého gardového kapitána. Děj vrcholí při čaji u pana senátora. Sledujeme zároveň „zkoušku státníkovu" i odhalení celé čajové společnosti. Slivka má totiž se svými naučenými frázemi úspěch z jednoho prostého důvodu: nejen on, ale i ostatní „politikové" a jejich manželky, včetně pana senátora a paní ministrové, prošli rukama mistra Lopuškina a z jeho lekcí načerpali všechnu moudrost. Podobně jako u Gogola a dalších klasiků ruské satirické komedie – i když s menší pronikavostí

– demaskují se u Stodoly negativní jevy společenské (bezpáteřné politikaření se svými zplodinami – prospěchářstvím, demagogií, korupcí, protekcionářstvím) prostřednictvím typizovaných charakterů, obětí a nositelů společenských deformací.

12. Tragikomedie

S pojmem tragikomedie se setkáváme poprvé u římského Plauta. Použije ho ve smyslu žertovném – bůh Merkur v prologu ke komedii ***Amhitruo.*** Jako příležitostný dramatický žánr však začne tragikomedie fungovat až v období renesance, kdy se tak označují hry, v nichž se mísí tragika s komikou, ať už jde o vážné příběhy se šťastným koncem nebo naopak komické příběhy s nešťastným koncem. Označení tragikomedie si v 16. a 17. století dosti libovolně přisvojovali autoři italského (G.B. Guarini: ***Věrný pastýř***), španělského (Rojas: ***Celestýna***, Lope de Vega), anglického (J. Fletcher: ***Věrná pastýřka***), francouzského původu (ještě klasicistický Corneille označil tak svého ***Cida*** pro jeho smírný konec).

V renesančním dramatu najdeme však i hry, v nichž je sepětí tragických a komických prvků těsnější a organičtější než pouhé mísení a střídání (jež dnes považujeme za typické spíše pro drama v užším smyslu). Zejména Shakespearovy tzv. hořké komedie (***Troilus a Kressida, Veta za vetu*** a ***Konec vše napraví***) představují originální metodu uměleckého vidění, ukazující k modernímu pojmu tragikomedie jako svérázného a svébytného dramatického žánru.

Troilus a Kressida (1602?) je hrou o válce a lásce. O válce, jež je od počátku (únos Heleny) protkána milostnou motivací, a o lásce, jež je skrz naskrz proniknuta válkou. William Shakespeare, jenž ve svých předchozích hrách nejednou vyjádřil víru v moc milostného citu, ať už jej zpodobil jako lásku šťastnou (***Jak se vám líbí***) nebo tragickou (***Romeo a Julie***), ukázal zde černý rub této všemocné vášně. Jako předmět drásavé milostné deziluze si zvolil cudného jinocha s výjimečným smyslem pro čest a v zajetí idealistických představ o lidech a světě. Příčina krachu a zklamání – milenčina zrada – pak nepramení jenom z předem daného vratkého charakteru Kresssidina: neblahé válečné události poznamenaly tuto lásku už v zárodku a záhy spolupůsobily při jejím rozkladu. Souběžně s procesem milostné deziluze se uskutečňuje demystifikace ve sféře válečné, spočívající jednak v demaskování zákulisí válečných ideálů, jednak v demaskování válečných hrdinů, v důsledné deheroizaci. Trójané bojují „za Helenu", která za to nestojí a oni to v hloubi duše vědí: jejich idealismus je tragikomickým donkichotismem cti, obranou ztracené varty, sebeklamem. Řekové naproti tomu se vůbec nesnaží idealizovat vlastní pohnutky: bojují, aby zvítězili, a neštítí se žádných prostředků. Bájní rekové defilují bez aureoly se všemi svými slabostmi a neřestmi: marně bychom mezi nimi hledali skutečného hrdinu. Křivým zrcadlem příběhu, ještě stupňujícím demystifikaci, je řecký posměváček, hořký „válečný šašek" a samorostlý cynický filozof Thersites, který si od této hnusné války udržuje kritický odstup a vzteklými invektivami pranýřuje všechny a všechno: celý ten spor „o parohy a nevěstku" je podvodem a darebáctvím, všichni jeho aktéři jsou blázni. *„Smilstvo, smilstvo, jen válka a smilstvo."* /[3]

Hra ***Troilus a Kressida*** byla zařazována mezi historické hry, komedie i tragédie. Z dnešní perspektivy ji můžeme bez rozpaků označit za předchůdce tragikomedie v moderním smyslu: skrze demaskující konfrontaci iluzí a skutečnosti, záměrů a výsledků, navíc s použitím parodistických prostředků a krutě ironického komentáře, se tragická látka, soukromá i veřejná, přehodnocuje z hlediska bezohledně komediálního.

Dříve než přejdeme k charakteristice moderní tragikomedie, je třeba si všimnout původu a proměny onoho druhu komiky, který je s tragikomedií tak úzce spjat, že s ní bývá mnohdy i ztotožňován. Jde o grotesku. Slovo pochází z italského „la grottesca", jímž byly v 15. století označovány starověké ornamenty, v nichž se fantasticky proplétala lidská těla s prvky zvířecími a rostlinnými. M.M. Bachtin aplikuje pojem grotesky na lidovou kulturu středověku a renesance. Její groteskní realismus je mu pozitivním výrazem obecně biologické jednoty člověka a přírody. V období renesance dostává však groteska i nový, obsahově užší význam v souvislosti s tím, že se dostává do služeb satiry. Komedie Bena Jonsona (1573–1673) ***Lišák Volpone*** (1605) zpodobuje nemilosrdný zápas o majetek a moc, v němž každý podvádí každého. Na jedné straně stojí skupina pochlebníků, kteří se snaží získat přízeň domněle umírajícího, aby po něm dědili; na druhé straně mazaný Volpone se svým příživníkem Moscou, pro něž je umírání lstivou hrou s cílem pustit chamtivcům žilou. Pochlebníci jsou pojmenováni zvířecími jmény vesměs mrchožroutů (Corbaccio = krkavec, Voltore = sup, Corvino = vrána); **Volpone** znamená liška a **Mosca** – moucha. Jménům odpovídá i radikálně zjednodušená charakterizace, převádějící lidskou povahu na jednu, řádově nižší (zvířeckou) vlastnost (dravost, lest, mrchožroutství, příživnictví). Taková grotesknost pochopitelně není výrazem jednoty lidského a přírodního světa, ale nástrojem pádné satiry, postihující tímto názorným způsobem proces znelidštění, „zezvířečtění" člověka v honbě za majetkem; jde vlastně o extrémní druh satirické nadsázky.

Podobných prostředků – i když v zastřenější formě – používá i ruská realistická satira 19. století. M.J. Saltykov-Ščedrin (1826–1889) předvádí v ***Pazuchinově smrti*** (1857) stejné dravčí číhání u lože umírajícího – s tím podstatným rozdílem, že starý Pazuchin skutečně umírá a kroužícími dravci jsou jeho vlastní děti a příbuzní. Groteskní satira zde organicky přerůstá v tragikomedii. Obdobně ve hře A.V. Suchovo-Kobylina (1817–1903) ***Proces*** (1861) je nelidským jednáním úředníků k smrti uštván nevinný statkář, marně hájící zájmy své rodiny a čest své dcery. Namísto nelidských, dravčích a parazitních jedinců ho však pronásleduje nelidská, dravčí a parazitní instituce – byrokratický aparát. V Suchovo-Kobylinových satirách ***Proces*** a zejména ***Tarelkinova smrt*** (1868) se vedle staršího druhu „zvířecí grotesky" setkáváme i s novější „mechanickou groteskou": odlidšťování probíhá ve směru **zvěcňování,** člověk je degradován na loutku, nástroj, automat, součástku mechanismu (ve smyslu doslovném, ale častěji přeneseném). Do krajnosti přivedlo tuto metodu (v níž nalezli zálibu už němečtí romantikové, zejména E.T.A. Hoffmann) německé expresionistické drama po první světové válce, v němž se člověk (a s ním i dramatická struktura!) nezřídka proměňuje v bezkrevné schéma.

S expresionismem jsou spjaty i počátky dramatického tvoření Bertolta Brechta (1898–1956), který se však zásluhou realističtějšího vidění věcí vyvaroval jeho světonázorových i uměleckých úskalí. V raných Brechtových hrách najdeme oba zmíněné postupy: dramatická parabola ***V houštinách měst*** (1924) s podtitulem „Boj dvou mužů v obrovitém městě Chicagu" pojímá kapitalistickou společnost jako džungli, kde platí biologický zákon boje o život – člověk člověku vlkem. Elementární, vražedný antagonismus, jímž jsou proniknuty vztahy mezi lidmi, tu postrádá jakoukoli objektivní sociální motivaci. Zdánlivě samoúčelný zápas pro zápas má však pádný motiv subjektivně psychologický: boj na život a na smrt je marným pokusem soupeřů o dosažení lidského kontaktu, o překonání nekonečného osamocení. Brechtovo pojetí grotesky je v tomto případě bytostně paradoxní: zvířecí společenství skrze lásku a nenávist je už člověku nedostupné, zbývá mu „osamělost... tak nesmírná, že neexistuje ani boj".

Jiná Brechtova parabola ***Muž jako muž*** (1926) nazírá vztah jedince a systému v kategoriích mechanismu. Při vloupání do buddhistické pagody, které podniknou čtyři vojáci britské armády v Indii, uvízne jeden z nich za vlasy. Kamarádi ho nechají napospas osudu, ale vezmou si jeho průkaz. Vznikne nutnost získat pro doklady osobu. Stane se jí irský nakládač Galy Gay, protože se náhodou natrefil. Osou dramatického dění hry je přerod civilisty ve vojáka. Proměna je nejdřív povrchová, vnější, ale postupně se prohlubuje, zniterňuje. Dokonána je teprve ve chvíli, kdy se v původně mírném, obyčejném člověku probudí vojenský prapud zabíjet a poslouchat: funkce je nejen ztělesněna, ale i oduševněna. Na případu Galyho Gaye se demonstruje teze o bezmezné manipulovatelnosti člověka v třídní společnosti: funkce je nutná – lidská jednotka je nahodilá, funkce je absolutní – lidská osobnost relativní. Člověk jako vyměnitelná součástka společenského mechanismu.

Z hlediska našeho tématu je B. Brecht (přes všechny světonázorové neshody) přímým předstupněm Friedricha Dürrenmatta (1921–1990), jenž dal moderní tragikomedii klasickou podobu s použitím nejrafinovanějších postupů groteskní komiky. Ve stati ***Problémy divadla*** (1955), časově předcházející Dürrenmattova vrcholná dramatická díla, se autor jednoznačně vyslovil k otázce žánru moderního dramatu: *„K nám se hodí už jen komedie. (…) Avšak tragično je stále ještě možné, i když už není možná ryzí tragédie. Prvky tragična můžeme vyzískat, vydobýt z komedie jako strašlivý moment, jako otvírající se propast, tak se stalo už mnoho Shakespearových komedií, z nichž vystupuje tragično, tragédiemi."*/[4]

Jak vypadají náměty takových komedií? Multimilionářka Klára Zachanasjanová přichází do rodného Güllenu, aby se pomstila svému někdejšímu svůdci Alfredu Illovi. Vyhlásí šokující výzvu: *„Dám Güllenu miliardu, když někdo zabije Alfreda Illa."*/[5] Z případu K. Z. kontra A. I. se vyvine obecní aféra, na níž jsou zainteresováni všichni občané upadajícího města. Nikdo se sice nemá k tomu zločin vykonat, ale smrt Illova se stane hospodářskou nutností: všichni se na její konto zadluží. A. Ill musí být z vůle veřejnosti odsouzen a zlikvidován. (***Návštěva staré dámy***, 1956) – Nebo: geniální fyzik Möbius se uteče do blázince, aby uchránil lidstvo před zhoubnými následky svých vědeckých objevů. Spolu s ním tam inkognito odejde i dvojice vědců ve službách konkurenčních špionážních agentur, aby Möbiovy objevy zachránili „pro lidstvo". Jejich usilování se však obrátí vniveč: jako vrazi, kteří museli „z důvodu utajení" zabít své ošetřovatelky, uvíznou tři fyzikové v pasti šílené ředitelky blázince slečny doktorky Matyldy von Zahndové. Ta se tajně zmocnila Möbiových rukopisů a hodlá využít jeho nebezpečných vynálezů ve prospěch sebe a svého trustu. Naplňuje se nejhorší možný obrat: svět se ocitá v rukou šíleného psychiatra. (***Fyzikové***, 1962).

Dürrenmatt využívá ve svých hrách plně možností „mechanické grotesky": zločinecká banda-banka rodiny Franků ve ***Franku V.*** (1959) manipuluje lidskými osudy stejně nemilosrdně jako armáda v Brechtově parabole ***Muž jako muž*** (všechno individuálně lidské je beze zbytku podřízeno chodu institucionálního mechanismu – zájmům firmy); některé dramatické postavy ztrácejí konkrétní lidskou tvářnost a jsou proto snadno zaměnitelné (v ***Návštěvě staré dámy***: Klářin bizarní průvod sestávající z loutkovité dvojice zločinců Tobyho a Robyho a z dvojice vykastrovaných – manipulace samotné přirozenosti – slepců Kobyho a Lobyho, odpovídající na každou otázku unisono a dvakrát; její očíslovaní manželé, jež podle autorovy poznámky může hrát jeden herec; Klára sama je sestavena – jako výmluvný znak nelidskosti! – ze samých protéz: Ill ji poplácá po stehně a uhodí se o železný kloub, políbí jí chladnou ruku ze slonoviny); obnažuje se i mechanismus dramatického dění – dramatická kompozice a vnitřní struktura her (proti praxi iluzívního divadla, umně či méně umně zastírajícího umělost světa dramatu, se zde zcizujícími prostředky, geometrickou přímočarostí v jednání postav a ve vývoji zápletky, zjevnými významovými paralelismy a kontrasty apod. ukazuje „jak je to uděláno", odkrývá se pohled dovnitř, odhaluje se „kostra" hry).

Ale Friedrich Dürrenmatt též prohlubuje pojem groteskności ve smyslu jejího zniternění. Typickým fenoménem zvířecí grotesky je **upír**, hrůzné a vražedné spojení člověka a zvířete; typickým fenoménem mechanické grotesky je **robot**, zvěcněný člověk nebo věc napodobující člověka, pseudočlověk, jejž skutečný člověk stvořil ke svému obrazu, nástroj člověka a zároveň skrytá hrozba, že se vymkne z rukou toho, kdo jej používá; třetí, nejnebezpečnější stupeň představuje člověk, který si uchoval vnější rysy lidství, ale ztratil přirozené lidské vědomí a svědomí – šílenec: rozum, který se stal nerozumným, rozum stojící proti člověku.

Blázinec „Les Cerisiers" sledujeme zprvu jako bizarní prostředí kriminálního příběhu s podivínskými figurkami pacientů a s originální staropanenskou primářkou. Závěrečné odhalení však vrhá na celý tento svět nové světlo: důmyslná past na fyziky sklapla; dobře myšlená snaha Möbiova, motivovaná ušlechtilým cílem zachránit lidstvo, se zvrátila ve svůj opak; šílenství triumfuje nad rozumem, bezohledný cynismus nad morálkou. Geniální Möbius s hrůzou poznává, že při své plánovité akci, k níž se rozhodl ze svobodné vůle, byl ve skutečnosti vraždící loutkou v rukou šílence.

Dürrenmattovo pojetí grotesky, v němž se směšné pojí s hrůzným a odporným, je výrazem protestu proti nejhlubší degradaci člověka, proti degradaci vnitřní, při níž je člověk ponížen v samotném jádru svého lidství – v rozumu, svobodné vůli a mravnosti.

Dürrenmattův svět je paradoxní. Paradoxní jsou nejen příběhy a osudy, paradoxní je i vztah autora k jeho fiktivnímu světu. Je **jeho** fikcí, jeho výmyslem, jeho nápadem. Ale právě výjimečný, extrémní, nemaskovaný charakter této fiktivnosti zjednává tvůrci odstup od výsledku vlastní tvorby. Autor se neztotožňuje plně se svými dramatickými postavami a jejich řešeními, je nad nimi, ví více než ony, je jejich osudem, protože má v rukou jejich osudy. Tato nadřazenost, tento odstup, tato vědoucí převaha, na níž se podílí i divák, je příčinou paradoxního vyznění těchto her: smrtelně vážné, potenciálně tragické události vnímáme ve výsledném významu a pocitu jako krutě komické, tragikomické.

A zde jsme u jádra moderní tragikomedie, jehož platnost už přesahuje Dürrenmattovo dílo. Při dojemném, „melodramatickém" příběhu divák citově spoluprožívá příhody dramatického hrdiny a upokojí se posléze jedině happy endem. Jakýkoliv odstup tu chybí.

V tragédii má divák účast s tragickým hrdinou, ale zároveň (skrze tragickou ironii, umožňující vidět a vědět více než tragický hrdina) z odstupu jeho úděl posuzuje, hodnotí. Stává se důvěrníkem tragického osudu, který má nadosobní perspektivu, protože je spjat s absolutně platným mravním zákonem. Hrdinův tragický pád znamená sice nezdar ve sféře individuální existence, ale zároveň vykoupení ve sféře obecně lidské. Nad relativitou osobního údělu se vítězně tyčí absolutno zákona, pravdy, spravedlnosti. Tragický lidský úděl otřásá, ale nedeprimuje. Neústí do zoufalství, ale do očisty, katarze.

V tragikomedii taková transcendence neexistuje. Osud tu není spjat s absolutními hodnotami a kritérii, ale je sekularizován, zpřízemněn do malérů, nešťastných náhod a nehod. Osudovost tu není nesena metafyzikou, ale fabulací, za níž cítíme ruku demiurga a dirigenta hry: autora. Snuje fabuli tak, aby do ní lapil hrdinu a s ním i diváka, jenž s hrdinou „šel". Cítíme se s hrdinou zaskočeni, ale zároveň se smějeme tomu, jak jsme byli zaskočeni, protože hrdina to prodělává (v souřadnicích hry) doopravdy, kdežto my jenom svou účastí, fiktivně. Ambivalentní (dvojaké) pocity, které tragikomické příběhy budí, jsou tedy důsledkem křížení dvojího úhlu pohledu: jeden je dán ztotožněním s hrdinou a jeho zážitky, druhý kritickým odstupem, umožňujícím konfrontaci subjektivních záměrů a objektivních výsledků. Möbiův příběh nás dojímá, prožíváme-li spolu s hrdinou pokus o záchranu lidstva sebeobětováním; závěrečná anagnorize (poznání) však celému předešlému dění dává nový, hořce komický význam.

Tragikomedie přináší do žánrové problematiky podstatné novum, jež opravňuje její samostatné místo v klasifikaci žánrů: zpracovává látky, které ve starších dobách příslušely tragédii, přehodnocujíc je z komického hlediska. Plní tak funkce různých dramatických žánrů: tragédie, problémového dramatu a satirické komedie. Svým nemilosrdným viděním světa je to žánr adekvátní

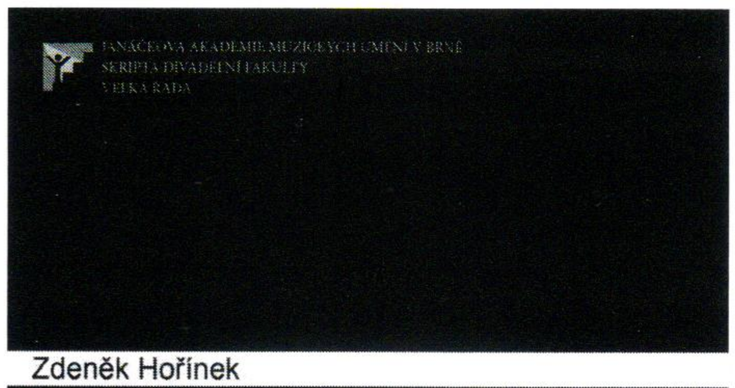

pro zpodobování nejdrásavějších a nejnebezpečnějších problémů, rozporů a konfliktů světa v krizi.

1/ Tetauer, F.: *Drama i jeho svět*, Praha 1958, s. 195.
2/ Zvláštním druhem satiry je parodie, jejíž výsměch nemíří přímo k životní realitě, ale k realitě už zprostředkované uměleckým dílem. Ať už si bere parodie na mušku konkrétní umělecké dílo (např. Nestroyovy parodie na Wagnerovy opery – ***Lohengrin, Tannhäuser,*** na Hebbelovu tragédii – ***Judit a Holofernes***) nebo určitý literární nebo dramatický žánr (parodie na western, detektivku, psychologické drama), postupuje tak, že si vypůjčuje od parodovaného předmětu určité vnější znaky, které vystupňuje ad absurdum a odhaluje jejich potenciální vnitřní komiku. Nejčastěji čerpá parodie komický účin z rozporu mezi ustrnulým žánrovým schématem (proto parodisty tolik přitahují vysoce konvenční umělecká díla jako např. klasické opery) a nespoutatelností životních reálií.
3/ Shakespeare, W.: *Troilus a Kressida*, překlad J.V. Sládka, Praha 1911, s. 141.
4/ Dürrenmatt, F.: *Stati a projevy o divadle*, Praha 1968, s. 94.
5/ Dürrenmatt, F.: *5 her*, Praha 1964, s. 180.

Text převzat z knihy ***Drama, divadlo, divák***, kterou vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně v roce 2008. 209 stran, ISBN 978-80-86928-46-3, 200,- Kč. Publikaci lze zakoupit osobně nebo na dobírku na adrese Ediční středisko JAMU, Novobranská 3, 662 15 Brno, e-mailem na: kovar@jamu.cz.

postgraduální sloupky

Po stopách divadelních tvůrců, experimentátorů, reformátorů...

Motto: Pojem poezie ve svém prvotním významu znamenal tvoření.

EUGENIO BARBA & ODIN TEATRET
2. díl
Stručné až minimalistické encyklopedické heslo
Divadelník, který ustavil TŘETÍ DIVADLO

Vladimír Zajíc

Pokračování z AS 1/2010:

Barbovi bývalo vytýkáno, hlavně zpočátku, že jeho směřování je sektářské, takže pro časopis *Drama Review* poskytl rozhovor uveřejněný pod titulkem SEKTÁŘSKÉ DIVADLO. Ovšem jeho povídání o divadle a smyslu směřování *Odin Teatret* ukazuje, že jde o všechno možné, jen ne o sektu. Dejme mu slovo:

„Žijeme ve společnosti, které se líbí být liberální, která se uchyluje k alibismu za svou nečinnost tím, že se snaží být objektivní, nezaujatá, a tak vždy můžeme slyšet:„...*na jedné* straně *ano*.... ale na straně druhé *zase*.... Lidé dnes odmítají trvat na svém, bránit svá stanoviska, a říkají tomu nezávislost, nestrannost. (Pozn.: v současné době se tento postoj vznešeně nazývá *politická korektnost*, což není nic jiného než zbabělost vyslovit se a nést za svá slova a činy odpovědnost.) Pokoušíme se o divadlo, kde lidé nejsou pouze figurky manipulované režisérem, jak tomu bývá v „divadelním průmyslu". Každý člen *Odinu* musí být schopen pochopit své místo v našem uskupení a podílet se nejen na tvorbě umělecké, ale (a to zásadně) na celém provozu a fungování – fyzicky, administrativně, technicky."

Na otázku, zda svým divadlem nechce vytvořit novou „náboženskou sektu" jako zrcadlový obraz faktu, že evropské divadlo z náboženských rituálů vzniklo, Barba odpovídá:„Rituál jako pojem původně nepatřil do dějin náboženství. *Rituál* je technika spojená s vírou a používaná k tomu, aby ovlivnila nadpřirozené síly. Příkladně katolická mše je opakováním Ježíšovy oběti, takže má přesný význam a funkci včetně rozhřešení pro ty, kdo se jí účastní. *Rituál* je postaven na opakování akce, kterou původně předváděl Bůh či nadpřirozený (mytický) hrdina. V okamžiku, kdy oddělíme techniku od víry, zůstane jen prázdná skořápka, termín, který divadelní kritici přilepili k divadelnímu fenoménu, s nímž si nevěděli rady. Ovšem to, co může připomínat představu *rituálu* v našem divadle, nazývám *pravzory jednání*. Nemá to nic společného s náboženstvím, je to určitý druh biologicky podmíněné reakce, která probíhá za jistých, většinou extrémních, podmínek. Ve chvílích hrůzy, hněvu, radosti atp. reagujeme jinak než v každodenním životě. Používáme fyzického jazyka a náš hlas se mění. Možná, že „přirozené" chování člověka na ulici není veskrze tak přirozené. Možná, že v okamžiku, kdy je takový člověk zasažen silnou emocí, instinktivně se chová „divně", tedy „rituálně", a tím je blíž své přirozenosti... Jisté je jedno. Divadlo nemůže spasit společnost. Ještě nikdy se to nestalo. Divadlo má ale důležitou kolektivní funkci, jestliže je součástí celistvé, strukturované společnosti. V Řecku a nakonec i ve středověku bylo součástí kolektivního vědomí a pomáhalo zařadit jednotlivce do společnosti. (Pozn.: Bylo svým způsobem svědomím a přes katarzi psychohygienou, a to jak jedince, tak celé společnosti.) *Odin Teatret* nechce nikoho zachraňovat, takový názor je zcela mimo naši koncepci. Nevíme, co je správné a co nesprávné. Dnes přece nikdo nemůže tvrdit, že to a to je úplná a absolutní pravda. My se jen pokoušíme analyzovat a konfrontovat naše osobní pravdy s denní zkušeností a zážitky. Tyto konfrontace podporují změny, a možná právě tím vytváříme nové rituály, aniž bychom si toho byli vědomi... Zaměřujeme se na psychofyzické možnosti herce, tj. hlas a tělo, tedy jak vytvořit kontakt s divákem jiným způsobem, než jej vytváří tradiční či avantgardní divadlo. Hledáme nový jazyk, který nám umožní novou formu kontaktu a zvýší naši schopnost přiblížit se ostatním. Ti, kdož jsou toho svědky, se mohou s naším pohledem ztotožnit či nikoli. Nejde o provokaci ani o odhalení buržoazní společnosti. Naopak, chceme ukázat sami sebe jako součást této společnosti. Hledáme v nás samých nenormalitu, sny a touhy, naivitu i šílenství. Chceme žít ve společnosti bez nátlaku, kde spravedlnost nejsou jen paragrafy v knihách, ale druhá přirozenost, svět, kde se neumírá v bídě a všichni žijí důstojně, bez studu ze života. Jestliže necháme své sny zmizet v nenávratnu, bude to jen náš příspěvek k stávajícímu nepořádku. (Pozn.: Stále citovaná a omílaná ochrana menšin se dnes proměnila ve zvláštní druh teroru, kdy sociálně nepřizpůsobiví mají přednost, a původní slušná většina se stává menšinou – bylo by zajímavé jakou inscenací by na tento fenomén diskriminace antiasociálů, provozovaný ministerstvem ochrany lidských práv a „menšin", Barba reagoval – nejpřesněji tuto skutečnost postihl Josef Klíma článkem *Menšina*.) V našich hrách naleznete kritické hledisko, ale je zaměřeno proti našemu vlastnímu pragmatismu a cynismu, našemu nedostatku odvahy, paralýze, která nás strhává a nedovolí nám změnit nás samé, a tak začít měnit svět, ve kterém žijeme."

Tato pasáž objasňující filozofická divadelní východiska tvorby *Eugenia Barby* a jeho *Odin Teatret* jsou podstatná pro pochopení (aspoň částečné) znakového systému inscenací. Na tomto místě je lze nadhodit jen útržky, ale některé jsou zaznamenány na VHS a DVD, a navíc by měl v České republice vbrzku *Odin Theatret* vystoupit. Tato pasáž je fundamentální i proto, že byť se jedná o „vize" více než čtyřicet let staré, jsou stále aktuální – ty filosofické i ty směrem k principům chudého divadla – jako prostředek vizualizace snů a tužeb.

***

Odin Teatret uvedl v Holstebru v červnu 1969 premiéru *FERAI*. Inscenace byla inspirována dílem řeckého dramatika *Euripida* a dánského historika *Saxa Grammaticuse*. Stručně lze říci, že výchozí scénář je ozvěnou legend. Postavy hry se zrodily totiž v řeckých a severských mýtech, byly tedy nositelkami jistého kódu postojů, etiky a historických činů. Představení mohlo zhlédnout pouze šedesát diváků, a snad proto je považováno za kultovní inscenaci, i když ve skutečnosti bylo reflexí událostí a postojů let 60. více, než které jiné z té doby. Forma i obsah významně zachytily/postihly hnutí mladých, které chtělo propojit studenty a dělníky, a směřovalo až ke vzniku extrémní levice. Zároveň ale poukázalo na důsledky společenských bouří, jejichž výsledkem byla rezignace, ztráta nadějí, a následně smutek z vyhořelého snu o vzniku spravedlivější společnosti. Paradoxně opět více oslovilo diváky bez kulturního zázemí či povědomí, neboť ti čistě vnímali jen to, co viděli, než aby smysl odvozovali z toho, co slyšeli, a jaké postavy vedou dialog. Inscenace byla ještě týž rok uvedena v Paříži na festivalu Divadlo národů, kde zazářila, a tento úspěch se opakoval i v dalších velkoměstech a jiných festivalech.

Avšak po návratu na domovskou scénu se *FERAI* přestala hrát – její osud tedy skoro přesně okopíroval to, co zobrazovala. Svým způsobem poukazovala či předjímala šedavé konce neorenesance, atlantského rozmachu kultury, a nastupující plameny hranic normalizačních inkvizitorů všech barev pleti a vyznání. K tomu patří i *mene tekel* ze sféry hudby z téhož roku: Jestliže za vrchol hnutí *hippies* a jejich myšlenek je považován hudební festival *Woodstock* s celým kontextem a podtextem bytí, který se konal v srpnu 1969, pak paradoxně toto hnutí začalo umírat o čtyři měsíce později, v prosinci téhož roku, na dalším hudebním festivalu *Altamont*. Ideály pod tlakem okolností mizely jak kouř z marjánky oknem rychle jedoucího Oldsmobilu.

***

V následujících letech *Odin Teatret* spolupracoval s italskou televizí, a nové představení *Min fars hus* – Dům mého otce vzniklo v Holstebru až v dubnu roku 1972. Spouštěcím momentem byl život Fjodora Dostojevského a jeho dílo. Velmi rychle se ale biografie začala prolínat s vizemi jejich autora. Tehdy se zacílení výpovědi změnilo, i když téma ve své podstatě zůstalo stejné: veškerý sesbíraný materiál vedl k řetězení asociací a proměnám myšlení, k osobním otázkám směrem k objevení *dostojevštiny* uvnitř interpretů *Odin Teatret*. Jak řečeno, je věnováno Dostojevskému, ale není o něm – herci v něm divákům otevírají, a v interakcích zobrazují, své niterné problémy a otázky po smyslu života pro diváky všech ras a věku. Dům mého otce se zapsal do dějin evropského divadla jako inscenace, která otevřela zcela nepředvídatelné perspektivy využití a chápaní divadla jako komunikačního aktu. Prokázaly to i dopisy diváků (*Odin Teatret* prosil návštěvníky, aby na zážitek písemně reagovali), které se diametrálně odkláněly od oficiální kritiky. Především svědčily o tom, jak se divadelní představení vtisklo do společnosti v okamžiku jeho vnímání. Ohlasy měly převážně formu samomluvy (psychoanalýzy?!) plné osobních a osobitých úvah a otázek. Jak se Barba a jeho společenství snažili postihnout své osobní problémy a přes divadlo se s nimi vyrovnat, tím více oslovovali širší sociální spektrum diváků, neboť se takto (možná až nechtěně) prokutávali ke kořenům divadla, k jeho zvláštní komunikační „magii". *Odin Teatret* byl upřímný sám k sobě, nepodváděl, neexhiboval, tudíž se skutečně dotýkal žité skutečnosti Teď a Tady prožívané i jejich diváky. Inscenace drsné, bolavé, lyrické, mytické, fyzické i niterné se svou realitou dotýkaly reality těch, kdo je v hledišti přijímali, i když v případě Odinu rozdělení na jeviště a hlediště bylo vždy pomyslné – spíše to byl společný prostor právě probíhajícího „rituálu". Přičemž toto divadlo nemohlo nabídnout žádnou verbálně strukturovanou obecnou teorii či filozofii divadla, pouze svébytnou poetiku, ovšem od inscenace k inscenaci, od tématu k tématu, proměnnou.

***

Pojem výměnný obchod použil Eugenio Barba v divadle v polovině sedmdesátých let. V té době Peter Brook, před cestou do Afriky, hledá pro divadlo univerzální jazyk a ptá se: „Jak navázat přímou komunikaci? Nepomíjím důležitost slov, ale hledám něco, co udělá stejný dojem všude na světě, aniž bychom museli mít společný jazyk." *Odin Teatret* onen společný jazyk nalézá. Objevuje ho dokonce snad proto, že nehledá divadelní kód pro systém komunikačních znaků, ale situaci, která umožní kontakt mezi herci a diváky navzdory odlišnosti, přičemž to, co kontakt a komunikaci umožňuje, je právě ona odlišnost. A jsme u principu výměnného obchodu s jakoukoli formou představení, kterou vytvořili místní lidé. Nespekuluje se, pouze se přijímá fakt, že účastníci setkání si navzájem předvedou, co chtějí, od tance a zpěvu až po strukturovanou hru, přičemž je nikdo nenutí hrát či „hrát" podle určených pravidel. Cena divadelního výměnného obchodu je pouze o navazování vztahů a cestě k porozumění, a ne o určení ceny na základě estetických norem a ekonomické úspěšnosti. Inscenace Odinu Kniha tanců bylo představení určené pro výměnu, a inscenace *Milion – první cesta* naopak představení o výměně.

Nemá valného smyslu vypisovat všechny inscenace, ale snad jen ty zásadní a navíc vznikající mimo Holstebro:

Carpignano, červen 1974, *Johan Sebastian Bach*. Jde o tvar velmi blízký pouličnímu divadlu s prvky commedie dell´arte a jarmarečních produkcí. Smyslem bylo seznámit lidi v oblastech bez „divadla" s divadlem.

Carpignano, červenec 1974, The book of dances – Kniha tanců. Tanec jako emotivní vyjádření těla je základním prvkem všech kultur, které nemají psané slovo, ale prezentují se fyzickou přítomností. Je to představení o základních dramatických prvcích charakteristických pro lidstvo a jeho emocích, lidstvo jako celek.

Caracas, květen 1976, Come and the day will be ours – Pojďte a den bude náš. Postavy v příběhu nemají „jména v pravém slova smyslu", ale identifikace probíhá na základě rekvizity, barvy kostýmu, hudebního nástroje. Téma je stále věčné, jak člověk ničí člověka ve jménu hodnot, které prohlašuje za nezpochybnitelné a neměnné. Ničí proto, že ten druhý člověk je jiný – fundamentalismus vyšitý krví.

Arhus, září 1978 *Milion*. Inscenace byla inspirována osobností Marca Pola.

***

Roku 1964 napsal Barba knihu o Grotowském, kde divadlo označuje jako *antropologickou expedici*. V letech 1974 až 1978 proměňuje Odin tuto představu popsanou literárně ve skutečnost. Výchozím bodem byly obsahy cest – výsledek barevný i ponurý, plný zábavy i tragiky vystřízlivělého cestovatele. „Divadlo je cesta, ale to, co spatříme na počátku svého putování, není vždy příjemné," zhodnotil smysl tohoto konání Barba.

Divadlo CESTA jede roku 1976 na Divadelní festival do Caracasu ve Venezuele. Po jeho skončení odjíždí *Odin Teatret* do Amazonie k Indiánům kmene Janomani. Vzájemně si předvádějí tance a příběhy z mýtů. V probíhající interakci se herci Odinu současně stávají diváky. Ovšem nikoli diváky divadla, ale diváky historie, neboť na vlastní kůži vnímají „apokalypsu kmenů", jejich postupný zánik. Je jim zřejmé, že během několika let přesídlí Indiáni z pralesa do měst, kde skončí jejich lidskost, a promění se v trosky na okraji společnosti. Barba o zájezdu k Indiánům vypráví jako o návštěvě u vzdálených příbuzných, kteří jsou odsouzeni k smrti, přičemž přítomnost herců z *Odin Teatret* není žádnou jinou pomocí než tou, že je navštívili a byli s nimi v posledních chvílích.

Divadlo jako *Cesta* získalo i další podobu roku 1974 v dokumentech italské a dánské televize při zájezdu v Carpignanu. Dva filmy ukazují, co Odin nabízí včetně pouličních atrakcí a velmi vstřícných reakcí diváků. Třetí film se zaměřuje na to, co divák nevidí – herecké zázemí včetně tréninku a hledání vyjadřovacích prostředků jednotlivců. Je to dokument a zároveň fikce o cestě minstrela. Roku 1975 se tato fiktivní cesta minstrela stává skutečností – herečka Iben N. Rasmussen odchází sama na pár dnů v kostýmu a masce, s bubnem a flétnou do vesnice na Sardinii. Po deseti letech je to její první sólová cesta. V některých domech ji za tanec pohostí, v některých odmítnou či jí vysloveně pohrdají. Byl to silný a po reflexi prožitků očišťující zážitek.

***

V prvních letech byl *Odin Teatret* vnímán jako izolovaný *divadelní klášter*, ceněný především proto, že se dokázal odstřihnout od obecných problémů „kulturní organizace" a hledat vlastní cestu. Za pár let se ale stal vzorem a modelem pro mnoho divadelních a paradivadelních skupin v Evropě i v zámoří. Pro tento způsob existence a tvorby začal Barba razit termín TŘETÍ DIVADLO, který se ujal. V Itálii vzniká *Centrum III. divadel* (CSRT), které se zaobírá novými způsoby divadelní pedagogiky, sociologií, orientálním divadlem etc. Spolupracovalo s P. Brookem, J. Grotowským, Barbou, Odin Teatret a dalšími.

V průběhu let se pozvolna divadelní iniciativa přemístila z velkých měst a kamenných divadel do městysů a menších obcí, kde vznikly *laboratoře*. Výsledky jejich činnosti a též inscenacemi se inspirovala (někdy je i napodobovala) kamenná divadla. Kruh se uzavřel, a v novém miléniu se, dostředivě i odstředivě, roztáčí další kruh hledání. Barba tento fenomén pojmenovává v tom smyslu, že vše, co nového se v divadle rodí, vzniká v autonomních a nenaplánovaných skupinách.

V letech 1976–1977 se *Eugenio Barba* věnuje organizování mezinárodních setkání skupin *III. divadla* v Bělehradě, Bergamu a Ayacuchu pod patronací UNESCO a ITI. Své úvahy o tomto typu divadelního směřování shrnul roku 1979 v článku *Divadelní kultura* uveřejněném v mexickém časopise Arte Nuevo. „Název není důležitý. Důležité je poznání charakteristických rysů, které při veškeré rozdílnosti spojují skupiny žijící v určité diskriminaci... Pro mě samého je v pojmu *divadlo* obsaženo: setkání, zážitky, zkušenosti, chvilky osvícení i bolesti, které vystřelují z mých obnažených kořenů. Obvykle se totiž tyto věci nevytahují na světlo.... *III. divadlo* je definice omezená poznáním reálné situace, ve které žije mnoho divadelních skupin.... Jako by nás odvrácená tvář divadla směrovala do situací, které nám vyrážejí z ruky obvyklé nástroje úsudku. Má tedy tato odvrácená strana divadla se všemi svými negacemi společenský význam, když na nich trváme navzdory módním trendům a ideologickému optimismu!"

Na druhou stranu se u mnohých skupin objevily protesty proti tomuto vymezení. Tvrdili: „Jestliže má být Třetí divadlo ghettem, ve kterém budeme bojovat o svou vlastní nejistou existenci, pak nechceme být považováni za jeho členy." Na tyto výtky Barba reagoval přesným vymezením pojmu ghetto: „Ghetto bylo místo, které znamenalo omezení základních svobod, ale zároveň ochraňovalo jeho obyvatele před ostatními a umožňovalo jim svobodně žít podle vlastních norem, mluvit vlastním jazykem. Ghetto bylo zároveň místem, kde člověk mohl zachránit vlastní identitu a předávat dalším generacím základní hodnoty kultury, které byl součástí... Často se zapomíná na to, že ghetto nežilo stranou světa, který ho obklopoval, ani stranou událostí té doby... Ghetto bylo místem, kam mohl přijít jakýkoli Žid z jakékoli země a mohl si být jist, že bude přijat. /.../ Jistě, ghetto je prostor, který si okolní svět v jistých obdobích přeje zničit jako předpokládaného nepřítele (byť je nevyzbrojené), a za každou takovou snahou je zřetelná snaha eliminovat jakoukoli odlišnost, i když je v menšině."

Z dalších úvah k *III. divadlu* několik Barbových myšlenek:

„Kritikové, ideologové a divadelníci po léta ignorovali fakt, že divadlo ztratilo charakter hluboce funkčního užitku pro předem určenou společenskou skupinu, pro určitou komunitu. V různých zemích světa, především mezi mladou generací, získává setkání s divadlem neočekávaný význam. Nemají náhle potřebu divadlo přijímat, ale vytvářet. Uskutečňovat nové vztahy jako herci i jako diváci... Ne nový obsah, ale nové vztahy, často stěží rozluštitelné, zaujímají místo opuštěné tradičním divadlem. Není to *jiné* divadlo, které se rodí. Pouze jiné situace se začínají nazývat divadlem... Skupiny *III. divadla* mají společné to, že žijí v jisté diskriminaci, osobní či kulturní, profesionální, ekonomické, politické. Kritiky jsou ti, kteří si osobují právo je soudit. A tak jsou tyto skupiny dennodenně nuceny ověřovat potřebu vytrvat a hledat odpovědi na své osobní problémy. Jde o společenství lidí, kteří pomocí divadla tvrdošíjně mění své sny v život... Odpůrci používají rozličné argumenty zastřeně skrývané za pochopení a snahu nás spasit. Tvrdí například, že neexistuje právo lišit se. Chtějí po nás, abychom zasévali určitým způsobem a tvrdí, že když je budeme následovat tam, kam nás povedou, budeme v bezpečí a akceptovatelní. (Pozn.: Pokud vám to připomíná doby minulé pod vedením jednostrany či doby současných tendencí EU, tak se nemýlíte.) Museli jsme si zacpat uši a izolovat se, abychom dokázali sít své zrno tak, jak jsme chtěli my, abychom se vyhnuli nátlaku. Prošlo mnoho let, a teď je čas sklizně. Mnozí poznali, že máme co sklízet."

Odin Teatret svou existencí (a nejen on) dokázal předchozí postoj. Je také důkazem, že některé „známé pravdy" nejsou nic jiného než alibi. Jednu z nich Barba popsal takto: „Říkají, že když je vás málo, nemůžete nic získat, a nakonec se stáváte nástrojem těch, kdo řídí velké instituce, těch, kdo mohou libovolně dávat i odmítat. Jste prý předurčeni k integraci, změně či pouze odsouzeni k nečinnosti a neefektivitě... Je ale vždy zásadně nutné prověřit takovéto „pravdy", jejich skutečnou hodnotu /.../ a výsledkem prověřování je zjištění, že i v malém počtu můžete zasáhnout do situace. Nestačí být jiní a orientovat se podle vámi stanovených spravedlivějších etalonů, ale stát si na svém, i když je to naivní a utopistické. Je nutné tím projít a překonat situaci, kdy jste takzvaně podskupinou. (Pozn.: Když kvůli ničemu jinému, tak kvůli sobě samým.) Je třeba se změnit z *podkultury* na *kulturu*. /.../ Pravá, dospívající kultura, i když zahrnuje jen malé množství lidí, existuje, jestliže je skupina schopna konfrontovat se s okolními kulturami na všech úrovních: ekonomicky, organizačně, využitím vlastních hodnot od mezilidských vztahů ke kritickým úvahám nad skutky."

***

Z praktických statí jen pár parafrázovaných citací: „Trénink je základní termín *III. divadla*. Trénink není totožný se zkouškou. Zkouška jednoznačně směřuje k výsledku – představení, trénink však ne. Trénink je na zkoušce nezávislý, a v jeho průběhu je herec volný jako během improvizací, zatímco zkouška je vždy scénou, na které vědomě či nevědomě staví strukturu – navléká jakýsi druh korzetu na energii, vyzařovanou během tréninku. Zkouška, to je boj o zkrocení lva, který má v představení opět zdivočet. Představení je odrazem tréninku. Jestliže herec trénuje na 6 Voltů, pak energie, která jej řídí při představení, nemá také víc než 6 Voltů. Moment, ve kterém se trénink stává představením, záleží na společenském využití tréninku samotného. Nezáleží to jen na montáži. Můžete dát tréninku strukturu a získat určitý typ představení. To proto, že trénink není založen na tématu, zatímco představení ano. V tréninku máte formu jednoduchého dramatického obsahu. V představení je dramatický obsah mnohem komplexnější. V tréninku můžete nabídnout sérii omezených představ a asociací, dramatický obsah představení je zakořeněn v historickém kontextu. Diváci okamžitě pochopí tento základní rozdíl."

***

„Jaký druh divadla tedy dnešní společnost potřebuje?" táže se Eugenio Barba. „Často se zaměřením na politické divadlo utíkáme od problémů, které se opravdu týkají politiky. Ten kdo neakceptuje společnost a kulturu, která z ní vychází, ale hledá vlastní společnost a její vlastní kulturu, si musí klást otázku obráceně. Musí se tázat, co chce on sám od společnosti získat prostřednictvím divadla. A možná právě ve *III. divadle* můžeme za druhotnými motivacemi zahlédnout to, co tvoří samu podstatu divadla, jeho materiál, vzdálený smysl toho, co dodává divadlu stále novou energii a co, navzdory všemu, stále žije v naší společnosti. Nejrůznější lidé na celém světě považují divadlo za stále ohrožený most mezi uspokojením vlastním potřeb a potřebou konfrontovat je s okolním světem... Je nutné ponořit se do nekonečného světa představ, najít odvahu nepředstírat. Takový je paradox *III. divadla*."

Na setkání *III. divadla* jeden z účastníků řekl: „Grotowski nám ukázal nové dimenze v práci s hercem. *Odin Teatret* v čele s Barbou však otevřel nové perspektivy divadlu, které zahrnují myšlenky Grotowského a navíc je projektují do společnosti."

Na závěr dodejme, že roku 1981 byla v Bonnu založena *Mezinárodní škola divadelní antropologie*, kde kromě Barby přednášeli vědci z oblasti neurofyziologie, biologie, antropologie, psychologie a sociologie. Škola trvala jeden měsíc a měla 5 dílen, přičemž hlavní pozornost byla věnována osvojení si techniky a tréninku orientálního divadla.

dramaturgickýpozorník

RADY NERADY pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je osmnáctý titul, který by mohl zaujmout žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."*

Černošský Pán Bůh a páni Izraelité

Zdramatizovala ***Jarmila Černíková-Drobná*** *podle knihy* ***Roarka Bradforda,*** *vydala DILIA 1968.*

Roark Bradford (1896–1943) byl americký prozaik a novinář, autor řady povídek a novel, držitel Pulitzerovy ceny. Jako spisovatele ho velmi zajímala černošská kultura, jazyk, hudba, obdivoval kreativitu Afričanů, což se nesporně odrazilo v jeho vlastním díle.

Jarmila Černíková-Drobná (1930–2007), významná odbornice a „hybatelka" českého amatérského divadla 2. poloviny 20. století, dramaturgyně, autorka řady dramatizací, lektorka, porotkyně. Vystudovala divadelní vědu a dramaturgii na DAMU, do svého prvního angažmá nastoupila roku 1953 ve Vesnickém divadle, kde v té době mj. působil i režisér Alfréd Radok. V letech 1954–1956 pracovala jako odborná asistentka a tajemnice Divadelní fakulty pražské AMU. Následujících osm let působila jako dramaturgyně divadla Vítězného února v Hradci Králové. V období 1964–1966 zastávala na MŠaK (později MK) funkci jakéhosi hlavního dramaturga divadel v Čechách a na Moravě. Od roku 1966 byla tajemnicí pro činohru Svazu českých dramatických umělců a zároveň dramaturgyní divadla E.F. Buriana v Praze. Funkci v SČDU opustila v roce 1970, divadlo E.F. Buriana 1975, poté byla až do roku 1978 ve svobodném povolání a následně až do roku 1990 pracovala jako dramaturgyně Umělecké agentury Středočeského KKS v Praze. Od 1990 byla registrovanou poradkyní ve věcech divadla.Ve své divadelní praxi působila také jako překladatelka, zejména z němčiny, a publicistka. Zabývala se dramatizací literárních předloh (např. B. Vasiljev: … a jitra jsou zde tichá, L.N. Tolstoj: Anna Kareninová aj.). Jarmila Černíková-Drobná je autorkou několika dramaturgických a odborných metodických příruček aj. odborných publikací, např. společně s Jaroslavem Vágnerem napsala První kroky začínajícího herce, sama pak stále vyhledávanou dramaturgickou příručku Aktovky a Katalog her českých autorů – Činohra, který vyšel ve třech dílech pod názvem Padesát příběhů a dva navíc (a zase dva navíc; a na konec dva navíc). Výběr kvalitních autorů a kvalitních divadelních her v takové podobě u nás nikdo předtím nezpracoval. (více viz www.amaterskedivadlo.cz)

Černošský Pán Bůh a páni Izraelité

Osoby: Ve hře postupně vystoupí nejméně 44 postav, které ale může velmi dobře sehrát generačně spřízněná (i jiná) menší skupinka lidí.
Místo děje: Hra vyžaduje náznakovou scénu, která se jednoduše mění na mnoho míst děje. Předpokládá kreativitu, dovoluje experiment.

„Černošský Pánbůh a páni Izraelité je oblíbená humoristická kniha amerického autora, půvabný pohled na biblické příběhy očima jednoduchého černošského věřícího. Napětí mezi klasickými příběhy a biblickými postavami na straně jedné a americkými reáliemi na straně druhé odzbrojuje svým nezaměnitelným humorem a neobyčejným kouzlem," dočteme se v encyklopedii o prozaické předloze R. Bradforda. Dramatizace Jarmily Černíkové-Drobné (a nutno poznamenat, že to není jediná dramatizace této předlohy, svou uvedl např. Vlastimil Peška v brněnském Divadle Radost) americké reálie víceméně opouští (zůstává whisky a místy anglické slovíčko, což v době vzniku rezonovalo jistě jinak než dnes, kdy Amerika není „vzdálená svobodná země") a vybrané starozákonní příběhy předkládá jako východisko pro výsostně antiiluzivní divadlo včetně písní (hudba J.O. Karel, texty Z. Borovec). Děj jednotlivých, plynule navazujících epizod je sice zpravidla dobře známý, nové, překvapivé a vtipné je jednání biblických postav v dané situaci či vyfabulované důvody té či oné historické (biblické) skutečnosti (dobytí Jericha). Rámec hry tvoří výstupy Pána Boha, kterého doprovází Archanděl Gabriel a společně sledují lidské počínání.

První díl nazvaný Jak to všechno začalo jde od stvoření světa, přes vyhnání Adama a Evy z ráje, pokračuje konfliktem Kaina s Ábelem, potopou světa a odchodem židů z Egypta. Všechno se ale odehrává ve veliké veliké zkratce, viděno nečekanou optikou. Jednotliví hrdinové jsou lidé z masa a kostí, a tedy i jejich konání je lidské. Ale s pevnou vírou v Boha a jeho pomoc. Například Noe: Má sice absolutní víru, ale prosadí si vzít na archu také soudek whisky, a tak potopu světa stráví v deliriu. Anebo Kain, který založí nový lidský rod s opicí... První díl končí pokynem Pána Boha, aby Mojžíš vyvedl Izraelity z Egypta, protože jsou pro zdejšího faraona jen levnou pracovní silou. Faraon je nechce pustit a Mojžíš musí stupňovat krutost, aby mohl se svými lidmi odejít.

Druhý díl je věnován čtyřicetiletému putování Izraelitů do země zaslíbené a dobytí Jericha. Mojžíš uplatňuje „kouzla", která se naučil od Boha, lidé však stále reptají na namáhavé cestě, idealizují si minulost v Egyptě. Když jim pak Pán Bůh dá možnost vrátit se, berou to zpět, touží po zaslíbené zemi. Je jasné, že musí být zavedena disciplína, jinak se morálka poutníků zhroutí. Bůh „zakládá spolek s pravidly", tj. diktuje Mojžíšovi desatero. Na konci cesty už Mojžíšova kouzla nestačí a Bůh udělá cestu přes Jordán, aby Izraelité mohli konečně dojít do země zaslíbené. Mojžíš je vzat na nebesa a jeho nástupcem je mladý Jozue. Ten už nemá tak absolutní víru a Pán Bůh na něj musí uplatňovat jinou „taktiku", aby mohl pro svůj lid dobýt Jericho:

Pán Bůh: *To je tak jednoduché. Kdybys byl nebožtík Mojžíš, byl bych k tobě přišel a řekl ti zkrátka, abys mašíroval sedmkrát kolem Jericha, až zdi spadnou, a Mojžíš by byl býval mašíroval, ať by bylo hezky nebo pršelo. Ale ty jsi ještě mladík, Jozue, a tak jsem si na tebe musel vymyslit trik. /…/ Proto jsem na sebe vzal podobu ženskou, abych tě měl pod kontrolou celou tu dobu, co jsi plnil mé rozkazy.*

Archanděl Gabriel by pokaždé, když člověk selže, rád zatroubil k božímu soudu, „aby byl pokoj..." Bůh je však trpělivý a pokaždé dá člověku novou šanci. Navíc má i smysl pro humor. Chce ale, aby se lidé učili a poučili, že stojí za to bojovat za svoji zem a za svobodu. V tom nejspíš byla tato dramatizace ve své době nejvíce aktuální a bezesporu aktuální zůstává i dnes, když navíc pracuje s hovorovým jazykem, bez patosu.

Jozue: *Proč má člověk pořád bojovat za něco, co mu už dávno patří?*
Pán Bůh: *Stojí země zaslíbená za to, aby se za ni bojovalo?*
Jozue: *To bych řek, že za to stojí! Ale…*
Pán Bůh: *Nechoď na mě s žádným ale, já vím, co dělám. Zkus to a dej někomu něco zadarmo a než se otočíš, uvidíš, že to zahodí. Ale prodej mu něco hodně draho a on se toho bude držet zuby nehty jak helvétské víry.*
Jozue: *Ólrajt! Teď se budeme prát docela obyčejně!*

Prostor pro fantazii a hravost inscenátorů nad textem je téměř bezbřehá: Autorka nepoužívá skoro žádné scénické poznámky, a když už ano, vesměs jen pro změnu děje, tj. neřeší *jak*, ale *co*. Např. *Začne pršet.* Kromě písní (spirituály) je na mnoha místech předepsána i hudební znělka, kterou inscenátoři mohou využít. Jde například o *zázraky*:

Gabriel: *A co budeš dělat s tím žebrem, Pane?*
Pán Bůh: *Z toho žebra udělám ženskou (Hudba č. 3 d) a bude se jmenovat Eva!*
Adam: *Kdepak ses tu vzala, holka?*
Eva: *Na tom nezáleží, kde jsem se tu vzala. Jsem tady a to stačí, ne?*

Text hry je dostupný např. v knihovně Divadelního ústavu.

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Novinky světové dramatiky
Marie NDiaye: Hilda

Připravil ***Milan Strotzer***
s použitím textu o autorce od ***Daniely Jobertové***

Marie NDiaye

Francouzská spisovatelka a dramatička Marie NDiaye se narodila v roce 1967 v Pithiviers. Když jí byl rok, její rodiče – Francouzka a Senegalec – se rozvedli a ona strávila celé své dětství sama s matkou. S otcem se znovu setkala až po mnoha letech. Psát začala ve dvanácti; v osmnácti jí vyšel první román s názvem Quant au riche avenir (Co se týče bohaté budoucnosti) a již tehdy kritika i čtenáři ocenili autorčin zralý styl. NDiaye studovala lingvistiku na pařížské Sorboně a od Francouzské akademie získala tvůrčí stipendium, díky němuž mohla strávit rok v římské Ville Medici. I další autorčiny tituly jsou prózami: *Comédie classique (Klasická komedie)* je navzdory názvu opět románem, stejně tak jako *La Femme changée en bûche (Žena, která se změnila v poleno)*, En famille (V kruhu rodinném), Un temps de saison (Sezónní počasí), La Sorcière (Čarodějnice), Rosie Carpe či *Mon couer à l´etroit (Mé srdce v úzkých)*. Za román *Rosie Carpe* získává autorka v roce 2001 Prix Fémina; v češtině zatím z jejích románů vyšla pouze Čarodějnice. Páteří jejích děl je rodina – ovšem rodina podivným způsobem pokroucená, poničená, prokletá; její členové sebou navzájem manipulují, zaklínají se pomocí temných kouzel a uhranutí. Je to svět obývaný téměř exluzivně ženskými postavami; nacházíme zde ženské spiklenectví i nevraživost, generační střety i spřízněnost. Dramatický potenciál rodiny tak NDiaye bohatě využívá v celé prozaické tvorbě; a není divu, že na fatalitě rodinných pout staví i své divadelní hry.

Vůči dramatickému žánru a obecněji vůči divadelnímu světu, jeho pravidlům a fungování zaujímá NDiaye postoj více než rezervovaný. Prohlašuje o sobě, že píše „romány v dialozích", které nestrukturuje do kapitol, nýbrž do výstupů. Její první hra *Hilda* vznikla v roce 1999 pro rozhlas, o tři roky později byla uvedena v divadle Atelier. NDiaye ovšem nikdy neskrývala, že střet s divadelním světem jí není nikterak příjemný, že po vstupu do něj netouží a nechce se stát jeho součástí. I hra *Tatínek má hlad* byla napsána pro rozhlas a poprvé uvedena pod svým původním názvem *Un amour déraisonnable (Nerozumná láska)*. Divadlem nepříliš poznamenané spisovatelce se dostalo v roce 2003 té cti, že byla uvedena na hlavním jevišti nejprestižnějšího francouzského divadla Comédie-Française. Po celých dvacet let byla totiž tato meta představitelům té nejnovější dramatiky odepřena. Teprve na podnět Comédie-Française se ke hře *Hilda* vrátila a přepracovala ji; především se pokusila odstranit veškeré repliky, které působily jako „zbytečné řečnění", a tím se pokusila vyjít vstříc požadavkům divadla. Už při své práci rozhlasové lektorky totiž dospěla k tomu, že snaha o věrné zobrazování „normálního života" dramatickému žánru škodí. Divadlo potřebuje stylizaci, razanci, kompaktnost, a především odstup od reality.

NDiaye na sebe upoutala pozornost především čtyřmi celovečerními hrami: kromě prvotiny *Hilda* a *Tatínek má hlad* jsou to hry *Nic lidského (Rien d´humain)* a *Hadi (Les Serpents)*. V roce 2007 vyšla navíc v nakladatelství Gallimard sbírka *Puzzle* obsahující tři hry: její vlastní Prozřetelnost (Providence), hru *Celá pravda (Toute vérité)* psanou společně s manželem Jean-Yves Cendrayem a jeho samostatnou hru Ten, kdo přežil (Le Survivant).

Hilda

Překlad: Zdeněk Bartoš z francouzského originálu vydaného v roce 1999 Les Editions de Minuit.

Osoby: 1 muž (Frank Meyer, asi 35 let) + 2 **ženy** (Paní Lemarchandová, asi 35 let + Corinne, 22 let).
Místa děje: Byt zámožné rodiny Lemarchandových; byt rodiny Meyerových v paneláku na periferii města; u uzavřených mřížovaných vjezdových vrat, jimiž vede přístup k zahradě a domu Lemarchandových.

Do velice dobře situované francouzské rodiny Lemarchandových pozve paní domu pod záminkou objednání drobných prací Franka Meyera. O drobné práce jí však nejde, má zájem o jeho ženu Hildu, chce ji zaměstnat jako pomocnici v domácnosti. Dosud si najímala cizinky, které byly sice levnější, ale začasté se s nimi musela rozloučit, protože nevyhovovaly jejím vysokým nárokům nebo pozbyly povolení k pobytu v zemi. Proto chce Francouzku. Z rozhovoru je zřejmé, že si paní Lemarchandová o Hildě zjistila do nejmenších podrobností vše, např. i to, že v mládí kouřila, ale nyní již nekouří. Současně si ověřila, že není problém s přijetí Hildiných dětí do jeslí. Zaskočený Frank Lemarchandové vysvětluje, že jeho rodina není v tísni, není nutné, aby Hilda musela pracovat. Výmluvnost a nátlak paní Lemarchandové jsou však tak mocné, že jí Frank není schopen odporovat.

Frank: *Zítra bude Hilda u vás.*
Paní Lemarchandová: *Požádala bych vás, aby přišla hned, jen kdybyste neměli ty zatracené děti. Co jste si představovali, Hilda a vy? Že budu platit špatně? Že budete mít možnost odmítnout?Dámy z našeho městečka platí obyčejně čtyřicet pět franků na hodinu. To je správné. Jenomže já chci Hildu, v tom je moje slabost. Takže to bude padesát franků. Ale budu mít Hildu úplně. Rozumějte tomu dobře, oba dva. Ostatně to je spravedlivé, že za padesát franků na hodinu žena nemá právo protestovat. Mé pomocnice si nikdy nestěžují, Franku. Nač by si také stěžovaly, a u koho? Jsem milá. Mám ráda své pomocnice v domácnosti. Jak jen to je možné, snažím se je pozvednout na svou úroveň. Své služebné pozvedám na svou úroveň, Franku, na úroveň paní domu a velitelky, kterou jsem nucena být. Jsou na mé úrovni a mé rozkazy jsou laskavé. Proto chci, aby vypadaly pěkně, aby byly mým odrazem. Neoklamal jste mě, Franku, pokud jde o Hildin vzhled?*
Frank: *Hilda by se cítila v rozpacích.*
Paní Lemarchandová: *Takže je opravdu hezká, jestliže by ji má otázka uvedla do rozpaků. Hilda. Ať chápe i tohle: Hilda mi bude zcela podřízena. Hilda se nesmí obávat ani přesčasů, samozřejmě placených, ani malého zdržení o nedělích, když jednou či dvakrát do měsíce budeme mít hosty k obědu. V neděli bude placena stejně jako ve všední den, beztak je to štědrá mzda. Hilda se může stydět, červenat se, může být zmatena, na tom nevidím nic nevhodného, neboť nežádám styl, Franku, ale přirozenost a poddajnost. Kéž by Hilda mohla přijít hned, teď, v okamžení!*
Frank: Teď hned, to je vyloučeno.
Paní Lemarchandová: *Já vím, já vím. Hilda mi chybí, nepřítomnost služebné mě vždycky uvrhne do smutku a zmatku. Samota mě tolik tíží, když mi společnost dělají jen děti. Ráno jsem se probudila, Franku, a věděla, že dnes ještě nebudu mít Hildu, ani kohokoliv jiného (ale už tehdy jsem stála o Hildu, rozhodně o Hildu), a celý den mi připadal tak dlouhý, tak šedivý, tak namáhavý, že jsem si přála umřít, abych ho nemusela celý žít. Vylévám si vám srdce, Franku.*
Frank: *Ano.*
Paní Lemarchandová: *Přála jsem si umřít, abych nemusela trávit celý den sama s dětmi, protože pan Lemarchand každé ráno odchází do práce. Teď víte něco, o čem pan Lemarchand nemá ani tušení, a sice že nesnesu starat se o děti celý den, povídat si s nimi, hrát si s nimi, smát se na ně, jak se to obvykle dělá. Hilda to všechno zastane. Hilda si bude povídat, hrát si a smát se s mými dětmi. Hilda to zvládne úžasně. Je to nutné, protože miluji své děti a chci, aby byly obklopeny samou radostí. Ale já jí nejsem schopna. Hilda bude šířit radost místo mě. Franku, je Hilda od přírody radostná?*
Frank: *To nevím.*
Paní Lemarchandová: *Hilda bude muset být radostná, Franku.*
Frank: *Ano.*
Paní Lemarchandová: *Směje se Hilda se svými dětmi? Tohle snad přece víte.*
Frank: *Hilda a naše děti jsou pohromadě šťastní.*

Paní Lemarchandová: *Jestli je Hilda schopna radovat se s vlastními dětmi, bude schopna téhož s mými. Už teď Hildě důvěřuji. V tomto ohledu mě výborně zastoupí. Já aspoň mohu mít čisté svědomí.*
Frank: *Děti si nejdřív musí zvyknout.*
Paní Lemarchandová: *O kterých dětech teď mluvíte, Franku?*
Frank: *O našich dětech, mých a Hildiných.*
Paní Lemarchandová: *Aha, o vašich. O těch zatracených dětech, kvůli kterým nemůžu mít Hildu hned. Určitě jsou to hodné děti. Pokud jde o ně, všechno proběhne hladce.*
Frank: *Nejdřív si musí zvyknout na jesle.*
/.../
Paní Lemarchandová: *Nechci, aby si kvůli tomu dělala Hilda starosti, Franku, musíte Hildu ubezpečit, že jesle jsou báječná příležitost, a vy o tom budete také přesvědčený.*
Frank: *Hilda bude chtít vědět, jak staré jsou děti, o které bude pečovat.*
Paní Lemarchandová: *Hilda bude chtít vědět, jak staré jsou moje děti?*
Frank: *Ano.*
Paní Lemarchandová: *To není důležité.*
Frank: *Hilda se bude ptát.*
Paní Lemarchandová: *Dvojčatům jsou tři roky a malému osmnáct měsíců. A teď Franku, vyřiďte ode mě Hildě: Zítra na shledanou, zítra na shledanou.*
Frank: *Ano.*
Paní Lemarchandová: *Hilda, v devět hodin, zítra. Jsem celá rozechvělá, Franku, že zítra ke mně přijde člověk jménem Hilda. Na shledanou. Polovinu gáže dostanete do ruky vy, Franku, vy, a ne Hilda. Na shledanou.*

S první výplatou plní paní Lemarchandová svůj slib. Přichází osobně do bytu Meyerových, aby Frankovi, o němž ví, že je právě sám doma, předala polovinu platu. Při té příležitosti dá najevo, že není s Hildou spokojena tak, jak doufala. Nemá připomínky k plnění pracovních úkolů, ale vadí ji, že Hilda odmítá plnit roli její společnice. Naléhá na Franka, aby zařídil, aby se Hilda podvolila v tomto ohledu. Frank jí vysvětluje, že je Hilda unavená, rozmrzelá, brzy ráno odchází a vrací se až pozdě večer. Chce, aby Hilda přestala pracovat, protože jesle jsou drahé, a tak není výdělek až tak zajímavý, navíc děti v jeslích stále pláčou. Frank nabízí, že Hildu může zastat její sestra Corinne. Lemarchandová s tím nesouhlasí a používá různé způsoby nátlaku, aby dosáhla svého: Corinne nemůže mít tak krásnou postavu a tvář jako Hilda, používá argumenty ekonomického charakteru, nabízí Frankovi různé protislužby a nakonec i sebe samu. Chce, aby ji Frank políbil, tolik se přece podobá Hildě, je jejím odrazem, jako je Hilda jejím. Přes několikerý pokus se Lemarchandové nepodaří Franka zlomit, přimět jej k fyzickému kontaktu.

Po čase Frank přijde z neopatrnosti při práci na hoblici o článek prstu a zároveň o stálé zaměstnání. Po ošetření úrazu, kdy mu ještě kape z obvazu krev, se domáhá u zavřených zamřížovaných vrat rezidence Lemarchandových, aby ho Hilda doprovodila domů. Paní domu to nechce připustit. Dochází k absurdnímu dialogu, v němž se odkryje ledví paní Lemarchandové naplno.

Paní Lemarchandová: *Zrovna jsem si chtěla odskočit. Hilda musí hlídat dům. Jděte domů, Franku. Hilda přijde večer. Co by pro vás mohla udělat víc, když vás už ošetřili? Dnes odpoledne Hildu nutně potřebuji. Běžte, Franku, jste čím dál bledší.*
Frank: *Hilda nás zahlédla.*
Paní Lemarchandová: *Hilda? Ano, dívá se sem. Zrovna nalévá dětem kokakolu. Hilda vám maličko zamávala, Franku, ale nehýbá se z místa. Dobře ví, že nemá čas s vámi mluvit ani vás doprovodit domů. A víte, že je Hilda čím dál víc poslušná? Předem odhadne řadu mých přání. Hilda stále odmítá posadit se v mé přítomnosti, ale její odpor ochabuje. Nakonec k tomu dospěje, ta malá umíněná tanečnice, k malému poklábosení nad šálkem čaje. Snažím se ji uvyknout na čaj, protože Hilda pila jenom kávu. Vy ale trpíte příliš, Franku. No tak, pusťte tu mříž. A čekejte tady: zatelefonuji a hned jsem zpátky...*
... Taxi je tu do pěti minut, Franku. Pořád sledujete Hildu? Co zrovna dělá? Ach, sklízí nádobí z toho zeleného stolku. Výborně. Je tak šikovná a jemná. Nemějte strach, Franku.
Frank: *Strach?*
Paní Lemarchandová: *Vidím, jak si děláte starosti kvůli vašemu zranění.*
Frank: Kvůli Hildě si dělám starosti. To Hilda má strach.
Paní Lemarchandová: *Hilda?*
Frank: *Je vyděšená a unavená. Trápí se kvůli dětem. Nerada dělá služku.*
Paní Lemarchandová: *Jenom se na Hildu podívejte! Podívejte se, jak je živá! Vypadá snad, že by měla strach? Jsem mimořádně přívětivá, Franku.*
Frank: *Hilda říkala.*
Paní Lemarchandová: *No vidíte.*
Frank: *Ale už nechce dělat služku. Bojí se.*
Paní Lemarchandová: *Rozčilujete mě, jak se nikdy neumíte pořádně vyjádřit. Umíte přece mluvit. Tak mluvte! Dávám Hildě nejrůznější dárky.*
Frank: *Už to nedělejte. Hildě se to nelíbí.*
Paní Lemarchandová: *Ale ano, Franku. Hildě se to líbí. Špatně ji chápete, vždyť jste jenom mužský. Já vím, jaká je Hilda doopravdy. A před chvilkou jsem Hildu svlékla úplně donaha, abych ji osprchovala a oblékla ji do těch šatů. Znám Hildu dokonale.*
Frank: *Vy jste Hildu sprchovala?*
Paní Lemarchandová: *Už na začátku jsem si všimla, že Hilda není úplně čistá, Franku. Nejsem si jista, zda máte doma všechno, co je třeba, ale to se nic neděje. Hilda se může mýt u mě. V tom není žádný problém. Co myslíte, že by vám asi řekly ostatní dámy, Franku? Řekly by, ať se jejich služka u nich klidně sprchuje a koupe, jak se jí zlíbí? Jestlipak by vám tohle řekly dámy z našeho městečka? Ty by raději žily nadosmrti bez služebné, než aby si jen ve snu představily, jak se jejich služka válí v jejich vaně za dvacet tisíc franků. Vážně si ještě myslíte, potom, co jsem vám řekla, že je Hilda skutečně nerada služkou? Dobrý vtip, Franku! Opravdu dobrý vtip, vy jeden mizero!*
Frank: *Hilda byla vždycky umytá a čistá.*
Paní Lemarchandová: *Podle vás možná.*
Frank: *Vždycky, bože můj. Hilda nemá vůbec důvod, aby se tady sprchovala.*
Paní Lemarchandová: *To já jsem Hildu osprchovala, Franku. Hilda mě o nic nežádala. Přikázala jsem Hildě, aby vlezla do sprchy, protože vyžaduji, aby žena, která se stará o mé děti, byla stejně čistá jako já. Není to důkaz dokonalé demokracie, Franku? Ale vy neumíte přisoudit faktům jejich skutečný význam. Vy neumíte ocenit tuhle Hildinu výsadu ani hodnotu mého jednání. To mě bolí.*
Frank: *Hilda má strach. Změnila se. Je teď smutná.*
Paní Lemarchandová: *Ale ne! Hilda je velmi veselá, přesně jak jsem si přála. To pusťte z hlavy. Je sice taky pořád chladná a mlčenlivá, ale teď aspoň radostně chladná. Netrapte se tím, Franku. Čeho by se Hilda měla bát?*
Frank: *Hilda se bojí vás a tohohle domu a těch dětí. Má strach, protože je služka. Neví, jak z toho ven.*

Lemarchandová nakonec vypoklonkuje Franka od domu a vnutí mu Hildin plat na tři měsíce dopředu.

Situace se stále přiostřuje, Hilda nepřijde jednoho dne domů, protože musela posluhovat dlouho do noci na večírku, Lemarchandová jí pod rouškou nutné úpravy zevnějšku pro obsluhování na večírku ostříhá její krásné dlouhé vlasy, hlavní důvod je však jiný, sama dlouhé vlasy nemá a chce být Hildiným odrazem. Frank nemůže kvůli úrazu ruky najít práci, a tak mu nezbývá, než investovat tříměsíční zálohu na Hildin plat na zajištění živobytí pro rodinu. Nezvládá sám péči o děti a požaduje, aby se Hilda vrátila domů. Lemarchandová to odmítá s tím, že by musel nejdříve vrátit vyplacenou zálohu. Protože peníze utratil, nechá si Hildu u sebe, dokud si odměnu neodpracuje. Svou ženu uvidí, až nebude nic dlužit. Frank se domáhá toho, aby mohl mluvit s Hildou, ale Lemarchandová o tom nechce ani slyšet, vyčítá mu, že nepodnikl nic z toho, oč ho žádala, především přesvědčit Hildu, aby jí projevovala sympatie.

Paní Lemarchandová: *Je tvrdé, Franku, nebýt Hildou milována, nebýt nikdy odměněna za svou laskavost sebemenší známkou náklonnosti. Hil-*

da je veselá, když to její práce vyžaduje, když si hraje s dětmi nebo koupe malého, a to ještě dost formálně.
***Frank:** Nechte mě s ní promluvit aspoň slovo. Prosím!*
***Paní Lemarchandová:** Pan Lemarchand je ke mně taky jen formálně něžný, Franku. Pokud jde o mé děti, skoro je nemůžu vystát. Přijdou za mnou jen žalovat, stěžovat si, poplakat, nikdy mě nepohladí nebo nepolíbí, Franku. Udělá to pro mě jednou někdo? Přitom mě znáte, Franku. Nedá se nic namítnout proti mému obličeji, proti mé postavě, proti mému oblečení. Tak kdo to pro mě udělá? Mé peníze jste chtěl, ale mou kůži ne, mé rty, i když jsem vás o to prosila, jen o tohle: lehce se dotknout mých rtů vašimi rty nebo rukou, čím byste chtěl. Ponížen jsem vás prosila, ano.*
***Frank:** Chci mluvit s Hildou.*
***Paní Lemarchandová:** Bez Hildy bych možná svým dětem velmi vážně ublížila, Franku. Nemůžu vám vrátit Hildu. Chrání mé děti před vším, co bych jim mohla provést, protože je už nemohu vystát ve své blízkosti. Kvůli těm dětem mi Hildu ponechte, Franku, a i kdybyste měl na výběr, i kdybyste mohl uhradit svůj dluh a vykoupit Hildu, bylo by vaší povinností nedělat to a nechat Hildu raději dohlížet na mé děti. Ale já dobře cítím, že mě nemáte rád, Franku. Bude mě mít jednou někdo rád? Nevidíte, že jsem nakonec jen ubohá žena. Kdybyste znal mou bídu, Franku, netrval byste na tom, že mi Hildu ukradnete, ale daroval byste mi ji navždycky a zadarmo. Mějte aspoň soucit. Nezapomínejte, že jste šťastnější než já.*

Nakonec Lemarchandová Frankovi navrhne pomoc v tom, že mu bude Hildu půjčovat. Vzápětí to však odmítá při představě, že by s ní mohl mít sexuální styk. Frank je zoufalý a vyhrožuje Lemarchandové zabitím. Přesto mu není s Hildou dovoleno promluvit. Dostane se mu pouze příslibu návštěvy v jeho bytě, a sice v sobotu, kdy nemá Hilda tolik práce.

Lemarchandová slibu dostojí, nechá však Hildu v autě s dětmi a nedovolí jí vystoupit z vozu. Sama jde do bytu Meyerových. Naleznete tu vedle Franka mladší sestru Hildy Corinne, stejně pohlednou jako Hilda. Zatímco Frank běží za Hildou před dům, Lemarchandová se dozvídá, že Corinne pomáhá Frankovi s dětmi. Lemarchandová jí nabízí, zda by pro ni nechtěla pracovat. Corinne to rázně odmítá a bez obalu říká Lemarchandové, že kdyby věděla, jak ji a její děti Hilda nenávidí, co nejrychleji by ji vypakovala z domu. Lemarchandová mluví o tom, že Hilda těží z toho, že ji má ráda, a velice se zhoršila a neplní své úkoly, jak by měla. Corinne se zastává své sestry: Z ničeho netěží, je prostě unavená a vyčerpává se nenávistí. Znovu naléhavě doporučuje Lemarchandové, aby ji propustila. Ta si však stojí na svém: „Ne, ne, to nemůžu. Nechám si Hildu navždycky, dokonce i Hildu úplně rozklíženou. Bez Hildy se už neobejdu."

Frank se vrací do bytu. Lemarchandová mu nabízí peníze. Corinne zasáhne, nepřipustí, aby si nějaké vzal a snaží se dostat nemilou návštěvu pryč. Z té jakoby mimochodem vypadne, že odjíždí s Hildou a dětmi na tři měsíce užít si Paříže. Nabízí Frankovi, ať za nimi přijede. Corinne ji vyhodí z bytu.

Po třech měsících navštíví Lemarchandová Franka a vrací mu „užívací právo na Hildu". Sama se dokonale podobá Hildě. Frank ale už nechce, aby se Hilda vrátila, žije teď s Corinne, děti se mají dobře. Už je na návrat pozdě.

Odcizení Hildy jejímu muži a vlastním dětem je dokonáno a manželství zničeno. Vysávání a vampyrismus Lemarchandové dospěl svého cíle však jen zdánlivě. V okamžiku, kdy se Frank s odchodem choti vyrovná a začne žít s Corinne, opadne zájem o Hildu i u Lemarchandové. Hilda se pro ni stává přívažkem, zátěží, trpěnou a neužitečnou bytostí. Lemarchndová závidí Frankovi a Corinne jejich pěkné malé živobytí. Sama se cítí opuštěně, nemá pro co a pro koho žít. Nenechavá, leč lichá snaha pokoušet se vzbuzovat něčí zájem je to jediné, čeho je schopna.

Hra vyšla tiskem v časopise Svět a divadlo č. 3/2008. Kontakt na vydavatele: svet@divadlo.cz nebo www.divadlo.cz/sad.

zprávičky

BRNO (386 tis. obyv.): Pohybové studio Cyranovy boty připravilo ve spolupráci se Střediskem volného času Lužánky a Bezbariérovým divadlem BARKA na dny 19.–21. 3. 2010 mezinárodní festival tance, tanečního a pohybového divadla Tancesse. Ústředním tématem festivalu byl pohyb – tanec – divadlo. Velký důraz pořadatelé kladli na aspekt setkání, neboť festival neměl být jen o prezentaci divadelních představení, ale především o společném prožití několika společných, příjemně strávených dní, o vytvoření tvůrčí atmosféry a o získání nových zkušeností, poznatků a kontaktů. Účastníky byly studentské a jiné mladé neprofesionální soubory z celé ČR. K účasti byly pozvány i soubory ze zahraničí: Akro Dance Theatre Toruń z Polska a Da Tanez z Ruska. Festival byl otevřený i pro soubory věnujícím se integraci handicapovaných. Po představeních následovaly diskuzní semináře mezi diváky a účinkujícími. Na sobotu a neděli byly připraveny taneční a pohybové dílny včetně dílny izraelských tanců a cirkusových dovedností, vedené lektory Zdeňkou Burgot-Svitekovou, Stankou Vlčekovou, Veronikou Kolečkářovou, Jakuba Círa, Zdeňky Mlezivové. Všechny dílny byly otevřené široké veřejnosti. (MS)

CHVALETICE (3223 obyv., okres Pardubice): Ve dnech 26. 3. až 3. 4. probíhala v Kulisárně místního domu kultury už tradiční přehlídka Chvaletická scéna, která původně vznikla jako platforma setkávání frekventantů Kurzu praktické režie. V programu letos vystoupil DS Banda Benešov se situační komedií Pavla Němce Amant, dále domácí divadlo JEN TAK s groteskou Tomáše Vůjtka Výmlat, DS Ty-já-tr HROBEŠO Praha s hudební tragikomedií Friedricha Dürrenmatta Frank Pátý a Divadýlko na dlani Mladá Boleslav s komedií Petra Matouška Pít či nepít aneb Oč tu vlastně běží. Doprovodný program nabídl módní přehlídku Jany Zamazalové Móda z mořských vln (hudebně-zábavný pořad nejen pro ženy) a besedu s hercem Městských divadel pražských Martinem Písaříkem. Zároveň probíhala výstava historických fotografií DK Chvaletice. Rozborový seminář představení vedl Mgr. Milan Schejbal, umělecký šéf a režisér Divadla A. Dvořáka Příbram a pedagog režie DAMU. (PS)

PRAHA: Institut umění – Divadelní ústav / ASSITEJ, Sdružení pro tvořivou dramatiku, Divadlo v Celetné, KD Mlejn za podpory hl. m. Prahy a Francouzského institutu Praha uspořádaly Přehlídku ke Světovému dni divadla pro děti a mládež 2010. Jejich partnery byly Divadlo v Dlouhé, Divadlo DISK a KC Zahrada. Od soboty 20. 3. 2010 do středy 24. 3. 2010 mohli diváci navštívit řadu zajímavých a inspirativních představení: Divadlo Líšeň s Žabáky (poetická loutková groteska o samotě, snech a přátelství); Soubor SacraCirkus: Brick Circk; studenti KALD DAMU zahráli Pohádku o Šetkovi; Výtvarné divadlo masek studentů katedry pantomimy HAMU předvedlo Nanosvět; Divadlo Malé Vinohradské Kubulu a Kubu Kubikulu; Ty-já-tr/Načerno: Stráže! Stráže! (Terry Pratchett, Stephen Briggs); Loutky bez hranic s Jablo-ňovou pohádkou pozvaly děti ještě na kreativní výtvarnou dílnu; pohádkový kabaret s autorskými písněmi a bleskovými převleky nabídl DS Vyrob si své letadýlko pod názvem Království; Soubor Kašpar zahrál Fraynovu Kodaň v režii Jakuba Špalka; Jiří Bilbo Reidinger a spol. Cirkus Chauve; Divadlo Dagmar Karlovy Vary přivezlo inscenaci Já, Holden vycházející ze slavného Salingerova románu Kdo chytá v žitě a Naivní divadlo Liberec Pohádku o Raškovi; z Francie dorazila Compagnie José Manuel Cano Lopt s představením Mama Luna–Mama Noche; povídku H.CH. Andersena Je to naprosto jisté zdramatizovanou Jiřinou Lhotskou a jevištně realizovanou se žáky LDO ZUŠ Strakonice, Werichovu pohádku Rozum a štěstí v nastudování Zuzany Jirsové a jejími žáky ze ZUŠ z Jindřichova Hradce; Divadlo Polárka z Brna uvedlo legendární ruský animovaný seriál Jen počkej, zajíci!; Divadlo ALFA Plzeň Bártndžus; mezi poslední inscenace patřily: Kvak a Žbluňk jsou kamarádi (Lukáš Hejlík a Alan Novotný), Osmý John a Krvavý koleno (ZUŠ Školní z Bechyně), Za každým rohem Jeskyňka (Čmukaři Turnov), Tržiště plné kejklířů (Divadlo na Labem) a Holá pohádka (ZUŠ Uherské Hradiště). Součástí přehlídky se stalo i udílení Ceny ASSITEJ osobnosti, která tvořivým a inspirativním způsobem přispěla k rozvoji kvalitního divadla pro děti a mládež. Tento rok byla cena udělena Pavlu Šrutovi, básníkovi a autorovi řady knih pro děti, které mnohokrát posloužily jako předloha pro inscenace určené dětskému publiku. (MP)

PRAHA: Ve dnech 20.–27. 3. 2010 se uskutečnil již 9. ročník (nejen) divadelních setkání Tvůrčí Afrika aneb Všichni jsme Afričani. V bohatém programu mohli návštěvníci festivalu zhlédnout např. v Divadle Komedie představení Haiti, má láska,

literárně-hudební večer haitských a českých umělců na podporu zemětřesením zasažených haitských autorů, v Divadle Minor představení Pohádky ptáka Afrikána Divadla bez hranic (Benin, Brazílie, Etiopie a ČR), Z knihy džunglí R. Kiplinga a J. Adámka v nastudování Divadla Minor, Mama Luna – Mama Noche francouzského souboru Compagnie J.M. Cano Lopez Tours, v Maďarském kulturním středisku v Praze představení hry Koffiho Kwahulé Pivovar, které nastudovalo Thátre du Jour z Budapešti či taneční improvizaci Muž z Toga Jiřího Bartovance v Divadle Na Prádle. Vedle divadelních představení se konaly filmové projekce a besedy s autory. Ty se neomezily pouze na Prahu, ale uskutečnily se i v Liberci, Plzni, Hradci Králové, Brně, Olomouci a Ostaravě. (MS)

PRAHA: Amatérská divadelní asociace připravila pro rok 2010 pokračování tzv. Dramatické školy ADA, která probíhá formou krátkodobých kurzů, seminářů a dílen v délce od 10 do 30 vyučovacích hodin. Výuka probíhá o víkendech v Praze. Zájemci si mohou vybrat z několika možností: Herecká přípravka je určena začínajícím, výuka v ní je zaměřena na základy jevištního pohybu a význam situace pro tvorbu role. Dvoudenní soustředění vede lektor Miroslav Pokorný. Pro pokročilejší je určen kurz Text a divadlo vedený dr. Otou Smrčkem formou praktických cvičení, v nichž je nalézána cesta od dramatickému textu k jeho jevištnímu ztvárnění. Pro začínající režiséry a dramaturgy je určen kurz nazvaný Režijně-dramaturgické minimum. Pro jeho absolventy pak Režijní seminář. Osvětlovačům, ale také režisérům je určen kurz Divadelní osvětlování, jehož lektorem je Pavel Hurych. Autorům, kterým byla inscenována alespoň jedna hra je k dispozici Stálý autorský seminář vedený dramatikem Vlastimilem Venclíkem. Více viz www.iamok.cz. (MS)

PRAHA: Katedra divadelní vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze uskutečnila ve dnech 16.–17. 4. 2010 přípravný kurz pro zájemce o studium divadla a dramatu pod názvem Divadlo do kapsy – stručný divadelní průvodce. Obsahem kurzu byly úvod do problematiky divadla, přehled divadla v českých zemích, přehled světového divadla a praktické informace pro uchazeče o studium divadelní vědy. Cílem kurzu bylo představit obor divadelní věda, poskytnout přehled dějin českého a světového divadla, umožnit základní orientaci v literatuře o divadle a podnítit vlastní studium. (MS)

PRAHA: Pražské Divadlo Esence se chystá na své XVIII. letní turné opět do Vyššího Brodu a na Hrad Rožumberk, kde se konalo i turné předchozí s pastorální komedií W. Shakespeara nahlédnuté z poněkud jiné perspektivy pod názvem Jak se vám líbí (na dně). Letos má soubor na repertoáru tragikomický příběh z dob, kdy nebyla televize, a kdy se lidé museli bavit sami. Je jím vlastní dramatizace novely F.M. Dostojevského uváděná v režii Marie Kubrové pod názvem Svéráz obyvatel Štěpančikova. Premiéra se uskutečnila 22. 2. 2010 v Karlínském Spektru. (MS)

PRAHA 5: Specializovaný seminář Divadelní líčení pro profesionály i veřejnost proběhl 9. dubna 2010 v učebně společnosti Beauty academy. Seminář byl určen **pro začátečníky s odvahou nebo pokročilé, předchozí praxe byla však nespornou výhodou. Na programu bylo** teoretické dopoledne a praktické odpoledne. **Praktická část proběhla za účasti modelů.** Součástí semináře byly studijní materiály, pracovní listy, papíry a psací potřeby, zajištění a zapůjčení modelu na nácvik líčení, spotřeba líčidel, odličovadel a dalšího materiálu při praktické části, zapůjčení štětců a dalších pracovních pomůcek (např. zrcadla), konzumace teplých a studených nealko nápojů a cukrovinek v rozumné míře, příjemná pracovní atmosféra. Převzato z www.beautyacademy.cz (PS)

RYCHNOV U JABLONCE NAD NISOU (2122 obyv., okres Jablonec nad Nisou): Jednosemestrální vzdělávací cyklus na téma Jak přivést dítě k vlastní tvorbě je realizován ve spolupráci s Tanečním studiem Magdaléna Rychnov v prostorách tanečního sálu od ledna do června 2010, a to vždy jednou v měsíci v sobotu v časové dotaci 8 vyučovacích hodin. Lektory jsou: B. Eliášová (choreografka, pedagožka), L. Švandová (pedagožka), E. Mojdl (hudebník), B. Kadlecová (výtvarnice) a L. Rellichová (pedagožka). Více na www.nipos-mk.cz. (PS)

ÚPICE (5959 obyv., okres Trutnov): Jubilejní 10. ročník Divadelních úsměvů se letos poprvé přesunul z podzimu na jaro. Čtyři dubnové pátky hostilo úpické jeviště zajímavé a úspěšné inscenace amatérských divadelních souborů, tentokrát opravdu z celé republiky: Divadelní soubor AMADIS Brno (Marie Jones: Plný kapsy šutrů), Rádobydivadlo Klapý (N.V. Koljada: Slepice), DS WOKNO Broumov (Michael Frayn: Bez roucha) a DS Jirásek, skupina Temno Týniště nad Orlicí (Eva Drábková: Seš normální?). www.kladskepomezi.cz (PS)

VYŠKOV (22 265 obyv.)**:** Občanské sdružení Thalia Vyškov a MKS Vyškov uspořádaly 10. ročník dětské divadelní přehlídky Trdlinky 2010 „Theatroso ala mafioso" 12.–14. 3. Program zahájila Malá scéna Zlín s Křemílkem a Vochomůrkou, dále vystoupilo pražské Tajgistajgy s představením O zmatení jazyků, Happy apples Jevišovice sehrály Finanční krizi, DS Docela při ZUŠ Slatiňany přivezl Horor a CéeMdiv Brno představení Loading… Poslední den přehlídky se představil DS Štěkáček z Opavy s pohádkou Tři prokleté princezničky, Dramatický kroužek při Katolickém domě v Dědicích zahrál Všude dobře, v pekle nejlíp!, DS Štěkadlo Opava přijelo s Pyšnou princeznou a Modrý kabaret z Ostravy se Sněhovou královnou. Na závěr vystoupil DS Oddíl Vyškov se svou inscenací Antigona – out. (PS)

ZLÍN (193 tis. obyv.): Na své jeviště nezve amatérské divadelní soubory jen pražský Činoherní klub. Také Městské divadlo ve Zlíně pozvalo na 18. dubna 2010 do svého Studia Z k hostování spojené slovenské amatérské soubory Divadlo „A" a Divadlo Shanti Prievidza s inscenací hry Bertolta Brechta Malomeštiakova svadba v režii Jozefa Krasuly. (LN)

kalendář

Květen–červenec 2010

Legenda: KDP – Krakonošův divadelní podzim Vysoké n. Jiz., **JH –** Jiráskův Hronov, **Pop. –** Popelka Rakovník.

6.–9. a 13.–16. 5.	**Děčín – Divadelní Děčín, XIX. ročník celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla** (výběr pro JH) / www.artama.cz
7.–8. 5.	**Nymburk – Mateřinka**, 15. ročník celostátní nesoutěžní přehlídky pódiových vystoupení předškolních zařízení / www.nf-materinka.cz
7.–9. 5.	**Kutná Hora – 27. celostátní přehlídka dětských skupin scénického tance** / www.artama.cz
7.–9. 5.	**Josefův Důl – Josefodolské divadelní léto**, postupová přehlídka venkovských divadelních souborů (výběr pro KDP) / hanicka.stuchlikova@seznam.cz
7.–9. 5.	**Miletínské divadelní jaro**, postupová přehlídka venkovských divadelních souborů a činoherního divadla pro děti (výběr pro KDP a Pop.) / www.vsvd.cz
7. 5.–27. 6.	**Praha-Horní Počernice – 40. ročník festivalu Divadlo v trávě** / www.divadlopocernice.cz
8.–9. 5.	**Rychnov u Jablonce nad Nisou – Jak přivést dítě k vlastní tvorbě**, cyklus seminářů v Tanečním studiu Magdalena / www.magdalena.wz.cz
14.–16. 5.	**Ostrava, SVČ Moravská Ostrava – Kajdeš,** nesoutěžní přehlídka studetských divadelních souborů Ostravy / www.kajdes.pise.cz
14.–23. 5.	**Hvozdná – Hvozdenský měšec plný pohádek,** 10. ročník nesoutěžní přehlídky divadla pro děti / www.divadlohvozdna.cz
15.–16. 5.	**Radnice – Radnický Dráček,** postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / hana.sikova@atlas.cz
18. 5.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Divadelní semináře v Karlínském Spektru / www.ddmpraha.cz

21. 5.	**Praha, Ruské středisko vědy a kultury – Ars poetica – 44. Puškinův památník,** ústřední kolo soutěže v uměleckém přednesu děl ruských autorů / www.irucz/cz/asociace/1/
21. 5.	Uzávěrka přihlášek Celostátní přehlídky seniorského divadla Znojmo 2010 / www.artama.cz
25. 5.	**Praha, DDM hl. m. Prahy –** Klub divadelních diváků / www.ddmpraha.cz
27.–30. 5.	**Písek – 49. Šrámkův Písek, celostátní přehlídka experimentujícího divadla** (výběr pro JH) / www.artama.cz
27.–30. 5.	**Mladá Boleslav – Popelka na dlani,** postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / www.divadylko-nadlani.cz
27.–30. 5.	**Brno, CVČ Lužánky – XVII. Brnkání,** nesoutěžní přehlídka a dílna dětského divadla / www.luzanky.cz
27. 5.–26. 6. (pá. a so.)	**Libochovice – 53. Libochovické divadelní léto,** přehlídka komediálního divadla (v úterky představení pro děti) / http://scena.dedourek.net/
28.–30. 5.	**Nový Bor – Dospělí dětem,** postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / divadlo@kulturanb.cz
28.–30. 5.	**Praha, CTD Červený Vrch – Dramatická výchova pro současnou školu 2009–2011,** základní třísemestrální kurz pro učitele dramatické výchovy /www.drama.cz
29. 5.	**Krnov – Krnovské sluněčko,** 3. přehlídka scénického tance / irenaspickova@seznam.cz
30. 5.	**Praha, Karlínské Spektrum DDM hl. m. Prahy – Děti hrají dětem,** víkendová odpoledne zaměřená na dětské divadlo / www.ddmpraha.cz
červen	**Zlín-Malenovice – HRAnDĚNÍ,** 8. setkání divadla a hudby / www.hrandeni.cz
1. 6.	Uzávěrka přihlášek celostátní přehlídky amatérského činoherního divadla pro děti POPELKA Rakovník 2010 / www.artama.cz
3.–6. 6.	**Kopřivnice – Kopřivnická bedna,** 8. ročník nepostupové přehlídky dětského, studentského a jinak mladého divadla / dan@ddmkoprivnice.edunet.cz
3.–6. 6.	**Varnsdorf – Tanambourrée,** 12. ročník otevřeného celostátního festivalu scénického tance / www.zusvarnsdorf.estranky.cz
4. 6.	Uzávěrka přihlášek celostátní přehlídky scénického tance Tanec, tanec... Jablonec nad Nisou 2010 / www.artama.cz
4.–5. 6.	**Písek – Duhové divadlo,** 5. ročník celostátní přehlídky divadelních představení waldorfských škol / www.zssvobodna.cz
4.–6. 6.	**Žlutice – Žlutické divadelní léto,** postupová přehlídka venkovských divadelních souborů (výběr pro KDP) / www.sweb.cz
4.–6. 6.	**Veverská Bítýška – XIII. Setkání amatérských divadel Na prknech** / www.prkno.net/festival/
10. 6.	Uzávěrka přihlášek Krakonošova divadelního podzimu, národní přehlídky venkovských divadelních souborů 2010 / http//scdo.webpark.cz/
11.–19. 6.	**Brno – Divadelní svět Brno,** pilotní ročník mezinárodního divadelního festivalu / www.divadelnisvet.cz
12. 6.	**Plzeň – Plzeňská aktovka** SČDO, západočeská oblastní přehlídka jednoaktových her / www.ochotnici-zc.webgarden.cz
13.–19. 6.	**Trutnov – Dětská scéna Trutnov, celostátní přehlídka dětského divadla a recitace** (výběr pro JH) / www.artama.cz
15.–19. 6.	**Prostějov – 53. Wolkrův Prostějov, celostátní festival poezie** (výběr pro JH) / www.artama.cz
18.–19. 6.	**Kralupy nad Vltavou – Za Vodou,** festival nejen amatérského divadla / www.kralupy.cz/scena/
21. 6. (pro MS 27. 6.)	Uzávěrka přihlášek 80. Jiráskova Hronova, festivalu evropského amatérského divadla 2010 / www.artama.cz
21.–26. 6.	**Pardubice – Zrcadlo umění,** mezidruhový festival amatérského umění / http://kcpardubice.cz
24.–27. 6.	**Ústí nad Orlicí – Mladá scéna Ústí nad Orlicí, celostátní přehlídka studentských divadelních souborů** (výběr pro JH) / www.artama.cz
21.–30. 6.	**Hradec Králové – Open Air program** při XIV. mezinárodním festivalu Divadlo evropských regionů / www.pocoapoco.cz
27. 6.–1. 7.	**Praha – APOSTROF, 12. mezinárodní festival nezávislých a amatérských divadel /** www.stance.cz
28. 6.	Programová rada 80. Jiráskova Hronova 2010
červenec –srpen	**Luže, hrad Košumberk – Kulturní léto Košumberk** / www.luze.cz
1.–6. 7.	**Chrudim – 59. Loutkářská Chrudim, celostátní přehlídka amatérského loutkářství** se semináři a dílnami (výběr pro JH) / www.artama.cz
3.–10. 7.	**Sobotka – 54. Šrámkova Sobotka,** přehlídka a dílna uměleckého přednesu pro studenty bohemistiky a pedagogických fakult VŠ / www.artama.cz

GEISSLERS

1L4 1318

PEUGEOT

Escena Materials